

VERSLAG
2018

BOPV

Brussels Observatorium voor
Preventie en Veiligheid

bps-bpv
.brussels

Bruxelles Prévention & Sécurité
Brussel Preventie & Veiligheid

Auteurs

Aline DISTEXHE, Sébastien DORMAELS

Coördinatie

Sophie CROISET

Directie van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid

Christine ROUFFIN

Dankwoord

We willen graag onze partners – informatieverstrekkers, deskundigen en nalezers – bedanken. Ze droegen stuk voor stuk bij aan de kwaliteit van dit werk en zonder hen zou dit verslag niet mogelijk zijn geweest. Meer in het bijzonder:

- de Federale Politie met de Brusselse Coördinatie- en Steundirectie (CSD), met name Yves VERBRUGGHE en zijn analisten, evenals de Directie van de Politie Informatie en de ICT-middelen (DRI) en de dienst Beleid en Beheer (BIPOL) van Patrizia KLINCKHAMERS en Christiane RUIZ DE ARCAUTE,
- Marianne COURTOIS en Isabelle JANSSENS van de Directie Verkeersveiligheid van Brussel Mobiliteit,
- Quentin BEUGNIES van de Unit Field Support en Geneviève QUEECKERS van de MIVB,
- Alain UYTENDAELE en Mona LAAOUTNI van de Steundienst van het Openbaar Ministerie, Wouter BRAET van het Vast Bureau voor Statistiek en Werklastmeting (VBSW) van het College van hoven en rechtbanken,
- Olivier POUPAERT en Virginie MAGHE van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) van Perspective.brussels,
- Ulya KUCUKYILDIZ van de Algemene Administratie Jeugdhulp en Marie-Nathalie D’HOOP van de Algemene Administratie van Justitiehuisen van de Federatie Wallonië-Brussel,
- Els MEERT van het agentschap Jongeren Welzijn,
- de gemeentelijke sanctionerende ambtenaren.

Bedankt aan de leden van het Begeleidingscomité van de Gewestelijke Veiligheidsenquête 2018: de Brusselse politiezones, CSD Brussel, het correctionele parket van het gerechtelijk arrondissement Brussel, de gemeentelijke preventiediensten, het BISA, de GGC en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, de MIVB, Leefmilieu Brussel, Net Brussel, Brussel Mobiliteit en Visit.brussels.

CHICKEN

AUTO-ECOLE
Henry
O-MOTO - POIDS LOURDS
02/411.56.03

HAY TRADE

SOLDERIE

FARM CAFE

Koningin Astridpl.
19 Groot-Bijgaarden

www.mivb.be

PROH
COULD
STAMP

Inhoud

Gebruikte afkortingen en acroniemen	7	4. PERCENTAGE AANGIFTEN	31
Voorwoord	8	5. BESCHERMINGSMATREGELEN EN VEILIGHEIDSBEOEFENEN	35
De directrice aan het woord	10	5.1. Beveiliging van de woning	35
Algemene inleiding	12	5.2. Persoonlijke bescherming	35
1 GEWESTELIJKE VEILIGHEIDSENQUÊTE	14	5.3. Vermijdingsstrategieën	36
1. METHODOLOGIE	17	5.4. Uitgesproken behoeften	37
1.1. Steekproefneming en technieken voor gegevensverzameling	17	5.4.1. Om zich veilig te voelen in het BHG	37
1.2. Voorzorgsmaatregelen	18	5.4.2. Op het vlak van informatie en ondersteuning bij slachtofferschap	38
1.3. Inhoud van de vragenlijst	18	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	39
2. SUBJECTIEVE VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID	19	2 ADMINISTRATIEVE SANCTIES	42
2.1. Beoordeling van de veiligheid	19	1. ALGEMEEN OVERZICHT	44
2.2. Aangegeven onveiligheidsgevoel	21	1.1. Aantal pv's van vaststelling	44
2.3. Storende situaties	22	1.2. Percentage GAS per inwoner	45
2.4. Angstgevoelens op het vlak van veiligheid	25	2. VASTSTELLINGEN EN BEKEURINGEN	47
3. SLACHTOFFERSCHAP	27	3. AANGEKLAAGDEN	49
3.1. Algemeen overzicht	27	3.1. Leeftijd	49
3.2. Volgens het geslacht en de aard van het feit	28	3.2. Geslacht	49
3.3. Poly-slachtofferschap	29	3.3. Rechtspersonen	50

4. PROCEDURELE ASPECTEN: DE GEGEVEN GEVOLGEN	52	3 GEREGISTREERDE CRIMINALITEIT EN TENDENSEN	82
4.1. Boetes	52	1. METHODOLOGIE	84
4.2. Seponeringen	54	1.1. Gegevensbronnen	84
4.3. Alternatieve maatregelen ter beschikking van de sanctionerende ambtenaar	56	1.2. Conceptueel kader	85
4.4. Andere administratieve sancties	57	1.3. Technische aspecten en methodologische voorzorgen	87
4.5. Beroep en gedwongen tenuitvoerlegging	59	2. CAPACITEIT VAN DE BRUSSELSE POLITIE	90
5. TYPOLOGIE	60	3. GLOBALE CRIMINALITEITSCIJFERS	91
5.1. Op basis van de juridische categorieën	60	3.1. Kwantitatief criterium	91
5.1.1. Stilstaan en parkeren	62	3.2. Relatief criterium	93
5.1.2. Openbare netheid en hygiëne	68	3.3. Evolutief criterium	94
5.1.3. Openbare veiligheid en vlotte doorgang	69	4. INCIDENTIEPERCENTAGE VAN DE CRIMINALITEIT	96
5.1.4. Gemengde overtredingen	69	4.1. Per gemeente	96
5.1.5. Openbare rust	70	4.2. Volgens de socio-economische morfologie	97
5.2. Volgens de gemeenten	71	5. ANALYSE VAN DE CRIMINALITEIT PER WIJK	102
5.3. Per thema	72	5.1. Diefstallen in verband met voertuigen	103
6. BEHEER VAN DE PROBLEMATIEK NETHEID	73	5.2. Inbraken in woningen	105
6.1. Gemeentelijke belastingreglementen	73	5.3. Slagen en verwondingen	108
6.2. Gewestelijke administratieve sancties	76	5.4. Handel in, bezit en gebruik van verdovende middelen	110
6.3. Samenvattende elementen	79	CONCLUSIES	113
CONCLUSIES	80		

4 JUSTITIE EN JEUGDZORG	115	5 VERKEERSVEILIGHEID EN VEILIGHEID IN HET OPENBAAR VERVOER	157
1. METHODOLOGISCHE VOORZORGEN	117	1. VEILIGHEID EN CRIMINALITEIT IN HET OPENBAAR VERVOER	160
2. JEUGDBESCHERMING	118	1.1. Algemeen overzicht van de criminaliteit in het openbaar vervoer	161
2.1. Brusselse jongeren: socio-demografische context	119	1.2. Oververtegenwoordigde feiten: aan de halte of 'onderweg'?	162
2.2. Jeugdhulp	121	2. VERKEERSOVERTREDINGEN	164
2.2.1. Algemene principes en wettelijk kader	121	2.1. Algemeen overzicht	164
2.2.2. Communautaire jeugdhulp	125	2.2. Motorrijders en bromfietzers	166
2.3. Jeugdparquet	127	2.3. Snelheidsovertredingen op het niveau van de Brusselse wijken	167
2.3.1. Wijzen van instroom van de protectionele zaken	127	3. VERKEERSONGEVALLEN	173
2.3.2. Instroom van de protectionele zaken	128	3.1. Evolutie en algemene tendensen	173
2.3.3. MOF – Types van tenlastelegging	129	3.2. Situering in tijd en ruimte	174
2.3.4. Minderjarigen in verontrustende opvoedingssituaties en minderjarige delinquenten: categorieën die elkaar kruisen	130	3.2.1. Wanneer gebeuren de ongevallen?	174
2.4. Jeugdrechtbank	130	3.2.2. Benadering per wijk	177
2.4.1. Binnenkomende protectionele zaken	131	3.2.3. Omstandigheden	180
2.4.2. Uitspraken	133	3.3. Slachtoffers	182
2.5. Gedwongen hulp	134	3.3.1. Gevolgen van letselongevallen	182
2.5.1. Sociale diensten bij de jeugdrechtbanken (SPJ/SDJ)	134	3.3.2. Leeftijd en geslacht	182
2.5.2. Openbare instellingen voor jeugdbescherming (OIJ)	135	3.3.3. Rijervaring en -opleiding	183
3. STRAFRECHT EN STRAFUITVOERING	136	3.3.4. De categorieën van slachtoffers en het type van betrokken voertuigen	184
3.1. Correctioneel parket	136	3.3.5. Ongevallen tussen zwakke weggebruikers	185
3.1.1. Instroom en saldo begin dit jaar	136	CONCLUSIES	189
3.1.2. Instroom volgens type van tenlastelegging	138	ALGEMENE CONCLUSIES	191
3.1.3. Uitstroom en lopende zaken op het einde van het jaar	139	Bibliografie	194
3.1.4. Procedure van versnelde verschijning	141	Lijst van figuren	200
3.1.5. Administratieve sancties	142	Lijst van tabellen	207
3.2. Rechtbank van eerste aanleg	143		
3.2.1. In- en uitstroom en saldo	143		
3.2.2. Gerechtelijke beslissingen	143		
3.3. Penitentiaire inrichtingen	145		
3.4. Brusselse justitiehuisen	148		
CONCLUSIES	153		

Voorwoord

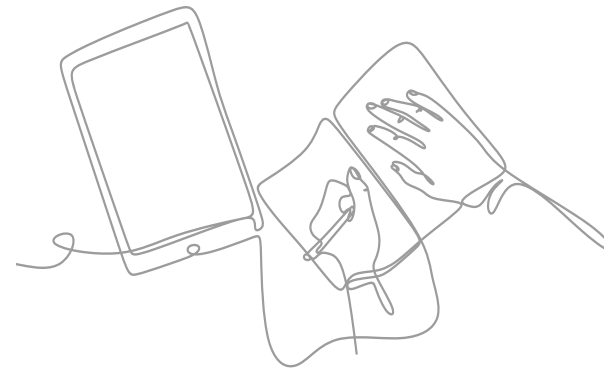
Sinds haar oprichting zet Brussel Preventie & Veiligheid zich elke dag in om de rol van facilitator te spelen binnen haar domein.

Brussel Preventie & Veiligheid heeft in eerste instantie een coördinatieopdracht. In die context streeft de instelling voortdurend naar meerwaarde, complementariteit en innovatie. Dat zijn cruciale constitutieve elementen die rechtvaardigen en aantonen dat het Gewest bijdraagt aan een grotere veiligheid overal op ons grondgebied.

Dankzij de goedkeuring van een Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) is er nu een gemeenschappelijk strategisch referentiekader, dat de actie bepaalt van alle actoren van de veiligheidsketen, die worden gevraagd om samen te werken en hun krachten te bundelen. Dit basisdocument legt niet enkel het kader en de doelstellingen vast. Het stelt ook een methodologie voor die een essentiële plaats toekent aan de analyse van criminaliteits- en veiligheidsfenomenen. Deze dimensie, afgebakend als een volwaardige transversale doelstelling onder de noemer ‘beeldvorming, monitoring en evaluatie’, wil op een systematische en objectieve wijze – op korte, middellange en lange termijn – de realiteit in ons Gewest analyseren door op wijkniveau de trends in kaart te brengen door meerdere gegevensbronnen met elkaar te vergelijken.

Binnen Brussel Preventie & Veiligheid neemt het Observatorium deze rol op zich. Het Observatorium verzamelt, verwerkt en contextualiseert gegevens om zo kerncijfers aan het licht te brengen, analyses uit te voeren en een genuanceerde diagnose van complexe realiteiten op te stellen. Tot slot communiceert het de resultaten van zijn werkzaamheden.

Nieuw dit jaar is dat de waaier van beschikbare gegevens afkomstig van de veiligheidsactoren wordt aangevuld met de eerste resultaten van de enquête ‘Uw kijk op veiligheid’ die in 2018 werd afgenomen bij het grote publiek. Dit verslag opent ook nieuwe perspectieven voor analyses omtrent het specifieke vervolgingsbeleid

in het Brussels Gewest, met name ten opzichte van minderjarigen, waarvoor de Gemeenschappen bevoegd zijn. Daarnaast illustreert dit verslag de specifieke kenmerken van de benaderingen, toegepast door elke entiteit met een impact binnen eenzelfde grondgebied. Tot slot komen er ook thema's aan bod die in meer of mindere mate essentieel zijn voor ons Gewest, zoals verkeersveiligheid of veiligheid in het openbaar vervoer.

Het geheel maakt het mogelijk om een database met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens te versterken met het oog op een verbeterde kennis van criminaliteit en onveiligheidsfenomenen op lange termijn. In deze methodologische benadering wordt de globale gewestelijke visie en de werkelijkheid die geworteld is op het wijkniveau met elkaar gecombineerd. Deze benadering, gekoppeld aan onze ervaring én die van onze partners, zal bijdragen tot de versterking van een evaluatiecultuur, en tot de ontwikkeling van de uitgewerkte openbare voorzieningen. Bijgevolg kan de inzet van meerdere partners worden aangepast naargelang de relevantie van hun bijdrage ten opzichte van een bepaalde situatie.

Dit verslag wil dus in de eerste plaats onze overheden en partners betere tools aanreiken, door een regelmatige diagnose en monitoring. Aansluitend bij deze positieve filosofie nodig ik u graag uit om de elementen in dit verslag te lezen. Die zullen de komende jaren uiteraard verder uitgediept worden. Trouw aan onze waarde van voortdurende verbetering en aan onze belofte: van Brussel een veiligere plek maken.

Veel leesplezier.

Jamil ARAOUD
Directeur-generaal van Brussel Preventie & Veiligheid

De directrice aan het woord

Het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid (BOPV) heeft als missie analyses uit te voeren die de kennis rond veiligheidsthema's in de ruime zin van het woord verrijken, ten voordele van de autoriteiten, de actoren en het publiek in het algemeen. Concreet betekent dat de registratie, de analyse van de criminaliteitsverschijnselen en de beoordeling van het overheidsbeleid inzake preventie en veiligheid. Dat voedt de diagnostiek en de beeldvorming van de veiligheid en helpt de ontwikkeling of het bijsturen van geschikte instrumenten om de veiligheid van personen en goederen in het Brussels Gewest te verzekeren en te versterken.

Veiligheid is geen concept dat is voorbehouden aan professionals. Veiligheid heeft een impact op ieder van ons. Elke dag beïnvloedt ze ons handelen, onze keuzes, onze investeringen in de stad en de wijken. Samenleven gaat zoveel beter in een aangename omgeving, die ruimte biedt voor respectvolle interactie en een evenwichtig gebruik van de openbare ruimte. En voor een aangenaam stedelijk levenskader moeten de principes van preventie en veiligheid integraal deel uitmaken van alle instrumenten. Het ultieme doel is immers dat iedereen zich kan verplaatsen, werken, plezier maken en een sociale band creëren in een gezellig, veilig Gewest.

Het Jaarverslag van het BOPV wil in een complexe context de denkoefening daarover objectiveren. Het verslag is bedoeld voor het brede publiek, administraties, bedrijven, instellingen en vzw's en richt zich in het bijzonder tot professionals in het domein van preventie en veiligheid. De doelstelling van dit verslag wordt immers behaald indien de lezers bij de ontwikkeling van hun eigen programma's en projecten rekening houden met de vaststellingen, conclusies en aanbevelingen in het verslag.

De analyses van het BOPV zijn het resultaat van een innovatieve, complexe en van nature evolutieve aanpak. De gegevens die door de veiligheidspartners worden doorgegeven of verzameld via enquêtes vormen de fundering, opgebouwd aan de hand van een gediversifieerde aanpak. Die gegevens uit verschillende bronnen en een nauwgezette methodologie vormen de basis van de progressieve ontwikkeling van de analyses om een beter begrip te krijgen van de uitdagingen eigen aan een Gewest met meer dan 1,5 miljoen inwoners, pendelaars, studenten en toeristen. Die gegevens worden gekaderd, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de demografische bewegingen, de bevolkingsdichtheid, de socio-economische en culturele diversiteit, de situatie op het vlak van milieu en stedenbouw en de mobiliteit. Die contextualisering vormt het DNA en de meerwaarde van ons werk.

Het BOPV smeedde en structureerde in de loop van 2018 partnerschappen met verschillende actoren van de veiligheidsketen rond het verzamelen van gegevens en het opbouwen van indicatoren. Zo stelden we een stand van zaken op over de gegevens beschikbaar rond de thematieken van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP). We ontwikkelden ook specifieke tools voor gegevensverzameling. De eerste Gewestelijke veiligheidsenquête die werd gelanceerd in 2018 is daarvan een mooi voorbeeld. We werken ook aan instrumenten voor gegevensverzameling en voor het opbouwen van indicatoren in verband met bepaalde specifieke problematieken, zoals dat in 2018 het geval was voor geweld en discriminatie op basis van seksuele voorkeur en genderidentiteit. Die stappen, die tijd vergen, bevragen de professionele praktijken en kunnen een impact hebben, zowel voor onze partners als voor onze jonge administratie.

U vindt in het Verslag 2018 van het BOPV de analyses opgesteld op basis van de belangrijkste gegevensbronnen inzake preventie en veiligheid, zoals de nationale databank van de federale politie en bepaalde diensten van de Coördinatie- en steundirectie van Brussel, de statistieken van Justitie en de justitiehuzen alsook die van de gemeenten met de administratieve sancties.

Twee nieuwigheden voor deze editie: de beknopte voorstelling van de resultaten van de eerste gewestelijke veiligheidsenquête over het veiligheidsgevoel en slachtofferschap alsook een hoofdstuk gewijd aan Mobiliteit en verkeersveiligheid, een van de thematieken van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan.

Deze eerste enquête werd vorig jaar gevoerd onder inwoners, pendelaars en toeristen. Ze vormt een aanvullende bron van informatie op de geregistreerde gegevens en laat toe om de kennis van onveiligheidsverschijnselen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verbeteren. Ze onderstreept het nut en belang om rekening te houden met het gevoel van de burger en om naar hem te luisteren over niet-aangegeven ondergane feiten en zo meer licht te werpen op de beleefde realiteit, die immers een afspiegeling van de gewestelijke uitdagingen is.

Het hoofdstuk gewijd aan veiligheid op het openbaar vervoer en verkeersveiligheid vormt een eerste kennismaking met de mobiliteitsproblematieken. Het onderstreept het belang van die dimensie, in het licht van een dynamiek waarin het gedeelde gebruik van de openbare weg en de openbare ruimte almaar diverser wordt. In dit hoofdstuk verlenen we bijzondere aandacht aan problemen in verband met snelheid en stellen we een focus op de zwakke weggebruiker voor.

Ik wil graag alle partners die bijdroegen aan dit document hartelijk bedanken. Bedankt ook aan de collega's van Brussel Preventie & Veiligheid en in het bijzonder ons analistenteam, de stuwende kracht achter deze publicatie. We willen dit werk natuurlijk verderzetten. In de toekomst willen we onze processen rond diagnostiek en de beoordeling van het overheidsbeleid verbeteren en de samenwerking en uitwisseling met onze partners ontwikkelen.

Christine ROUFFIN
Directrice van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid

Gebruikte afkortingen en acroniemen

ADVP	Algemene Directie Veiligheid en Preventie (FOD Binnenlandse Zaken)	CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
AGAJ	Administration générale de l'aide à la jeunesse (FWB) (Algemene Administratie Jeugdhulp)	COCOF	Franse Gemeenschapscommissie
AGMJ	Administration générale des maisons de justice (FWB) (Algemene Administratie van Justitiehuisen)	CSD	Coördinatie- en steundirectie van de Federale Politie
ANG	Algemene nationale gegevensbank	DG EPI	Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen (FOD Justitie)
ANPR	Automatic number plate recognition	DJB	Dienst voor jeugdbescherming
APO	Ambtshalve politieel onderzoek	DRI	Directie van de politie-informatie en de ICT-middelen (DRI) van de Federale Politie
APR	Algemeen politiereglement	ET	Elektronisch toezicht
APV	Aanvankelijk proces-verbaal	FC	Facet van de criminaliteit
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	FWB	Federatie Wallonië-Brussel
BHV	Brussel-Halle-Vilvoorde	GAN	Gewestelijk Agentschap voor Netheid (Net Brussel)
BIPOL	Business Unit Beleid en Beheer van de DRI van de Federale Politie	GAS	Gemeentelijke administratieve sanctie
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	GD	Gemeenschapsdienst
BOPV	Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid	GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
BPV	Brussel Preventie en Veiligheid	GSOB	Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur
BS	Belgisch Staatsblad	GVE	Gewestelijke veiligheidsenquête
CALOG	Burgerlijk personeel van de geïntegreerde politie	JR	Jeugdrechtbank
CET	Centrum voor Elektronisch Toezicht	LEZ	Lage-emissiezone
CF	Criminele figuren	LIDAR	Laser detection and ranging
		LP	Lokalisatiepercentage

MACH	Mammoth Central Hosting	SDJ	Sociale dienst Jeugdrechtbank
MBT	Mobiele begeleidingsteams	SEP	Seponering
MOF	Als misdrijf omschreven feit	SW	Strafwetboek
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie	VBSW	Vast Bureau voor Statistiek en Werklastmeting (FOD Justitie)
OCJ	Ondersteuningscentrum Jeugdzorg	VCET	Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht
OIJ	Openbare instelling voor jeugdbescherming	VK	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
OPS	Operationeel kader voor het personeel van de geïntegreerde politie	VO	Verkeersovertreding
PMSC	Psycho-medisch-sociaal centrum	VO LL	Verkeersongeval met lichamelijk letsel
PR	Parket	VO MS	Verkeersongeval met materiële schade
PV	Proces-verbaal	VO OL	Verkeersongeval met overlijden ter plaatse of binnen 30 dagen
PZ	Lokale politiezone	VOS	Minderjarigen in verontrustende opvoedingssituatie
RADAR	Radio detection and ranging	VPV	Vereenvoudigd proces-verbaal
REA	Rechtbank van eerste aanleg	VR	Verkeersreglement
SAJ	Service d'aide à la jeunesse (Dienst voor jeugdzorg)	WSV	Wetboek van Strafvordering
SAMIO	Service d'accompagnement, de mobilisation intensifs et d'observation (dienst voor intensieve begeleiding, inzet en observatie)		

Algemene inleiding

Wat kunnen we vandaag, meer dan drie jaar na de aanslagen, zeggen over de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en over het veiligheidsgevoel van de burgers?

Dit verslag gaat over meer dan criminaliteit en wil een beeld schetsen van de 'preventie en veiligheid' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in een heel specifieke context: die van een dichtbevolkt grondgebied waar tal van realiteiten samenkomen. Een uitzonderlijk divers grondgebied op demografisch, cultureel en sociaaleconomisch vlak, maar ook op het vlak van mobiliteit, economie, milieu, toerisme en politiek.

De verbetering van de leefomgeving binnen het Gewest belangt iedereen aan. Het is een cruciaal element in het dagelijks takenpakket van de actoren van de preventie- en veiligheidsketen die hun acties steeds meer moeten coördineren in een complex institutioneel landschap met grote uitdagingen: snel en efficiënt kunnen reageren op veiligheidsproblemen, maar ook zoveel mogelijk voorkomen dat deze problemen ontstaan en evolueren.

In dit verslag wordt de veiligheid op twee manieren benaderd. Enerzijds willen we een gewestelijk beeld schetsen van de criminaliteit en overlast die zich voordoen binnen het Gewest, en anderzijds willen we bijdragen aan een beeldvorming over de werking van de Brusselse preventie en veiligheid.

De structuur van het verslag volgt een continuüm met als vertrekpunt het 'slachtoffer' en zijn perceptie van de veiligheidsproblemen, om vervolgens te bespreken wat de actoren van de veiligheidsketen concreet doen, gaande van de administratieve aanpak van de veiligheidsproblemen tot de gerechtelijke afhandeling in elke schakel van de strafketen.

¹ Onder 'slachtoffer' verstaan we "een individu dat erkent dat het in zijn persoonlijke integriteit werd aangetast door een externe causale agens en bijgevolg evidente schade heeft geleden die als dusdanig werd vastgesteld door de meerderheid van de samenleving" Zie SENON J.L et al., Psychocriminologie. Clinique, prise en charge, expertise, Paris: Dunod, 2012, p. 256.

Het eerste deel van dit verslag gaat over het gevoel van onveiligheid en slachtofferschap¹ ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Gewest. Wie zijn de slachtoffers? Vanwaar komt dit onveiligheidsgevoel? Welke vormen van criminaliteit of overlast zijn in ons gewest dagelijks het meest nadrukkelijk aanwezig? We geven enkele antwoorden aan de hand van de meest opvallende resultaten uit de gewestelijke veiligheidsenquête die in 2018 werd uitgevoerd door het Observatorium.

Het tweede deel gaat over de administratieve sancties opgelegd door de gemeenten en andere gewestelijke actoren. We analyseren de statistieken voorgelegd door de 19 Brusselse gemeenten om de draagwijdte van de sancties te bepalen, maar ook om het profiel van de overtreders te schetsen en om de lokale verschillen te bepalen die worden vastgesteld in de praktijken van de gemeentelijke actoren. De administratieve sancties die door de gewestelijke actoren worden opgelegd, sluiten dit hoofdstuk af.

In het derde deel worden officiële statistieken over de criminaliteit, gerapporteerd door de politiediensten, in een context geplaatst. De evolutie en de grote tendensen zullen zowel op het niveau van de gemeenten als op het niveau van de Brusselse wijken worden geschetst. Dit hoofdstuk zal onder meer de kloof aan het licht brengen tussen wat de slachtoffers werkelijk ervaren en wat er gemeld en door de politiediensten behandeld wordt.

Het vierde hoofdstuk is gewijd aan het strafrechtelijke beleid via de analyse van zaken behandeld door Justitie. Eerst belichten we de problematiek van de minderjarigen. Het gaat zowel over jongeren in verontrustende situatie, als over jongeren die een als misdrijf omschreven feit gepleegd hebben, en hoe zij opgevangen worden binnen het systeem van jeugdbescherming en -zorg. Daarna maken we een analyse van de zaken die behandeld worden door het Openbaar Ministerie (parketten) en hoe die evolueren doorheen de strafrechtelijke keten aan de hand van de statistieken van de rechtbanken en penitentiaire inrichtingen.

Tot slot sluiten we dit verslag af met een specifieke analyse van een thema dat essentieel is voor het Gewest: mobiliteit. We analyseren de veiligheidsproblemen die zich voordoen in het openbaar vervoer en binnen de infrastructuur (stations, haltes, enz.). Vervolgens schetsen we een beeld van de verkeersveiligheid aan de hand van het overzicht van de verkeersovertredingen en de studie van de verkeersongevallen op het grondgebied: de locatie in tijd en ruimte, het profiel van de slachtoffers en de nieuwe tendensen komen in dit hoofdstuk aan bod.

Door de vijf voorgaande domeinen in perspectief te plaatsen, kunnen we een gediversifieerd beeld schetsen van de veiligheid in het Gewest en aanbevelingen doen aan de overheden en actoren op het vlak van preventie en veiligheid. Op die manier kan het Observatorium zijn fundamentele taken vervullen.

GEWESTELIJKE

Veiligheidsenquête

Om de verschillen tussen de officiële statistieken en de percepties binnen de maatschappij te analyseren, hield het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid (BOPV) in 2018 de Gewestelijke Veiligheidsenquête (GVE) bij drie doelgroepen die de realiteit van de Brusselse bevolking weerspiegelen: de inwoners, de pendelaars en de toeristen. Het veldwerk liep van maart tot juni 2018.

De deelnemers werden bevraagd naar hun perceptie van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hun gevoel van onveiligheid, de storende situaties en hun veiligheidsbehoeften. Ze kregen meer specifiek ook vragen over hun ervaren slachtofferschap in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête, zowel wat de aard (soort feiten) als de frequentie betreft. De GVE wilde ook weten in hoeverre deze feiten van slachtofferschap werden gemeld aan de instanties en wat een slachtoffer ertoe zou kunnen brengen om geen klacht in te dienen of geen hulp van buitenaf te vragen. Tot slot ging de enquête dieper in op de methodes die de respondenten gebruiken om zich veiliger te voelen en wat ze doen om hun onveiligheidsgevoel te verminderen.

De enquête heeft dus niet enkel tot doel om het 'dark number' (feiten niet gemeld aan of niet bekend bij de politiediensten) of het 'grey number'² van de criminaliteit vast te leggen (wat niet in de officiële statistieken staat of waarvoor geen pv's worden opgesteld³). Het is vooral de bedoeling om het onveiligheidsgevoel en de uitdagingen ervan beter te begrijpen, maar ook gegevens te verzamelen over de slachtoffers. Het is ook een manier om een beter inzicht te krijgen in de realiteit op het vlak van veiligheid van de bevolking die dagelijks het Brusselse grondgebied doorkruist. Het helpt bij het identificeren van hun behoeften, en om aanbevelingen te kunnen formuleren die nuttig zijn voor de uitwerking en de toepassing van doeltreffende en efficiënte openbare preventie- en veiligheidsvoorzieningen. In dit verslag worden de opvallendste resultaten van de GVE voorgesteld. Een grondige analyse van de resultaten vindt u in een thematisch katern van het BOPV⁴.

² FINCOEUR M. *et al.*, « Perception du crime, insécurité et segmentation sociale », in CRIMPREV, 2008, n° 13, p. 3.

³ Zo wordt een informatiefiche – logboek – over de aangifte van een misdrijf of een conflictsituatie waarvoor er niet voldoende elementen zijn of die geen opstelling van een gerechtelijk proces-verbaal rechtvaardigt, bijvoorbeeld niet opgenomen in de politiestatistieken.

⁴ BRUSSELS OBSERVATORIUM VOOR PREVENTIE EN VEILIGHEID, *Resultaten van de gewestelijke veiligheidsenquête 2018. Over het veiligheidsgevoel en het slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (Katern 2), Brussel: Brussel Preventie en Veiligheid, 2019, 78 p., http://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2019-10/BOPV-Resultaten%20Gewestelijke%20Veiligheidsenquête%20Ate_0.pdf.

1. METHODOLOGIE

1.1. STEEKPROEFNEMING EN TECHNIKEN VOOR GEGEVENSVERZAMELING

Het BOPV heeft de drie vragenlijsten opgesteld om af te nemen bij de drie doelgroepen. Het onderzoeksbureau SONECOM heeft steekproeven genomen van de drie te bevragen populaties zodat ze representatief zijn voor hun werkelijke populaties en heeft de enquête op het terrein afgenomen met onderzoekers die hiervoor werden opgeleid. Zij bezochten de wijken van het grondgebied om de inwoners, pendelaars en toeristen te ontmoeten. De tabel hieronder bevat enkele technische aspecten in verband met de uitvoering van de enquête.

	Inwoners	Pendelaars	Toeristen
Steekproef	1.801	401	200
Drempel betrouwbaarheid van de resultaten	97,7%	95,1%	93,1%
Uitgesloten	<ul style="list-style-type: none"> ■ Personen die in gemeenschappelijke woonvormen leven⁵. ■ Minderjarigen jonger dan 15 jaar. 	Minderjarigen jonger dan 15 jaar.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Minderjarigen jonger dan 15 jaar. ■ Toeristen die minder dan 24u spendeerden in het Brussels Gewest.
Representativiteitscriteria	Representativiteit volgens geslacht, opleidingsniveau en leeftijdscategorie.	Representativiteit volgens gewest van herkomst ⁶ , geslacht, opleidingsniveau en leeftijdscategorie.	Representativiteit ten opzichte van de totale toeristenpopulatie, afhankelijk van het land van woonplaats.
Steekproefbasis (gegevens op basis waarvan de representativiteitstests werden uitgevoerd)	Statistieken van de bevolking (FOD Binnenlandse Zaken: Rijksregister).	Enquête naar de arbeidskrachten (EAK) 2016 (STATBEL) ⁷ .	Statistieken van het aantal overnachtingen (BISA/FOD Economie).
Methode van gegevensinzameling	<ul style="list-style-type: none"> ■ Persoonlijk interview thuis met de respondenten via tablet of papieren vragenlijst (CAPI)⁸. ■ Het telefonisch interview (CATI)⁹ werd gebruikt om het terreinwerk aan te vullen (447 dergelijke enquêtes) en de vereiste quota voor een goede representativiteit van de steekproef te bereiken. 	Persoonlijk interview (CAPI) op plaatsen met doorgaande pendelaars en in de buurt van voorzieningen ¹⁰ voor personen die in het Brussels Gewest werken.	Persoonlijk interview (CAPI).
Periode veldwerk	26 maart tot 18 juni 2018	16 april tot 18 juni 2018	16 april tot 18 juni 2018

Tabel 1: Methodologische samenvatting – BPV/BOPV

⁵ Dit zijn personen die wonen in religieuze gemeenschappen, rusthuizen, weeshuizen, studenten- of arbeidershuizen, ziekenhuisinstellingen en gevangnissen.

⁶ De waarden werden bijgesteld volgens het gewest van herkomst, zodat die hun werkelijke gewicht in de referentiepopulatie konden hebben.

⁷ Sociaal-economische steekproefenquête bij huishoudens, georganiseerd door STATBEL, met als voornaamste doelstelling de populatie op actieve leeftijd op te delen in drie groepen: werkende personen, werklozen en niet-actieve personen.

⁸ Computer Assisted Personal Interview.

⁹ Computer Assisted Telephone Interview.

¹⁰ Omgeving van de verschillende NMBS-stations, metrostations en tramhaltes die de Brusselse rand bedienen, park-and-rideparkings, horecazaken die's middags tijdens de middagpauze geopend zijn enz.

De details met betrekking tot de representativiteitstests, de bijstelling van de gegevens en de stratificatie van de steekproeven worden niet meegegeven in dit verslag, maar zijn opgenomen in het thematische katern van het BOPV over de globale resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête.

1.2. VOORZORGSMAATREGELEN

Bij de interpretatie van de resultaten van de enquête moet rekening worden gehouden met verschillende methodologische verduidelijkingen:

- de steekproeven zijn voldoende groot om een representativiteit van de werkelijke populaties te garanderen en om de resultaten te lezen op gewestelijk niveau met een foutenmarge van maximaal 5%¹¹ behalve bij de toeristen waar die iets hoger ligt (6,93%)¹²,
- hoewel de drie vragenlijsten een grote gemeenschappelijke basis hebben, verschillen ze lichtjes naargelang het doelpubliek. Zo wordt aan de pendelaars bijvoorbeeld niet gevraagd of ze ooit het slachtoffer waren van een inbraak omdat de enquête informatie wil verzamelen over slachtofferschap in het Brussels Gewest,
- de waarachtigheid en betrouwbaarheid van de gegevens hangt natuurlijk af van de oprechtheid van de verzamelde antwoorden. Bovendien kunnen er interpretatieverschillen bestaan. Enerzijds, vanwege het geheugen van de respondent die feiten van slachtofferschap zou kunnen melden die dateren van voor de onderzoeksperiode¹³ en anderzijds wegens problemen met de kwalificatie. Een respondent zou bijvoorbeeld kunnen zeggen dat hij het slachtoffer is van een diefstal, terwijl hij in werkelijkheid iets verloren is.

1.3. INHOUD VAN DE VRAGENLIJST

De vragenlijst bestaat uit vier delen. De percepties met betrekking tot het onveiligheidsgevoel werden vanuit verschillende dimensies benaderd: van de algemene beoordeling van de veiligheid tot het ervaren onveiligheidsgevoel over de uitingen van angstgevoelens en de situaties die de respondenten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dagelijks storen op het vlak van veiligheid.

Het tweede deel van de vragenlijst gaat over het zelfgerapporteerd slachtofferschap met betrekking tot feiten die zich in de voorbije twaalf maanden in het BHG hebben voorgedaan¹⁴. Dat is een beperkte periode die in dit type van enquête gewoonlijk wordt gekozen om vertekeningen veroorzaakt door het ‘geheugeneffect’ of het ‘telescoopeffect’ te beperken¹⁵. Hoe langer de periode, hoe minder de respondenten in staat zijn om zich de aard van hun slachtofferschap en het precieze tijdstip van de feiten te herinneren of correct weer te geven¹⁶. Naast de frequentie van slachtofferschap wil de vragenlijst ook gegevens verzamelen over de plaatsen waar de feiten zich hebben voorgedaan (thuis, werkplaats, openbare weg, enz.) en voor bepaalde misdrijven ook over de band tussen het slachtoffer en de dader(s).

Het derde luik van de vragenlijst kijkt naar de redenen waarom een feit niet gemeld werd bij de politiediensten, maar ook wat de respondenten ertoe heeft aangezet om geen andere vormen van externe hulp te vragen in geval van slachtofferschap.

Tot slot wordt aan de respondenten gevraagd waar ze nood aan hebben om zich veiliger te voelen binnen het Gewest en ook welk type van advies of externe hulp volgens hen noodzakelijk is in geval van slachtofferschap.

¹¹ 2,31% voor de inwoners en 4,9% voor de pendelaars.

¹² De details met betrekking tot de stratificatiemethodes van de steekproeven, de representativiteitstests en de statistische analysemethoden (univariaat, bivariaat, analyse met hoofdcomponent en logistische regressie) worden verduidelijkt in het thematische katern van het BOPV over de resultaten van de GVE 2018.

¹³ FATTAM E.A., “Les enquêtes de victimisation: leur contribution et leurs limites”, in *Déviance et société*, 1981, vol. 5, nr. 4, pp. 428-430.

¹⁴ De referentieperiode is bijgevolg 2017-2018.

¹⁵ ZAUBERMAN R. et ROBERT Ph., “Les enquêtes de victimation en Europe”, in *Économie et statistique*, 2011, nr. 448-449, p. 96.

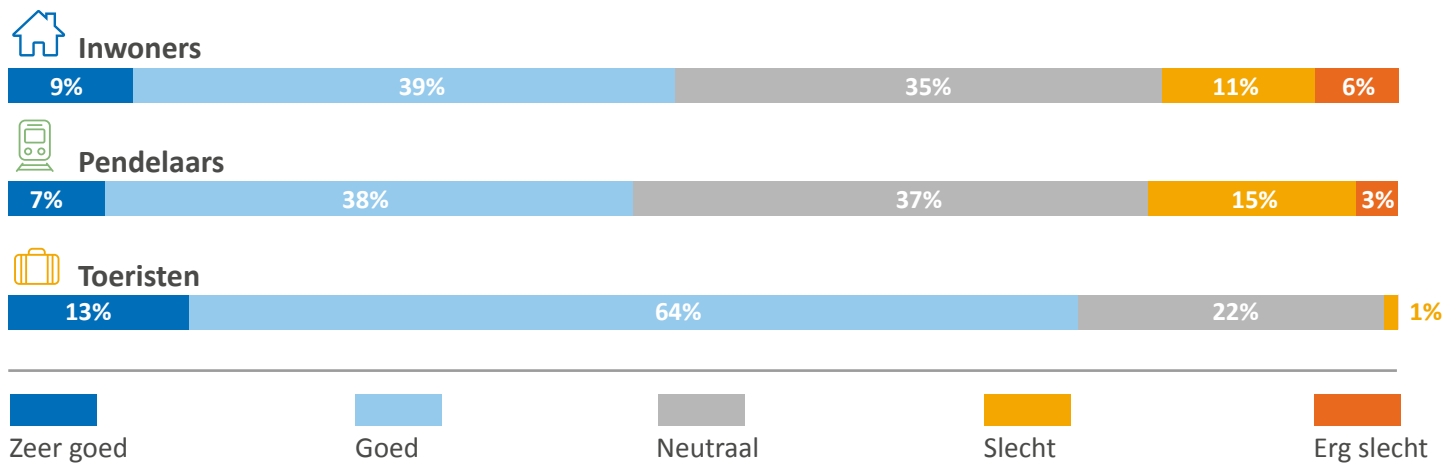
¹⁶ FATTAM E.A., “Les enquêtes de victimisation: leur contribution et leurs limites”, in *Déviance et société*, 1981, vol. 5, nr. 4, pp. 428-430.

2. SUBJECTIEVE VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

2.1. BEOORDELING VAN DE VEILIGHEID

Op de gesloten vraag “Wat vindt u, in het algemeen, van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?”¹⁷, antwoordt 48% van de inwoners, 45% van de pendelaars en 77% van de bevroegde toeristen dat de veiligheid in het BHG ‘goed’ of ‘zeer goed’ is.

Figuur 1: Beoordeling van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest per type respondenten – BPV/BOPV

¹⁷ Op een schaal van 1 tot 5: “Zeer slecht”, “Slecht”, “Neutraal”, “Goed” en “Zeer goed”.

De pendelaars hebben de onderzoekers op het terrein vaak laten weten dat ze zich ongemakkelijk voelen bij het idee om een dergelijke mening te geven over een gebied waar ze heel weinig komen, vaak enkel beperkt tot hun werkplek en de omgeving. De toeristen hebben dan weer de meest positieve kijk op de veiligheid in het grondgebied. Een op de vijf verklaart dat hij getwijfeld heeft om het Brussels Gewest te bezoeken vanwege het beeld dat hij had over de veiligheid: na het verblijf heeft 23,5% zijn mening over de Brusselse veiligheid positief bijgesteld en 36,8% van hen beoordeelde de veiligheid in het BHG, voor hun verblijf, als 'neutraal'.

De beoordeling van de veiligheid is significant gecorreleerd met de individuele kenmerken van de respondenten. Het geslacht en de leeftijd hebben een invloed op die beoordeling bij de inwoners, maar niet bij de pendelaars en de toeristen¹⁸. Bij de inwoners hebben mannen verhoudingsgewijs vaker (51%) een positief beeld van de veiligheid in het Gewest dan vrouwen (44%). Wat de leeftijd betreft, zijn de 25- tot 34-jarigen het meest positief, in tegenstelling tot de 65-plussers. Er is ook een significante correlatie tussen het opleidingsniveau en de beoordeling van de veiligheid: bij de inwoners en de pendelaars hebben hooggeschoolden¹⁹ vaker een positief beeld van de veiligheid in het BHG.

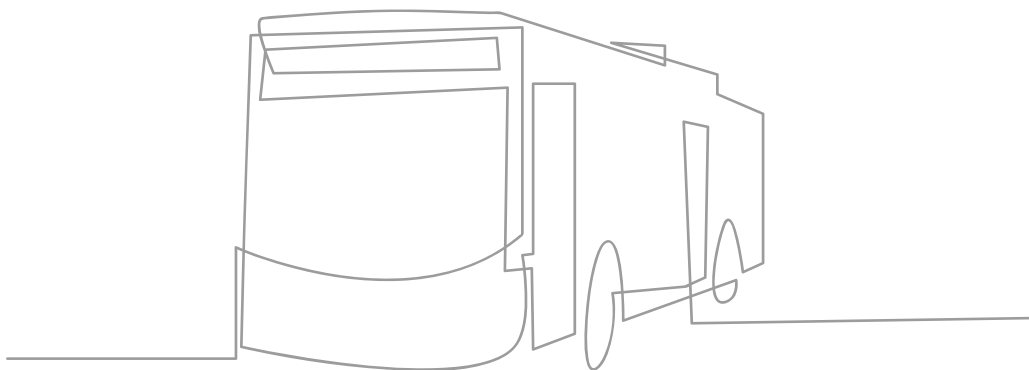
Hoe lang een respondent op het grondgebied woont, speelt ook een rol bij de beoordeling van de veiligheid. Hoe langer een inwoner-respondent op het grondgebied heeft gewoond, hoe minder positief hij de veiligheid ervaart. Toch stellen we vast dat na 5 jaar wonen in het Gewest het aandeel van de respondenten met een positieve of negatieve beoordeling van de veiligheid min of meer gelijk blijft. Deze beoordeling lijkt zich te consolideren vanaf een bepaalde duur, in de ene of in de andere zin. Dat fenomeen wordt ook waargenomen bij de pendelaars. Pendelaars die het minst vaak naar het BHG komen, hebben verhoudingsgewijs vaker een 'goede' of 'zeer goede' beoordeling van de veiligheid dan diegenen die er vaak komen. Vanaf een frequentie van 4 verplaatsingen per week naar het BHG consolideert de beoordelingsgraad zich in de ene of de andere zin, wat – net als bij de inwoners – wijst op een drempel waarop de persoon zich een mening heeft gevormd over de kwestie en daarin gesterkt wordt; wat niet betekent dat deze mening niet meer kan veranderen, maar wel dat andere factoren een grotere rol gaan spelen in de vorming van de percepties over veiligheid.

Voor de toeristen kon de correlatie tussen de beoordeling van de veiligheid en de duur van het verblijf niet aangetoond worden wegens te weinig respondenten.

¹⁸ Terwijl bij de pendelaars de kruisanalyse niet wijst op deze correlatie met geslacht en leeftijd, kon dit niet worden aangetoond bij de toeristen wegens de lage aantallen in de steekproef.

¹⁹ In de vragenlijst wordt het opleidingsniveau ingedeeld in drie categorieën. Hoog diplomaniveau: hoger diploma van het korte (bachelor) en lange type (master, doctor). Gemiddeld diplomaniveau: diploma hoger secundair en als laag diplomaniveau: diploma lager secundair en minder (geen diploma, diploma basisonderwijs).

2.2. AANGEGEVEN ONVEILIGHEIDSGEVOEL

Op de gesloten vraag “Voelt u zich wel eens onveilig op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?” zegt iets meer dan een op de drie inwoners en pendelaars zich ‘nooit’ onveilig te voelen in het Gewest, tegenover 79% van de toeristen; *a contrario*, 12% van de inwoners en 10% van de pendelaars voelt zich ‘vaak’ of ‘voortdurend’ onveilig op het grondgebied.

Inwoners

Pendelaars

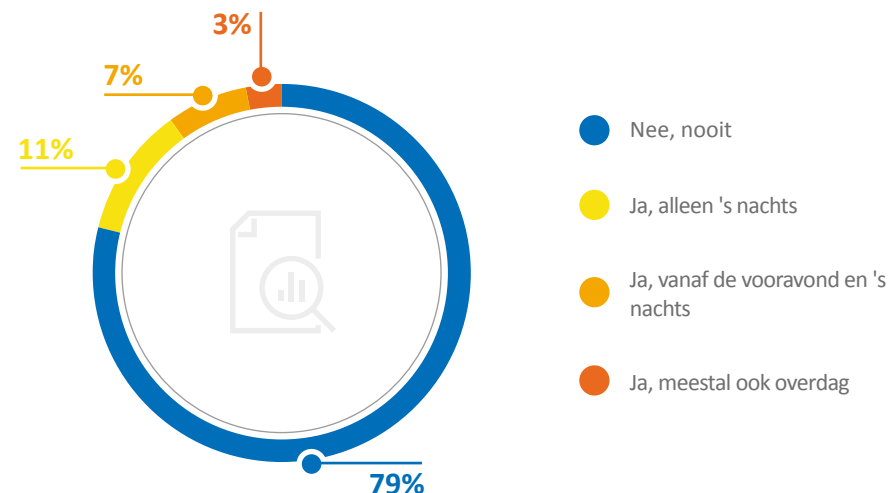

Figuur 2: Onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest bij inwoners en pendelaars – BPV/BOPV

De vraag werd bij de toeristen anders gesteld. In plaats van hen te vragen hoe vaak ze zich onveilig voelen, werd hen gevraagd om aan te geven op welke momenten van de dag ze zich het meest onveilig voelen. 3% van hen voelt zich meestal (zelfs overdag) onveilig en 11% ervaart dit gevoel enkel’s nachts.

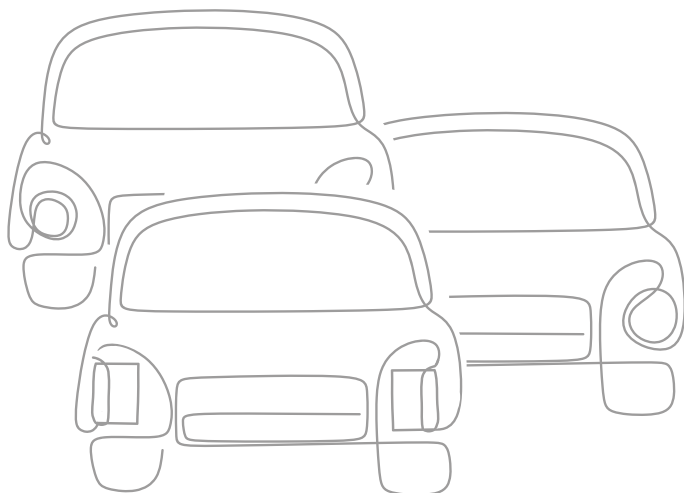
Toeristen

Figuur 3: Onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest afhankelijk van het moment bij toeristen – BPV/BOPV

Net zoals bij de ‘beoordeling van de veiligheid’ (zie hoger) werd bij de inwoners een significante correlatie vastgesteld tussen het onveiligheidsgevoel en het aantal jaren dat ze in het Gewest wonen. Hoe langer de respondenten in het BHG wonen, hoe onveiliger ze zich voelen. Bij pendelaars die ooit in het BHG gewoond hebben, is dit dan weer een verzachtende factor voor het onveiligheidsgevoel. Het gewest van herkomst van de pendelaars heeft geen invloed op het onveiligheidsgevoel.

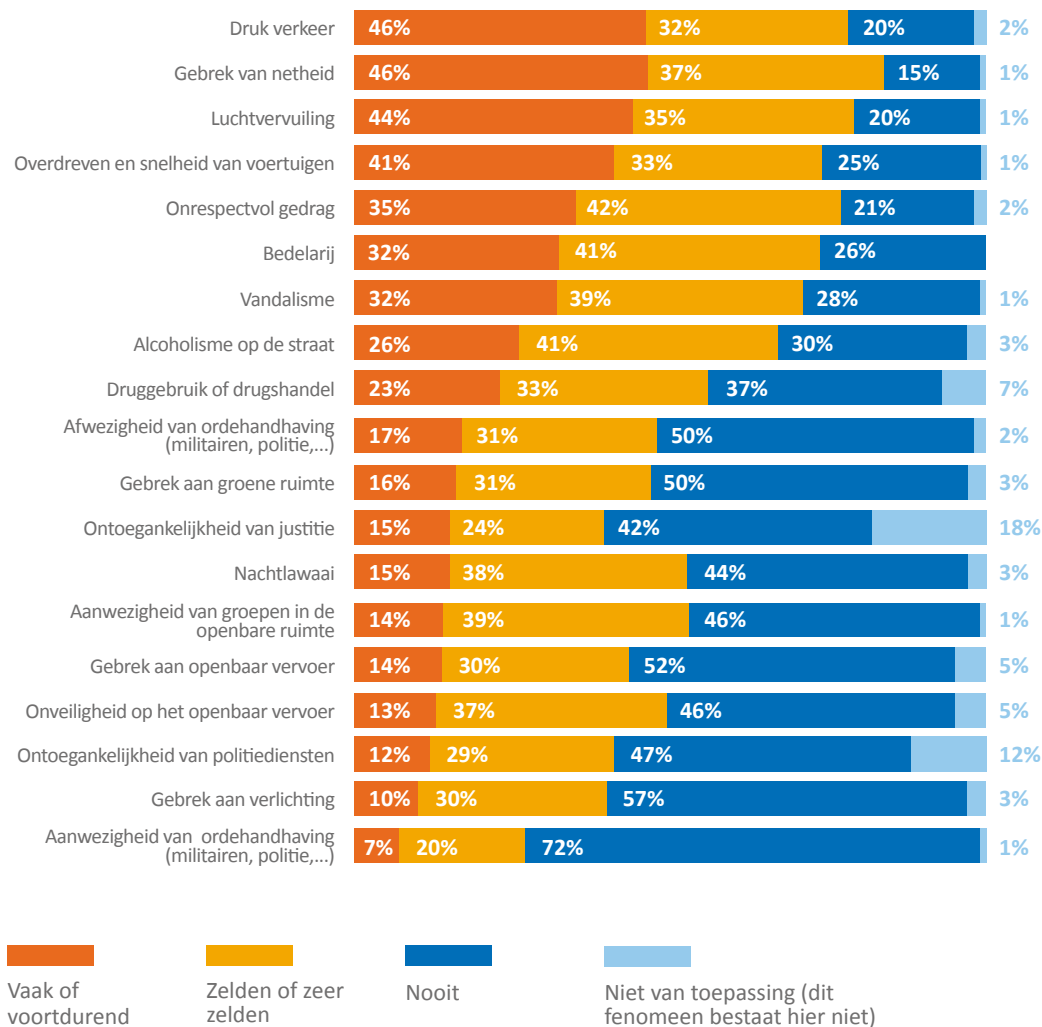
Bij de inwoners en pendelaars (niet bij toeristen vanwege de lage aantallen) is er ook een significante correlatie met het geslacht: meer vrouwen dan mannen voelen zich verhoudingsgewijs vaak of voortdurend onveilig.

2.3. STORENDE SITUATIES

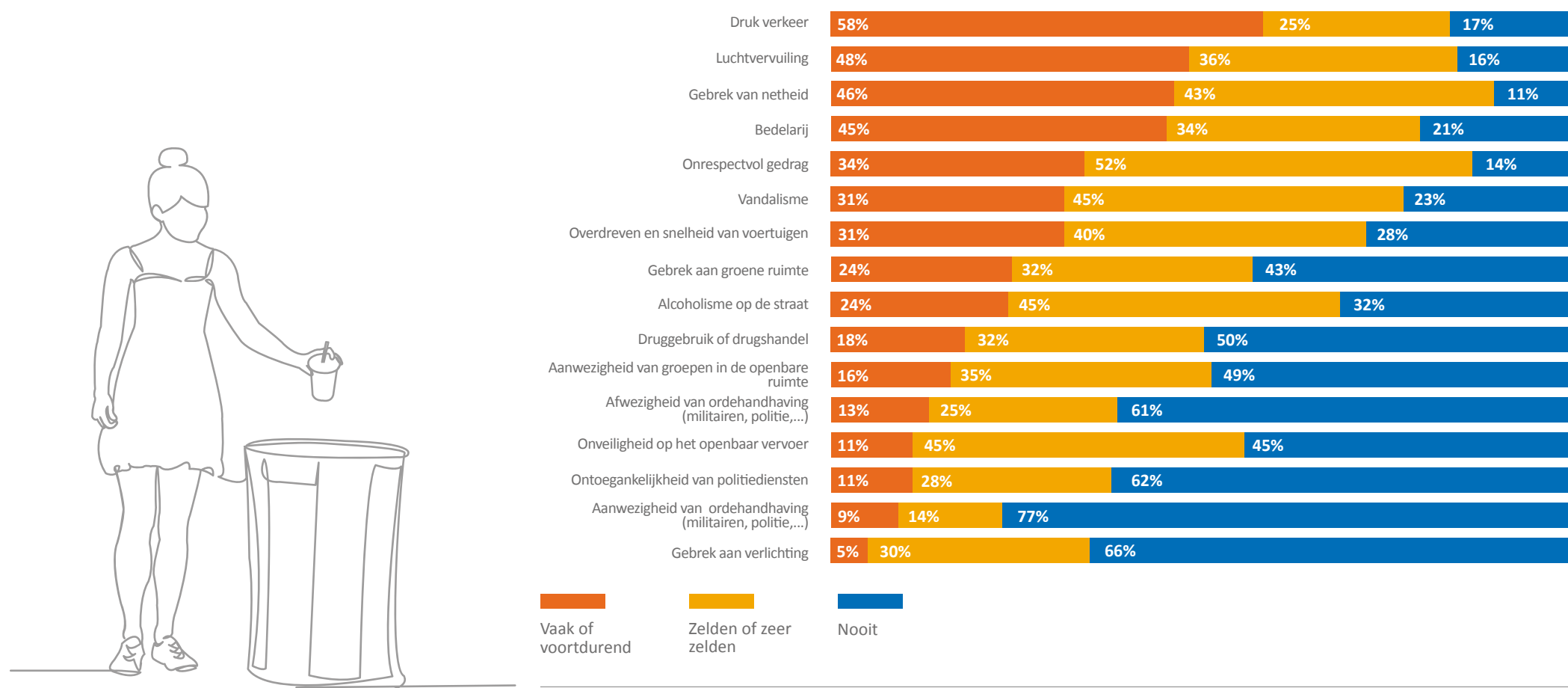
Op de gesloten vraag “Stoort u zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan: ...?” konden de drie populaties zich uitspreken over hoe vaak ze zich in de openbare ruimte in het Brussels Gewest storen aan bepaalde situaties.

Zo stellen we vast dat bijna een op de twee inwoners zegt zich voornamelijk - vaak of voortdurend - te storen aan het drukke verkeer en het gebrek aan netheid, de luchtvervuiling (44%), de overdreven snelheid (41%) en het onrespectvol gedrag (35%), en dit ongeacht het geslacht van de respondent. In verhouding storen vrouwen zich meer aan die situaties dan mannen, met uitzondering van het drukke verkeer waarvoor de verhouding mannen/vrouwen vergelijkbaar is.

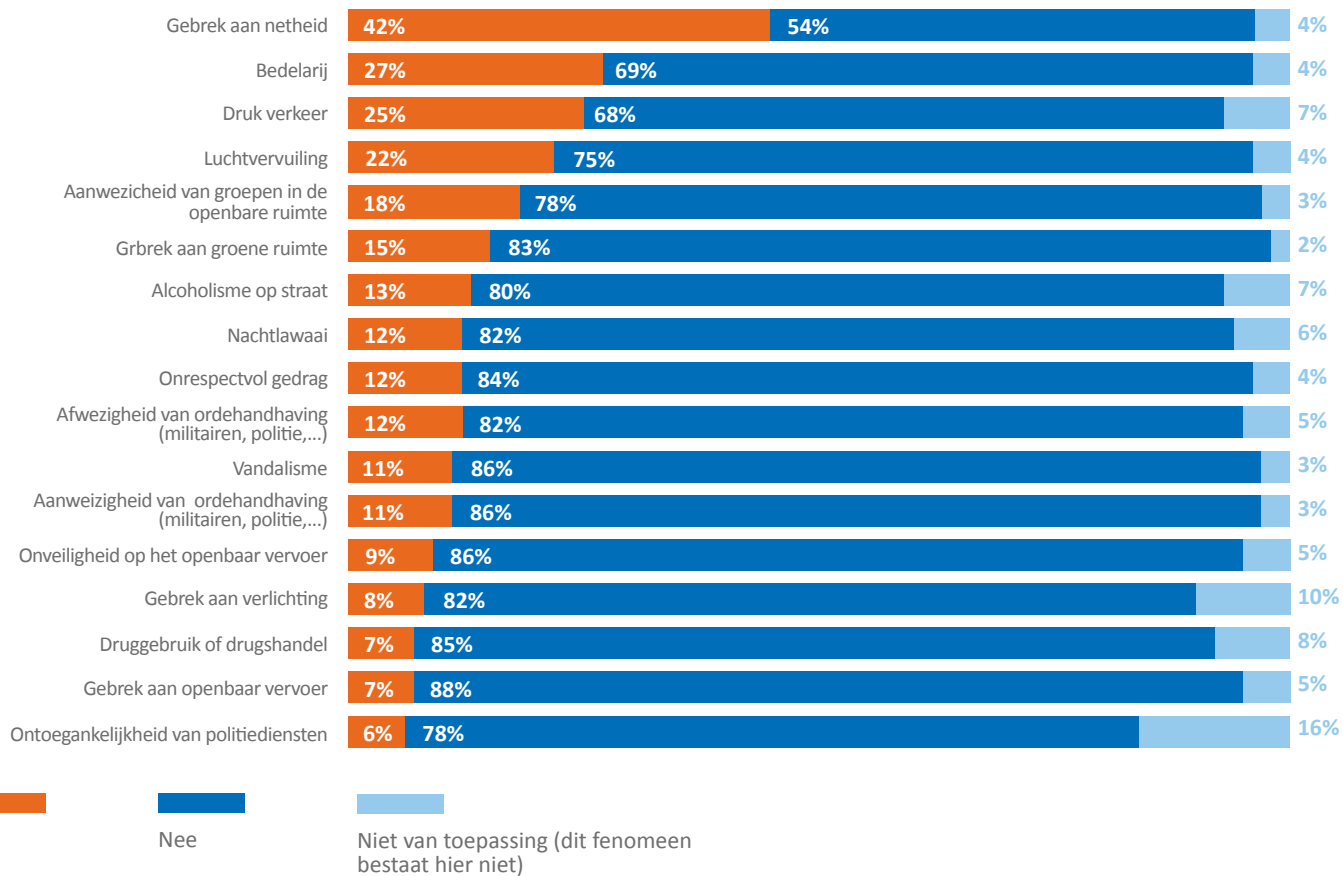
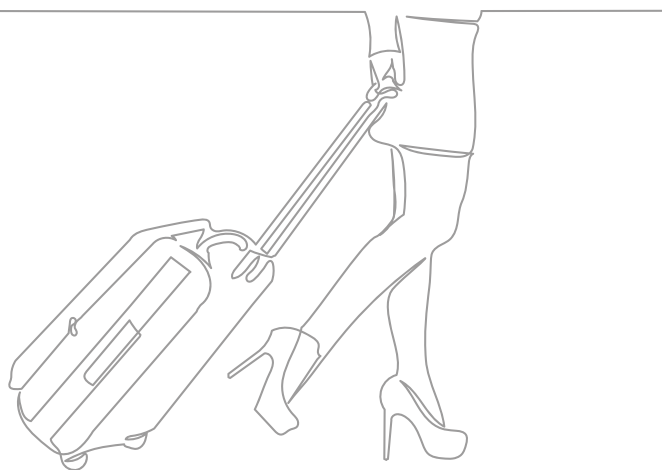
Figuur 4: Regelmaat waaraan inwoners zich storen aan een situatie, afhankelijk van het type factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV

De pendelaars storen zich dan weer vaak of voortdurend aan het drukke wegverkeer (58%), de luchtvervuiling (46%), het gebrek aan netheid (46%) en de bedelarij (45%) op het Brusselse grondgebied. Verhoudingsgewijs storen meer vrouwen zich vaak of voortdurend aan het gebrek aan netheid, terwijl mannen zich vooral storen aan het drukke wegverkeer en de luchtvervuiling.

Figuur 5: Frequentie storende situatie voor pendelaars afhankelijk van het type factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV

Voor de toeristen, aan wie deze vraag iets anders werd gesteld, zijn de meest storende factoren het gebrek aan netheid (42%), bedelarij (27%), het drukke verkeer (25%) en de luchtvervuiling (22%).

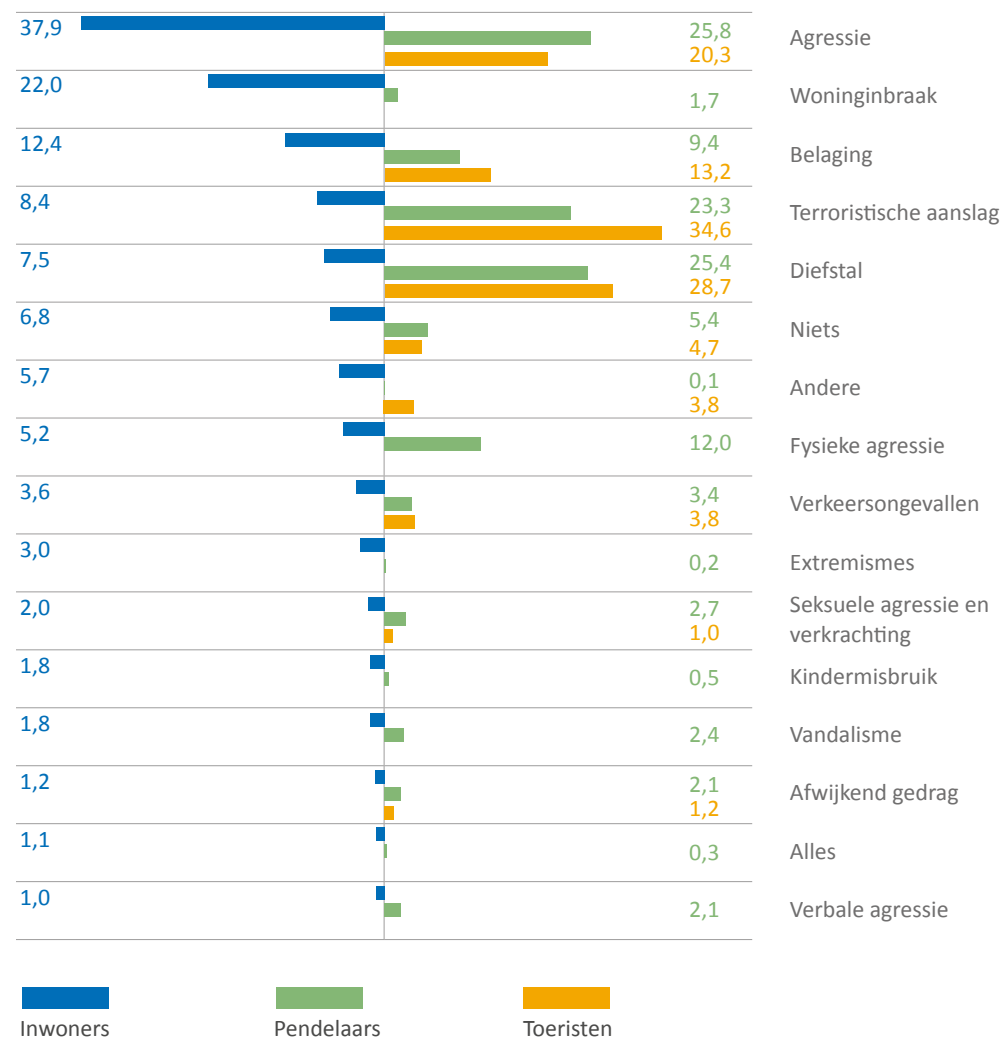
Figuur 6: Storende factoren voor de toeristen, per type van factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV

2.4. ANGSTGEVOELEN OP HET VLAK VAN VEILIGHEID

De respondenten konden ook vrij hun mening geven over de open vraag: “Waar bent u persoonlijk bang voor op het vlak van veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?”.

Agressie (zonder duidelijkheid over de aard), inbraak/diefstal op de verblijfplaats (voor toeristen) en geweldloze diefstal zijn enkele van de vaakst genoemde angstgevoelens bij de respondenten.

Figuur 7: Individuele angsten uitgedrukt door inwoners, pendelaars en toeristen inzake veiligheid in het Brussels Gewest (%) – BPV/BOPV

Meer specifiek is 38% van de Brusselse inwoners, 26% van de pendelaars en 20% van de toeristen bang voor agressie. De angst om slachtoffer te worden van een diefstal wordt sterker gevoeld door pendelaars (25%) en toeristen (29%) dan door inwoners (4,5%).

De grootste angst bij toeristen houdt verband met het risico op aanslagen. Iets meer dan een op de drie toeristen maakt zich daar zorgen over, terwijl 23% van de pendelaars en 8% van de inwoners daar schrik voor heeft. We merken op dat de angst voor vormen van extremisme in het BHG vaker genoemd wordt door de inwoners (3%) dan door de pendelaars (0,2%) en de toeristen (0%).

Woninginbraak is de tweede persoonlijke angst die het vaakst genoemd wordt door de inwoners (22%), terwijl 2% van de pendelaars zegt dat ze zich daarover zorgen maken. We merken op dat dit ongetwijfeld een interpretatiefout is, aangezien de pendelaars vragen kregen over feiten die zich in het BHG kunnen voordoen, hoewel het zou kunnen dat de pendelaars die deze vrees hebben geuit een tweede verblijf hebben op het grondgebied²⁰.

Belaging is de derde vrees die het vaakst genoemd wordt door de inwoners (12%). 9% van de pendelaars en 13% van de toeristen brengt dit ook naar voren.

DE INVLOED VAN DE INDIVIDUELE KENMERKEN VAN DE RESPONDENTEN

De aard van de angstgevoelens verschilt ook naargelang het geslacht van de respondent. In de drie steekproeven zijn veel meer vrouwen bang voor seksuele agressie en ongewenst gedrag, terwijl mannen meer bang zijn voor vandalisme, verkeersongevallen en inbraken (zie lager).

Meer mannen zeggen ook “geen” specifieke angstgevoelens te hebben in vergelijking met vrouwen. Dat zagen we ook al bij de beoordeling van de veiligheid en het onveiligheidsgevoel waar mannen zich gewoonlijk minder kwetsbaar voelen dan vrouwen.

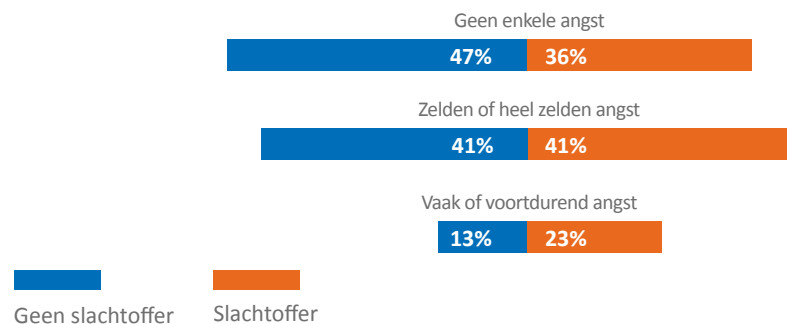
De territoriale verankering is uiteraard meer uitgesproken bij de inwoners dan bij pendelaars en toeristen die minder tijd doorbrengen in een kleiner deel van het grondgebied. Daarom werd aan de Brusselaars gevraagd of en hoe vaak ze “vrezen voor de veiligheid van hun familie/naasten die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen”.

²⁰ Of dat sommige pendelaars ‘inbraak’ gelijkstellen met een diefstal in hun voertuig of zelfs met een inbraak in hun werkruimtes.

Bijna een op de vijf Brusselaars zegt zich, vaak of voortdurend, zorgen te maken over de veiligheid van zijn familie of naasten die in het BHG wonen. Hoe langer de Brusselaars in het Gewest wonen, hoe meer ze die vrees voelen en die vrees neemt ook toe naargelang het aantal personen waaruit het huishouden bestaat. In vergelijking met de anderen zijn meer Brusselaars tussen 25 en 35 jaar verhoudingsgewijs “nooit” bang voor de veiligheid van hun naasten.

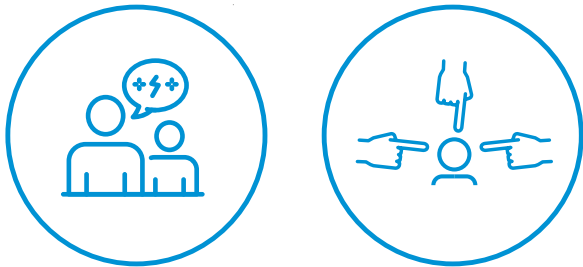
Hoewel hier geen significante correlatie kan worden aangetoond met het geslacht van de respondent, is er een sterke correlatie tussen het feit dat respondenten vrezen voor de veiligheid van hun naasten en het feit dat ze het slachtoffer zijn geweest in de voorbije twaalf maanden. Respondenten die dat jaar nooit het slachtoffer zijn geweest, voelen deze vrees vaker niet, terwijl de slachtoffers, verhoudingsgewijs, bijna dubbel zo vaak (23%) vrezen voor de veiligheid van hun familie en naasten dan de anderen (13%).

été victimes durant l’année sont plus nombreux à n’éprouver aucune crainte de ce type alors que les victimes sont, en proportion, presque deux fois plus nombreuses (23%) que les autres (13%) à avoir peur pour la sécurité de leur famille et proches.

Figuur 8: Frequentie van de angst ervaren door Brusselse inwoners wat betreft de veiligheid van hun naasten of familie – BPV/BOPV

Als we de geuite angstgevoelens bekijken in het licht van de storende factoren die hierboven vermeld worden, stellen we vast dat de angstgevoelens van de respondenten eerder gebaseerd zijn op de beoordeling van hun persoonlijke en onmiddellijke kwetsbaarheid dan op de omgevingsfactoren die hen dagelijks storen.

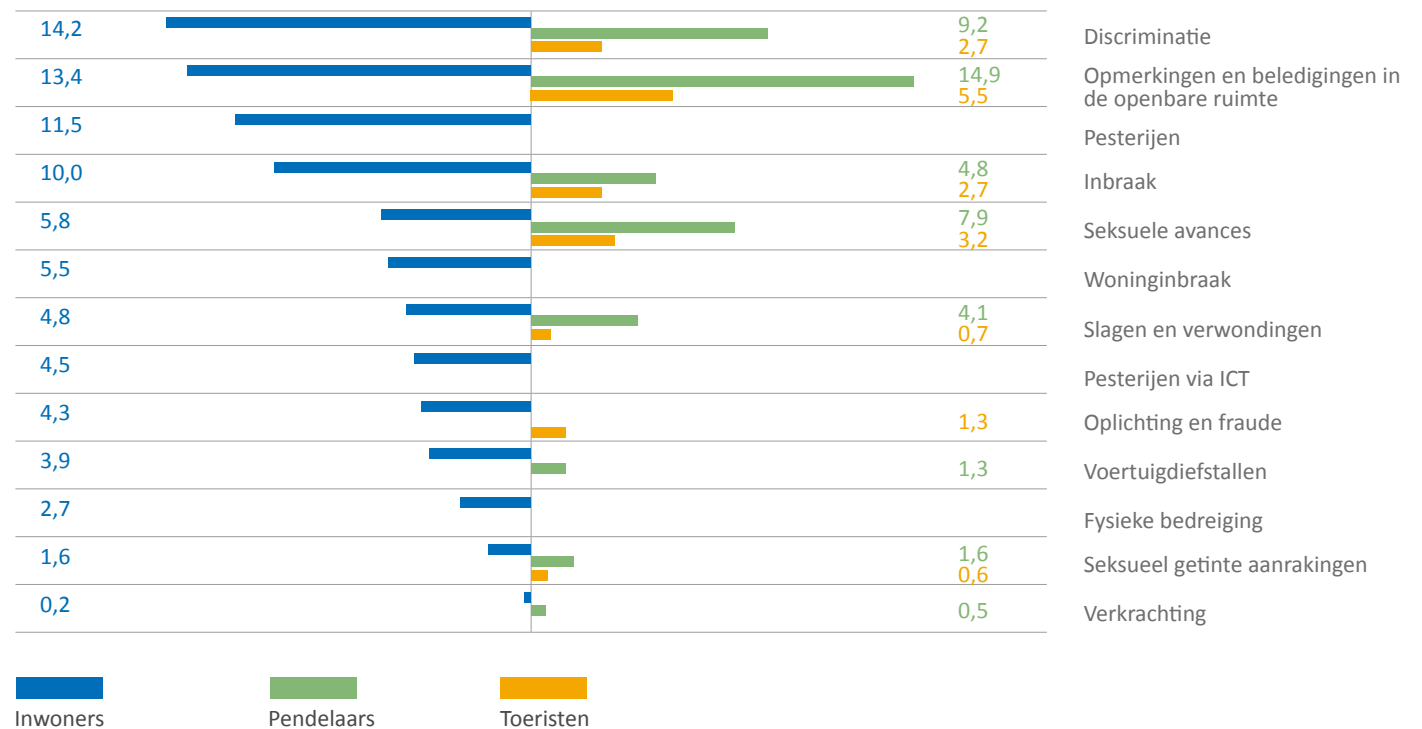

3. SLACHTOFFERSCHAP

3.1. ALGEMEEN OVERZICHT

44% van de inwoners zegt minstens één keer per jaar slachtoffer te zijn geweest in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tegenover 27% van de pendelaars en 13% van de toeristen. In het algemeen gaat het voornamelijk om feiten van discriminatie, opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte, diefstal (zonder geweld) en ongewenst seksueel gedrag²¹. We stellen nu al een verschil vast tussen individuele angstgevoelens en het ervaren slachtofferschap. Terwijl de angstgevoelens omtrent veiligheid van de respondenten voornamelijk verband houden met agressie en vermogensmisdrijven zoals diefstal en inbraak, zijn het volgens de respondenten de minst gevreesde feiten die de voorbije twaalf maanden de meeste slachtoffers hebben gemaakt.

²¹ Buiten aanranding van de eerbaarheid en verkrachting.

Figuur 9: Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten die plaatsvonden in het BHG, binnen de populaties van inwoners, pendelaars en toeristen in de loop van de afgelopen 12 maanden – BPV/BOPV

Meer specifiek werd 14% van de ondervraagde Brusselaars de voorbije twaalf maanden het slachtoffer van minstens één feit van discriminatie in het BHG, terwijl de pendelaars (15%) en de toeristen (5,5%) meer te maken hebben met opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte. Bij de inwoners hebben die discriminatiefeiten in 45% van de gevallen betrekking op de toegang tot de arbeidsmarkt en in één op de vier gevallen op de toegang tot andere goederen en diensten (kredieten, toegang tot een voor het publiek toegankelijke private ruimte, enz.). De door de respondenten aangehaalde discriminatiecriteria zijn etnische afkomst, nationaliteit en huidskleur. De pendelaars worden vooral getroffen door dezelfde vormen van discriminatie, maar in veel mindere mate.

Opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte vormen de tweede categorie van feiten waarvan de respondenten, naar eigen zeggen, het vaakst het slachtoffer zijn: 13% van de inwoners, 15% van de pendelaars en 5,5% van de toeristen. Pesterijen, namelijk herhaaldelijk psychologisch of verbaal geweld door eenzelfde persoon, is het derde fenomeen waarvan de inwoners het vaakst het slachtoffer zijn (11,5%). De pendelaars en toeristen kregen deze vraag niet.

De minst voorkomende vormen van slachtofferschap houden verband met seksuele agressie voor de drie steekproeven, met uitzondering van belaging (seksuele avances, misplaatste uitlatingen, enz.) waarvan 6% van de inwoners, 8% van de pendelaars en 3% van de toeristen zegt in de voorbije twaalf maanden minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest in het BHG.

De meest gevreesde feiten (zie hoger) zijn dus minder vertegenwoordigd, met uitzondering van geweldloze diefstal die betrekking heeft op 10% van de inwoners, 5% van de pendelaars en 3% van de toeristen.

3.2. VOLGENS HET GESLACHT EN DE AARD VAN HET FEIT

We stellen hier een op het geslacht gebaseerde benadering voor om de gemelde gevallen van slachtofferschap te analyseren. Om de drie populaties te kunnen vergelijken, bevat de onderstaande tabel slechts een deel van de feiten aangezien de drie vragenlijsten niet dezelfde items bevatten²².

	 Inwoners		 Pendelaars		 Toeristen	
	F	M	F	M	F	M
Slachtofferschap						
Discriminatie	39%	61%	45%	55%	23%	77%
Opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte	62%	38%	59%	41%	77%	23%
Diefstal zonder geweld	62%	38%	45%	55%	47%	53%
Seksuele intimidatie	83%	17%	84%	16%	60%	40%
Slagen en verwondingen	40%	60%	35%	65%	0%	100%
Diefstal van het voertuig	43%	57%	6%	94%	0%	0%
Seksueel getinte aanrakingen	85%	15%	100%	0%	100%	0%
Verkrachting	100%	0%	100%	0%	0%	0%

Tabel 2: Aandeel vrouwelijke/mannelijke (V/M) slachtoffers afhankelijk van het feit – BPV/BOPV

²² De vragenlijsten moesten worden aangepast aan de realiteit van elke populatie in het onderzoek. Zo kregen pendelaars en toeristen geen vragen over slachtofferschap.

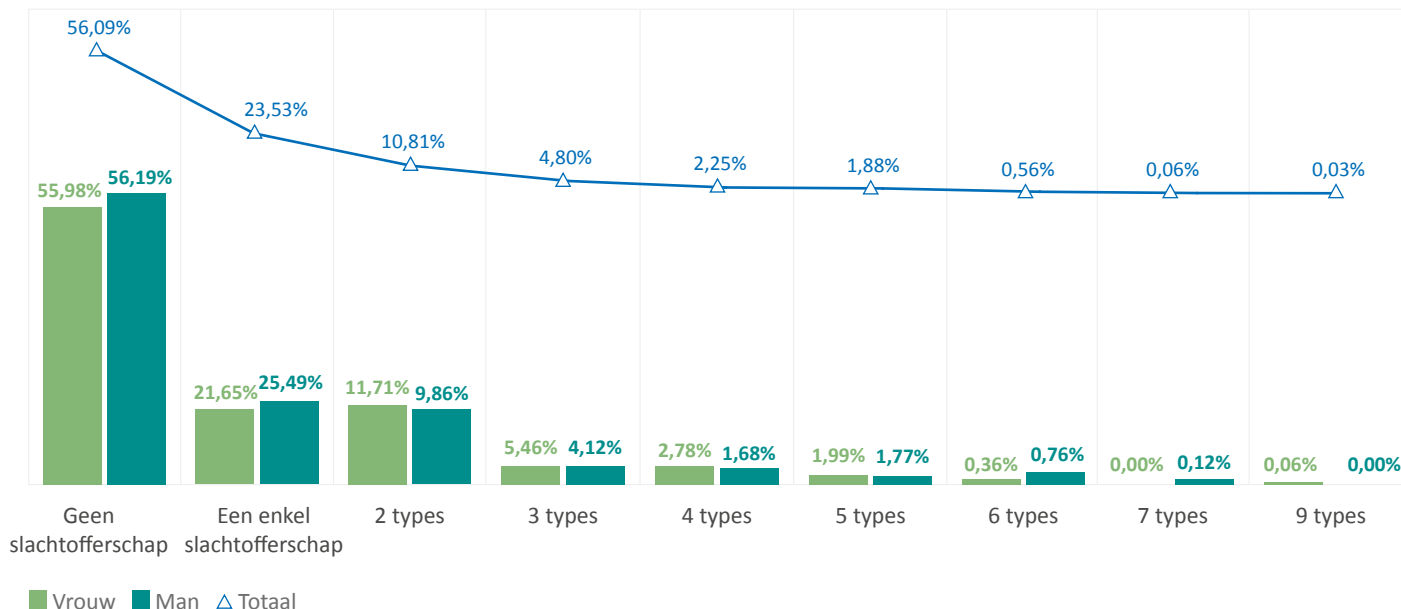
Onder de slachtoffers zijn de voorbije twaalf maanden meer mannen naar eigen zeggen het slachtoffer van discriminatie, zowel bij de inwoners (61%) als bij de toeristen (77%) en pendelaars (55%). Vrouwen krijgen daarentegen meer te maken met opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte dan mannen: 62% van de slachtoffers is een vrouw bij de inwoners, 77% bij de toeristen en 59% bij de pendelaars. Meer mannen dan vrouwen zijn het slachtoffer van slagen en verwondingen in de drie steekproeven.

Wat diefstallen betreft, zijn de slachtoffers overwegend mannen bij de pendelaars (55%) en toeristen (53%), terwijl bij de inwoners het aandeel vrouwen hoger ligt (62%).

3.3. POLY-SLACHTOFFERSCHAP

Op basis van de gegevens over slachtofferschap ervaren in de voorbije twaalf maanden kunnen we een onderscheid maken tussen respondenten die het slachtoffer waren van meerdere verschillende feiten en respondenten die meermaals het slachtoffer waren van hetzelfde feit. Aangezien die analyse leidt tot twee nieuwe kleine sub-steekproeven, kon ze niet worden uitgevoerd voor pendelaars en toeristen omdat die steekproeven om te beginnen al heel beperkt waren.

Bijna een op de vier inwoners van Brussel was het slachtoffer van één type van feit, terwijl een op de vijf het slachtoffer was van minstens twee verschillende types van feiten in de voorbije twaalf maanden. Verhoudingsgewijs waren meer vrouwen het slachtoffer van verschillende vormen van criminaliteit/overlast.

Figuur 10: Poly-slachtofferschap bij Brusselaars in de loop van de afgelopen twaalf maanden volgens de variatie in de feiten – BPV/BOPV

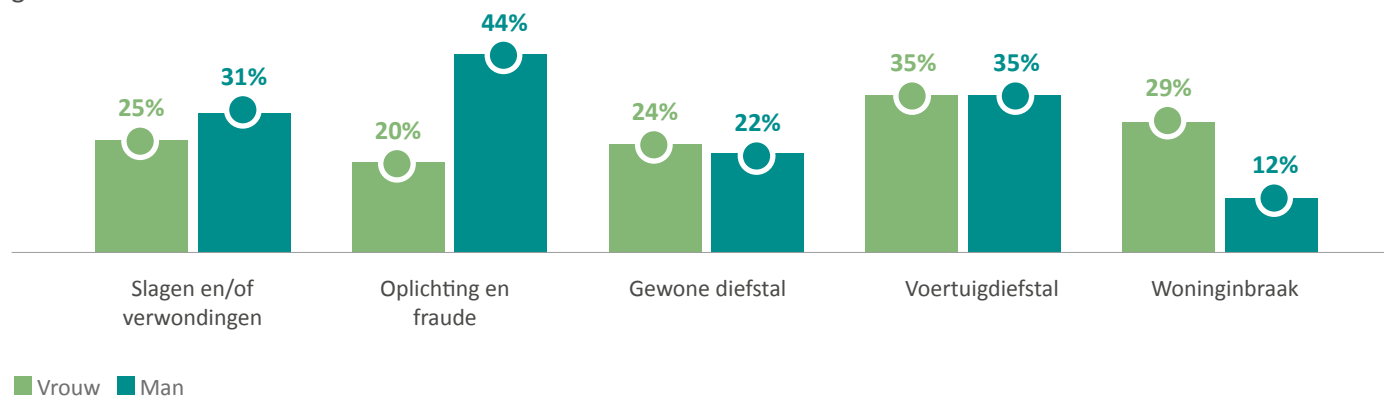
De inwoners waren vooral meermaals het slachtoffer van oplichting of fraude: 21% van hen zegt 2 keer en 12% zegt minstens 3 keer per jaar het slachtoffer te zijn geweest van gelijkaardige feiten.

Bij de inwoners die dat jaar het slachtoffer waren van slagen en verwondingen of diefstallen van voertuigen, gebeurde dat bij bijna een op de drie meer dan één keer. We merken op dat bij 20% van de Brusselaars die het slachtoffer werden van een inbraak dat minstens twee keer is gebeurd in de loop van een jaar. Een op de vijf slachtoffers van een gewone diefstal werd in datzelfde jaar opnieuw het slachtoffer van hetzelfde feit.

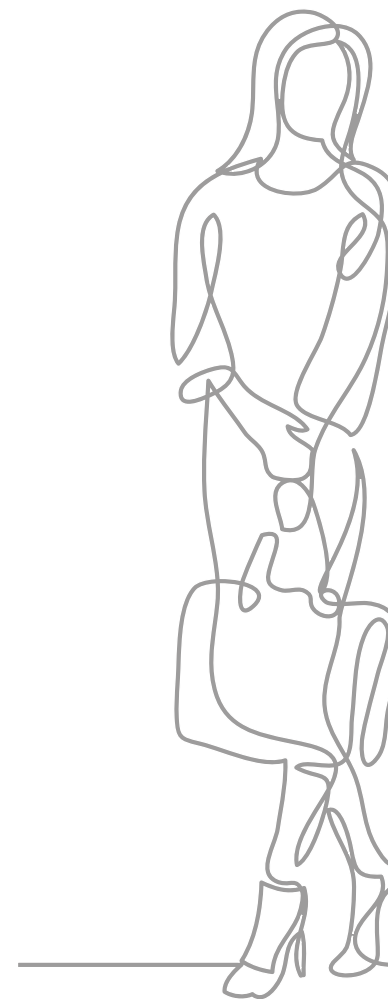

Figuur 11: Herhaald slachtofferschap van eenzelfde feit bij de Brusselaars - BPV/BOPV

De kruisanalyse wijst op een significante correlatie tussen het geslacht en het feit dat de persoon meermaals het slachtoffer was van hetzelfde type van feiten: verhoudingsgewijs zijn er meer mannen herhaaldelijk het slachtoffer van oplichting en slagen en verwondingen, terwijl meer vrouwen in de voorbije twaalf maanden het slachtoffer zijn geworden van meerdere diefstallen.

Figuur 12: Percentage meervoudig slachtofferschap (voor hetzelfde type feit) volgens het geslacht van de inwoner – BPV/BOPV

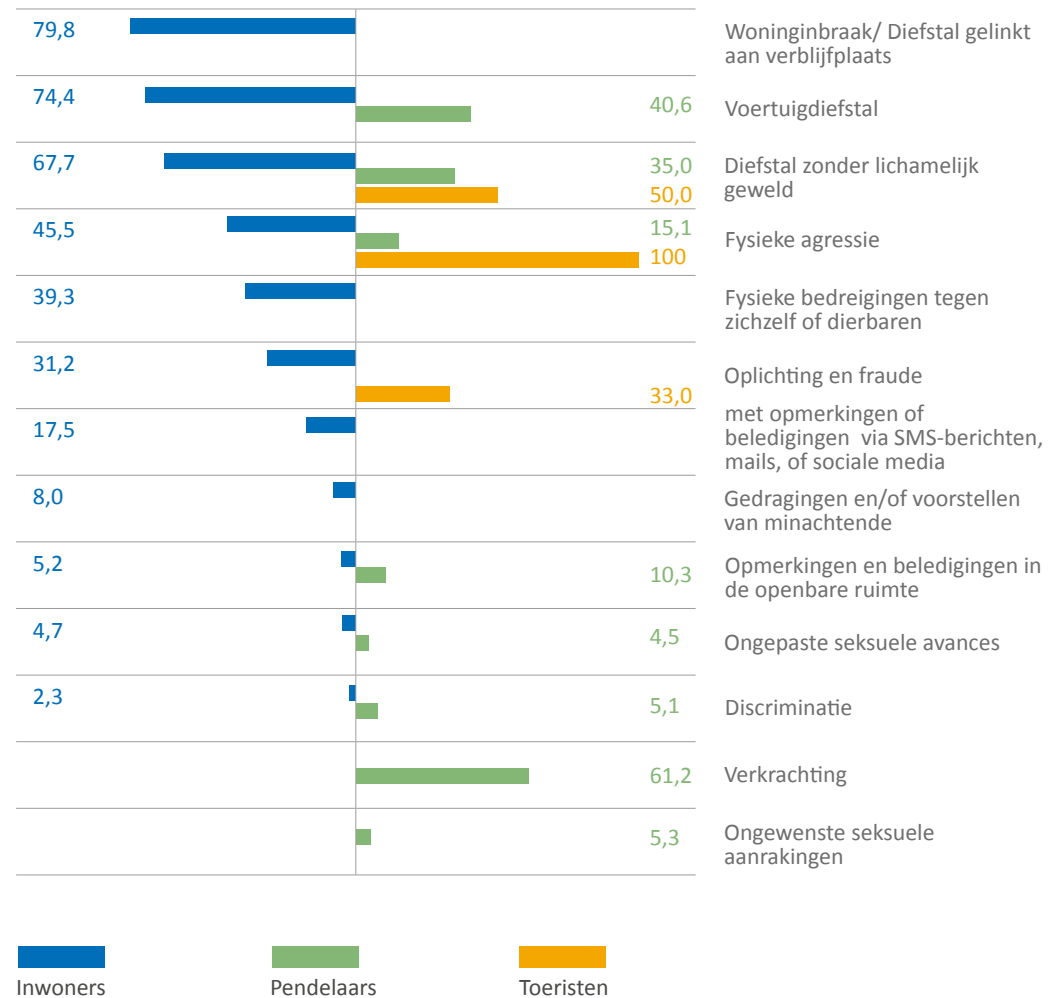

4. PERCENTAGE AANGIFTEN

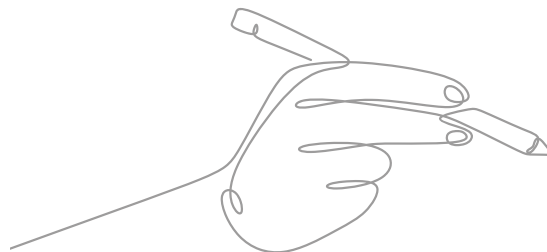
Het percentage aangiften verwijst naar het aantal feiten aangegeven bij de instanties. De belangrijkste vaststelling is dat de feiten waarvan de respondenten het minst vaak zeggen schrik te hebben, en waarvan ze zeggen het vaakst slachtoffer te zijn geweest (zie hoger), ook de feiten zijn die het minst vaak aangegeven worden bij de politie. Zo zijn de feiten van discriminatie, opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte en belaging/verbaal geweld de feiten waarvoor het minst vaak klacht wordt ingediend bij de politie:

- 2% van de feiten van discriminatie ervaren door de inwoners wordt gemeld bij de politie, tegenover 5% bij de pendelaars (0% bij de toeristen),
- 5% van de opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte ervaren door de inwoners wordt gemeld bij de politie, tegenover 10% bij de pendelaars (0% bij de toeristen),
- 8% van de gevallen van belaging/verbale intimidatie wordt gemeld bij de politie door de inwoners. De toeristen en de pendelaars werden niet bevraagd over dit type van feiten²³.

²³ Intimidatie heeft een dimensie van herhaling in de tijd door eenzelfde persoon. Daarom hebben toeristen en pendelaars minder vaak te maken met dat type van feit omdat ze op lange termijn minder blootgesteld zijn aan een voorval van ongewenst gedrag terwijl ze op het Brusselse grondgebied zijn; toch worden pendelaars hier wellicht meer aan blootgesteld, maar in het kader van geweld op het werk, wat buiten de problematiek van de algemene veiligheid valt.

Figuur 13: Percentage van melding (%) van de feiten bij de politie door inwoners, pendelaars en toeristen die het slachtoffer zijn in het Brussels Gewest – BPV/BOPV

De feiten waarover de drie populaties in het onderzoek zich naar eigen zeggen het vaakst zorgen maken (agressie, diefstal, inbraken) zijn echter de feiten waarvoor de klachtenpercentages het hoogst liggen.

Vermogensmisdriften zoals woninginbraak of diefstal van voertuigen zijn de misdrijven waarvoor de Brusselse inwoners verklaren het vaakst klacht te hebben ingediend bij de politiediensten, met een aangiftepercentage van 80% en 74%. De pendelaars van wie het vervoersmiddel gestolen werd (1,3%) hebben dit in twee van de vijf gevallen gemeld aan de politie: in meer dan de helft van de gevallen ging het om een diefstal van een fiets, wat suggereert dat het slachtoffer minder geneigd kan zijn om aangifte te doen dan wanneer het om een waardevoller voertuig gaat. Geen enkele toerist was bij deze feiten betrokken.

Diefstallen zonder geweld worden minder vaak gemeld: in 68% van de gevallen hebben de inwoners de feiten gemeld, tegenover 50% bij de pendelaars en 35% bij de toeristen. Het klachtenpercentage varieert vaak naargelang de aard van de schade²⁴ en de slachtoffers zijn meer geneigd om een klacht in te dienen wanneer er echte administratieve verplichtingen bestaan (identiteitspapieren, vliegtuigtickets, boorddocumenten enz.), het bedrag van de schade hoog is, maar ook wanneer er verzwarende omstandigheden verbonden zijn aan de diefstal (gebruik van geweld enz.). Het lijkt dus logisch dat het percentage aangiften lager ligt dan bij de eerdere misdrijven.

Fysieke agressie en slagen en verwondingen worden minder vaak aangegeven. In iets minder dan een op de twee gevallen (45%) melden de inwoners dit soort feiten aan de politie, bij de pendelaars is dat 15%²⁵. Voor de inwoners kan dit aangiftepercentage verband houden met de omstandigheden van de slagen en verwondingen. In 40% van de gevallen is de reden van dit geweld diefstal, wat kan suggereren dat het aangiftepercentage voornamelijk betrekking heeft op deze situaties. 9% van dit geweld gebeurt thuis, wat eventueel verwijst naar het fenomeen van intrafamiliaal geweld dat

vaak weinig gemeld wordt. Bij de pendelaars komt dit geweld in iets minder dan een op drie gevallen voor in de context van een diefstal.

Voor oplichting en fraude ligt het aangiftepercentage min of meer even hoog bij de Brusselse inwoners (31%); drie toeristen hebben verklaard het slachtoffer te zijn geworden van fraude of oplichting tijdens hun verblijf in het BHG, van wie slechts één klacht heeft ingediend bij de politie. Als we de verhouding van die feiten – volgens hun aard en schade – vergelijken met het vastgestelde klachtenpercentage, kunnen we veronderstellen dat de slachtoffers vooral een klacht neerleggen wanneer er een aanzienlijk financieel verlies is (geldopneming via de bank, internetfraude).

Wat de aantasting van de seksuele integriteit betreft, waarvoor de prevalentie van slachtoffers 7,6% bedraagt bij Brusselse inwoners, 10% bij pendelaars en 4% bij toeristen, zijn de klachtenpercentages het laagst. Slachtoffers van ongepaste seksuele avances dienen in 4,7% van de gevallen een klacht in voor de inwoners en 4,5% voor de pendelaars. Van de 6 door toeristen genoemde feiten werd niets gemeld aan de politie. Twee op de tien feiten worden gepleegd door een persoon die deel uitmaakt van de naaste of verre omgeving van het slachtoffer. Het aangiftepercentage voor aanrandingen van de eerbaarheid is nul bij de inwoners (29 slachtoffers) en toeristen (1 slachtoffer) en 5% van de pendelaars verklaart klacht te hebben ingediend ten gevolge van dit soort feiten. Ook verkrachting wordt zelden aangegeven door de slachtoffers: geen enkele inwoner van Brussel heeft een klacht ingediend, 2 van de 3 pendelaars die het slachtoffer waren van een verkrachting hebben de feiten gemeld aan de politie en geen enkele toerist werd er het slachtoffer van. De aantallen zijn echter te laag om conclusies te kunnen trekken over deze seksuele aanrandingen.

²⁴ ROBERT Ph., « Les statistiques criminelles et la recherche. Réflexions conceptuelles », in *Déviance et société*, 1977, vol.1, n°1, pp. 5-11.

²⁵ Bij de toeristen werd slechts een respondent fysiek aangevallen en heeft hij een klacht ingediend.

Politie
Police

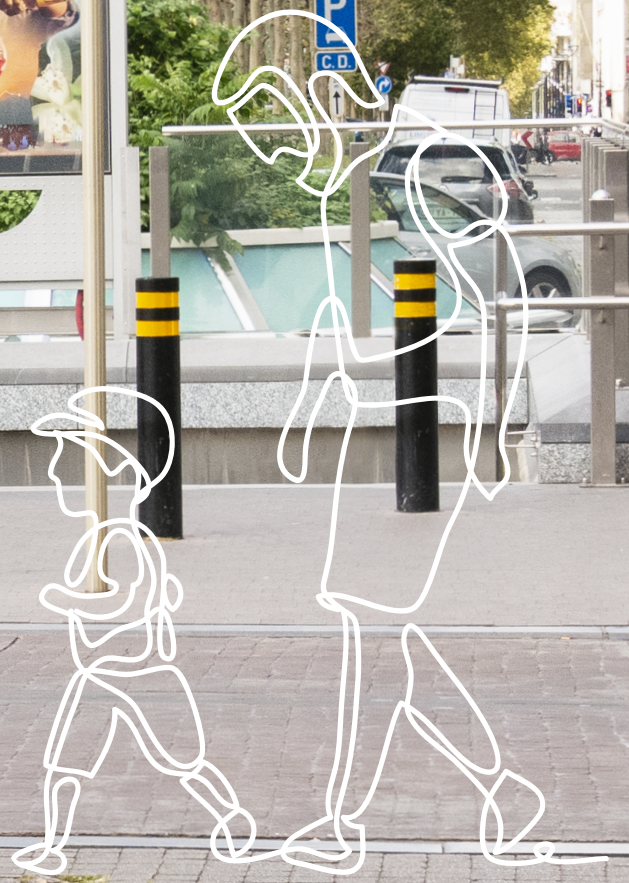
Police
Politie

FIORA
by ZIMMERMANN

P
CD

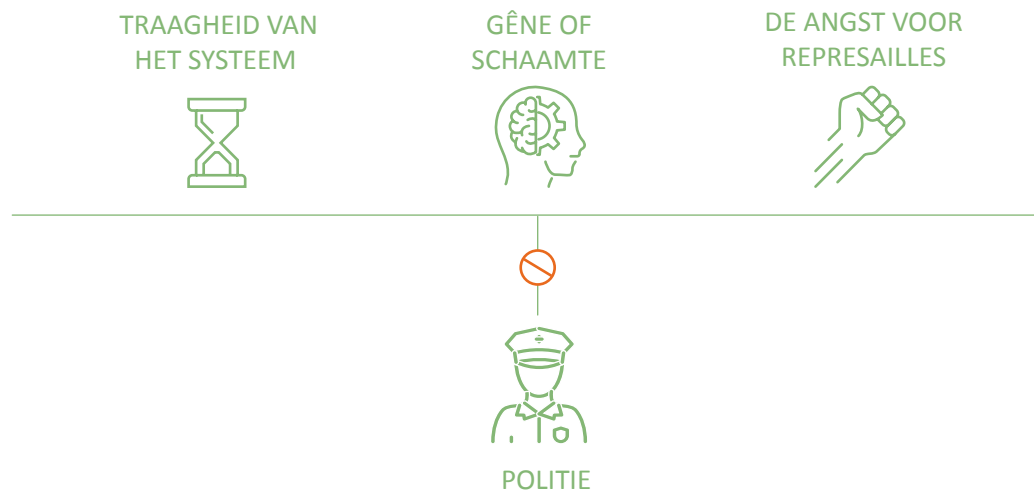
Het kruispunt niet blokkeren
Art.142 wegcode

WAAROM WORDEN DE FEITEN NIET GEMELD?

Op de gesloten vraag “Als u het slachtoffer bent geweest en geen klacht hebt ingediend, om welke reden(en)?” geven de pendelaars het vaakst aan dat dit volgens hen nutteloos is (84%) tegenover 77,5% van de ondervraagde Brusselaars.

Minder Brusselaars vrezen dat ze niet geloofd of ernstig genomen zullen worden (10,3%) in vergelijking met de pendelaars (13%) die meer verlegenheid of schaamte ondervinden bij het idee om een klacht in te dienen.

²⁶ Inwoners (N=578), pendelaars (N=83) en toeristen (N=13).

²⁷ Toeristen en pendelaars hebben geen andere redenen opgegeven dan die voorgesteld in de vragenlijst.

OM EXTERNE HULP VRAGEN

Aan de inwoners van Brussel werd specifiek gevraagd of ze een beroep hebben gedaan op externe hulp (buiten de politie) toen ze het slachtoffer zijn geworden. Met ‘externe hulp’ bedoelen we bijvoorbeeld de diensten voor slachtofferhulp, psychologen, maatschappelijk assistenten enz.

We onderscheiden drie vormen van externe hulp die worden gevraagd in geval van slachtofferschap:

- compensatiesteun: OCMW of verzekering,
- hulp bij het oplossen van het probleem: bemiddelingsdiensten, werkgever, advocaten of vakbonden,
- ondersteuning/begeleiding: psychologen, psychiaters, artsen.

Bij de gesloten vraag “Als u het slachtoffer bent geweest en geen beroep hebt gedaan op externe hulp, om welke reden(en) hebt u dan geen beroep gedaan op die hulp?”, konden de drie doelgroepen kiezen uit verschillende redenen en zich vrij uitspreken over de redenen die niet in de vragenlijst voorkwamen (categorie ‘andere’). De waardes tussen de drie steekproeven zijn moeilijk te vergelijken vanwege de lage aantallen van respondenten in de steekproeven van de pendelaars en toeristen²⁶.

In de meeste gevallen vonden de slachtoffers dat ze geen externe hulp nodig hadden: 66% van de inwoners, 65% van de pendelaars en 32% van de toeristen. Iets meer dan een op de tien inwoners heeft geen hulp van buitenaf gevraagd, hetzij omdat ze niet wisten dat de dienst bestond, hetzij omdat de dienst hen ontoereikend leek (te lange wachttijd, gesloten vestiging enz.).

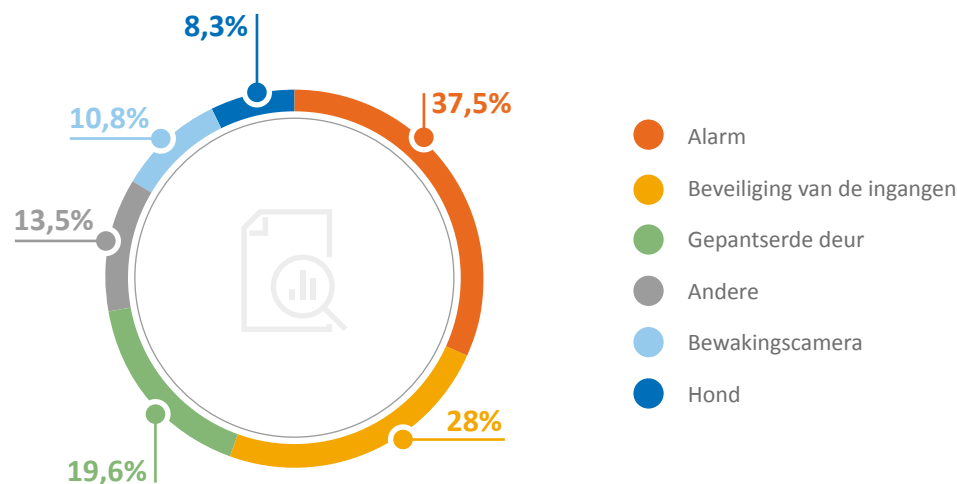
Opvallend is ook dat 8,6% van de inwoners meer specifieke redenen aanhalen²⁷. De ‘tijdverspilling’ en de ‘nutteloosheid’ van deze stap zijn de redenen die de Brusselaars het vaakst aanhalen om geen externe hulp te vragen wanneer ze het slachtoffer zijn geworden. Ook de angst om geen hulp te krijgen vanwege hun ‘herkomst’ of het feit dat ze geen stappen ondernemen vanwege de financiële kosten worden genoemd in enkele getuigenissen.

5. BESCHERMINGSMAATREGELEN EN VEILIGHEIDSBEHOEFTE

Enkel de inwoners werden bevraagd over de maatregelen die ze nemen om zichzelf te beschermen en hun woning te beveiligen. Aan de drie steekproeven werden vragen gesteld over vermijdingsgedrag en de behoeften op het vlak van veiligheid en externe hulp.

5.1. BEVEILIGING VAN DE WONING

Op de open vraag: “Hebt u maatregelen genomen om uw woning te beveiligen, zo ja, welke?”, verklaart een op de drie Brusselaars maatregelen te hebben genomen om zijn woning te beveiligen. De inwoners van 45 tot 64 jaar oud hebben verhoudingsgewijs het vaakst minstens één beschermingsmaatregel genomen (41%), gevolgd door de 65-plussers (50%). Dit geldt minder voor 15-24-jarigen en 25-34-jarigen. Aangezien die leeftijdsgroepen vaker huurders zijn, kunnen we veronderstellen dat de beveiligingsmethodes beperkt zijn door de kosten van dergelijke investeringen en de huurvoorwaarden in de overeenkomst met hun verhuurders.

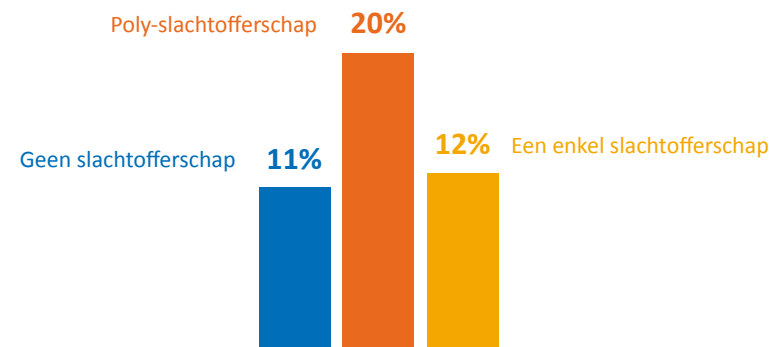

Figuur 14: Beveiligingsmaatregelen van de woning genomen door inwoners (%) – BPV/BOPV

Slachtoffers van woninginbraken in de voorbije twaalf maanden hebben de omgeving van de woning vaker beveiligd²⁸ (12%) tegenover 2% bij de inwoners die geen slachtoffer waren. Verhoudingsgewijs kiezen deze inwoners vaker voor de plaatsing van alarmen en gepantserde deuren. De slachtoffers zullen ook vaker bewakingscamera's plaatsen. Het bezit van een hond als beschermingsmiddel ligt verhoudingsgewijs even hoog, zowel bij de inwoners die het slachtoffer zijn geworden als bij de andere inwoners.

5.2. PERSOONLIJKE BESCHERMING

14% van de Brusselaars zegt lessen zelfverdediging te hebben gevolgd. In verhouding volgen mannen (18%) deze lessen vaker dan vrouwen. We kunnen echter niet zeggen of de respondenten die lessen volgen als een maatregel om hun veiligheid te verzekeren of als een recreatieve activiteit. 45-plussers volgen die lessen minder vaak. Brusselaars die de voorbije twaalf maanden minstens een keer het slachtoffer waren, volgden vaker cursussen zelfverdediging. Naargelang het niveau van slachtofferschap volgden meer Brusselaars die minstens twee keer het slachtoffer waren van verschillende feiten (in de loop van het jaar) dit soort lessen vaker dan Brusselaars die geen slachtoffer waren of die het slachtoffer waren van één enkel feit.

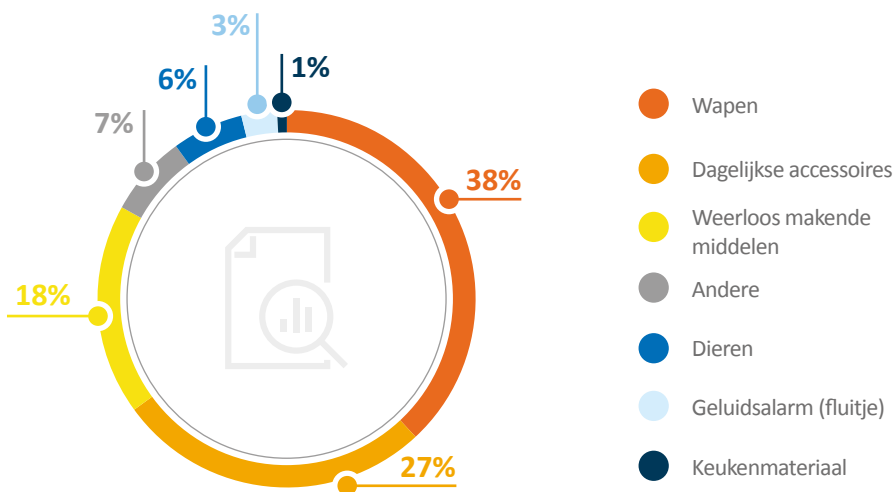

Figuur 15: Aandeel Brusselaars die cursussen zelfverdediging hebben gevolgd volgens het niveau van slachtofferschap – BPV/BOPV

²⁸ Afsluiting van het kelderraam, plaatsing van tralies of hekken, beveiliging van de tuin enz.

Respondenten beschermen zich ook door voorwerpen bij zich te dragen om zich te beschermen in geval van agressie. 44% van de Brusselaars zegt voorwerpen bij zich te dragen om zich te verdedigen. Hoewel 27% van deze voorwerpen dagelijkse benodigdheden zijn (sleutels, paraplu's, ringen enz.), moet worden opgemerkt dat 38% van de voorwerpen wapens zijn, voornamelijk blanke wapens, en 18% weerloos makende spuitbussen, ook al is het verboden om die wapens te bezitten en bij zich te dragen²⁹.

Vooraf jongeren tussen 15 en 24 jaar en respondenten tussen 45 en 64 jaar dragen wapens. Vrouwen dragen vaker dagelijkse accessoires en pepperspray, terwijl mannen vooral kiezen voor een wapen om zich te beschermen.

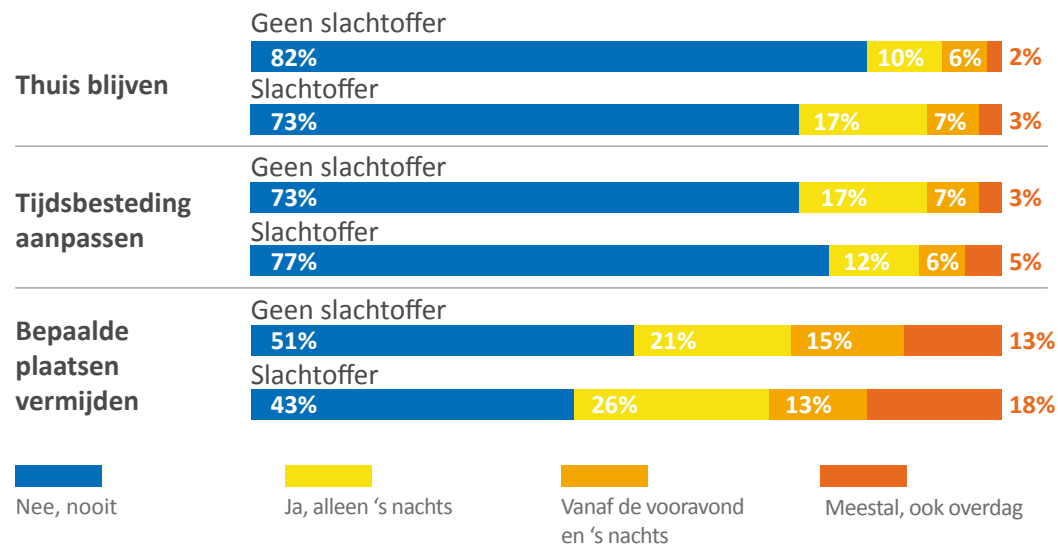
Figuur 16: Soorten van voorwerpen die Brusselaars bij zich dragen om hun veiligheid te verzekeren – BPV/BOPV

5.3. VERMIJDINGSSTRATEGIEËN

15% van de Brusselaars vermijdt bepaalde plaatsen om veiligheidsredenen, terwijl 11% van de pendelaars en 5% van de toeristen regelmatig of voortdurend plaatsen vermijden die hen geen veilig gevoel geven. We kunnen veronderstellen dat toeristen minder geneigd zijn om bepaalde plaatsen te vermijden dan de anderen omdat ze, *a priori*, het Brusselse grondgebied (her)ontdekken en hier zeer korte tijd verblijven.

4% van de ondervraagde Brusselaars verklaart om veiligheidsredenen regelmatig zijn tijdsbesteding te veranderen en 2% verklaart meestal (ook overdag) thuis te blijven om veiligheidsredenen.

Wat de eventuele invloed van een voorval van slachtofferschap op het vermijdingsgedrag betreft, zijn de Brusselaars die in de voorbije twaalf maanden het slachtoffer zijn geweest meer geneigd om 'meestal' hun tijdsbesteding te wijzigen (5%) en bepaalde plaatsen (18%) te vermijden dan de inwoners die nooit het slachtoffer zijn geweest.

Figuur 17: Vermijdingsgedrag bij de inwoners afhankelijk van het feit of men al dan niet slachtoffer werd in de loop van de afgelopen twaalf maanden – BPV/BOPV

²⁹ Art. 3 van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, B.S. 9 juni 2006.

Wat de verplaatsingsmethodes betreft, blijkt dat gemiddeld 68,7% van de inwoners geen enkel vervoermiddel vermijdt (trein, tram, metro, bus, taxi, te voet, auto, fiets). Te voet gaan en de metro nemen, worden 's nachts vermeden door iets meer dan 15% van de inwoners en 14% van de pendelaars en 9% van de toeristen. De pendelaars, die enkel bevraagd werden over hoe ze van en naar het BHG gaan in het kader van hun werk, zeggen dat ze meestal vermijden om de trein te nemen (53,2%) en te voet te gaan (52,6%).

5.4. UITGESPROKEN BEHOEFTE

5.4.1. Om zich veilig te voelen in het BHG

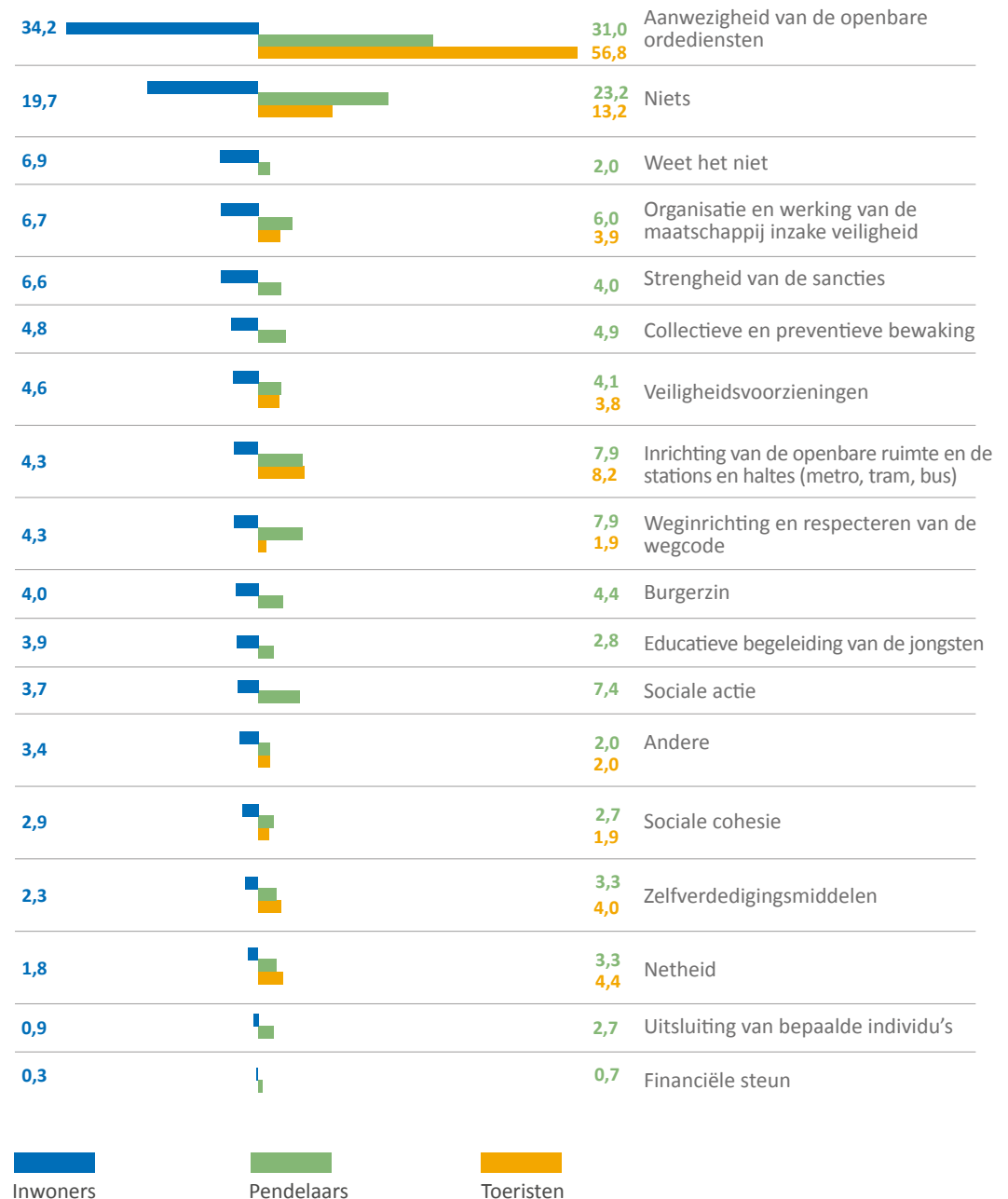
De drie steekproeven hebben de open vraag beantwoord: "Wat hebt u nodig om u veiliger te voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?".

De zichtbare aanwezigheid van ordehandhaving komt op de eerste plaats bij 34% van de inwoners, 31% van de pendelaars en 57% van de toeristen. Het tweede antwoord dat de respondenten het vaakst geven, is dat ze "niets" nodig hebben om zich veiliger te voelen in het BHG, namelijk 20% van de ondervraagde inwoners, 23% van de pendelaars en 13% van de toeristen. Daarbij komen nog 7% Brusselaars en 2% pendelaars die zeggen niet te weten wat de veiligheid in het Gewest zou kunnen verbeteren.

Vervolgens wordt de verbetering van de organisatie en de werking van de maatschappij op het vlak van veiligheid³⁰ het vaakst aangehaald door 7% van de inwoners, 6% van de pendelaars en 4% van de ondervraagde toeristen. Daarna volgt voor 7% van de inwoners de zwaarte van de sancties als factor die bijdraagt tot meer veiligheid in het Gewest, terwijl voor de pendelaars (8%) en toeristen (9%) de inrichting van de openbare ruimte eerder wordt beschouwd als een middel om het veiligheidsgevoel te verhogen, tegenover 4% bij de bevraagde inwoners.

³⁰ Deze as omvat alle antwoorden over de verbetering of de ontwikkeling van een doeltreffend veiligheidsbeleid of over de verhoging van de middelen van politie en justitie.

³¹ In de grafiek omvat de modaliteit 'sociale actie' het geheel van maatregelen en beleidslijnen die werden genomen in andere actiedomeinen dan veiligheid (armoede, huisvesting, tewerkstelling/werkloosheid enz.).

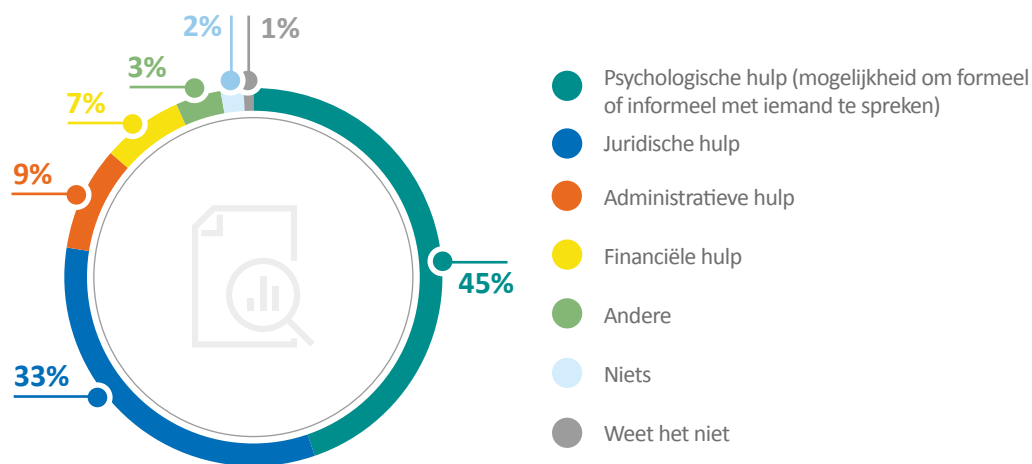

Figuur 18: Behoeften uitgedrukt door inwoners, pendelaars en toeristen om het onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest te verminderen – BPV/BOPV³¹

5.4.2 Op het vlak van informatie en ondersteuning bij slachtofferschap

De gesloten vraag “Welke soort informatie, advies of ondersteuning zou u willen krijgen indien er u iets zou overkomen?”, werd specifiek gesteld aan de Brusselse inwoners.

Bijna een op de twee inwoners verklaart dat ze toegang willen tot psychologische hulp als ze het slachtoffer zouden worden. 33% wenst juridische bijstand inzake de strafprocedure (werking, opvolging van het dossier enz.), 9% inzake administratieve hulp³² en 7% wil financiële steun.

Figuur 19: Soorten van behoeften aan informatie, advies of ondersteuning in geval van slachtofferschap aangegeven door de Brusselse inwoners – BPV/BOPV

³² Bedoeld zijn de begeleiding en de ondersteuning bij het melden van de feiten of in het kader van de administratieve stappen in verband met verzekeringen en andere schadevergoedingsaanvragen.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

48% van de inwoners, 45% van de pendelaars en 61% van de ondervraagde toeristen vinden de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ‘goed’ of ‘zeer goed’. De toeristen, die soms aarzelden om naar het grondgebied te komen vanwege het imago van de Brusselse veiligheid, stellen hun mening hierover zelfs bij in de positieve zin in iets meer dan een op de vijf gevallen.

Meer dan tien jaar geleden bleek uit de Veiligheidsmonitor dat 13% van de Brusselse inwoners “een groot onveiligheidsgevoel” had³³. In 2018 toont de GVE dat 12% van de Brusselaars, 10% van de pendelaars en 3% van de toeristen zich vaak of altijd onveilig voelen in het Gewest.

In het dagelijks leven zijn de meest storende lokale problemen helemaal niet te wijten aan criminaliteit, maar vooral aan factoren die te maken hebben met mobiliteit en milieu: druk verkeer, gebrek aan netheid, luchtvervuiling en overdreven snelheid in het verkeer. De pendelaars en toeristen zijn gevoeliger dan de Brusselaars voor bedelarij in de openbare ruimte.

Als hen gevraagd wordt naar hun angstgevoelens op het vlak van veiligheid, vermelden de respondenten het vaakst angst voor agressie, inbraak en diefstal. We zien enkele nuances aangezien Brusselaars zich vooral zorgen maken over psychologisch geweld en belaging, terwijl de pendelaars en toeristen meer bezorgd zijn over de risico's van aanslagen. Verbaal geweld en overlast worden dan weer het minst vaak aangehaald als het op angstgevoelens aankomt.

In de voorbije twaalf maanden zijn het echter de feiten van discriminatie en opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte die de meeste slachtoffers hebben gemaakt. Hoewel de geuite angstgevoelens vooral gericht zijn op het risico om het slachtoffer te worden van agressie en diefstal, is de prevalentie van deze slachtoffers binnen de drie populaties matig, met uitzondering van diefstallen zonder geweld waarvan 10% van de inwoners, 5% van de pendelaars en 3% van de toeristen het slachtoffer waren.

³³ MINCKE Ch., « Insécurité et sentiment d'insécurité à Bruxelles. Les enseignements du Moniteur de sécurité », in *Brussels Studies*, Brussel: Université Saint-Louis Bruxelles, 2010, p. 12.

Het niveau van slachtofferschap werd enkel gemeten bij de Brusselse populatie: een op de vijf Brusselaars werd de voorbije twaalf maanden het slachtoffer van minstens twee verschillende types van feiten. Bovendien werden de inwoners het vaakst – herhaaldelijk (meer dan een keer) in de loop van het jaar – het slachtoffer van diefstal van voertuigen en oplichting of fraude. We merken op dat van alle inwoners die het slachtoffer werden van slagen en verwondingen dat bij 8% van hen meer dan vier keer in de loop van een jaar gebeurde.

Niet alle feiten worden gemeld aan de politiediensten. Dat geldt vooral voor gevallen van discriminatie en opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte met aangiftepercentages van respectievelijk 2% en 5% bij de Brusselaars³⁴. Fysieke agressie, gewone diefstal, inbraken en oplichting worden vaker aangegeven. Daar zijn meerdere verklaringen voor. De kwestie van de (lichamelijke of financiële) schade en het eventuele bestaan van alternatieve procedures voor het indienen van een klacht kunnen verklaren waarom de respondenten de feiten niet melden aan de politie. Soortgelijke redenen worden aangehaald als we aan de respondenten vragen waarom ze geen beroep doen op externe hulp.

Om zich veilig te voelen, onthouden we uit de enquête dat een op de drie Brusselaars maatregelen neemt om zijn woning te beveiligen, dat 14% lessen zelfverdediging heeft gevolgd, maar vooral dat bijna een op de twee inwoners een voorwerp bij zich heeft om

zijn veiligheid te verzekeren. 38% van deze voorwerpen zijn wapens, voornamelijk messen en cutters, en 18% weerloos makende spuitbussen. Naast die zaken verklaart 15% van de Brusselaars – 11% van de pendelaars en 5% van de toeristen – om veiligheidsredenen regelmatig of voortdurend bepaalde plaatsen in het Gewest te vermijden. Terwijl 69% van de inwoners om veiligheidsredenen geen enkel vervoermiddel vermijdt, kiezen de pendelaars er het vaakst voor om niet te voet te gaan en niet de trein te nemen.

Om het veiligheidsgevoel te verbeteren, willen de respondenten meer aanwezigheid van de ordediensten in de openbare ruimte en een betere werking en organisatie van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via een coherenter en efficiënter beleid. De behoefte aan collectief en preventief toezicht op het grondgebied wordt aangehaald door 5% van de Brusselaars, die met name vragen om intensievere politiepatrouilles 's nachts en meer gemeenschapswachten in de openbare ruimte. Tot slot wordt de inrichting van de openbare ruimte en de infrastructuur in verband met het openbaar vervoer beschouwd als een nuttige manier om het veiligheidsgevoel te versterken door 4% van de inwoners en 8% van de pendelaars en de toeristen. Er is ook nood aan informatie en ondersteuning: psychologische hulp (45%) en juridische hulp (33%) worden het vaakst genoemd.

³⁴ 5% en 10% bij pendelaars en 0% bij toeristen.

ENKELE AANBEVELINGEN:

Communicatie en sensibilisering: de verwachtingen van de slachtoffers zijn sterk gericht op politiewerk, terwijl het gevolg dat wordt gegeven aan hun klachten afhangt van andere actoren zoals het Openbaar Ministerie en de rechtbanken. Het is dan ook nodig om meer gedetailleerde informatie te geven over de aspecten van de procedure zodat het slachtoffer de gevolgen begrijpt (termijnen, besluitvormingsproces binnen het parket, geheim van het onderzoek enz.). Het is ook belangrijk om de politieambtenaren te blijven bewustmaken van en opleiden over de opvang van de slachtoffers, met name door de ingezette middelen verder te diversifiëren (netwerken van deskundigen, basisopleiding, multidisciplinair team enz.)³⁵;

Opvang van de slachtoffers: schaamte, angst voor represailles of om niet geloofd te worden, zijn vaak redenen die het slachtoffer doen beslissen om te zwijgen en geen klacht in te dienen. De kwaliteit van de opvang is belangrijk (luisteren, empathie, informatie), maar het is ook belangrijk om structureel te handelen: wachttijden, discretie bij de opvang op het commissariaat enz. In het kader van zedenfeiten (behalve verkrachting)³⁶ of partnergeweld zou een administratieve vereenvoudiging van de behandeling van de klachten overwogen kunnen worden, in de vorm van een speciale noodnummer die het mogelijk maakt om het verhoor te plannen, de inrichting van een specifiek lokaal voor bepaalde types van slachtoffers, zoals dat reeds bestaat voor minderjarigen die het slachtoffer zijn van ernstige feiten (bv.: TAM³⁷) of nog, de ontwikkeling van de multidisciplinaire aanpak (bv.: Zorgcentrum na seksueel geweld, collega maatschappelijk assistent-politieagent enz.);

Strategische richtlijnen: elke schakel in de veiligheidsketen moet rationeel versterkt worden met een aandachtspunt over de werkverdeling tussen elke preventie-

en veiligheidsfactor. Enerzijds kunnen de politiediensten nog zo veel inbreuken vaststellen, daar zal weinig gevolg aan worden gegeven als de parketten niet over de middelen beschikken om de dossiers te behandelen of de gerechtskosten voor het verdere onderzoek te financieren. Anderzijds kunnen voor de preventie en de reactie op overlast en criminaliteit diverse benaderingen gehanteerd worden (administratieve sancties, gerechtelijke sancties enz.) of een combinatie daarvan: zo kunnen de meest geschikte maatregelen worden genomen naargelang het soort fenomeen dat moet worden ingedijkt;

Een betere coördinatie van de zichtbare aanwezigheid van de preventie- en veiligheidsactoren: je kan niet overal tegelijk zijn. De rationalisering van de bezetting op het terrein moet nog meer multidisciplinair worden aangepakt, zowel preventief als repressief. Politieagenten, gemeenschapswachten, straathoekwerkers, controleurs van het openbaar vervoer ... moeten gecoördineerd worden om de dekking in ruimte en tijd van de openbare ruimte te versterken en snel te kunnen ingrijpen bij incidenten;

De inrichting van de openbare ruimte: de toe-eigening van de openbare ruimte functioneler en intuïtiever maken, zowel door de bewegwijzering als door de stadsplanning. Vanuit veiligheidsoogpunt de voorkeur geven aan een 'security by design'-benadering om de leefomgeving en de cohabitatie van diverse vervoermiddelen te verbeteren, bepaalde vormen van criminaliteit af te schrikken, maar ook om een snelle reactie mogelijk te maken in geval van incidenten en het opzoekings- en onderzoekswerk in het kader van de gerechtelijke vervolgingen te vergemakkelijken (identificatie van de verdachten enz.).

³⁵ COMITÉ P, *Opvang van slachtoffers door de politiediensten. Beantwoordt de GPI 58, die in 2007 verschenen is, nog altijd aan de hedendaagse realiteit?*, Brussel, 2019, p. 17 en 51.

³⁶ In geval van verkrachting moet er spoed gezet worden, vooral in het kader van monsters en andere sporen die nodig zijn voor het onderzoek.

³⁷ Lokalen voorzien voor de technieken voor het verhoor van minderjarigen (TAM).

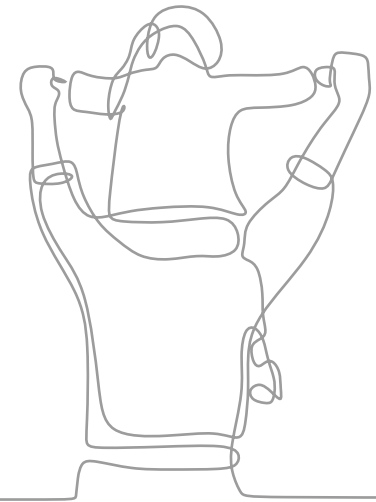
Administratiexe
SANCTIES

De gewestelijke veiligheidsenquête heeft uitgewezen dat de respondenten nood hebben aan een grotere zichtbare aanwezigheid van de actoren van de preventie- en veiligheidsketen en aan een betere coördinatie van het veiligheidsbeleid. Naast de politie spelen inderdaad ook andere actoren een rol, zowel op preventief als reactief niveau. Dat geldt in het bijzonder voor de administratieve sancties die worden opgelegd door de gemeentelijke en gewestelijke actoren. De administratieve sancties, die in de jaren 90 in België werden ingevoerd in het licht van de overbelasting van het traditionele strafsysteem, laten de besturen toe om zelf de schending van bepaalde normen binnen hun bevoegdheidsdomein te bestraffen en te vervolgen³⁸.

De gemeentelijke administratieve sancties (GAS) zijn in deze context ingevoerd met de wet van 13 mei 1999³⁹, als alternatief voor de klassieke gerechtelijke benadering, met als doel een snel antwoord te geven op overlast en andere gedragingen die “te licht en/of te talrijk zijn opdat het traditionele strafrechtelijk apparaat ze efficiënt zou kunnen behandelen”⁴⁰. De wetwijziging van 24 juni

2013⁴¹ verlaagt de leeftijd vanaf wanneer de gemeenten kunnen beslissen om minderjarigen te bestraffen tot 14 jaar en voert ‘stilstaan en parkeren’ toe aan de feiten waarop GAS van toepassing zijn. De categorie wegverkeer was in 2014 en 2015 goed voor 80% van het totale aantal GAS in de 19 Brusselse gemeenten⁴². Dankzij de verdere samenwerking tussen het Observatorium en de gemeentelijke sanctionerende ambtenaren kunnen we hier de gegevens voor 2016 en 2017 voorstellen en een ononderbroken reeks voorleggen sinds 2012, het jaar waarin het werk over de methodologie voor het invoeren en verzamelen van de gegevens van start is gegaan.

Wat de gewestelijke administratieve sancties betreft, wordt er momenteel een methodologie gezocht en uitgewerkt om de gegevens te verzamelen. Hier zal een eerste benadering worden voorgesteld voor de openbare netheid, met een analyse van de gegevens van Net Brussel. Netheid, de grootste vorm van overlast die de respondenten (Brusselse inwoners, pendelaars en toeristen) naar voren brachten in de gewestelijke veiligheidsenquête (zie hoofdstuk 1 ‘Gewestelijke

Veiligheidsenquête’), is immers een belangrijke uitdaging voor het BHG. De gegevens met betrekking tot de administratieve sancties door de gewestelijke actoren vormen dus een nuttige aanvulling op de gegevens met betrekking tot GAS in de categorie ‘openbare netheid en gezondheid’. In die zin heeft de samenwerking met de gemeenten ook gegevens opgeleverd over de lokale belastingen op het vlak van openbare netheid, om zo een nauwkeuriger beeld te krijgen van het beheer van deze problematiek in de verschillende Brusselse gemeenten.

³⁸ *Administratieve sancties in België, Luxemburg en Nederland. Vergelijkende studie.* Colloquium. Vergadering van de Raden van State van de Benelux en van het administratief Hof van Luxemburg, 2011, p. 5.

³⁹ Wet van 13 mei 1999 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *B.S.*, 10 juni 1999.

⁴⁰ *Administratieve sancties in België, Luxemburg en Nederland. Vergelijkende studie.* Colloquium. Vergadering van de Raden van State van de Benelux en van het administratief Hof van Luxemburg, 2011, p. 6.

⁴¹ Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *B.S.*, 1 juli 2013.

⁴² BOPV, Verslag 2016-2017, Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2018, pp. 84-103.

1. ALGEMEEN OVERZICHT

1.1. AANTAL PV'S VAN VASTSTELLING

De toename van het aantal pv's van vaststelling ontvangen door de sanctionerende ambtenaren van de 19 gemeenten, reeds waargenomen tussen 2012 en 2015, zet zich voort in 2016 en 2017. Ter herinnering: sinds 2015 lag het aantal GAS in het hele Gewest hoger dan het aantal pv's van politie. In 2016 werd de kaap van 200.000 pv's van GAS-vaststellingen overschreden en dat aantal liep op tot 240.000 pv's van vaststelling in 2017. In dat jaar komt er een einde aan de daling van het aantal door de politie opgetekende pv's in het BHG die van 2012 tot 2016 werd vastgesteld⁴³, maar toch ligt dit aantal (147.945) nu aanzienlijk lager dan het aantal pv's van vaststelling GAS die ter kennis worden gebracht van de gemeentelijke sanctionerende ambtenaren.

Gemeenten	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012 à 2017 (%)
Anderlecht	473	637	21.869	18.601	52.866	80.673	+16.956%
Oudergem	2.393	4.475	3.500	4.500	3.960	4.193	+75%
Sint-Agatha-Berchem	1.382	1.833	1.188	1.632	1.571	2.255	+63%
Brussel (Stad)	4.634	5.166	3.825	44.515	75.537	56.350	+1.116%
Etterbeek	511	743	1.559	3.710	5.080	3.635	+611%
Evere	2.123	1.433	1.976	2.270	2.286	2.258	+6%
Vorst	-	-	16	2.293	7.287	9.056	-
Ganshoren	1.748	1.849	1.909	1.641	1.565	2.129	+22%
Elsene	7.800	9.521	7.234	17.988	25.030	19.360	+148%
Jette	4.383	4.024	7.837	8.666	8.038	6.786	+55%
Koekelberg	2.662	3.846	3.045	4.447	2.762	2.542	-5%
Sint-Jans-Molenbeek	16.665	16.977	16.389	16.414	15.583	14.618	-12%
Sint-Gillis	1.890	2.082	2.691	4.987	6.906	7.268	+285%
Sint-Joost-ten-Node	5.116	137	3.293	1.625	1.319	2.371	-54%
Schaarbeek	6.326	4.156	11.306	8.778	7.111	8.034	+27%
Ukkel	677	655	567	4.031	6.921	9.831	+1.352%
Watermaal-Bosvoorde	597	650	1.148	2.717	3.073	2.829	+374%
Sint-Lambrechts-Woluwe	122	89	124	1.355	2.052	4.305	+3.429%
Sint-Pieters-Woluwe	211	1.198	955	2.183	1.980	2.969	+1.307%
TOTAAL BHG	59.713	59.471	90.431	152.353	230.927	241.462	+304%
Jaarlijkse toename		-0,40%	+52%	+68%	+52%	+5%	

Tabel 3: Evolutie van het aantal pv's van vaststelling GAS per gemeente, 2012-2017 – BPV/BOPV. Bronnen: Brusselse gemeenten⁴⁴

⁴³ Zie hoofdstuk 3 "Geregistreeerde criminaliteit en tendensen".

⁴⁴ Het BOPV baseert zich op de gegevens van de gemeenten en is niet altijd in staat om de waargenomen jaarlijkse variaties te verklaren.

In kwantitatief opzicht maken Anderlecht, Brussel en Elsene in 2017 het meest gebruik van GAS. Vanuit evolutief oogpunt is het aantal GAS in het Gewest gemiddeld met 304% gestegen van 2012 tot 2017. Enkele gemeenten kennen daarentegen een daling: Sint-Joost, Molenbeek en Koekelberg. In deze twee laatste gemeenten worden sinds 2012 GAS uitgeschreven voor stilstaan en parkeren⁴⁵ (zie lager).

Anderlecht, Sint-Gillis of Ukkel vertonen een constante en aanzienlijke toename in het gebruik van GAS. Andere gemeenten lijken daarentegen een piek (zie tabel hierboven) te hebben bereikt in 2015 (Oudergem, Jette) of in 2016 (Brussel-Stad, Etterbeek, Elsene, Watermaal-Bosvoorde), gevolgd door een stabilisatie of zelfs een daling. Molenbeek en Schaarbeek hebben zelfs hun maximumaantal GAS bereikt in 2013 en 2014.

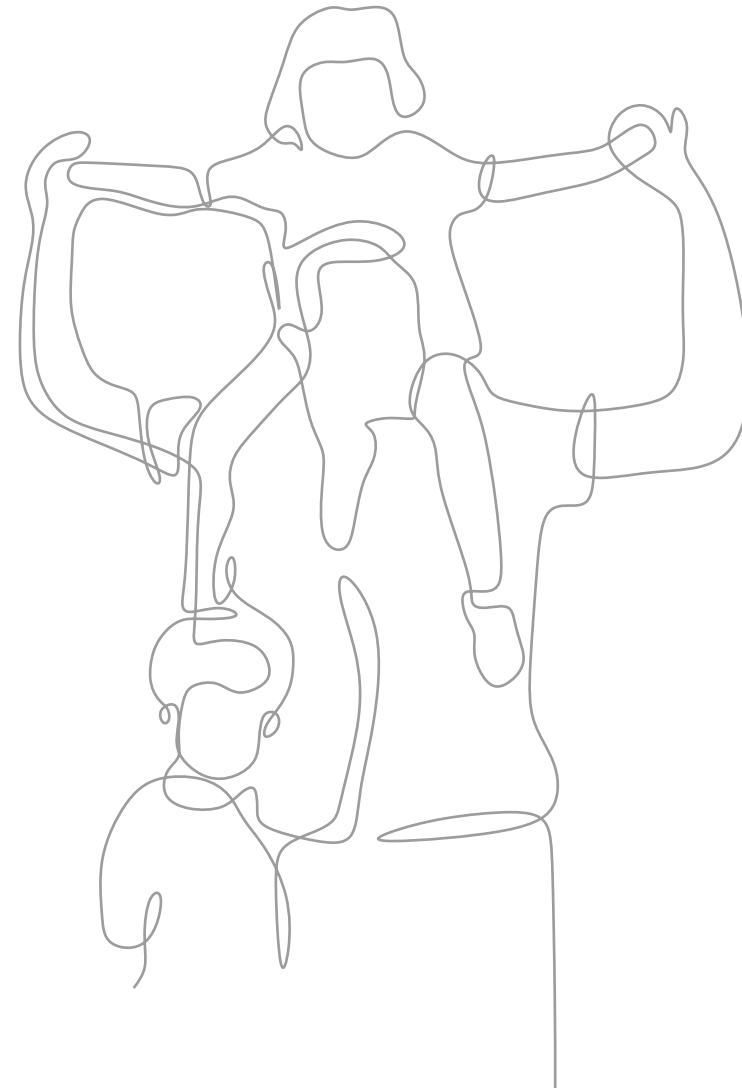
Deze tendensen worden weerspiegeld in de jaarlijkse toename van het aantal pv's van vaststelling in de vorige tabel, dat tussen 2014 en 2015 het hoogst ligt (68%) en tussen 2016 en 2017 gemiddeld nog slechts 5% bedraagt voor het BHG. Op basis van deze vaststellingen zou het aantal pv's van vaststelling zich de komende jaren dus kunnen stabiliseren.

1.2. PERCENTAGE GAS PER INWONER

De absolute cijfers kunnen een eerste nuttige indicator zijn om het gebruik van GAS in het BHG te bekijken. Om de analyse te verfijnen, wordt hier voorgesteld om een GAS-percentagete berekenen voor 100 inwoners, aansluitend bij het vorige jaarverslag van het BOPV⁴⁶.

Aan de hand van dit percentage kunnen we de absolute cijfers relativeren in verhouding tot de Brusselse bevolking. Dit heeft echter ook beperkingen: het percentage wordt berekend op basis van de bevolkingsstatistieken en houdt dus enkel rekening met de bevolking die in de gemeente woont. Het gaat dus om een onderschatting van het aantal personen dat effectief op het grondgebied aanwezig is, dat geen rekening houdt met pendelaars en toeristen. Bovendien gaat een dergelijk percentage ervan uit dat er voor elke inwoner maximaal één pv van vaststelling wordt opgesteld, terwijl in werkelijkheid bepaalde personen meermaals bestraft kunnen zijn. Omdat we niet weten in welke verhouding de pv's van vaststelling betrekking hebben op de inwoners van de gemeente, moeten we dit percentage voorzichtig interpreteren.

In 2015 vormden Brussel-Stad, Elsene en Koekelberg de top 3 van gemeenten met de meeste GAS in verhouding tot het bevolkingsaantal. Vanaf 2016, en ook in 2017, staat Anderlecht op de eerste plaats (dat was al het geval voor het absolute aantal GAS), gevolgd door Brussel-Stad en Elsene.

⁴⁵ Net als in de 5 gemeenten van de politiezone 5340 (Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Agatha-Berchem, Ganshoren, Jette en Koekelberg).

⁴⁶ BOPV, *op.cit.*

Pv's van vaststelling/bevolking (%)	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Anderlecht	0,4%	0,6%	19,0%	16,0%	45,0%	68,2%
Brussel (Stad)	2,8%	3,1%	2,2%	25,4%	42,3%	31,9%
Elsene	9,3%	11,3%	8,7%	21,2%	29,3%	22,4%
Vorst			0,0%	4,2%	13,1%	16,2%
Molenbeek	17,7%	17,9%	17,3%	17,2%	16,1%	15,1%
Sint-Gillis	3,8%	4,1%	5,3%	9,9%	13,6%	14,4%
Jette	9,0%	8,1%	15,6%	17,1%	15,6%	13,1%
Oudergem	7,5%	13,8%	10,7%	13,7%	11,9%	12,6%
Ukkel	0,9%	0,8%	0,7%	5,0%	8,4%	11,9%
Koekelberg	12,9%	18,3%	14,3%	20,7%	12,8%	11,8%
Watermaal-Bosvoorde	2,5%	2,7%	4,7%	11,1%	12,5%	11,4%
Sint-Agatha-Berchem	6,0%	7,8%	5,0%	6,8%	6,5%	9,1%
Sint-Joost-ten-Node	18,9%	0,5%	12,0%	5,9%	4,8%	8,7%
Ganshoren	7,5%	7,8%	8,0%	6,8%	6,4%	8,7%
Sint-Lambrechts-Woluwe	0,2%	0,2%	0,2%	2,5%	3,8%	7,8%
Etterbeek	1,1%	1,6%	3,4%	7,9%	10,8%	7,7%
Sint-Pieters-Woluwe	0,5%	3,0%	2,3%	5,3%	4,8%	7,2%
Schaarbeek	5,0%	3,2%	8,6%	6,7%	5,4%	6,0%
Evere	5,7%	3,8%	5,2%	5,9%	5,8%	5,6%
TOTAAL BHG	5,2%	5,2%	7,8%	13,0%	19,4%	20,3%

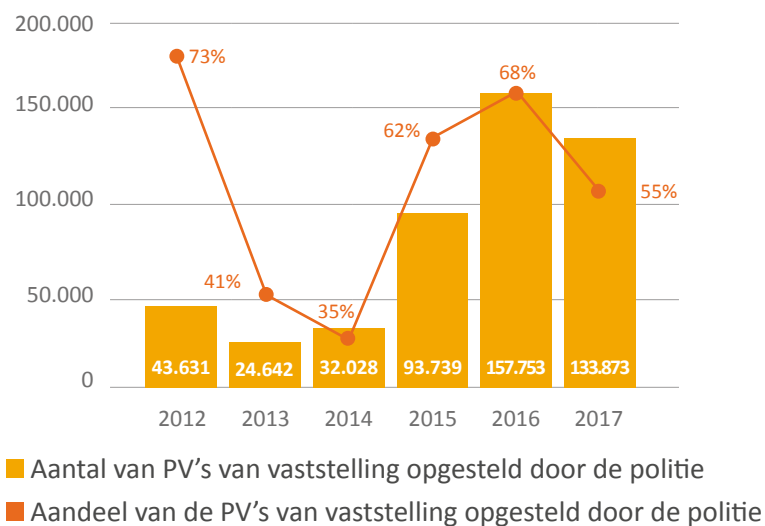
Voor Brussel-Stad en Elsene daalt het percentage GAS per 100 inwoners tussen 2016 en 2017, na een aanzienlijke stijging tussen 2012 en 2016. Enkele gemeenten tekenen zelfs een daling op van het percentage GAS/inwoner over de volledige betrokken periode (2012-2017): Molenbeek, Koekelberg en Evere, drie gemeenten die sinds het begin al GAS uitschrijven voor stilstaan en parkeren. In Molenbeek en Koekelberg zien we ook een absolute daling van het aantal pv's van vaststelling in de bestudeerde periode (zie hoger).

Tabel 4: Evolutie van het aantal pv's van vaststelling op basis van de bevolking (2012-2017) – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, Brusselse gemeenten

2. VASTSTELLINGEN EN BEKEURINGEN

Verschillende personen kunnen overtredingen vaststellen die leiden tot GAS: vaststellende gemeenschapswachten, specifieke gemeenteambtenaren en politieagenten.

Voor het hele BHG is het aandeel van bekeuringen door de politie tussen 2012 en 2017 met 25% gedaald, met soms aanzienlijke jaarlijkse en gemeentelijke verschillen. Aangezien sommige gemeenten geen onderscheid maken tussen gemeenschapswachten en andere gemeenteambtenaren in de statistieken die aan het BOPV worden bezorgd, tonen we hier het aandeel van de bekeuringen door de gemeentediensten (GD) in hun geheel enerzijds en door de politie anderzijds⁴⁷.

Figuur 20: Aantal en aandeel van de pv's van vaststelling opgesteld door de politie in het BHG (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁴⁷ We merken op dat de door de gemeenten verstrekte gegevens niet systematisch een totaal van 100% opleveren.

	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	GD	politie	GD	politie	GD	politie	GD	politie	GD	politie	GD	politie
Sint-Joost-ten-Node	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%
Sint-Agatha-Berchem	2%	98%	4%	96%	4%	96%	5%	94%	1%	99%	0%	100%
Koekelberg	4%	96%	4%	96%	10%	90%	4%	96%	7%	90%	9%	91%
Brussel (Stad) ⁴⁸	6%	94%	3%	97%	10%	90%	10%	90%	10%	90%	10%	90%
Sint-Jans-Molenbeek	19%	81%			14%	86%	17%	83%	19%	81%	19%	81%
Ganshoren	26%	74%	55%	45%	49%	51%	44%	56%	27%	73%	24%	76%
Etterbeek	64%	36%	74%	26%	90%	10%	65%	35%	48%	52%	24%	76%
Vorst					0%	100%	8%	92%	30%	44%	26%	74%
Sint-Gillis	77%	23%	81%	19%	86%	14%	44%	56%	13%	91%	13%	73%
Elsene	51%	49%	56%	44%	52%	48%	25%	75%	17%	83%	31%	69%
Watermaal-Bosvoorde		93%	45%	55%	29%	71%	9%	91%	13%	87%	33%	67%
Ukkel	76%	24%	82%	18%	83%	17%	10%	2%	28%	72%	35%	65%
Oudergem	18%	82%	37%	63%	43%	57%	34%	66%	27%	73%	41%	59%
Evere	24%	76%	52%	48%	46%	54%	27%	73%	34%	66%	42%	58%
Jette	99%	1%		0%	33%	54%	42%	59%	43%	57%	45%	55%
St-Lambrechts-Woluwe	24%	76%	34%	66%	0%	100%	2%	98%	28%	71%	63%	37%
St-Pieters-Woluwe	77%	23%	95%	5%			81%	19%	76%	24%	64%	36%
Anderlecht	43%	57%	63%	37%	99%	1%	78%	21%	78%	22%	87%	13%
Schaarbeek	1%	99%	2%	98%	2%	1%	3%	1%	1%	2%	1%	3%

Tabel 5: Actoren van de bekeuringen, percentage van herkomst van de pv's van vaststelling – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

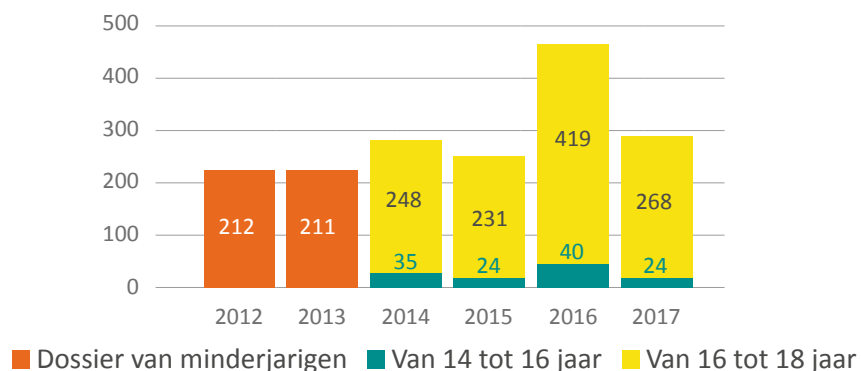
Als we de onvolledige gegevens over Schaarbeek weglaten, zijn Anderlecht en de twee Woluwes in 2017 de enige gemeenten waar de overgrote meerderheid van de pv's van vaststelling wordt opgesteld door gemeenteambtenaren. In Sint-Joost, Berchem, Brussel en Koekelberg wordt meer dan 90% van de pv's van vaststelling opgesteld door de politie en dit voor alle bestudeerde jaren. De twee gemeenten die het meest gebruik maken van GAS, zowel in absolute cijfers als in verhouding tot hun bevolking, gebruiken deze dus heel anders, waarbij de politie in Brussel-Stad een grote meerderheid van de pv's van vaststelling opstelt en in Anderlecht slechts heel weinig.

⁴⁸ Schatting voor 2014 en 2015. Als we voor 2016 en 2017 overtredingen van het type 'stilstaan en parkeren' weglaten (allemaal vastgesteld door de politie), wordt ongeveer 10% van de bekeuringen uitgeschreven door gemeenteambtenaren.

3. AANGEKLAAGDEN

3.1. LEEFTIJD

De dossiers met minderjarigen, voor de 17 gemeenten die deze verduidelijking hebben gegeven⁴⁹, kenden een piek in 2016 (voornamelijk te wijten aan Brussel-Stad en Koekelberg) alvorens in 2017 terug te keren naar een niveau vergelijkbaar met dat van 2014. Sinds 2012 blijft de stijging van de pv's van vaststelling met minderjarigen (+38%) lager dan de stijging van het totale aantal pv's van vaststelling. Het gaat dus om een relatieve daling van het gewicht van de dossiers waarbij minderjarigen betrokken zijn. Die vertegenwoordigen slechts 0,12% van het totale aantal dossiers in 2017 (0,36% in 2012). GAS worden dus weinig gebruikt voor minderjarigen en worden proportioneel steeds minder gebruikt, terwijl het globale gebruik ervan tegelijkertijd sterk is toegenomen.

Figuur 21: Pv's van vaststelling waarbij een minderjarige betrokken is (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁴⁹ Gegevens voor Sint-Gillis en Sint-Joost-ten-Node ontbreken.

⁵⁰ Slechts 4 gemeenten voorzien deze mogelijkheid in hun algemeen politiereglement (APR): Sint-Agatha-Berchem, Etterbeek, Koekelberg, Ukkel.

⁵¹ De APR van Ganshoren en Sint-Lambrechts-Woluwe zijn niet van toepassing op personen jonger dan 16 jaar. In 2017 werd in Ganshoren een pv opgesteld over een minderjarige jonger dan 16 jaar, maar die werd rechtstreeks geseponeerd en teruggestuurd naar het parket. In Sint-Lambrechts-Woluwe werden in 2016 2 pv's over personen jonger dan 16 jaar ontvangen, maar geseponeerd.

⁵² Art. 4 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, B.S., 13 februari 2007 en art. 4 van de Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 maart 2012 houdende de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, B.S., 13 april 2012.

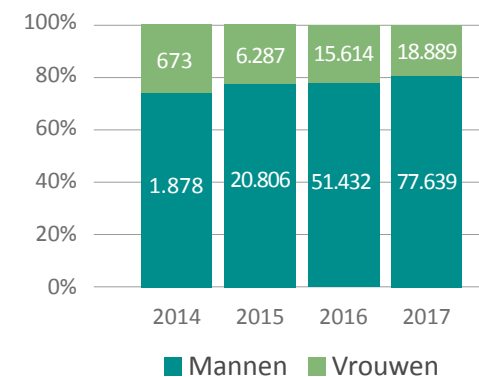
Er zijn bijzonder weinig pv's van vaststelling met minderjarigen van 14 tot 16 jaar⁵⁰: tussen 24 (2015 en 2017) en 40 (2016). In 2016 en 2017 zijn ze geconcentreerd in 4 gemeenten (Berchem, Koekelberg, Ganshoren en Sint-Lambrechts-Woluwe⁵¹).

3.2. GESLACHT

Er zijn nog maar weinig gegevens beschikbaar over het geslacht van de overtreeders, hoewel steeds meer gemeenten dit registreren (10/19 in 2017). We bezorgen de gegevens ter informatie, in het kader van de wet 'gender mainstreaming'⁵². Ze kunnen in de toekomst relevant zijn in het kader van meer transversale analyses van het profiel van de overtreeders die administratief bestraft worden volgens het type van inbreuken.

Van de gemeenten die het vaakst een beroep doen op GAS registreren Anderlecht en Molenbeek dit gegeven sinds 2015, maar Elsene en Brussel-Stad tekenen het nog niet op. Onderstaande figuur geeft dus een heel gedeeltelijk beeld van de realiteit.

Ze illustreert een toename van het aantal dossiers met betrekking tot vrouwelijke overtreeders, naarmate meer gemeenten dit gegeven registreren, maar ook een daling van het aandeel van dossiers met betrekking tot vrouwen (in 2017 20% van het totaal aantal dossiers waarvoor het gegeven 'geslacht' wordt ingevuld).

Figuur 22: Aandeel van de pv's van vaststelling waarbij mannen en vrouwen betrokken zijn in het BHG. Evolutie 2014-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Net als in 2014-2015 zien we grote verschillen tussen de gemeenten: de gemeenten die relatief weinig gebruik maken van GAS hebben een groter aandeel dossiers waarbij vrouwen betrokken zijn (Sint-Pieters-Woluwe), terwijl de gemeenten die er het meest gebruik van maken (Anderlecht in het bijzonder) vooral mannen bestraffen. De gemeenten waar ten minste 40% van de pv's van vaststelling betrekking heeft op vrouwen, zijn ook de gemeenten met de meest gunstige socio-economische indicatoren⁵³.

Aandeel van pv's van vaststelling waarbij vrouwen betrokken zijn - 2017

Anderlecht	9%
Molenbeek	25%
Koekelberg	28%
Berchem	31%
Schaarbeek	34%
Oudergem	40%
Ukkel	40%
Jette	40%
Etterbeek	41%
Sint-Pieters-Woluwe	42%

Tabel 6: Aandeel van pv's van vaststelling waarvoor het geslacht wordt vermeld waarbij vrouwen betrokken zijn per gemeente – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

3.3. RECHTSPERSONEN

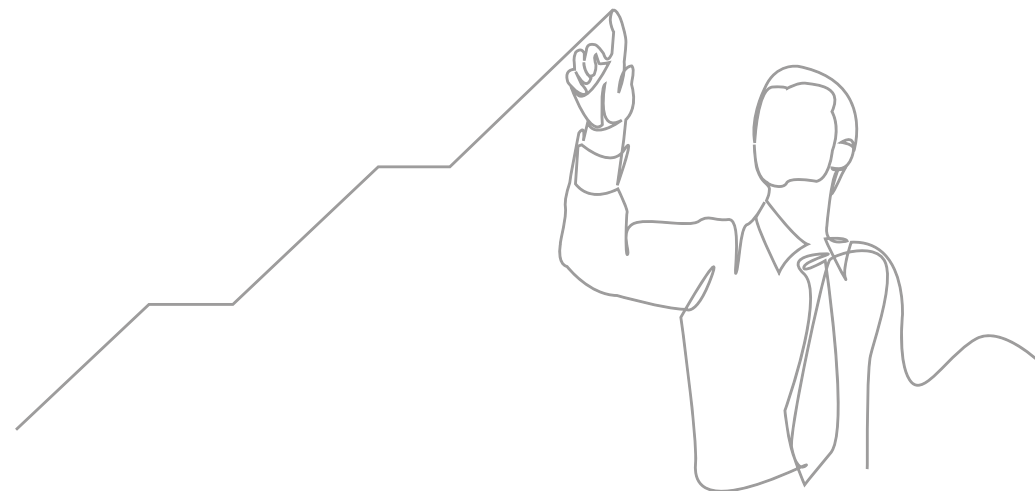
Tot slot hebben voor de 13 gemeenten die dit gegeven hebben vermeld 25.729 pv's van vaststelling in 2016 en 33.853 in 2017 betrekking op rechtspersonen of ondernemingen⁵⁴, waarvan de helft alleen al voor Anderlecht. Het kan met name gaan om verkeersovertredingen waarvoor niet rechtstreeks een natuurlijke persoon kan worden geïdentificeerd (leasing- of huurwagen ...). Dit aspect zal worden uitgewerkt in een toekomstige analyse.

⁵³ BOVP, *op. cit.*, pp. 25-29.

⁵⁴ Het kan gaan om handelszaken of horecazaken, met name op het vlak van vervuiling, nachtlawaai of ongeoorloofde opslag van goederen enz.

4. PROCEDURELE ASPECTEN: DE GEGEVEN GEVOLGEN

4.1. BOETES

Van 2012 tot 2017 stijgt niet alleen het aantal pv's van vaststelling, maar ook het aandeel van de dossiers met boetes stijgt tot 90% in 2017. Het gemiddelde bedrag van deze boetes lijkt echter licht te dalen (64 euro in 2017 tegenover 69 euro in 2012).

Pv's van vaststelling en boetes	2012	2013	2014	2015	2016	2017	%2012-2017
Aantal pv's van vaststelling	59.713	59.471	90.431	152.185	230.927	241.462	+304%
Dossiers met boete	42.688	32.428	73.440	132.682	204.559	217.539	+410%
% dossiers met boete	71%	55%	81%	87%	89%	90%	+26%
Bedrag van de boetes €	2.931.675	2.277.269	4.571.331	9.198.855	13.615.971	14.026.755	+378%
Gemiddeld bedrag €	69	70	62	69	67	64	-7%

Tabel 7: Evolutie van het aandeel van de pv's van vaststelling die hebben geleid tot een boete, globale en gemiddelde bedragen (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Bedrag van de boetes	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Anderlecht	18.730	31.520	1.899.240	1.627.300	2.101.042	3.500.000
Oudergem	-	-	-	-	254.121*	269.073
Sint-Agatha-Berchem	81.375	92.032	70.462	75.323	115.143	134.982
Brussel (Stad)	121.710	117.205	100.000	3.440.168	5.370.120*	3.966.360*
Etterbeek	9.984	11.744	48.280	146.213	262.063	217.203
Evere	161.019	81.933	118.570	227.052	137.655	140.100
Vorst	-	-	1.255	147.305	324.561	478.663
Ganshoren	99.890	92.296	100.701	71.327	73.250	106.925
Elsene	224.000	329.490	348.515	1.054.525	1.174.765	1.106.695
Jette	164.982	138.490	402.557	551.485	481.943	397.575
Koekelberg	165.765	199.161	124.590	129.406	153.345	136.185
Sint-Jans-Molenbeek	993.066	1.043.764	591.946	721.842	1.180.075*	1.088.760*
Sint-Gillis	37.540	49.880	110.768	211.908	316.796	380.321
Sint-Joost-ten-Node	221.129	7.425	107.674	106.345	107.085	183.755
Schaarbeek	570.070	-	499.269	-	581.027	591.188
Ukkel	22.920	-	-	302.920	509.975	711.855
Watermaal-Bosvoorde	29.050	35.975	-	185.647	224.935*	200.045*
Sint-Lambrechts-Woluwe	1.615	-	2.760	94.250	161.775	276.101
Sint-Pieters-Woluwe	8.830	46.355	44.744	105.840	86.295	140.970
TOTAAL BHG €	2.931.675	2.277.269	4.571.331	9.198.856	13.615.971	14.026.755

* Schatting van BOPV op basis van gemeentelijke gegevens.

Tabel 8: Bedrag van de boetes per gemeente. Evolutie 2012-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

GAS vormen nu een niet te verwaarlozen bron van inkomsten voor de gemeenten die er het meest gebruik van maken, met bijna € 4.000.000 aan inkomsten in 2017 voor Brussel-Stad of Anderlecht.

4.2. SEPONERINGEN

Het aantal seponeringen neemt toe en steeg in 2017, op gewestelijk niveau, tot 17.922 dossiers (gegevens van 17 gemeenten⁵⁵). Van 2012 tot 2017 stijgt het aantal seponeringen (+256%) echter minder dan het aantal pv's van vaststelling (+304%). Het aandeel van de dossiers die geseponeerd worden, daalt dus (-12%), terwijl het aandeel van de dossiers gevolgd door een boete, die sterker toenemen dan het aantal pv's van vaststelling, stijgt (+26%, zie tabel hoger).

SEP (17 gemeenten)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	%2012-2017
Aantal pv's van vaststelling	59.713	59.471	90.431	152.185	230.927	241.462	+304%
Dossiers SEP	5.069	5.710	8.088	9.471	13.302	18.045	+256%
Aandeel SEP	8%	10%	9%	6%	6%	7%	-12%

Tabel 9: Evolutie van de seponering. 2012-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁵⁵ De gegevens van Sint-Jans-Molenbeek en Watermaal-Bosvoorde ontbreken.

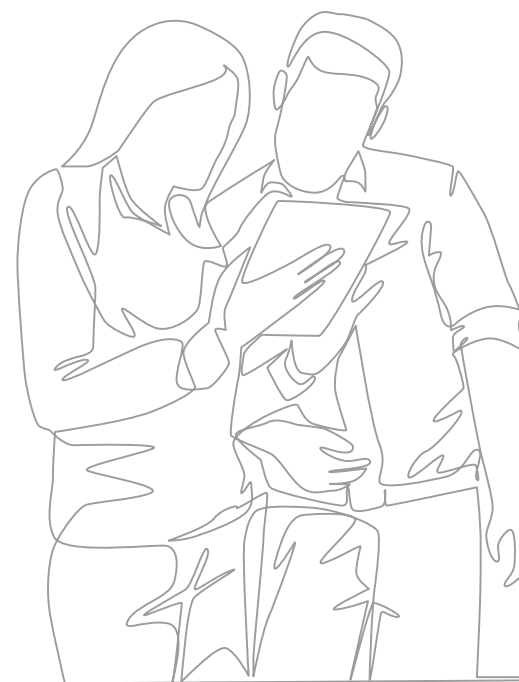

Het aandeel van de dossiers die geseponeerd worden, daalt.

Als we elke gemeente in detail bekijken, zien we dat Anderlecht⁵⁶ en Elsene, in 2017 en in absolute cijfers, de meeste dossiers seponeren en Berchem, Sint-Joost en Jette de minste. Als we echter kijken naar het aandeel van de pv's van vaststelling die geseponereerd worden per gemeente, situeert Anderlecht zich in het gewestelijk gemiddelde voor de 17 gemeenten, terwijl Elsene⁵⁷ en Sint-Pieters-Woluwe respectievelijk 24% en 23% seponeren van alle pv's van vaststelling die ter kennis worden gebracht van de sanctionerende ambtenaar.

	SEP 2017	Aandeel SEP 2017
Elsene	4.665	24%
St-Pieters-Woluwe	688	23%
Vorst	1.608	18%
Etterbeek	601	17%
Evere	282	12%
Koekelberg	302	12%
Oudergem	416	10%
St-Lambrechts-Woluwe ⁵⁸	405	9%
Anderlecht	6.864	9%
Ganshoren	168	8%
Ukkel	676	7%
Sint-Joost-ten-Node	135	6%
Sint-Gillis	299	4%
Schaarbeek	210	3%
Sint-Agatha-Berchem	52	2%
Jette	140	2%
Brussel (Stad)	534	1%
Totaal BHG	18.045	7%

Tabel 10: Seponering per gemeente in 2017: absolute aantallen en aandeel in het totaal aantal pv's van vaststelling van de gemeente – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁵⁶ Anderlecht maakt ook het meeste gebruik van de waarschuwing: 13.614 keer van de 20.964 gevallen vermeld door 13 gemeenten.

⁵⁷ Voor Elsene is het ogenschijnlijk hoge percentage van SEP vooral te wijten aan dossiers rond 'huishoudelijk afval' (vuilniszakken waarin onvoldoende bewijzen worden verzameld of die verband houden met personen die niet meer ter plaatse wonen), die in andere gemeenten worden behandeld via een belastingreglement (zie lager).

⁵⁸ De 405 geseponeerde dossiers voor Sint-Lambrechts-Woluwe omvatten ook de dossiers die uiteindelijk niet geleid hebben tot een boete ten gevolge van een gegrond bezwaar.

4.3. ALTERNATIEVE MAATREGELEN TER BESCHIKKING VAN DE SANCTIONERENDE AMBTENAAR

De sanctionerende ambtenaar kan de meerderjarige overtreders, vóór de boete, een bemiddeling of een gemeenschapsdienst voorstellen (opleiding of onbezoldigde prestatie, omkaderd door de gemeente)⁵⁹, behalve bij feiten van fout stilstaan en parkeren. Voor minderjarigen moet de bemiddeling verplicht worden voorgesteld. De sanctionerende ambtenaar kan ook gebruik maken van de procedure van ouderlijke betrokkenheid om dan het dossier van een minderjarige af te sluiten op basis van vaststellingen en maatregelen genomen door de personen die de minderjarige onder hun hoede hebben⁶⁰. Dit aanbod moet gebeuren voorafgaand aan het bemiddelingsaanbod en kan, indien de sanctionerende ambtenaar tevreden is, leiden tot de afsluiting van het dossier. Hier worden de niet-nietige gegevens opgenomen die door de gemeenten worden aangeleverd.

Alternatieve maatregelen	Gemeenten	2014	2015	2016	2017
Voorgestelde bemiddeling	17/19	503	844	1.259	1.106
Afgeronde bemiddeling		235	199	236	221
Voorgestelde gemeenschapsdienst	10/19	35	58 ⁶¹	154	176
Afgeronde gemeenschapsdienst		124	130	152	142
Betrokkenheid van de ouders	8/19	168	154	164	122

Tabel 11: Alternatieve maatregelen gebruikt door de sanctionerende ambtenaren in het BHG en aantal gemeenten die deze gegevens hebben verstrekt (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁵⁹ BOPV, *op.cit.*, p. 93.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 94.

⁶¹ De voorgestelde gemeenschapsdiensten liggen lager dan de afgeronde in 2014 en 2015, want de gemeente Elsene heeft geen cijfers over de voorgestelde diensten, enkel over de afgeronde.

2017	Voorgestelde bemiddelingen	Percentage afgeronde bemiddelingen
Brussel	591	8%
Sint-Gillis	90	18%
Sint-L-Woluwe	16	19%
Oudergem	154	22%
Berchem	27	30%
Jette	103	37%
Etterbeek	9	44%
Molenbeek	44	45%
Ganshoren	18	50%
Koekelberg	11	64%
Anderlecht	13	69%
Evere	26	92%
BHG	1.095	20%

Tabel 12: Bemiddelingen en percentage van afgeronde bemiddelingen per gemeente (2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Hoewel er in 2016 en 2017 meer bemiddelingen worden voorgesteld dan in 2014 en 2015, blijft het aantal afgeronde bemiddelingen stabiel en lijkt dit tijdens deze periode zelfs te verminderen. Bijgevolg daalt het percentage van afgeronde bemiddelingen (47% in 2014, 20% in 2017)⁶².

De gemeenten die weinig bemiddeling voorstellen (Evere en Anderlecht) melden een hoger percentage van afrondingen dan de gemeenten die de meeste bemiddelingen aanbieden. Het groot aantal bemiddelingen voorgesteld in Brussel-Stad moet echter worden gerelativeerd, aangezien in deze gemeente zowel de bemiddeling in de strikte zin als de gemeenschapdiensten onder dezelfde noemer vallen.

Bovendien zijn deze gegevens onvolledig aangezien bepaalde bemiddelingen die in de loop van het jaar werden voorgesteld, nog steeds aan de gang waren bij de afsluiting van de cijfers⁶³. De hier vermelde afrondingspercentages moeten dus als minimumschattingen worden beschouwd.

Gemeenschapdienst wordt nog minder vaak voorgesteld⁶⁴, maar in 2016 en 2017 ligt het afrondingspercentage wel hoog, met meer dan 80%. De gemeente Elsene maakt hier het meest gebruik van (159 gemeenschapdiensten voorgesteld in 2017). Het is ook Elsene dat het meest gebruik maakt van de procedure van ouderlijke betrokkenheid (75 in 2017), die overigens weinig gebruikt wordt door de Brusselse gemeenten, en die in 2017 daalt.

4.4. ANDERE ADMINISTRATIEVE SANCTIES

Naast de administratieve geldboete voorziet artikel 4 van de GAS-wet van 2013 ook andere sancties voor de feiten waarvoor een pv van vaststelling wordt opgesteld:

- de administratieve schorsing van een door de gemeente verleende toestemming of vergunning,
- de administratieve intrekking van een door de gemeente verleende toestemming of vergunning,
- de tijdelijke of definitieve administratieve sluiting van een inrichting.

Die sancties worden opgelegd door het Gemeentecollege. Volgens de gegevens verstrekt door de sanctionerende ambtenaren worden ze zeer weinig gebruikt⁶⁵ hoewel hun impact op de overtreders niet te onderschatten is. Hoewel ze zelden worden gebruikt, worden ze het vaakst gebruikt in geval van ernstige inbreuken en/of recidive. De gemeenten kunnen er echter ook gebruik van maken buiten het stelsel van de GAS⁶⁶, in een preventief kader en meer verbonden aan de bevoegdheden van burgemeesters inzake bestuurlijke politie.

⁶² Dat percentage is in werkelijkheid nog lager aangezien Elsene voor 2014 en 2015 aangeeft in alle gevallen een bemiddeling of gemeenschapdienst voor te stellen, wat hier niet in aanmerking wordt genomen in het aantal voorgestelde bemiddelingen. Voor 2016 en 2017 geeft Elsene 0 bemiddelingen in, voorgesteld als afgerond, maar geeft nauwkeurige cijfers over gemeenschapdiensten.

⁶³ De periode van de gegevensverzameling liep, naargelang de gemeente, van juni tot december 2018.

⁶⁴ “In Vlaanderen en Wallonië hebben slechts een minderheid van de gemeenten deze alternatieve maatregel in hun gemeentelijk reglement opgenomen. In Brussel daarentegen hebben de grote meerderheid van de gemeenten (17 van de 19) deze opgenomen in hun gemeentereglement”. Maar “de gemeenten en steden die het wel in hun reglement hebben opgenomen, geven ook dikwijls aan dit nog niet effectief te hebben toegepast” (Algemene Directie Veiligheid en Preventie, Tweejaarlijks verslag over de toepassing van de GAS-wet. 2014-2015, Brussel: FOD Binnenlandse Zaken, 2015, pp. 81-82).

⁶⁵ Zie ook de cijfers voor het BHG in Algemene Directie Veiligheid en Preventie, *ibid.*, pp. 82-84.

⁶⁶ Zie ook: BPV, Brussel Preventie en Veiligheid, *Bestuurlijke handhaving: een instrument ter beschikking van de lokale besturen in de strijd tegen radicalisering. Vademecum voor de Brusselse gemeenten*, Brussel, 2018.

	Gemeenten	2014	2015	2016	2017
Schorsing	(3/19)	0	1	10	10
Sluiting	(3/19)	8	18	7	26

Tabel 13: Andere administratieve maatregelen dan de boete in het kader van GAS – BPV/BOPV.

Bron: Brusselse gemeenten

De sluitingen van inrichtingen komen allemaal voor in Brussel-Stad in 2016 en 2017 en de schorsingen in Schaarbeek (en één geval in Brussel-Stad in 2016). Net als in 2014 en 2015 werd geen enkele administratieve intrekking van de vergunning gemeld. Het plaatsverbod (4 in 2014 en 5 in 2015) werd deze keer niet meer meegedeeld door de sanctionerende ambtenaren.

Gemeenten (18/19) ⁶⁷	Beroep (hoger beroep)				
	2014	2015	2016	2017	Percentage beroep 2017
Anderlecht	1	-	22	43	0,05%
Sint-Agatha-Berchem	-	2	0	0	-
Brussel (Stad)	6	5	-	-	-
Etterbeek	-	1	2	1	0,03%
Evere	-	2	0	0	-
Vorst	-	-	2	3	0,03%
Ganshoren	1	-	-	1	0,05%
Elsene	6	25	9	6	0,03%
Jette	5	2	2	0	-
Koekelberg ⁶⁸	0	0	0	0	-
Sint-Jans-Molenbeek	7	7	12	12	0,08%
Sint-Gillis	-	-	0	2	0,03%
Sint-Joost-ten-Node	-	-	46	78	3,29%
Schaarbeek	1	2	6	15	0,19%
Ukkel	-	2	2	6	0,06%
Watermaal-Bosvoorde	-	1	-	2	0,07%
Sint-Lambrechts-Woluwe	-	1	1	2	0,05%
Sint-Pieters-Woluwe	-	1	0	1	0,03%
Totaal (17/19)	27	51	104	172	0,07%

Tabel 14: Beroep per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁶⁷ Ontbrekende gegevens voor Oudergem en Brussel-Stad voor 2016 en 2017. De eerder door Brussel-Stad verstrekte gegevens voor 2014 en 2015 worden ter informatie vermeld.

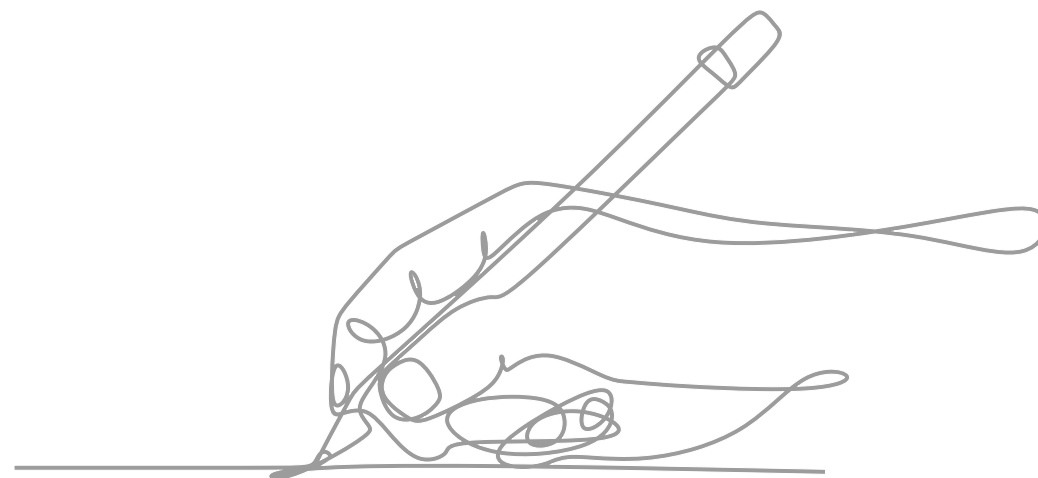
⁶⁸ In Koekelberg wordt sinds 2014 geen beroep meer ingediend.

⁶⁹ 1,79% op Belgisch niveau van januari 2014 tot midden 2015, zie Algemene Directie Veiligheid en Preventie, op.cit., p. 80.

4.5. BEROEP EN GEDWONGEN TENUITVOERLEGGING

Indien de gesanctioneerde persoon de geldboete niet betaalt, kan de ambtenaar een beroep doen op een gerechtsdeurwaarder voor een tenuitvoerlegging. De gesanctioneerde persoon heeft eveneens de mogelijkheid om beroep in te stellen tegen de aan hem opgelegde sanctie.

Het beroep neemt lichtjes toe (net als het aantal gemeenten dat deze informatie heeft verstrekt), maar blijft zeldzaam. Opvallend is dat in Sint-Joost in 3,29% van de dossiers die ter kennis worden gebracht van de sanctionerende ambtenaar beroep wordt ingediend. In de rest van het Gewest ligt dit percentage gemiddeld (berekend in verhouding tot het totaal aantal pv's van vaststelling) lager dan 0,2%⁶⁹.

Gemeenten (10/19)	Tenuitvoerlegging				Percentage tenuitvoerlegging 2017
	2014	2015	2016	2017	
Anderlecht	3	0	11.612	18.186	25%
Auderghem	-	-	-	76	2%
Sint-Agatha-Berchem	26	0	21	20	1%
Vorst	-	-	993	725	12%
Ganshoren	208	177	250	312	19%
Elsene	-	-	-	1.227	7%
Koekelberg	913	1.334	170	170	8%
Sint-Joost-ten-Node	0	0	88	366	16%
Schaarbeek	1.605	1.815	-	-	-
Ukkel	-	-	924	1.467	17%
Totaal (10/19)	2.755	3.326	14.058	2.549	18%⁷⁰

Tabel 15: Tenuitvoerlegging per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Wat de tenuitvoerlegging betreft, zien we daarentegen een sterke stijging die voornamelijk te wijten is aan de gemeente Anderlecht, evenals grote verschillen tussen de gemeenten die deze gegevens hebben verstrekt. Het percentage van tenuitvoerlegging (gemiddeld 18% voor het BHG) wordt berekend op basis van het totaal aantal dossiers met een boete.

5. TYPOLOGIE

Hieronder geven we een typologie van GAS op basis van de juridische categorie waaronder de gesanctioneerde overtreding valt, alsook een typologie van de gemeenten naargelang het type van feiten dat het vaakst gesanctioneerd wordt met GAS. Vervolgens zal een meer thematische typologie worden voorgesteld op basis van een categorisering van de overtredingen door het BOPV.

5.1. OP BASIS VAN DE JURIDISCHE CATEGORIEËN

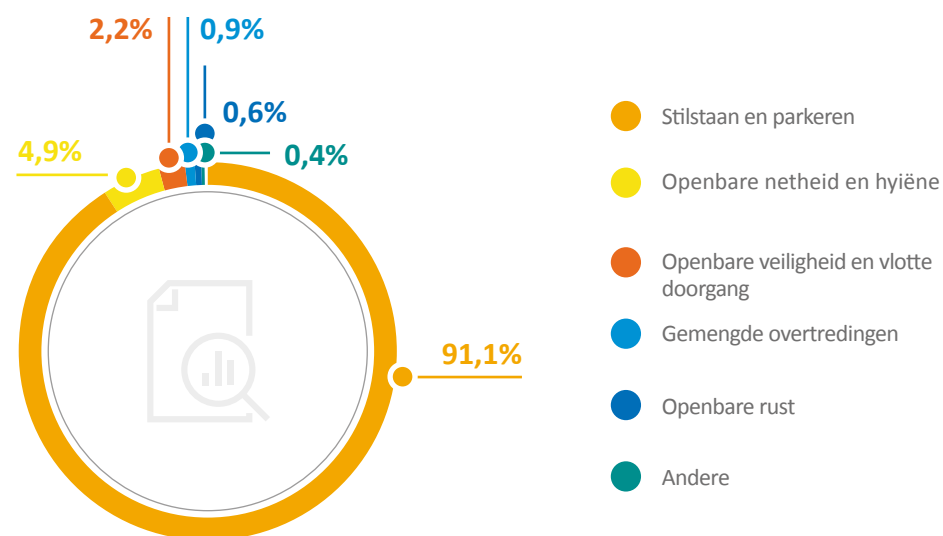
Voor 2016 en 2017 hebben 16 gemeenten volledige informatie gegeven over de juridische categorieën van de feiten die door de GAS worden bestraft⁷¹. Bepaalde gemeenten bezorgden eveneens gedetailleerde informatie over de aard van de inbreuken, per juridische categorie. Aangezien slechts weinig gemeenten dit niveau van detail geven en gezien de geringe representativiteit van deze gedetailleerde cijfers (in het bijzonder voor de openbare rust, waar de gedetailleerde pv's slechts 9% uitmaken van de in de categorie vermelde pv's), moet de hieronder voorgestelde typologische analyse met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

⁷⁰ 14,9% voor het BHG volgens het verslag van de ADVP (*ibid.* p. 81) en 12,55% voor heel België.

⁷¹ De drie andere gemeenten hebben deze informatie gedeeltelijk verstrekt: Oudergem heeft enkel het aantal pv's van vaststelling bezorgd voor de categorieën 'stilstaan en parkeren' en 'openbare netheid en hygiëne', Ukkel enkel voor 'openbare netheid en hygiëne' en Sint-Joost enkel voor 'stilstaan en parkeren'.

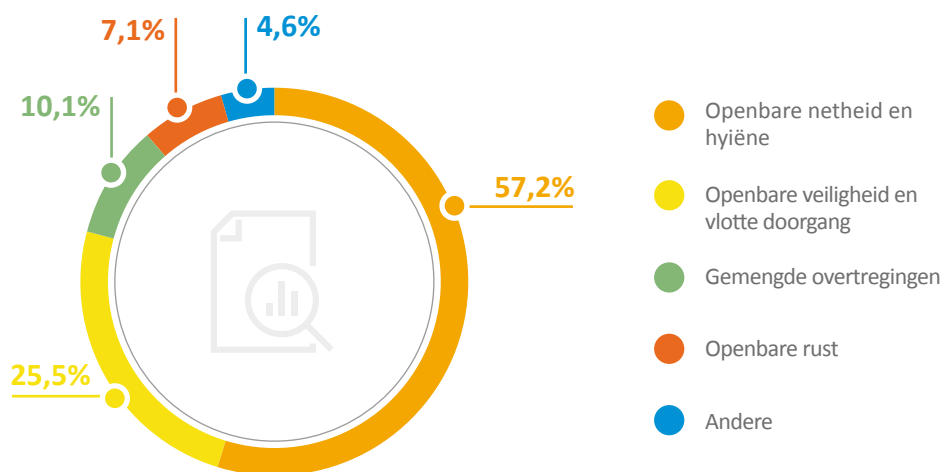
2016-2017	Meegedeelde pv's van vaststelling naargelang de juridische categorie (17/19 gemeenten)		Gedetailleerde pv's van vaststelling binnen elke juridische categorie		
	Aantal	Aandeel van elke categorie	Aantal	% gedetailleerde feiten in de categorie	Aantal gemeenten met details
Stilstaan en parkeren	394.930	91,1%	154.692	39%	3
Openbare netheid en hygiëne	21.031	4,9%	5.729	27%	5
Openbare veiligheid en vlotte doorgang	9.362	2,2%	5.064	54%	5
Gemengde overtredingen	3.717	0,9%	714	19%	5
Openbare rust	2.626	0,6%	238	9%	6
Andere	1.682	0,4%	-	-	-
Totaalaantal pv's van vaststelling	433.348	100%	166.437	39%	7

Tabel 16: Verdeling van de pv's van vaststelling per juridische categorie en binnen de juridische categorie. 2016-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Figuur 23: Verdeling van de pv's van vaststelling naargelang de juridische categorie. 2016-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

Stilstaan en parkeren staat met afstand bovenaan met 394.930 pv's/vaststellingen voor de twee betrokken jaren. In 2014-2015 waren de overtredingen met betrekking tot 'openbare veiligheid en vlotte doorgang' het meest vertegenwoordigd, met 46 % van de feiten afgezien van 'stilstaan en parkeren'. Netheid staat nu bovenaan. Het aandeel van de 'gemengde overtredingen' en de 'openbare rust' is vrij gelijkaardig in 2014-2015 en 2016-2017 (respectievelijk 10 % en tussen 5 en 7 %).

Figuur 24: Verdeling van de pv's van vaststelling naargelang het type van overtreding afgezien van stilstaan en parkeren (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

5.1.1 Stilstaan en parkeren

Het kwantitatieve belang van de GAS voor 'stilstaan en parkeren' (hierna S&P) rechtvaardigt de diepgaandere analyse die hier voor deze categorie wordt voorgesteld. De gemeenten verstrekken twee soorten informatie over deze categorie:

- het totale aantal pv's van vaststelling voor deze juridische categorie (18/19 gemeenten⁷²),
- het aantal pv's van vaststelling S&P dat heeft geleid tot een boete (19/19 gemeenten voor 2017).

Wanneer beide gegevens beschikbaar zijn, ligt het tweede – logischerwijze – iets lager dan het eerste, aangezien niet alle pv's van vaststelling S&P noodzakelijk leiden tot een boete. Het tweede gegeven is dus een onderschatting van het aantal en het werkelijke aandeel van de GAS voor S&P, maar wordt hier toch voorgesteld omdat we zo de evolutie kunnen bestuderen van het gebruik van GAS voor S&P sinds 2014 voor de 19 gemeenten.

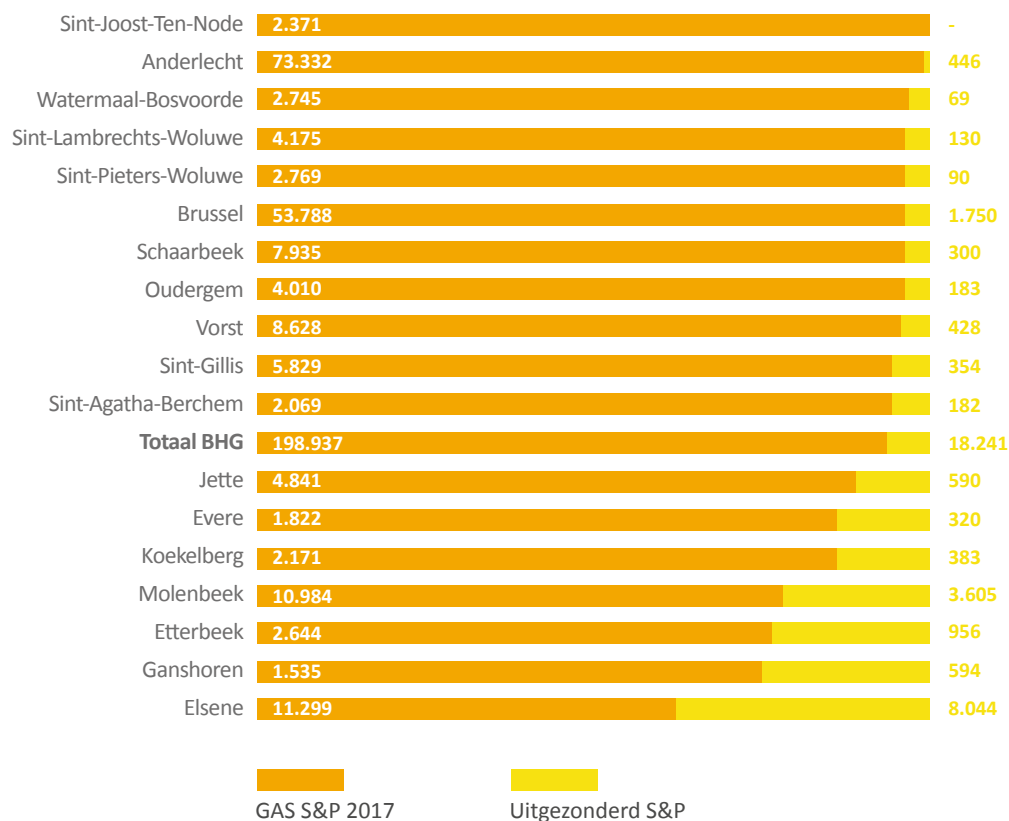
DE ADMINISTRATIEVE SANCTIES VOOR STILSTAAN EN PARKEREN

Voor 2016 en 2017 vertegenwoordigen de GAS S&P gemiddeld 91%⁷³ van alle GAS waarvoor de juridische categorie wordt vermeld.

Als we de gemeenten in detail bekijken, zien we dat in 2017 alleen Elsene niet meer dan 60% GAS voor 'stilstaan en parkeren' uitschreef. In Ganshoren, Etterbeek en Molenbeek vertegenwoordigen de GAS voor S&P tussen 70 en 80% van het totaal. Evere en Jette zitten net onder het gewestelijk gemiddelde, terwijl in alle andere gemeenten de GAS voor S&P meer dan 92% van het totaal aantal GAS uitmaken.

⁷² Het gegeven ontbreekt voor Ukkel.

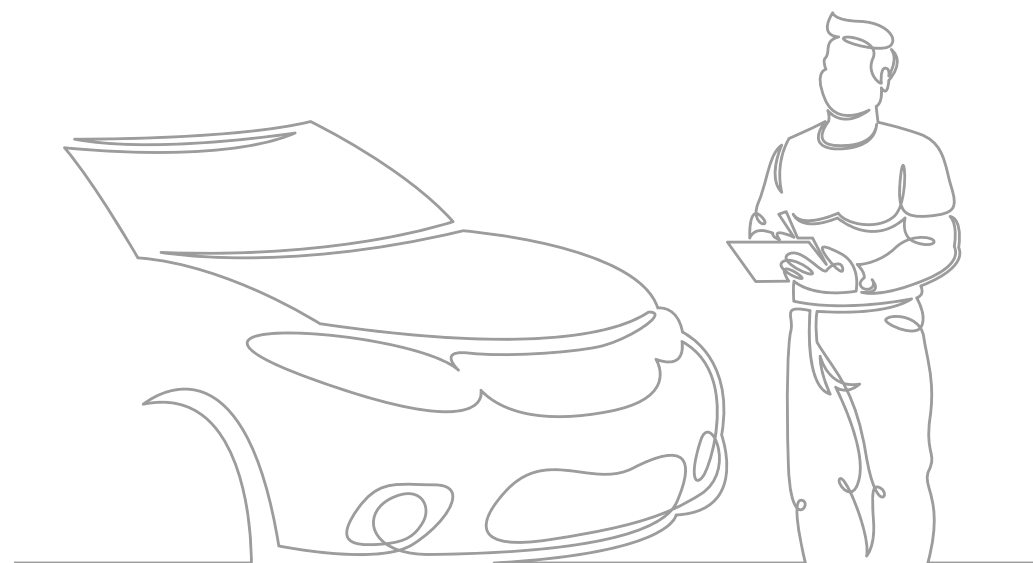
⁷³ 90,8% in 2016 en 91,7% in 2017.

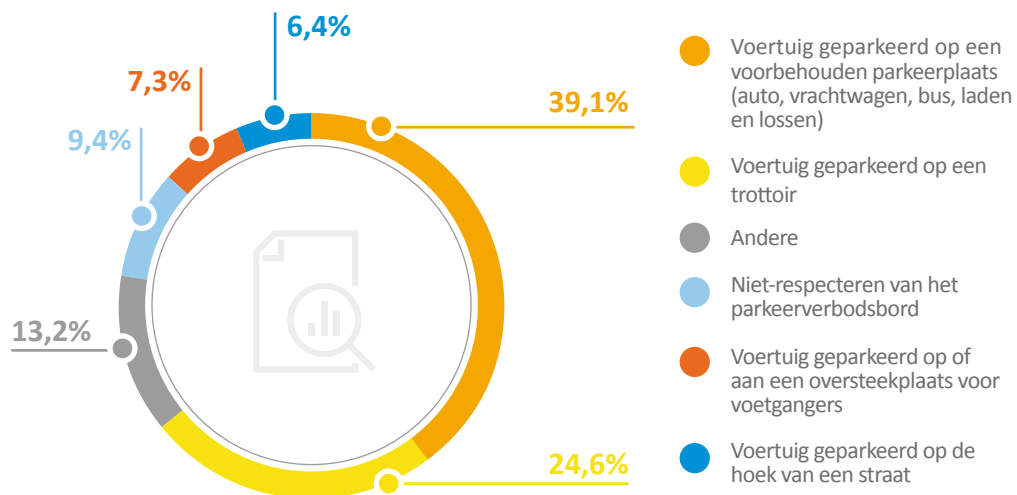

Figuur 25: Aandeel van GAS voor S&P voor 18 gemeenten volgens de gegevens verstrekt per juridische categorie – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

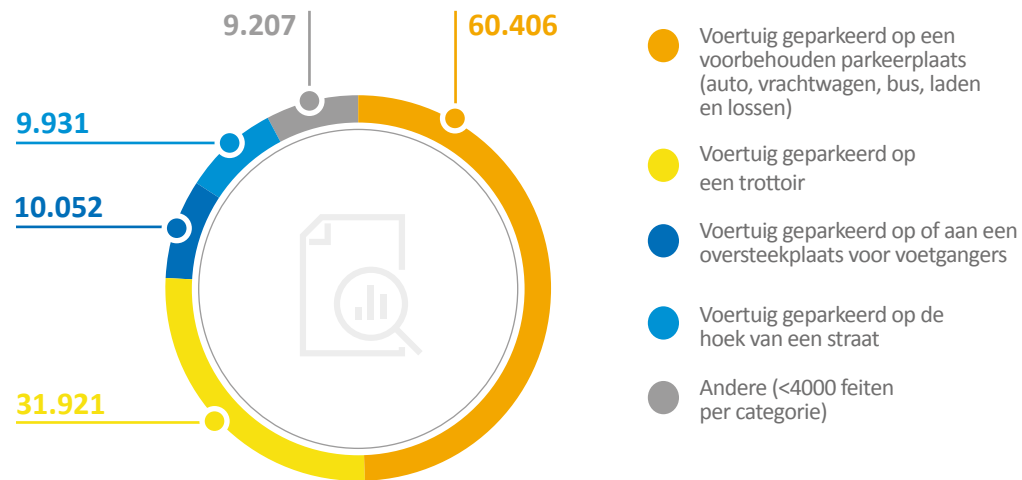
⁷⁴ In deze 3 gemeenten vertegenwoordigen de voorbehouden parkeerplaatsen op straat 5 tot 6% van alle beschikbare parkeerplaatsen, binnen het gewestelijk gemiddelde (Parkeerobservatorium, Parking.brussels).

Meer in detail gaven Anderlecht, Jette en Molenbeek informatie over de aard van de inbreuken van het type 'stilstaan en parkeren'. Deze gedetailleerde gegevens dekken 39% van het totaal van de in deze categorie vermelde feiten. Het gedrag dat het vaakst wordt bestraft, is het parkeren op voorbehouden parkeerplaatsen (60.439 pv's van vaststelling)⁷⁴, op het voetpad (38.115 pv's van vaststelling), in de buurt van een zebepad (11.280), alsook de niet-naleving van het verkeersbord verboden te parkeren (14.465).

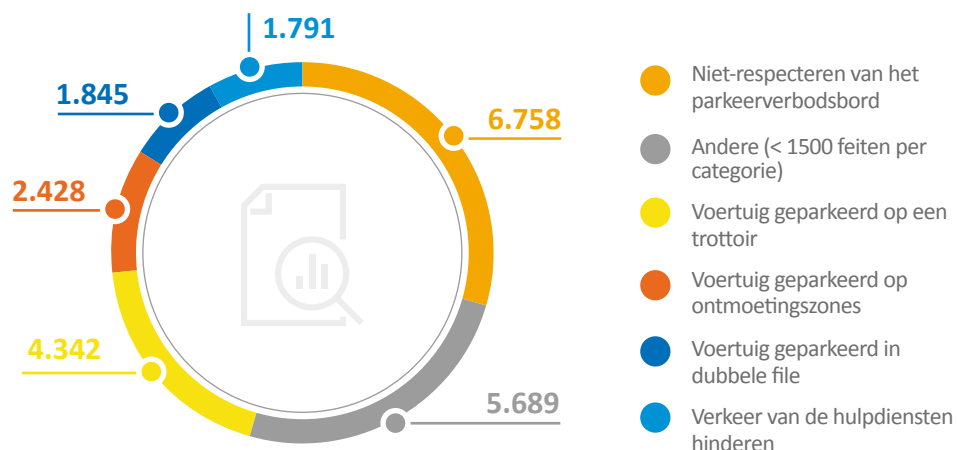

Figuur 26: Details «stilstaan en parkeren». Anderlecht, Jette, Molenbeek. (2016-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Brusselse gemeenten

Figuur 27: Stilstaan en parkeren: details. Anderlecht. (2016-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Brusselse gemeenten

Anderlecht en Molenbeek, respectievelijk eerste en vierde wat het gebruik van GAS betreft voor fout stilstaan en parkeren, bestraffen verschillende, meer uiteenlopende gedragingen in Molenbeek dan in Anderlecht.

Figuur 28: Stilstaan en parkeren: details. Sint-Jans-Molenbeek (2016-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Brusselse gemeenten

PERCENTAGE ADMINISTRATIEVE REPRESSIE VOLGENS HET VOERTUIGENPARK VAN HET BRUSSELS GEWEST

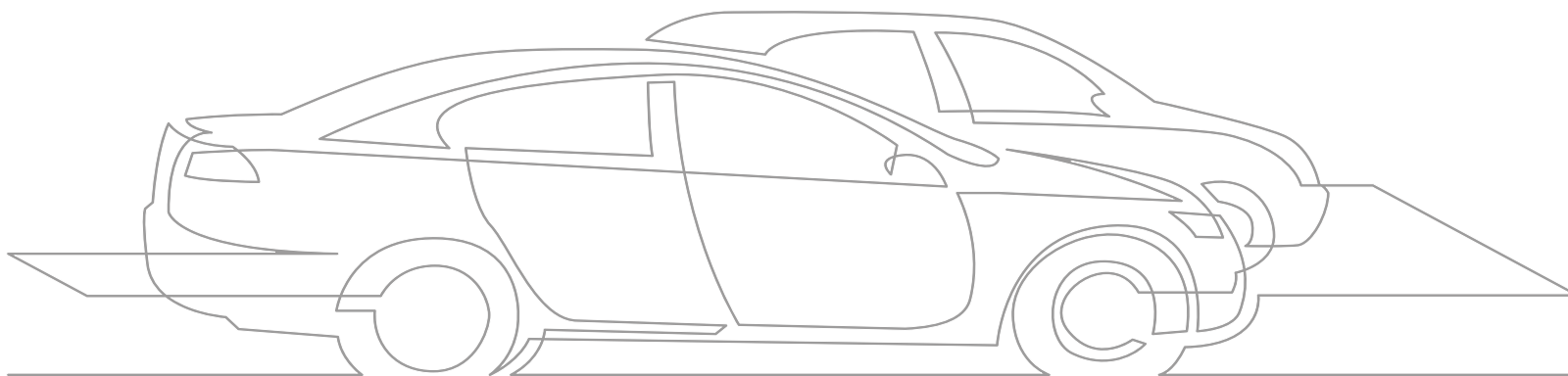
Het percentage GAS S&P per 100 voertuigen wordt berekend op basis van het voertuigenpark, namelijk de voertuigen die in de gemeente zijn ingeschreven, ongeacht het jaar van inschrijving⁷⁵. Het omvat niet de voertuigen afkomstig van andere Brusselse gemeenten, pendelaars of toeristen die ook in de straten van de gemeente kunnen parkeren. Voertuigen die in de gemeente zijn ingeschreven, kunnen daarentegen ook elders rijden en parkeren. De hoger vermelde methodologische voorzichtigheid over het percentage GAS per 100 inwoners geldt dus ook hier.

Als we het aantal GAS voor 'stilstaan en parkeren' vergelijken met het voertuigenpark van de gemeente, onderscheidt Anderlecht zich met een hoger aantal GAS voor S&P dan het aantal voertuigen dat in de gemeente ingeschreven is: als deze GAS enkel betrekking hadden op voertuigen van de gemeente, zou iedereen dus gemiddeld 1,6 GAS hebben gekregen.

⁷⁵ Zie http://bisa.brussels/bestanden/themas/Methodo_Mobiliteitsvervoer.pdf.

2017	Voertuigen	GAS S&P	Pv's van vaststelling S&P / gemotoriseerd voertuigenpark	Niet-voorbehouden plaatsen op straat (gereguleerd of niet)	Niet-voorbehouden plaatsen / voertuigenpark
Anderlecht	45.279	73.332	162%	24.540	54%
Brussel (Stad)	83.664	53.788	64%	39.487	47%
Vorst	23.558	8.628	37%	11.362	48%
Molenbeek	30.941	10.984	35%	12.509	40%
Elsene	37.641	11.299	30%	16.699	44%
Koekelberg	7.316	2.171	30%	3.493	48%
Sint-Gillis	19.881	5.829	29%	8.507	43%
Oudergem	16.177	4.010	25%	9.473	59%
Jette	19.829	4.841	24%	9.580	48%
Watermaal-Bosvoorde	12.449	2.745	22%	8.678	70%
Sint-Agatha-Berchem	11.138	2.069	19%	5.282	47%
Ganshoren	9.926	1.535	15%	4.318	44%
Schaarbeek	52.940	7.935	15%	24.361	46%
St-Lambrechts-Woluwe	33.181	4.175	13%	13.463	41%
Sint-Pieters-Woluwe	22.485	2.769	12%	14.746	66%
Sint-Joost-ten-Node	22.860	2.371	10%	3.047	13%
Etterbeek	26.957	2.644	10%	10.087	37%
Evere	81.018	1.822	2%	9.114	11%
Ukkel	49.281	-	-	20.882	42%
Totaal BHG	606.521	129.615	21%	249.628	41%

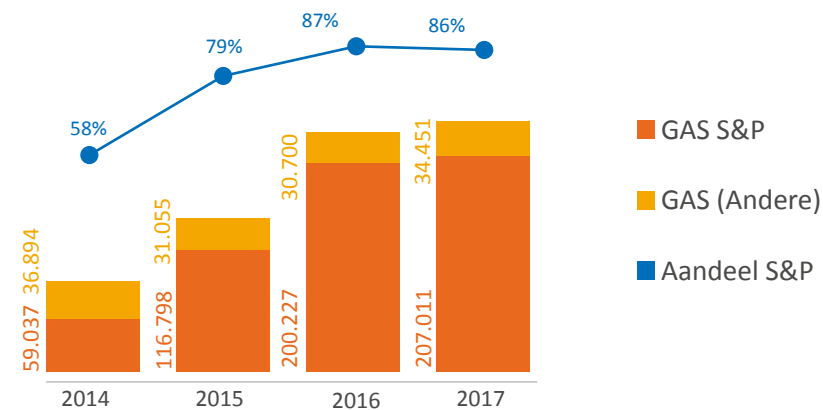
Tabel 17: Aantal pv's van vaststelling voor stilstaan en parkeren gewogen door het aantal ingeschreven voertuigen in de gemeente en niet-voorbehouden parkeerplaatsen op straat – BPV/BOPV.
Bron: FOD Economie, Brusselse gemeenten, Parkeerobservatorium (Parking.brussels).

In de vergelijking kunnen we ook het aantal beschikbare parkeerplaatsen op straat opnemen⁷⁶. Hieruit blijkt dat er voor het Gewest gemiddeld een plaats op straat is voor 41% van het voertuigenpark. Voor Anderlecht, waar het GAS-percentage in vergelijking met het voertuigenpark het hoogst is, is er echter plaats voor meer dan de helft van de voertuigen in het park. Om deze analyse uit te diepen, zou het nuttig zijn om te weten hoeveel private parkeerplaatsen elke gemeente telt om na te gaan wat de invloed is van het park van ingeschreven voertuigen in de gemeente op de beschikbare parkeerplaatsen op straat.

ADMINISTRATIEVE SANCTIES MET BOETES VOOR STILSTAAN EN PARKEREN

Het verslag 2016-2017 van het BOPV⁷⁷ had al gewezen op het grote en toenemende gebruik van GAS voor 'stilstaan en parkeren'. In 2015 vertegenwoordigden de GAS voor S&P immers 79% van het totaal aantal pv's van vaststelling die ter kennis werden gebracht van de sanctionerende ambtenaar (18/19 gemeenten⁷⁸). Dit aantal is blijven stijgen tot 87% van alle pv's van vaststelling in 2016. In 2017 en voor de 19 gemeenten stabiliseert hun aandeel tot 86%⁷⁹, terwijl de gestage groei, eerder waargenomen voor het totaal aantal GAS, vertraagt (zie hoger).

Figuur 29: Evolutie van het aantal en het aandeel pv's van vaststelling stilstaan en parkeren met boete in het BHG (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁷⁶ Beschikbare plaatsen (al dan niet gereguleerd parkeren), met uitzondering van plaatsen voorbehouden voor vrachtwagens, bussen, taxi's, CD, autocars, PBM's, levering, autodelen, politie, motor, fiets, kiss&ride, andere. Bron: Parking.brussels, Parkeerobservatorium (<http://opendatastore.brussels/dataset/parking-offer>).

⁷⁷ BOPV, *op.cit.*, pp. 86-87.

⁷⁸ De gegevens ontbreken voor Oudergem.

⁷⁹ Deze percentages zijn minimumschattingen van het werkelijke aandeel van de S&P-dossiers omdat ze enkel gebaseerd zijn op de S&P-dossiers met een boete. Voor 2014 en 2015 hebben de cijfers slechts betrekking op 18 gemeenten, terwijl voor 2016 en 2017 de 19 gemeenten worden geteld.

GAS S&P met boete	2014	2015	2016	2017	2014-2017 (%)
Anderlecht	17.752	18.430	48.185	73.332	+313%
Brussel (Stad)	0	41.699	71.948	53.788	*
Elsene	0	10.821	17.503	11.299	*
Molenbeek	7.469	7.044	11.564	10.935	+46%
Ukkel	0	3.404	5.879	8.378	*
Schaarbeek	10.311	7.710	6.904	7.734	-25%
Jette	3.992	7.535	6.797	5.795	+45%
Vorst	0	1.859	7.033	5.764	*
Sint-Gillis	628	2.577	5.351	5.754	+816%
Sint-Lambrechts-Woluwe ⁸⁰	2	1.159	1.850	4.145	+207.150%
Oudergem ⁸¹	-	-	3.372	3.571	*
Watermaal-Bosvoorde	0	2.045	2.970	2.745	*
Etterbeek ⁸²	834	1.622	2.388	2.565	+208%
Sint-Joost-ten-Node	3.214	1.551	1.319	2.371	-26%
Koekelberg	2.830	4.001	2.058	2.175	-23%
Sint-Agatha-Berchem	820	1.329	1.329	1.985	+142%
Sint-Pieters-Woluwe	0	1.883	1.170	1.627	*
Evere	770	1.205	1.596	1.597	+107%
Ganshoren	1.415	924	1.011	1.451	+3%
TOTAAL BHG	50.037	116.798	200.227	207.011	+307%

Tabel 18: GAS voor stilstaan en parkeren met boete per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV.

Bron: Brusselse gemeenten

* De berekening kan niet gebeuren als de waarde voor 2014 ontbreekt of 0 is.

⁸⁰ Het cijfer voor Sint-Lambrechts-Woluwe in 2014 werd gecorrigeerd ten opzichte van het *Verslag 2016-2017* van het BOPV (tabel 17 p. 87) om overeen te stemmen met het aantal GAS S&P met boete dat effectief door de gemeente werd meegedeeld voor dat jaar.

⁸¹ Oudergem heeft deze informatie niet bezorgd voor 2014-2015. Voor 2016 heeft het BOPV het aantal geschat naar rato van 2017.

⁸² Voor 2014 en 2015 heeft Etterbeek het aantal GAS S&P met boete niet opgegeven, maar enkel het totaal aantal GAS S&P, dat dus in deze tabel wordt gebruikt. BOPV, *op.cit.*, p. 87. Hetzelfde geldt voor Ukkel in 2015.

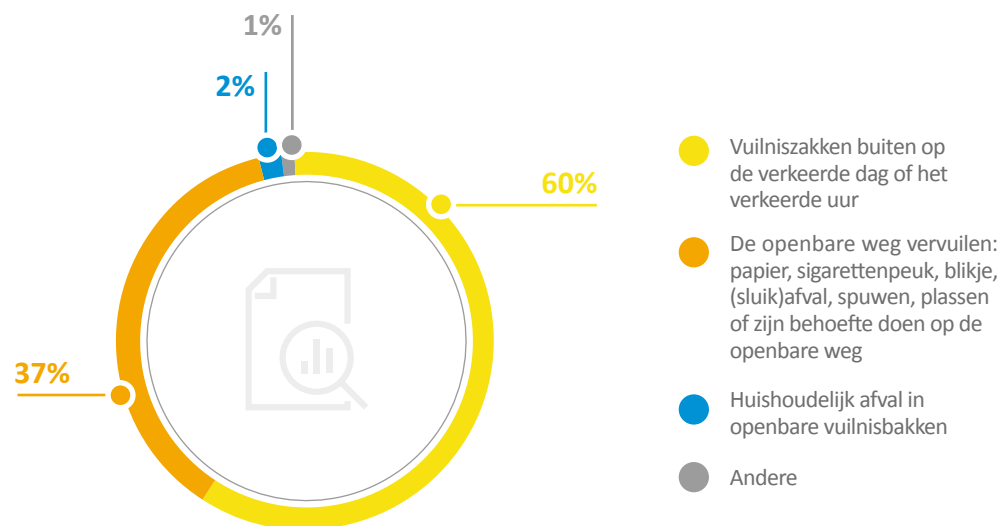
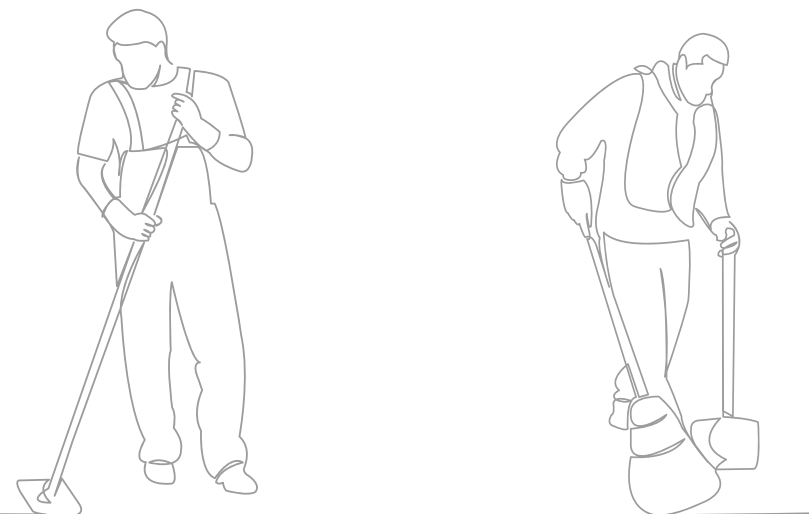

Voor 2016 en 2017 vertegenwoordigen de S&P-dossiers 91% van de GAS (zie hoger), terwijl de S&P-dossiers met boete dan weer goed zijn voor 96% van alle dossiers met boete voor de 19 gemeenten. Zij worden dus gemiddeld vaker bestraft met een boete dan de dossiers die tot andere juridische categorieën behoren.

5.1.2. Openbare netheid en hygiëne

In 2016 en 2017 kwamen overtredingen in verband met openbare netheid en hygiëne op de tweede plaats, na stilstaan en parkeren. Binnen deze categorie hebben 5 gemeenten informatie verstrekt over de aard van de overtredingen. De 5.729 gedetailleerde feiten vertegenwoordigen slechts 27% van het totaal aantal overtredingen in de categorie (21.031), aangezien sommige gemeenten die heel vaak GAS uitschrijven geen gedetailleerde cijfers bezorgd hebben voor de juridische categorieën.

Het gedrag dat echter het vaakst bestraft wordt, is 'vuilniszakken buitenzetten op de verkeerde dag of het verkeerde uur' (3.412 pv's van vaststelling). 'De openbare weg vervuilen' en 'spuwen, plassen of zijn behoefte doen op de openbare weg' (2.125 pv's van vaststelling) volgen daarna. De overgrote meerderheid (94%, zonder rekening te houden met Etterbeek dat de twee overtredingen samenvoegt) heeft betrekking op vervuiling (peuken, blikjes, zwerfvuil...)⁸³. 'Hondenpoep achterlaten', dat voorkwam in de analyse van de gegevens 2014-2015, is hier niet meer aanwezig omdat deze inbreuken voornamelijk werden vastgesteld door de gemeente Elsene, die hierover dit keer geen details heeft verstrekt.

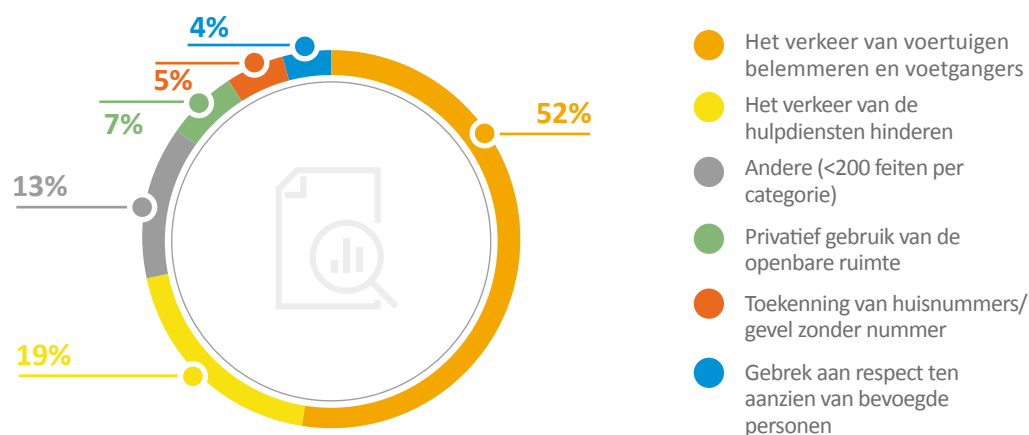
Figuur 30: Details "Openbare netheid en hygiëne" (2016-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)

⁸³ De verschillen zijn groot van gemeente tot gemeente, aangezien Molenbeek, enkel voor 2017, 806 pv's vermeldt voor vervuiling van de openbare weg, terwijl Sint-Lambrechts-Woluwe er maar drie vermeldt.

5.1.3. Openbare veiligheid en vlotte doorgang

5 van de 19 gemeenten geven ook details over deze categorie. De 5.064 gedetailleerde feiten vertegenwoordigen 54% van de pv's van vaststelling in de categorie. De gemeente Molenbeek alleen al is goed voor 44% van het totaal aantal feiten in deze juridische categorie en heeft details bezorgd voor 4.140 van de 5.064 pv's van vaststelling (82%). Deze gegevens geven dus eerder een beeld van de praktijken in de gemeente Molenbeek dan van de tendensen voor het BHG.

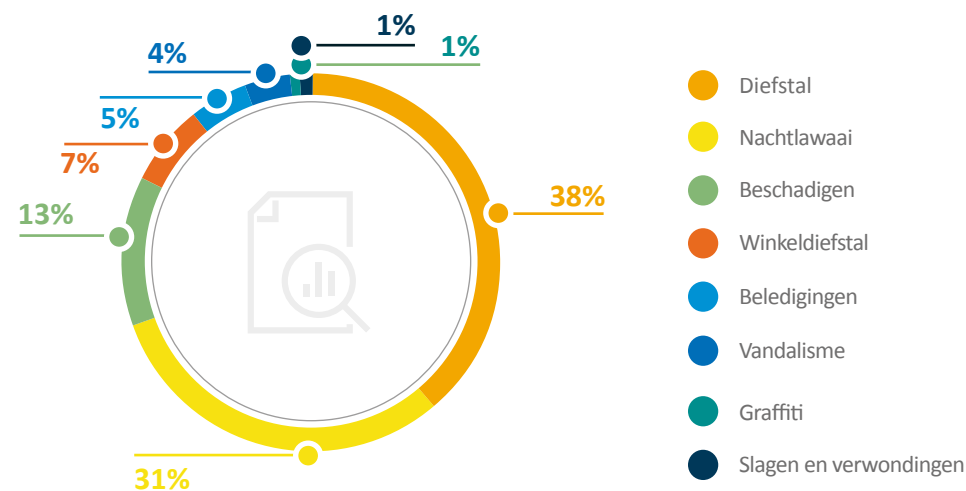
'Het verkeer van voertuigen belemmeren en voetgangers hinderen' staat op de eerste plaats (2.624 pv's van vaststelling), net als in 2014-2015, gevolgd door 'het verkeer van de hulpdiensten hinderen' (976 pv's van vaststelling). 'Privatief gebruik van de openbare ruimte', op de tweede plaats met 16% in 2014-2015, gaat achteruit, met slechts 7% van de gedetailleerde pv's van vaststelling in deze categorie, net als de pv's van vaststelling voor 'niet toegelaten samenscholing' (van 11 naar 2% gegaan en voortaan opgenomen onder 'andere' inbreuken). Het aandeel van de pv's van vaststelling wegens 'gebrek aan respect ten aanzien van bevoegde personen' stijgt daarentegen lichtjes (van 3 tot 4%).

Figuur 31: Details "openbare veiligheid en vlotte doorgang" (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)

5.1.4. Gemengde overtredingen

Diefstal, met 275 pv's van vaststelling (vooral in Anderlecht) en nachtlawaai, met 224 pv's (vooral in Etterbeek), zijn de meest voorkomende overtredingen in de categorie gemengde overtredingen. De representativiteit van de feiten gedetailleerd door 5 gemeenten in deze categorie bedraagt echter slechts 19%. Er worden veel minder pv's van vaststelling uitgeschreven voor gemengde overtredingen dan voor de eerder bestudeerde juridische categorieën⁸⁴.

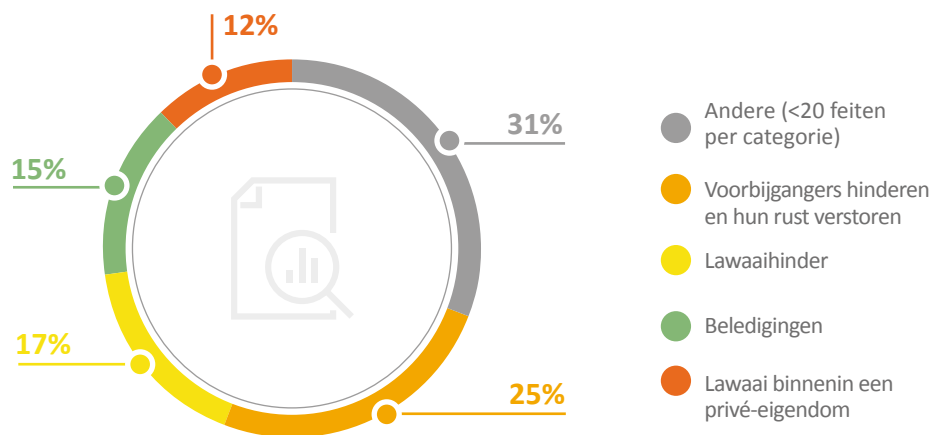

Figuur 32: Details "gemengde overtredingen" (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)

⁸⁴ Zie ook cijfers in ADVP, *op.cit.*, p. 85 en 95.

5.1.5. Openbare rust

De inbreuken gedetailleerd door 6 gemeenten vertegenwoordigen slechts 9% van de volledige categorie. De 238 betrokken pv's van vaststelling wijzen dus niet op een gewestelijke tendens. Zo was 'lawaai uit voertuigen' (boomcar), dat in 2014-2015 nog bovenaan de categorie stond en nu niet meer voorkomt, bijvoorbeeld enkel te wijten aan de 400 pv's van vaststelling van de gemeente Elsene die deze keer geen details heeft gegeven. De gevallen van smaad die onder deze categorie vallen (en niet onder gemengde overtredingen) betreffen de gemeente Anderlecht.

Figuur 33: Details "Openbare rust" (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (6 op 19)

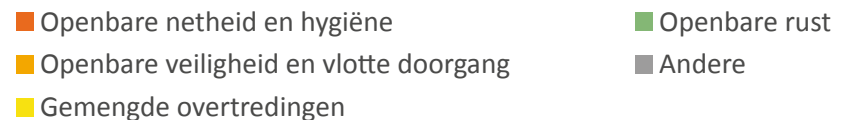
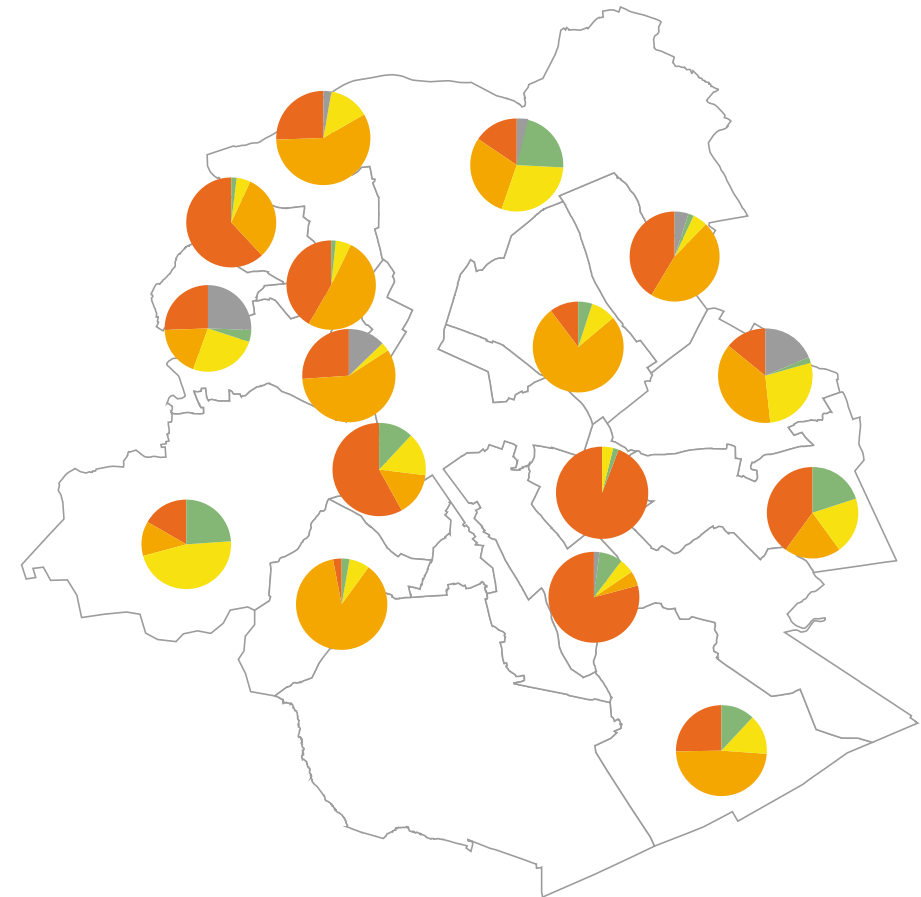

5.2. VOLGENS DE GEMEENTEN

Afgezien van stilstaan en parkeren maken de 16 gemeenten die volledige typologische gegevens hebben verstrekt, niet uniform gebruik van de verschillende hierboven bestudeerde categorieën. Hoewel voor het Gewest ‘openbare netheid en hygiëne’ gemiddeld het meest wordt gebruikt na ‘stilstaan en parkeren’, is dit niet in alle gemeenten het geval.

Er tekenen zich drie grote groepen van gemeenten af. Afgezien van S&P, dat overal het vaakst voorkomt:

- Anderlecht en Stad Brussel maken vooral gebruik van GAS voor ‘gemengde overtredingen’,
- 6 gemeenten gebruiken GAS voornamelijk voor feiten van ‘openbare netheid en hygiëne’ (Etterbeek, Berchem, Sint-Gillis, Ganshoren, Sint-Pieters-Woluwe en Elsene),
- 8 gemeenten (Koekelberg, Schaarbeek, Sint-Jans-Molenbeek, Evere, Jette, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe en Vorst) bestraffen vooral feiten in verband met ‘openbare veiligheid en vlotte doorgang’.

Afbeelding 34: Verdeling van de GAS uitgezonderd S&P naargelang de gemeente (2016-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Brusselse gemeenten

5.3. PER THEMA

Op basis van de gedetailleerde informatie over de aard van de overtredingen binnen de juridische categorieën, heeft het BOPV nieuwe categorieën gedefinieerd om te komen tot een meer thematische typologie. Soortgelijke inbreuken komen soms immers voor in verschillende juridische categorieën: die worden hier samengebracht. De overtredingen waarvan we de specifieke aard kennen (buiten de categorieën 'stilstaan en parkeren' en 'andere') worden dan als volgt ingedeeld⁸⁵:

- het thema leefmilieu (53%): dit omvat overtredingen die te maken hebben met netheid (beheer van vuilniszakken, vervuiling van diverse aard), tags en graffiti, beschadigingen en gebrek aan onderhoud (hygiëne) en alle soorten geluidsoverlast,
- het thema beheer van de openbare ruimte en de verkeersstromen (41%): enerzijds gaat het om niet-toegelaten samscholingen en onrechtmatig gebruik van de openbare ruimte, anderzijds om belemmering van het verkeer,
- de thema's eigendomsdelicten (diefstal) en aantasting van de fysieke integriteit (4%): aantasting van de fysieke integriteit omvat zowel verbale (beledigingen) als psychologische (ongewenst gedrag op straat, voorbijgangers lastig vallen) als fysieke aantasting,
- tot slot het thema betrekkingen met gezagsdragers (2%).

Bij de categorisering door het BOPV van de gegevens 2014-2015 stond 'beheer van de openbare ruimte en de verkeersstromen' op de eerste plaats (54%), vóór 'leefmilieu' (netheid en lawaai, 41%). Het toenemende belang van het thema netheid op lokaal niveau wordt dus definitief bevestigd.

We merken ook op dat er tal van andere typologieën bestaan die te maken hebben met overlast. Zo onderscheidt de vereenvoudigde typologie van de overlast voorgesteld door de FOD Binnenlandse Zaken in zijn gids 'Overlast voorkomen'⁸⁶ 6 categorieën (verkeer; vandalisme-schade; netheid-omgeving; geluidshinder; storend gedrag veroorzaakt door personen niet weerhouden in andere categorieën; andere) en 37 subcategorieën.

⁸⁵ We herinneren eraan dat, gezien de beperkte representativiteit van de gedetailleerde pv's van vaststelling (slechts 39% van alle vermelde pv's van vaststelling per juridische categorie), dit een tendens is die met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moet worden. Voor 2014-2015 was de representativiteit hoger met 63% van de gedetailleerde pv's van vaststelling binnen de juridische categorieën.

⁸⁶ ADPV, Overlast voorkomen. Een prioriteit voor ons allemaal, Brussel: FOD Binnenlandse Zaken, 2019, p. 26-27.

6. BEHEER VAN DE PROBLEMATIEK NETHEID

Voor 2016 en 2017 is netheid het probleem waarvoor de gemeenten het meest een beroep doen op GAS (buiten stilstaan en parkeren). Het is ook een van de belangrijkste bezorgdheden van de inwoners die bevroegd worden in de gewestelijke veiligheidsenquête van 2018 (zie hoofdstuk 1 'Het veiligheidsgevoel'). Om deze redenen wordt hier de nadruk gelegd op het beheer van de netheid op lokaal en gewestelijk niveau om de bovenstaande cijfers over de GAS te kunnen aanvullen.

Afgezien van het stelsel van de GAS kunnen de gemeenten immers reageren op gedragingen die de openbare netheid schaden door middel van belastingen, op basis van een gemeentelijk 'belastingreglement'. Bovendien is het gewestelijke organisme Net Brussel ook bevoegd om overtredingen in verband met netheid en afval te bestraffen in het kader van gewestelijke administratieve sancties. Beide aspecten komen achtereenvolgens aan bod.

6.1. GEMEENTELIJKE BELASTINGREGLEMENTEN

Van de 19 gemeenten:

- gebruiken 7 gemeenten de GAS uitsluitend om overlast in verband met openbare netheid te bestraffen,
- gebruikt 1 gemeente uitsluitend een belastingreglement om dergelijke overlast te bestraffen,
- gebruiken 11 gemeenten zowel de GAS-optie als de optie van het belastingreglement, in verschillende verhoudingen en los van elkaar of door deze te cumuleren.

Gemeente	Behandeling openbare netheid	Belastingreglement ⁸⁷
Evere	Alleen GAS	Niet gebruikt
Ganshoren	Alleen GAS	Niet gebruikt
Elsene	Alleen GAS	Nee
Jette	Alleen GAS	Nee
Molenbeek	Alleen GAS	Nee
Watermaal	Alleen GAS	Nee
SPW	Alleen GAS	Nee
Berchem	Voorals GAS	Taks op de openbare netheid
Oudergem	Voorals GAS	Belasting op het sluikestorten en op de vervuiling en beschadiging van de openbare weg en van voorwerpen van openbaar nut
Koekelberg	Voorals GAS	Belastingreglement op de reiniging van de openbare weg
Sint-Gillis	Voorals GAS ⁸⁸	Belasting op de reiniging van de openbare weg
Ukkel	Voorals GAS	Belastingreglement op de reiniging van de openbare weg
Etterbeek	Voorals GAS ⁸⁹	Taksreglement op het reinigen van het openbaar domein
Brussel (Stad)	Voorals belasting	Belasting op onburgerlijk gedrag op het gebied van openbare netheid
Anderlecht	Voorals belasting	Belastingreglement op de reiniging van de openbare ruimte of een vandaar zichtbare plaats
Vorst	Voorals belasting	Belasting op de vervuiling van de openbare wegen en plaatsen of zichtbaar vanaf deze plaatsen
SLW	Voorals belasting	Taksreglement betreffende de openbare reinheid
Schaarbeek	Voorals belasting	Gemeentebelasting op het vervuilen van de openbare wegen en plaatsen of zichtbaar vanaf deze plaatsen
Sint-Joost	Alleen belasting	Belasting inzake openbare netheid

Voor 6 van de gemeenten die beide mogelijkheden gebruiken, vormen GAS de norm en wordt het belastingreglement slechts uitzonderlijk toegepast: bijvoorbeeld voor grootschalig sluikestorten en/of indien de dader geïdentificeerd kan worden of voor gevallen van recidive. Enkele gemeenten onderscheiden zich echter, zoals Anderlecht, waar het belastingreglement in 90% van de gevallen wordt gebruikt, Brussel-Stad, of ook Vorst en Sint-Lambrechts-Woluwe, waar het belastingreglement wordt toegepast voor sluikestorten en GAS in bepaalde (veel zeldzamere) gevallen van spuwen en plassen in de openbare ruimte. Tot slot combineren bepaalde gemeenten (met name Berchem en Ukkel) de belasting met een GAS in bepaalde ernstige gevallen (of bij recidive) van sluikestorten.

Tabel 19: Beheer van de overlast met betrekking tot openbare netheid – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten

⁸⁷ Zie bibliografie.

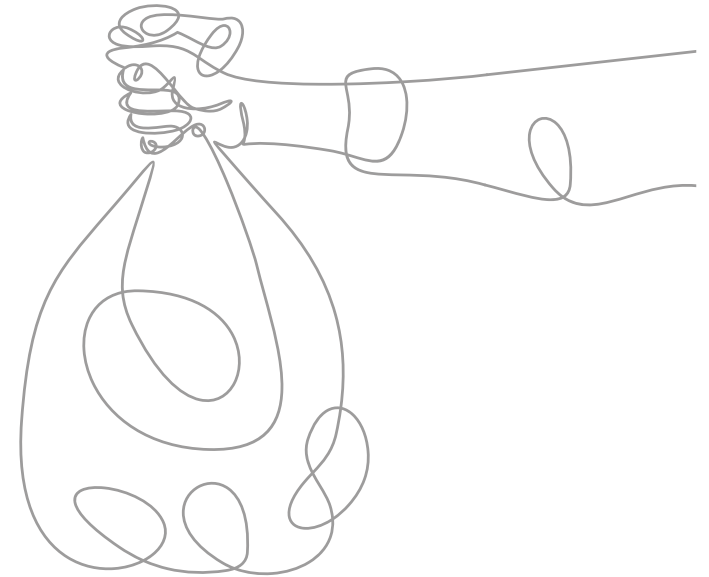
⁸⁸ In 2018 maakt Sint-Gillis vooral gebruik van GAS. In de cijfers van 2016 en 2017 die hieronder worden vermeld, worden de belastingen vooral gebruikt voor de opleiding van personeel vermeld in de tekst.

⁸⁹ Etterbeek maakt in 2016 vooral gebruik van GAS, in 2017 worden belastingen bijna evenveel gebruikt als GAS (zie lager).

De gemeenten die het vaakst gebruik maken van GAS pakken de kwesties rond netheid dus verschillend aan: Brussel-Stad en Anderlecht gebruiken grotendeels hun belastingreglement, terwijl Molenbeek en Elsene enkel GAS gebruiken.

Het gebruik van GAS of het belastingreglement kan jaar na jaar variëren om zeer pragmatische redenen die verband houden met de opleidingsvereisten die gelden voor de vaststellende ambtenaren van GAS. Als een gemeente niet beschikt over een ambtenaar die de vereiste opleiding heeft gevolgd aan de Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur (GSOB), kan deze materie beheerd worden via belastingen en vervolgens via GAS zodra er ambtenaren opgeleid werden. Dergelijke praktische overwegingen kunnen dus een aanzienlijke invloed hebben op de GAS-gegevens die tot nu toe geanalyseerd werden. Het luik 'netheid' kan immers volledig of gedeeltelijk ontbreken in de GAS-statistieken voor bepaalde jaren en bepaalde gemeenten om redenen in verband met de opleiding en turnover van het personeel.

Zo worden de 21.031 pv's van vaststelling gemeld door de gemeenten in de categorie 'openbare netheid en hygiëne' voor de jaren 2016 en 2017 voor verschillende gemeenten nog aangevuld met een niet te verwaarlozen aantal gevallen van overlast die buiten het stelsel van de GAS worden behandeld via een belasting 'openbare netheid'. De eerste beschikbare cijfers hierover worden voorgesteld als afsluiting van dit hoofdstuk. Het Observatorium zal de komende jaren voortwerken aan de analyse van het gebruik van de belastingreglementen inzake openbare netheid (aantal dossiers per type van overlast en bedrag van de belastingen) om nieuwe elementen toe te voegen aan het beeld van het lokale overlastbeheer dat werd geschetst door de analyse van de GAS.

6.2. GEWESTELIJKE ADMINISTRATIEVE SANCTIES

Naast de gemeentelijke belastingreglementen bestaat er ook een gewestelijk wettelijk kader. Net Brussel (Gewestelijk Agentschap voor Netheid, hierna GAN) is immers bevoegd om alle inbreuken op het vlak van afval te bekeuren op grond van de artikelen 18§1 en 19§4 van de ordonnantie van 14 juni 2012 betreffende afvalstoffen⁹⁰. Sancties inzake afvalbeheer (inzameling, vervoer en verwijdering) zijn bepaald in het Wetboek van inspectie, preventie, vaststelling en bestraffing van milieumisdrijven, en milieuaansprakelijkheid van 8 mei 2014. De pv's die in dit kader worden opgesteld, worden overgemaakt aan het parket en geven aanleiding tot strafrechtelijke sancties (art. 31 en 32 van het Wetboek) of tot een alternatieve administratieve geldboete van € 50 tot € 62.500 (art. 45 e.v.).

Het gaat dus om bedragen die potentieel veel hoger zijn dan bij GAS (boetes beperkt tot 350 euro voor meerderjarige overtreders en € 175 voor minderjarigen).

De ambtenaren die de vaststellingen doen en deze pv's opstellen, zijn ambtenaren aangeduid door Net Brussel (25 vaststellende ambtenaren eind 2017), gemeenteambtenaren aangeduid door het gemeentecollege of politieagenten.

Voor 2016 en 2017 behandelde Net Brussel zo in het hele Gewest respectievelijk 4.527 en 3.101 pv's, een daling met 27% tussen deze twee jaren. Een meerderheid van deze pv's heeft geleid tot een boete (60,9% in 2016 en 61,4% in 2017). Voor het hele Gewest bedraagt het totale bedrag van de boetes die werden ontvangen vóór tenuitvoerlegging € 142.599 in 2016 en € 218.506 in 2017 (een bedrag dat vrij vergelijkbaar is met het bedrag dat bijvoorbeeld Etterbeek in 2017 inde via de GAS).

De pv's worden door Net Brussel ingedeeld in 4 grote categorieën. In totaal zijn deze categorieën voor 2016 en 2017 samen als volgt ingedeeld:

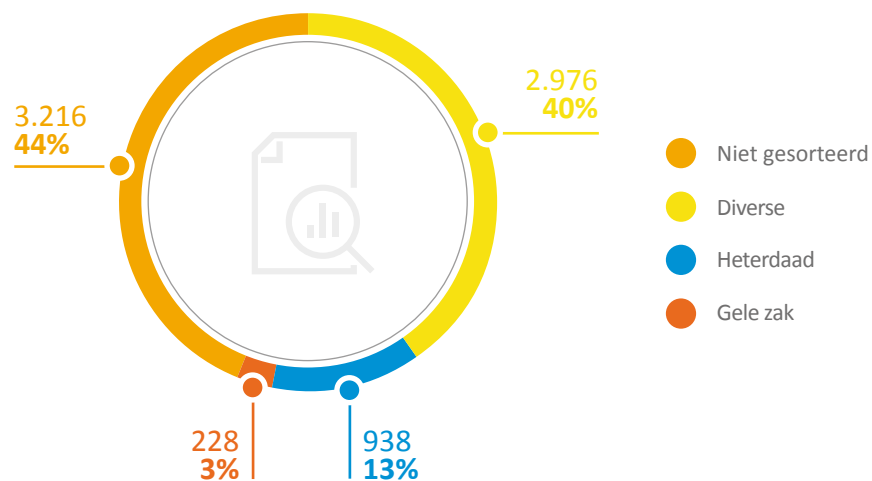
- **niet gesorteerd** (afval): vaststelling van niet-sortering met aanwijzing over de eigenaar door dagelijks 500 ingezamelde witte zakken te doorzoeken in het BHG (44% van de pv's),
- **diverse**: niet-gesorteerde zakken (ontdekt tijdens de dagelijkse rondes of andere specifieke acties), sluikstorten met aanwijzing, invoer van afval naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, afgedankte voertuigen ... (40% van de pv's),
- **heterdaad**: Allerlei overtredingen op heterdaad vastgesteld (inzameling van metaal, uitvoer van afval van elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) naar Afrika, sluikstorten, invoer van afval naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, weggooien van peuken of ander klein afval ...) (13% van de pv's),
- **gele zak**: gele zakken⁹¹ gesorteerd maar buiten de ophaaluren buitengezet (3% van de pv's).

Figuur 35: PV's Net Brussel. Totaal en pv's met boete (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN

⁹⁰ Ordonnantie van 14 juni 2012 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende afvalstoffen, B.S., 27 juni 2012.

⁹¹ Het gebeurt zeer zelden dat er aanwijzingen over de eigenaar gevonden worden in een blauwe zak.

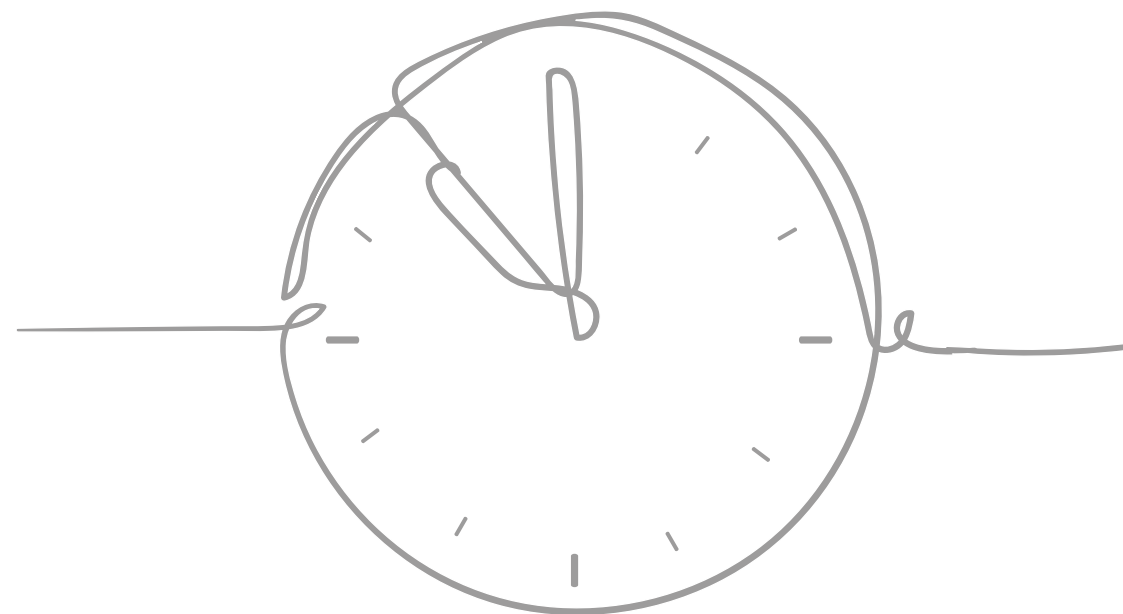

Figuur 36: Pv Net Brussel per type van overtreding (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN

Volgens het evolutieve criterium is het aantal pv's voor gesorteerde zakken die op het verkeerde moment zijn buitengezet, de categorie die het minst vertegenwoordigd is in de absolute cijfers, tussen 2016 en 2017 het sterkst gedaald.

	2016	2017	%2016-2017
Diverse	1.683	1.533	-8,9%
Niet gesorteerd	1.830	1.146	-37,4%
Heterdaad	554	384	-30,7%
Gele zak	190	38	-80,0%
TOTAAL	4.257	3.101	-27,2%

Tabel 20: Evolutie van de pv's per type van overtreding (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN

Voor deze pv's die door Net Brussel worden behandeld, op het niveau van de gemeenten, onderscheiden Brussel-Stad en Schaarbeek zich door het aantal pv's voor de twee betrokken jaren. Hoewel de meeste gemeenten een daling van het aantal pv's zien (soms heel sterk, zoals voor Sint-Joost-ten-Node, met -90,5% tussen 2016 en 2017), kent Brussel-Stad, dat beide jaren bovenaan de lijst staat, wel een stijging (39%). De andere gemeenten waar dit aantal stijgt tussen 2016 en 2017 zijn Ukkel (sterke stijging met 127%), Sint-Lambrechts-Woluwe en in mindere mate Elsene, dat ook kwantitatief gezien bovenaan de lijst staat. De gemeenten Schaarbeek, Anderlecht en Molenbeek, die in 2016 in de top 4 stonden met Brussel-Stad, zagen in 2017 het aantal pv's wel dalen met meer dan 50%.

De gegevensinzameling en de interpretatie van de vastgestelde evoluties moeten in de toekomst worden bijgestuurd, in nauwe samenwerking met het Gewestelijk Agentschap voor Netheid.

Gemeenten	PV GAN 2016	PV GAN 2017	% 2016-2017
Brussel	865	1.202	+39,0%
Schaarbeek	687	342	-50,2%
Elsene	225	226	+0,4%
Anderlecht	651	221	-66,1%
Sint-Gillis	351	207	-41,0%
Sint-Jans-Molenbeek	423	141	-66,7%
Vorst	147	120	-18,4%
Sint-Lambrechts-Woluwe	80	93	+16,3%
Ukkel	41	93	+126,8%
Ganshoren	92	87	-5,4%
Jette	97	83	-14,4%
Sint-Agatha-Berchem	95	64	-32,6%
Evere	61	60	-1,6%
Etterbeek	101	47	-53,5%
Koekelberg	37	35	-5,4%
Sint-Pieters-Woluwe	61	31	-49,2%
Oudergem	29	25	-13,8%
Sint-Joost-ten-Node	210	20	-90,5%
Watermaal-Bosvoorde	4	4	0,0%
Totaal pv BHG	4.257	3.101	-27,2%

Tabel 21: Verdeling van de pv's van het GAN volgens de gemeente (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN

Gemeenten	2016			2017		
	GAS Openbare netheid	Belasting Netheid	Pv GAN	GAS Openbare netheid	Belasting Netheid	Pv GAN
Anderlecht	39	351*	651	116	1.044*	226
Oudergem	?	0	29	16	0	20
Sint-Agatha-Berchem	44	3	95	60	10	83
Brussel	413	4.592	865	328	4.590	1.202
Etterbeek ⁹²	2.363	261	101	854	836	93
Evere	192	/	61	158	/	47
Vorst	10	1.186	147	10	892	93
Ganshoren	274	/	92	351	/	64
Elsene	5.188	/	225	6.807	/	141
Jette	172	/	97	143	/	87
Koekelberg	79	11	37	184	0	25
Molenbeek	1.072	/	423	934	/	221
Sint-Gillis	123	1.338	351	243	720	207
Sint-Joost	0	241	210	0	98	120
Schaarbeek	18	1.274	687	27	1.242	342
Ukkel	351	8	41	335	19	31
Watermaal	23	/	4	24	/	4
Sint-Lambrechts-Woluwe ⁹³	19	21	80	17	23	60
Sint-Pieters-Woluwe	24	/	61	36	/	35
Totaal BHG	10.404	9.004	4.257	10.627	8.615	3.101

Tabel 22: Beheer van de overlast in verband met netheid per gemeente. 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: Brusselse gemeenten, GAN

⁹² De cijfers houden rekening met de handelingen die contant belast werden en die ingekohierd werden, maar niet met de geschillen (klachten, onbetaalde bedragen ...) die nog hangende zijn.⁹³ Voor Sint-Lambrechts-Woluwe is het cijfer niet representatief voor het aantal gevallen van overlast met betrekking tot netheid, want bij niet-naleving van de dagen en uren voor de huisvuilophaling wordt eerst een waarschuwing gegeven. De belasting wordt enkel toegepast bij recidive.⁹⁴ De gegevens in verband met de gemeentelijke administratieve sancties voor Oudergem in 2016 ontbreken.

6.3. SAMENVATTENDE ELEMENTEN

De vastgestelde overlast en inbreuken in de wijken van het BHG die verband houden met de netheid, zijn niet beperkt tot de GAS in de juridische categorie 'openbare netheid en hygiëne'. De tabel hiernaast geeft een eerste illustratie van de complexere realiteit die uit onze analyse naar voren komt.

Voor de gemeenten waarvoor de drie gegevens bekend zijn⁹⁴, zijn de verschillen groot. Ook de verschillen van jaar tot jaar zijn groot voor bepaalde gemeenten, onder meer vanwege praktische overwegingen in verband met de opleiding van de ambtenaren. In de toekomst zullen we ook moeten nagaan hoe het werk van het Gewestelijk Agentschap voor Netheid zich verhoudt tot dat van de gemeenten.

* Schatting van het BOPV op basis van het door de gemeente opgegeven indicatieve percentage van 90% belastingen.

? De gemeente kan dit cijfer niet geven.

/ niet van toepassing in de gemeente.

CONCLUSIES

Wat de gemeentelijke administratieve sancties betreft, hebben we enkele sleutelindicatoren, die al bestudeerd werden in 2014 en 2015, opnieuw geanalyseerd in 2016 en 2017. We voegden ook enkele andere indicatoren toe.

De stijging van het gebruik van GAS, vastgesteld tussen 2012 en 2015, zet zich door tot 2017 en dit voor een meerderheid van de gemeenten. Voor het hele Gewest zien we dit percentage tussen 2012 en 2017 stijgen met 304%. Hoewel de toename van het aantal GAS zich voortzet, vertraagt die toch in 2017; de sterkste jaarlijkse groei (+68%) werd opgetekend tussen 2014 en 2015. Verschillende gemeenten hebben hun piek immers bereikt in 2015 of 2016, gevolgd door een stabilisatie of zelfs een daling van het aantal GAS in 2017. Het aantal pv's van vaststelling zou zich de komende jaren dus kunnen stabiliseren.

De aanzienlijke stijging van het aantal GAS is voornamelijk te wijten aan de pv's van vaststelling voor stilstaan en parkeren (waarvan het aandeel gemiddeld 91% bedraagt voor 2016-2017).

De drie gemeenten die het meest gebruik maken van GAS zijn in 2017 Anderlecht (80.673), Brussel-Stad (56.350) en dan Elsene (19.360). Opvallend in Elsene is het relatief grote aandeel van de gesanctioneerde feiten die niet onder de noemer 'stilstaan en parkeren' vallen (42% in 2017). Als we een GAS-percentage per inwoner berekenen, staan dezelfde drie gemeenten bovenaan de lijst, met maar liefst 68% voor Anderlecht in 2017, dat er ook duidelijk bovenuit steekt als we het aantal GAS voor 'stilstaan en parkeren' vergelijken met het voertuigenpark van de gemeente (162%). Deze percentages moeten echter worden genuanceerd, aangezien de toegepaste GAS niet alleen betrekking hebben op de inwoners, maar ook op de reizigersstroom.

Hoewel in de meeste gemeenten meer dan de helft van de vaststellingen wordt gedaan door de politie, vermindert het aandeel van de pv's door de politie tussen 2012 en 2017 met 25%, maar met jaarlijkse schommelingen die, naargelang de gemeenten, groot kunnen zijn. In 3 gemeenten (Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe en Anderlecht) worden de pv's van vaststelling in 2017 hoofdzakelijk opgesteld door gemeenteambtenaren.

De GAS-dossiers waarbij minderjarigen betrokken zijn, dalen en zijn zeldzaam (0,12% van de dossiers in 2016) en zelfs marginaal voor de dossiers waarbij minderjarigen jonger dan 16 jaar betrokken zijn. Het geslacht van de overtreders is momenteel niet beschikbaar voor veel gemeenten. Toch stellen we een belangrijk verschil vast tussen de gemeenten die het meest gebruik maken van GAS, waar het aandeel van de dossiers met een vrouwelijke overtreder minimaal is (9% in Anderlecht), en de gemeenten die er in absolute cijfers minder gebruik van maken, maar waar het aandeel van de dossiers met vrouwen 40% bedraagt (Ukkel, Oudergem ...).

Wat de behandeling van de dossiers betreft, is het aandeel van de pv's van vaststelling die leiden tot een boete, sinds 2012 constant gestegen, goed voor 90% van de dossiers in 2017 met een totaalwaarde van meer dan 14 miljoen euro. Het aandeel van de geseponeerde pv's van vaststelling daalt lichtjes en bedraagt 7% van de dossiers in 2017. De sanctionerende ambtenaren maken weinig gebruik van de alternatieve maatregelen: hoewel het aantal voorgestelde bemiddelingen stijgt, blijft het aantal afgeronde bemiddelingen stabiel, wat leidt tot een daling van het percentage van afgeronde bemiddelingen (20% in 2017). De gemeenschapsdienst

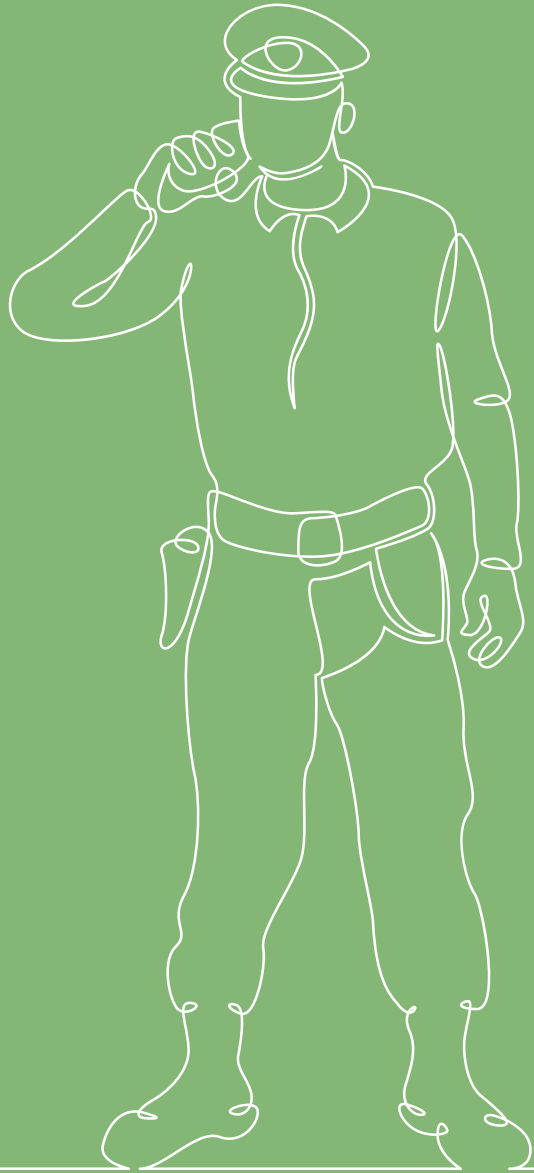
wordt veel minder voorgesteld door de sanctionerend ambtenaar. Wanneer ze wordt gebruikt, wordt ze wel vaker tot een goed einde gebracht (> 80%). De andere administratieve sancties (opschorting of intrekking van een vergunning, administratieve sluiting) worden bijna niet gebruikt. Hoewel de beroepsprocedure zeer weinig gebruikt wordt (0,07% van de dossiers in 2017), bedraagt het percentage van tenuitvoerlegging (in verhouding tot het aantal dossiers met boetes) 18%. Deze indicatoren zijn echter gebaseerd op gedeeltelijke gegevens die enkel door bepaalde gemeenten werden bezorgd.

Dat geldt ook voor de typologische gegevens. Voor de gesanctioneerde feiten die niet onder stilstaan en parkeren vallen, gaat het, volgens de details verschaft door bepaalde gemeenten, voornamelijk om overtredingen in verband met 'openbare netheid en hygiëne' (56%), gevolgd door 'openbare veiligheid en vlotte doorgang' (26%), 'gemengde overtredingen' (10%) en 'openbare rust' (7%). Vroeger was openbare veiligheid de sterkst vertegenwoordigde juridische categorie. Het gebruik verschilt echter sterk van gemeente tot gemeente.

Wat netheid betreft, worden er vooral sancties opgelegd voor het buitenzetten van de vuilniszakken op de

verkeerde dag of het verkeerde uur (60%) of het vervuilen van de openbare weg (sigarettenpeuk, blikje, (sluik)afval) of spuwen, plassen of zijn behoefte doen op de openbare weg (37%). 11 gemeenten gebruiken zowel GAS als de gemeentelijke belastingreglementen voor dit soort feiten en 1 gemeente (Sint-Joost) maakt zelfs uitsluitend gebruik van een belastingreglement. Tot slot kan ook het Agentschap Net Brussel een gewestelijke administratieve boete opleggen voor afvalinbreuken en die boetes kunnen veel hoger oplopen dan GAS (tot 62.500 euro). Het gaat om 4.527 pv's in 2016 en 3.101 pv's in 2017, waarvan 61% tot een boete heeft geleid. Het totaal geïnde bedrag (vóór gedwongen tenuitvoerlegging) in 2017 bedraagt 218.506 euro. Deze pv's worden voornamelijk opgesteld voor slecht gesorteerde vuilniszakken (44%) en diverse gevallen van niet-gesorteerde zakken, sluikestorten met aanwijzingen over de dader, invoer van afval naar het BHG, afgedankte voertuigen ... (40%). In Brussel-Stad en Schaarbeek worden de meeste pv's opgesteld door het GAN. Ook hier zijn de verschillen groot van jaar tot jaar en van gemeente tot gemeente.

In de komende jaren zal het BOPV deze gegevens over sancties voor feiten in verband met openbare netheid en parkeren verder kunnen uitdiepen.

Geregistreeerde criminaliteit
EN TENDENSEN

Zoals blijkt uit de resultaten van de GVE, worden inbreuken niet allemaal gemeld aan de politiediensten en vormen ze een deel van het 'dark number' dat de niet door hen geregistreeerde criminaliteit vertegenwoordigt. Hoe zit het echter met de politiestatistieken?

We zullen hier een officieel beeld schetsen van de geregistreeerde criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De politiegegevens worden geanalyseerd en gecontextualiseerd op het niveau van de gemeenten. Dan volgt een meer transversale analyse op het niveau van de 118 woonwijken van het Gewest⁹⁵. Vervolgens nemen we de grote waargenomen tendensen en bekijken we die in het perspectief van de plaatsen waar de misdrijven binnen het grondgebied geconcentreerd zijn, om de plaatselijke bijzonderheden te achterhalen.

⁹⁵ De indeling van de Wijkmonitoring door het BISA verdeelt het Brussels Gewest in 118 woonwijken, 6 industriegebieden en stations, 18 groene zones en 3 kerkhoven. Zie, ULB-IGEAT, UCL-GeDAP, VUB-COSMOPOLIS, VUB-ID, KUL-ISEG, *Uitwerking van een Wijkmonitoring die het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestrijkt. Eindrapport*, gerealiseerd voor het GSSO, 2018, pp. 36-37.

1. METHODOLOGIE

1.1. GEGEVENSBRONNEN

De primaire gegevens zijn uitsluitend afkomstig van de Federale politie. Het gaat enerzijds om de officiële statistieken die door BIPOL worden geproduceerd⁹⁶ en de politiestatistieken van de CSD van het Brusselse arrondissement⁹⁷ waaruit de gegevens werden gefilterd per type van misdrijf en per statistische sector⁹⁸ zodat het BOPV de misdrijven op het niveau van de Brusselse wijken in kaart kan brengen⁹⁹.

Om de politiestatistieken in een context te plaatsen, hebben we ook andere gegevens gebruikt. Het gaat voornamelijk om socio-economische statistieken afkomstig van het BISA¹⁰¹ en van STATBEL¹⁰².

Bronnen (BNG)	Afsluitingsdatum van de gegevens	Periode	Ruimtelijke schaal	Opmerking(en)
FEDPOL/BIPOL – DRI	12-09-2018	2008-2017	Gewestelijk/ gemeentelijk	
FEDPOL/CSD	16-08-2018	2014-2017	Statistische sectoren	Gemiddeld lokalisatiepercentage 2014-2017: 56,5% ¹⁰⁰

Tabel 23: Inventaris van de bronnen van politiegegevens – BPV/BOPV

⁹⁶ Business Unit Beleid en Beheer (BIPOL) van de Directie van de Politie Informatie en de ICT-middelen (DRI).

⁹⁷ Coördinatie- en steundirectie (CSD) van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Hoofdstad.

⁹⁸ Het gaat om een territoriale eenheid die werd opgericht voor de Volks- en woningtelling van 1970 en 1981. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is onderverdeeld in 724 statistische sectoren. Voor meer informatie over de methodologie, zie JAMAGNE P., *Statistische sectoren. Vademecum*, Brussel: FOD Economie, 2012, 66 p.

⁹⁹ De Brusselse wijken worden heringedeeld aan de hand van de statistische sectoren. Om te weten uit welke statistische sectoren de entiteiten van de Wijkmonitoring van het BISA bestaan, https://www.ccc-ggc.brussels/sites/default/files/documents/graphics/bruxelles-en-cartes/statistische_buurten_nl.pdf.

¹⁰⁰ Het lokalisatiepercentage geeft het aandeel van misdrijven weer dat gelokaliseerd kon worden. Dit percentage varieert naargelang de aard van het feit. De in het verslag in kaart gebrachte feiten zijn: inbraken in woningen, slagen en verwondingen, bezit/gebruik/verkoop van verdovende middelen, diefstal uit/aan/van voertuigen (incl. fietsen en motorfietsen).

¹⁰¹ Het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA).

¹⁰² Het Belgisch statistiekbureau (STATBEL).

1.2. CONCEPTUEEL KADER

ANALYSECRITERIA

Aansluitend bij het verslag 2017 van het BOPV ligt de nadruk vooral op de evolutieve (jaarlijkse variaties), kwantitatieve (omvang) en relatieve (gewicht van de Brusselse criminaliteit ten opzichte van het nationale niveau) criteria van de geregistreeerde criminaliteit. Dit laatste criterium wordt ter informatie beoordeeld omdat de criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeilijk te vergelijken is met die in de andere gewesten.

RUIMTELIJK KADER

De incidentie van de criminaliteit wordt berekend op het niveau van de ‘Brusselse wijken’ om de geregistreeerde criminaliteit in het Gewest beter in een context te kunnen plaatsen. Deze wijken werden afgebakend op basis van 10 criteria van technische, infrastructurele, historische en socio-economische aard¹⁰³. Deze indeling verschilt dus van andere typologieën die gebaseerd zijn op de socio-economische homogeniteit van de inwoners door een aanpak voor te stellen waarbij “de wijk eerst en vooral wordt beschouwd als een levensruimte waarin de meeste dagelijkse activiteiten plaatsvinden en waarmee de inwoners zich kunnen identificeren (...)”¹⁰⁴.

Soms werd de analyse echter op gemeentelijk niveau uitgevoerd, ofwel omdat het niet mogelijk was om de gegevens op een lager geografisch niveau te lokaliseren, ofwel om de resultaten beter te begrijpen, met name door de verschillen binnen eenzelfde gemeente aan te tonen. De gebruikte gemeentelijke typologie is de socio-economische typologie uitgevoerd door de Onderzoeksdirectie van Belfius, aangezien dat enerzijds de meest recente is en ze anderzijds regelmatig wordt bijgewerkt¹⁰⁵. Ze deelt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op in 5 clusters van gemeenten¹⁰⁶ – op basis van meer dan 150 statistische indicatoren – waarvan de kenmerken zijn opgenomen in de onderstaande tabel. De typologie van de gemeenten weerspiegelt uiteraard de grote lokale verschillen die te wijten zijn aan hun wijken¹⁰⁷.

¹⁰³ ULB-IGEAT, UCL-GeDAP, VUB-COSMOPOLIS, VUB-ID, KUL-ISEG, *op.cit.*, pp. 31-32.

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 32.

¹⁰⁵ Typologie uitgevoerd in 1997, bijgewerkt in 2007 en 2017. Zie DESSOY A., *Socialeconomische typologie van de gemeenten*, Brussel: Directie Research van Belfius Bank, 2017, 64 p.

¹⁰⁶ *Ibidem*, pp. 43-45.

¹⁰⁷ Daarom is het bijvoorbeeld misschien interessant om sociale indicatoren vast te stellen die gericht zijn op de bestaansonzekerheid in de gemeente Elsene, die voornamelijk te wijten zijn aan meer precare wijken (Flagey-Malibran, Matongé enz.).

Clusters	Gemeenten	Kenmerken
Woongemeenten van het noordwesten ¹⁰⁸	Sint-Agatha-Berchem, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sterke bevolkingsgroei ■ Gezinnen met kinderen ■ Inkomensniveau hoger of gelijk aan het gewestelijk gemiddelde
Woongemeenten van het zuidoosten	Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zwakkere demografische groei ■ Vergrijzing van de bevolking ■ Hoge inkomens ■ Wooncomfort
Gemeenten van de 'eerste gordel'	Etterbeek, Elsene, Sint-Gillis, Sint-Joost.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sociale indicatoren van bestaansonzekerheid ■ Groot aandeel van alleenwonenden ■ Sterke kantooractiviteit ■ Inkomens lager dan het gewestelijk gemiddelde
Gemeenten in industriële reconversie van de Kanaalzone	Anderlecht, Vorst, Sint-Jans-Molenbeek, Schaarbeek.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sterke bevolkingsgroei ■ Grote allochtone bevolking ■ Gemengd profiel: residentieel en economische activiteiten ■ Inkomens lager dan het gewestelijk gemiddelde
Brussel-Stad	Brussel	<ul style="list-style-type: none"> ■ Werkgelegenheids- en dienstencentrum ■ Industrie- en transportactiviteit ■ Gebied met sterke contrasten op sociaaleconomisch vlak en qua bebouwing

Tabel 24: Typologie van de gemeenten – BPV/BOPV. Bron: Belfius

¹⁰⁸ Het onderscheid 'noordwesten' en 'zuidoosten' kan verwarrend zijn voor de lezer vanuit geografisch standpunt. Dit onderscheid is gebaseerd op de opsplitsing van het grondgebied door het kanaal, waarbij het bovenste deel het 'noordwesten' omvat en het onderste deel van het zuiden naar het oosten loopt.

De typologieën van de ‘wijken’ en de ‘gemeenten’ worden gecombineerd om de criminaliteitscijfers beter te kaderen in de context van de socio-economische indicatoren en meer betrouwbare evolutieve tendensen uit te tekenen, aangezien de politiegegevens per gemeente minder beïnvloed worden door de methodologische keuzes gekoppeld aan de aanpak per wijk (zie lager).

1.3. TECHNISCHE ASPECTEN EN METHODOLOGISCHE VOORZORGEN

DE TELEENHEID IN DE OFFICIËLE CRIMINALITEITSSTATISTIEKEN

De officiële statistieken gebruiken als teleenheid het aanvankelijk gerechtelijk proces-verbaal (APV¹⁰⁹) dat “dient om inbreuken of nieuwe en tot dan onbekende feiten ter kennis te brengen van het Openbaar Ministerie”¹¹⁰. Dit geeft dus enkel het aantal door de politiediensten vastgestelde overtredingen weer en niet het aantal ‘afzonderlijke’ situaties met betrekking tot de gepleegde misdrijven: bij een gewapende overval kunnen dus bijvoorbeeld meerdere APV’s worden opgesteld, voor diefstal met geweld, eventueel verboden wapenbezit, enz. Het aantal APV’s geeft ook niet het aantal afzonderlijke slachtoffers weer. Zoals we gezien hebben in het kader van het onderzoek naar slachtofferschap (zie hoger), kunnen er voor de slachtoffers – maar ook voor de verdachten – meerdere pv’s worden opgesteld.

STATISTIEKEN ZIJN NIET ALTIJD CUMULEERBAAR

De pv’s gaan over overtredingen van het Strafwetboek en andere bijzondere wetten. Afhankelijk van de doeleinden is het vaak nuttiger om de evolutie op te volgen van een geheel van overtredingen die een bepaald fenomeen of een specifieke werkwijze vormen. Daarom vermelden de geanalyseerde statistieken vaak fenomenen (FE) en ‘criminele figuren’ (CF) die niet als dusdanig zijn opgenomen in het Strafwetboek en de bijzondere wetten, aangezien het gaat om een combinatie van entiteiten afkomstig uit de ANG¹¹¹ (bv. inbraken in de woning)¹¹². Onder ‘gewone diefstallen’ vinden we bijvoorbeeld fietsdiefstallen terug indien er geen sprake is van inbraak. Als we die cumuleren, levert dat dus een onjuist beeld op.

¹⁰⁹ Naast dit type van pv wordt het gerechtelijk dossier nog aangevuld met de zogenaamde ‘navolgende’ pv’s (andere verhoren van personen of uit te voeren taken op verzoek van de onderzoeksrechter enz.).

¹¹⁰ ANPA, Académie nationale de police, *Cadre moyen et cadre des officiers. Compétences policières en matière de procès-verbaux (généralités)*, Bruxelles: Police fédérale (DGR), 2008, pp. 11-12.

¹¹¹ Algemene nationale gegevensbank (ANG).

¹¹² De inbraak in woningen is bijvoorbeeld een [gekwalficeerde diefstal] met [inbraak] in een [woning], hetzij in de ruime zin (woonruimte + aanhorigheden), hetzij in de strikte zin (enkel woonruimte). De terminologie tussen haakjes verwijst naar termen uit de ANG.

VOLLEDIGHEIDSGRAAD VAN DE ANG

Hoe snel de ANG wordt aangevuld, hangt af van politiezone tot politiezone. De volledigheidsgraad van de ANG vertegenwoordigt het aandeel van de afgesloten pv's dat eraan wordt toegevoegd. De drempel van 98% volledigheid wordt echter nog altijd bereikt in het kader van de openbare politiestatistieken, een garantie voor de betrouwbaarheid van de vermelde gegevens en de vastgestelde tendensen¹¹³. Dat verklaart waarom de jaarlijkse statistieken die in dit verslag worden voorgesteld, kunnen verschillen van de statistieken in het verslag 2016-2017 van het BOPV¹¹⁴. De datums waarop de gebruikte gegevens werden opgevraagd verschillen naargelang de bron (zie hoger), wat kan leiden tot bepaalde verschillen in de vergelijking van de gebruikte statistieken of de statistieken vermeld in andere externe rapporten.

LOKALISATIEPERCENTAGE EN BETROUWBAARHEID VAN DE GEGEVENS

Globaal wordt bijna de helft van de feiten gelokaliseerd. Het percentage varieert echter naargelang de categorie van misdrijven (van 20% tot 95% in 2017). De criminaliteitskaarten in dit verslag worden enkel opgesteld voor de fenomenen met het hoogste percentage of waarvoor de steekproef voldoende groot is.

Feiten weerhouden voor cartografie	2014	2015	2016	2017
Inbraak in woningen	93%	90%	83%	86%
Slagen en verwondingen	64%	63%	61%	63%
Bezit en gebruik van verdovende middelen	39%	40%	38%	39%
Cannabisteelt > 50 planten	91%	89%	87%	95%
Handel in verdovende middelen	34%	35%	39%	43%
Diefstal uit/aan voertuigen	44%	43%	42%	43%
Diefstal van voertuigen (geen car/home jacking)	61%	62%	58%	60%
Diefstal van fietsen en tweewielige motorvoertuigen	55%	55%	56%	57%

Tabel 25: Lokalisatiepercentage van de misdrijven (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - CSD Brussel

Het lokalisatiepercentage hangt hoofdzakelijk af van 3 factoren:

- de **aard** van het feit: een misdrijf kan niet altijd nauwkeurig gelokaliseerd worden, vooral als de feiten zich voordoen op de openbare weg kan de lokalisatie een benadering of foutief zijn, aangezien de aangever de plaats van de feiten niet altijd ruimtelijk kan situeren (bv. gaudiefstal),
- de **technische** middelen: voor de lokalisatie per wijk moeten gegevens over het postadres waar het misdrijf vastgesteld werd, gekoppeld worden aan lokalisatiegegevens waarin niet altijd alle adressen zijn opgenomen; wat de lokalisatie van een feit op een hoger geografisch niveau soms onmogelijk maakt (statistische sectoren, wijkmonitoring enz.),
- de **invoerpraktijken** en **-kwaliteit**: de registratie is afhankelijk van de menselijke factor en de invoerpraktijken die eigen zijn aan het interne beleid van een politiezone.

De evolutie van de criminaliteit per 'wijk' moet dan ook voorzichtig geïnterpreteerd worden omdat ze sterk afhankelijk is van die factoren.

¹¹³ FEDERALE POLITIE, *Methodologische nota. Politie criminaliteitsstatistieken, s.d.*, pp. 5-6.

¹¹⁴ BOPV, *op.cit.*, p. 19.

INTERPRETATIE VAN DE STATISTIEKEN: BELANGRIJKE BEGRIPPEN

De registratie van een feit hangt samen met twee factoren: de melding van het misdrijf en de (pro)activiteit van de politie. Het eerste houdt verband met het deel van de criminaliteit dat wordt geregistreerd op basis van een verklaring van het slachtoffer. De bereidwilligheid om een feit te melden, hangt af van andere parameters zoals de zichtbaarheid, het bestaan van slachtoffers¹¹⁵... maar ook van de sociale logica die eigen is aan een wijk en aan de bevolking die er woont. De tolerantie van de bevolking ten opzichte van een bepaald type van feit verschilt van wijk tot wijk. Voor andere overtredingen is de registratie eerder afhankelijk van de politieactiviteit (controles, toezicht enz.) dan van de aangifte van de feiten door slachtoffers¹¹⁶.

Tot slot willen we benadrukken dat het criminaliteitspercentage, ook wel ‘incidentie’ genoemd – namelijk het aantal gemelde misdrijven per aantal inwoners – heel voorzichtig moet worden geïnterpreteerd. Hoewel deze indicator de geregistreerde criminaliteit door de inwoners standaardiseert om vlotter vergelijkingen te kunnen maken tussen verschillende geografische entiteiten (landen, gewesten, gemeenten, wijken, statistische sectoren enz.), houdt hij geen rekening met de reële bevolking (pendelaars, toeristen enz.). Dat kan een vertekend beeld van de criminaliteit opleveren, want hoe groter de reële bevolking is ten opzichte van de inwoners, hoe meer overgewaardeerd het criminaliteitspercentage zal zijn.

¹¹⁵ ROBERT Ph., « Les statistiques criminelles et la recherche. Réflexions conceptuelles », in *Déviance et société*, 1977, Vol.1, n°1, pp. 5-11.

¹¹⁶ FEDERALE POLITIE, *op.cit.*, p. 9.

2. CAPACITEIT VAN DE BRUSSELSE POLITIE

In 2017 meldde de lokale politie 5.349 operationele personeelsleden (OPS)¹¹⁷ in toto voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat is een heel lichte stijging met 0,49% in vergelijking met vorig jaar en met 8% in de voorbije tien jaar.

Jaar	Reële OPS	OPS/100 km ²	OPS/1000 inw.
2007	4.955	3.070,8	4,7
2008	4.961	3.074,5	4,6
2009	4.920	3.049,1	4,5
2010	4.928	3.054,0	4,4
2011	5.165	3.200,9	4,5
2012	5.213	3.230,7	4,5
2013	5.459	3.383,1	4,7
2014	5.474	3.392,4	4,7
2015	5.347	3.313,7	4,5
2016	5.323	3.298,8	4,5
2017	5.349	3.315,0	4,5

Tabel 26: Cumulatief personeelsbestand van de Brusselse lokale politiezones (2007-2017) – BPV/BOPV.
Bron: Morfologische vragenlijsten van de lokale politiezones, federale politie – DRI/BIPOL

¹¹⁷ Dit is het politiepersoneel: agenten van politie (AGP) en politieambtenaren – inspecteurs (INP), hoofdinspecteurs (HINP), commissarissen van politie (CP) en hoofdcommissarissen (HCP).

Deze cijfers geven een beeld van de human resources van het beschikbaar operationeel kader voor de uitvoering van de 7 kerntaken van de lokale politie¹¹⁸ en de niet te reduceren werklust die daaruit voortvloeit (opstellen van pv's, verhoren enz.). Het aantal politieagenten kan immers niet worden gezien als een indicator van de zichtbare aanwezigheid (op het terrein), noch als een indicator van de intensivering van de politieactie. We merken op dat het verband tussen het aantal politieagenten en het geregistreerde criminaliteitspercentage niet wordt aangetoond in de wetenschappelijke literatuur,¹¹⁹ wat bevestigd wordt in het Brussels Gewest (zie lager). Bovendien beperkt het politiewerk zich niet alleen tot het operationeel kader, want de leden van het administratief en logistiek kader (CaLog) – het burgerlijk personeel – kunnen, naargelang hun functies en de door de wet voorgeschreven modaliteiten, meer operationele taken vervullen, zoals het opstellen van pv's op basis van foto's van snelheidsovertredingen door een radar¹²⁰, het beluisteren en uitschrijven van telefoongesprekken¹²¹, de opdrachten van de technische en wetenschappelijke politie (laboratoria) enz.

3. GLOBALE CRIMINALITEITSCIJFERS

In 2017 werden er 147.945 gerechtelijke inbreuken vastgesteld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aantal geregistreerde feiten is lichtjes gestegen in vergelijking met vorig jaar (+2,2%) en is goed voor bijna 17% van de criminaliteit geregistreerd op het Belgische grondgebied. Tegelijkertijd werden, in datzelfde jaar, op het vlak van bestuurlijke politie 3.832 inbreuken op de algemene politiereglementen vastgesteld door de politiediensten in het Gewest. Dat is een daling met 15,5% in vergelijking met 2016. Deze daling is deels te verklaren door een steeds meer toegepaste administratieve repressie die wordt gedelegeerd door/naar andere gemeentelijke en gewestelijke veiligheidsactoren¹²² (zie lager hoofdstuk *Administratieve sancties*).

De tabel¹²³ op de volgende pagina geeft voor 2017 de rangschikking van de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geregistreerde criminele feiten, volgens hun aantal, in vergelijking met heel België, alsook hun evolutie. Overtredingen inzake illegaal wapenbezit, illegale wapendracht en -handel, gauwdiefstal en feiten van mensenhandel en -smokkel werden toegevoegd om nauwer aan te sluiten bij de thema's van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP). De volgende tabel vermeldt de feiten die kwantitatief gezien het sterkst vertegenwoordigd zijn in het Brussels Gewest en dekt 80% van het totaal aantal geregistreerde gerechtelijke inbreuken.

¹¹⁸ Onthaal, politionele slachtofferbejegening, handhaving van de openbare orde, bewaking en interventie, lokale opsporing en lokaal onderzoek, wijkwerking, verkeersveiligheid. Zie Ministeriële Omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking, *B.S.*, 16/10/2001.

¹¹⁹ BAYLEY D., *Police for the future*, New York: Oxford University Press, 1994, p. 3.; ook lezen, MUCCHIELLI L., « Le nouveau management de la sécurité à l'épreuve: délinquance et activité policière sous le ministère Sarkozy (2002-2007) », in *Champ pénal*, 2008, Vol. 5. Raadpleegbaar op <https://journals.openedition.org/champpenal/3663>.

¹²⁰ Koninklijk besluit van 14 december 2016 tot wijziging van het KB van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg en het KB van 19 april 2014 betreffende de inning en de consignatie van een som bij de vaststelling van overtredingen inzake het wegverkeer, *B.S.*, 23 december 2016.

¹²¹ Koninklijk besluit van 17 oktober 2018 tot uitvoering van artikel 90 *quater*, § 3, eerste en tweede lid van het Wetboek van strafvordering, *B.S.*, 19 november 2018.

¹²² Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *B.S.*, 01.07.2013.

¹²³ Voor zover dit zowel facetten van de criminaliteit/fenomenen als categorieën van strafrechtelijke feiten omvat, stemmen de jaartotalen niet overeen met de optelling van de verschillende rubrieken (zie hoger, methodologische voorzorgen).

Facetten van de criminaliteit/fenomenen en categorieën van strafrechtelijke feiten	Brussels Hoofdstedelijk Gewest								België	
	2008	2010	2012	2014	2016	2017	Var. 08/17	Var. 16/17	2017	RBC/BEL(%)
Eenvoudige diefstal	45.298	50.557	56.456	43.987	34.488	37.554	-17%	+8,9%	178.628	21,0%
Diefstal uit of aan voertuigen	38.432	26.818	23.118	16.961	14.673	13.331	-65%	-9,1%	48.279	27,6%
Gauwdiefstal	12.695	13.236	18.492	13.857	9.381	10.700	-16%	+14,1%	23.658	45,2%
Inbraak in gebouw	14.241	15.758	13.987	12.487	10.429	10.673	-25%	+2,3%	72.214	14,8%
Eigendomsdelicten	14.897	13.744	12.989	11.318	10.056	9.678	-35%	-3,8%	81.158	11,9%
Slagen en verwondingen	10.390	10.275	9.674	9.521	8.886	9.073	-13%	+2,1%	69.361	13,1%
Ongewenst gedrag	7.646	7.207	7.526	7.401	7.100	6.947	-9%	-2,2%	45.335	15,3%
Bezit van verdovende middelen	2.876	3.512	4.398	6.539	6.286	6.397	+122%	+1,8%	42.061	15,2%
Diefstal met geweld (zonder wapen)	7.041	7.225	8.753	6.329	6.441	6.281	-11%	-2,5%	15.551	40,4%
Informaticafraude	1.923	3.455	3.211	3.038	3.724	3.816	+98%	+2,5%	17.341	22,0%
Fietsdiefstal	1.499	2.488	2.816	2.832	3.291	3.541	+136%	+7,6%	33.186	10,7%
Autodiefstal	3.006	2.457	2.106	1.934	1.636	1.620	-46%	-1,0%	8.555	18,9%
Verkoop van verdovende middelen	551	667	815	1.043	1.211	1.114	+102%	-8,0%	7.666	14,5%
Verkrachting en aanranding van de eerbaarheid	865	859	884	841	924	919	+6%	-0,5%	7.177	12,8%
Gewapende diefstal	1.667	1.514	1.324	910	862	808	-52%	-6,3%	3.403	23,7%
Nachtlawaaï	142	195	237	847	819	592	+317%	-27,7%	3.488	17,0%
Illegaal wapenbezit/illegale wapendracht/wapenhandel	304	665	476	424	487	521	+71%	+7,0%	4.902	10,6%
Discriminatie	314	230	322	312	289	265	-16%	-8,3%	1.248	21,2%
Mensenhandel	135	174	157	108	130	82	-39%	-36,9%	552	14,9%
Moord en doodslag	44	31	35	39	29	27	-39%	-6,9%	193	14,0%

Tabel 27: Overtredingen geregistreerd door de politiediensten in het Brussels Gewest – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – DRI/BIPOL

3.1. KWANTITATIEF CRITERIUM

De bovenstaande tabel geeft het aantal feiten dat in 2017 werd geregistreerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in dalende volgorde weer. De vaakst voorkomende feiten blijven eigendomsdelicten, vooral wat gewone diefstallen, diefstallen uit/aan voertuigen, gauwdiefstal en inbraken betreft. De volgorde van de feiten in het Brussels Gewest verschilt echter van de situatie op nationaal niveau, waar eigendomsdelicten en slagen en verwondingen verhoudingsgewijs vaker voorkomen.

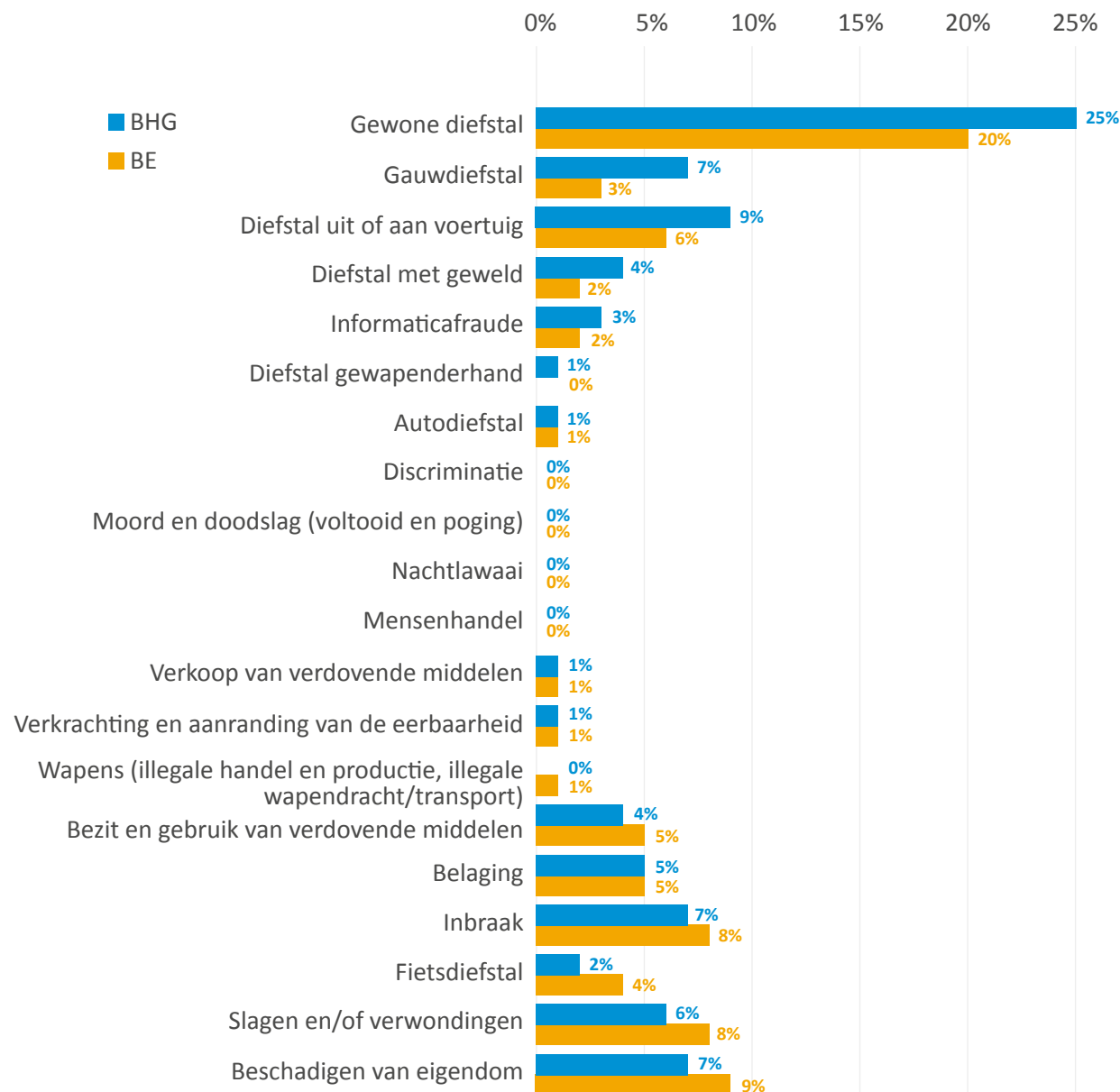
3.2. RELATIEF CRITERIUM

Het gewicht van de feiten in het Brussels Gewest in verhouding tot het totale volume van de in België geregistreerde gerechtelijke misdrijven brengt twee facetten van de criminaliteit aan het licht die oververtegenwoordigd zijn in het Gewest: **gauwdiefstal** en **diefstallen met geweld**. Die facetten vertegenwoordigen respectievelijk 45,2% en 40,4% van de op nationaal niveau geregistreerde feiten, alsook 7% en 4% van de in het Gewest geregistreerde criminaliteit (zie hoger).

Gewapende diefstallen en informaticafraude volgen met een gewicht van respectievelijk 24,6% en 23,7% van de op nationaal niveau geregistreerde feiten.

De vaakst voorkomende feiten blijven eigendomsdelicten, vooral wat gewone diefstallen, diefstallen uit/aan voertuigen, gauwdiefstal en inbraken betreft.

Figuur 37: Gewicht van de feiten, naargelang het type, in verhouding tot het totale volume van geregistreerde misdrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in België (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

3.3. EVOLUTIEF CRITERIUM

De belangrijkste tendens die in 2017 werd waargenomen, is de stijging met +14,1% van het aantal gevallen van gauwdiefstal in het Gewest in vergelijking met het jaar voordien, namelijk 9.381 feiten. Omgekeerd zien we de grootste dalingen op het vlak van nachtlawaai en mensenhandel en -smokkel met respectievelijk -27,7% en -36,9%. Op basis van de politiestatistieken kunnen we de oorzaken van de daling van dit type van overtredingen niet verklaren, behalve dan via de gemeentelijke tendensen. Enerzijds worden de overtredingen inzake nachtlawaai voor 80% vastgesteld in de gemeenten Elsene en Brussel (467 feiten samen). De daling tussen 2016 en 2017 is bijna uitsluitend te wijten aan de dalingen opgetekend in deze gemeenten, respectievelijk met -27% en -43%. Wat de overtredingen in verband met mensenhandel betreft, is de waargenomen daling voornamelijk te wijten aan een daling van de feiten van seksuele uitbuiting binnen de gemeente Brussel. Dat kan enerzijds verklaard worden door de verscherping van het algemeen politiereglement van de stad Brussel in de strijd tegen prostitutie in augustus 2017, en anderzijds door nieuwe vormen en/of een verschuiving van seksuele exploitatie (massagesalon, escort-girls enz.).

De grootste dalingen zijn op het vlak van nachtlawaai en mensenhandel en -smokkel met respectievelijk -27,7% en -36,9%.

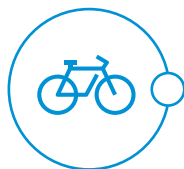
Figuur 38: Jaarlijkse variaties 2016-2017 van het aantal geregistreerde feiten in het Brussels Gewest – BPV/BOPV.
Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

Van de categorieën van feiten die het sterkst gestegen zijn tussen 2007 en 2016¹²⁴ is het aantal fietsdiefstallen blijven toenemen, terwijl het aantal feiten inzake het bezit van verdovende middelen in 2017 stabiel blijft in vergelijking met een jaar eerder.

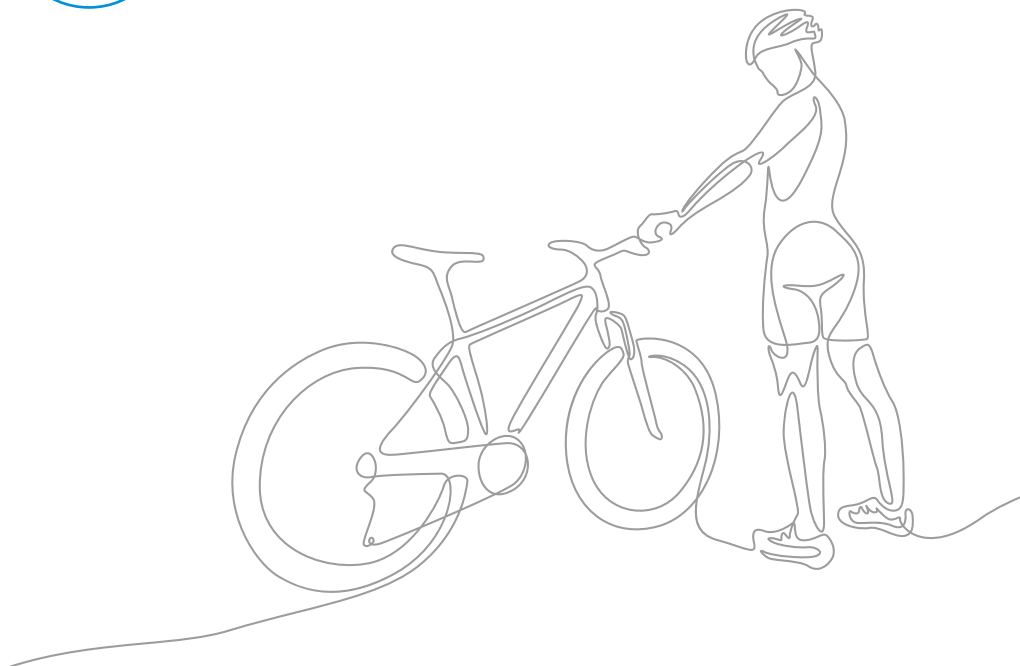
Informaticafraude – en fraude met betaalkaarten – werd in het vorige verslag van het BOPV geïdentificeerd als een van de fenomenen die in 10 jaar tijd het sterkst zijn toegenomen. In 2017 werden er 6.816 feiten geregistreerd in het BHG, dat is 2,5% meer in vergelijking met het jaar voordien. De becijferde omvang van dit fenomeen moet echter in een zekere context bekeken en gerelativeerd worden. We merken immers op dat dit type van fraude meestal leidt tot een opeenvolging van samenhangende misdrijven waarvan de dader niet geïdentificeerd wordt. Omdat de dader niet geïdentificeerd wordt, kan voor bepaalde overtredingen die mogelijk verband houden en betrekking hebben op hetzelfde slachtoffer een apart aanvankelijk proces-verbaal¹²⁵ worden opgesteld. De APV's worden vervolgens samengevoegd op het parket. Bijgevolg moet de omvang van dit fenomeen met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

De feiten die in 2016 het sterkst gedaald waren in tien jaar tijd, zoals diefstallen aan of uit voertuigen, autodiefstallen en gewapende diefstallen¹²⁶ volgen in 2017 dezelfde dalende trend.

VAN DE CATEGORIEËN VAN FEITEN DIE HET STERKST GESTEGEN ZIJN TUSSEN 2007 EN 2016 IS HET AANTAL FIETSDIEFSTALLEN BLIJVEN TOENEMEN

¹²⁴ BOPV, *op.cit.*, p. 21.

¹²⁵ Zo zal fraude met de betaalkaart die leidt tot 5 frauduleuze opvragingen met dezelfde kaart vanuit statistisch oogpunt 5 verschillende feiten opleveren indien voor elk van deze verrichtingen niet formeel een verdachte geïdentificeerd kan worden.

¹²⁶ BOPV, *op.cit.*, *ibidem*.

4. INCIDENTIEPERCENTAGE VAN DE CRIMINALITEIT

4.1. PER GEMEENTE

Gemeenten	Geregistreeerde overtredingen	Var. 2016-2017	Var. 2008-2017	Criminaliteitspercentage per 1000 inw. 2017	Evolutie van de inwoners 2016-2017
Brussel	43.140	+7%	-20%	244	+1,3%
Anderlecht	13.972	-1%	-12%	118	0,0%
Schaarbeek	12.321	+1%	-15%	93	+0,3%
Elsene	11.963	-2%	-16%	139	+0,8%
Sint-Gillis	9.904	+9%	-33%	196	-0,4%
Sint-Jans-Molenbeek	8.935	-11%	-15%	92	0,0%
Ukkel	6.856	0%	-26%	83	+0,4%
Vorst	5.314	+10%	-13%	95	+0,2%
Sint-Lambrechts-Woluwe	4.727	+5%	-4%	86	-1,0%
Etterbeek	4.256	0%	-25%	90	+0,5%
Jette	3.938	-4%	-19%	76	+1,0%
Sint-Joost-ten-Node	3.501	+3%	-20%	129	+1,7%
Evere	3.246	-7%	-9%	80	+2,1%
Sint-Pieters-Woluwe	2.594	-1%	-5%	63	+0,7%
Oudergem	2.492	+6%	-32%	75	+0,5%
Sint-Agatha-Berchem	1.997	-10%	-16%	81	+2,0%
Ganshoren	1.941	+9%	-3%	79	-1,1%
Koekelberg	1.759	-3%	-18%	81	-0,1%
Watermaal-Bosvoorde	1.673	-6%	-25%	67	+1,0%
BHG	144.529¹²⁷	+1,7%	-19%	121	+0,31%

Tabel 28: Evolutie van het aantal niet-verkeersgebonden geregistreeerde gerechtelijke misdrijven in de Brusselse gemeenten en criminaliteitspercentage – BPV/BOPV. Bronnen: Federale politie - DRI/BIPOL

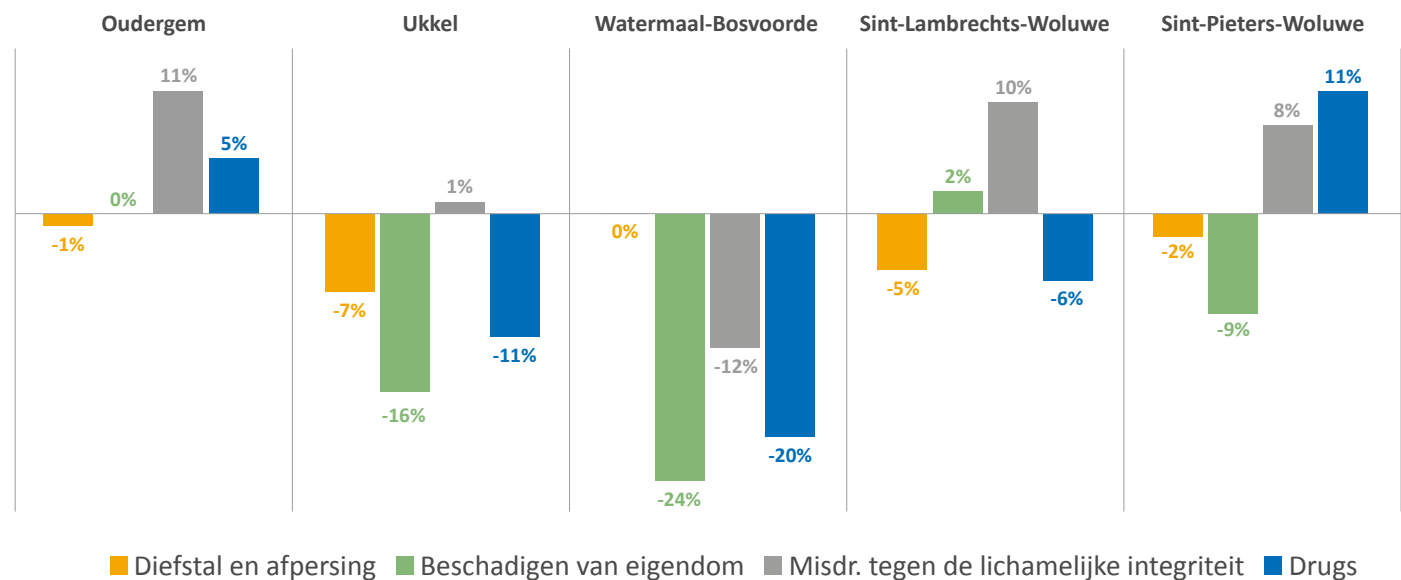
¹²⁷ De samengevoegde openbare politiestatistieken per gemeente verschillen van de globale statistieken op gewestelijk niveau.

Het lokale criminaliteitspercentage is het hoogst in de gemeenten Brussel en Sint-Gillis. Het is ook in deze gemeenten dat het cijfer in 2017 het sterkst toegenomen is in vergelijking met het voorbije jaar, met respectievelijk +8% en +9%, terwijl het aantal inwoners in deze gemeenten nauwelijks geëvolueerd is. Dit criminaliteitspercentage moet echter genuanceerd worden vanwege de opbouw: aangezien deze gemeenten veel bezocht worden – zowel op economisch, sociaal als toeristisch vlak – is de reële aanwezige bevolking ondergewaardeerd (door de kenmerken van de vijfhoek, de aanwezigheid van belangrijke handels- of recreatiezones en de aanwezigheid van grote internationale stations).

4.2. VOLGENS DE SOCIO-ECONOMISCHE MORFOLOGIE

4 categorieën van overtredingen zijn onveranderlijk oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere categorieën van overtredingen volgens het kwantitatief criterium, ongeacht de gemeente. Het gaat om diefstal en afpersing, eigendomsdelicten, aantastingen van de fysieke integriteit en feiten in verband met verdovende middelen. De kwartielberekening werd gebruikt om het gemeentelijke criminaliteitspercentage te analyseren via een verdeling in 4 groepen met de volgende kenmerken¹²⁸:

■ **De laagste criminaliteitspercentages** die in 2017 werden geregistreerd, zien we in de **woongemeenten van het zuidoosten**¹²⁹. In deze gemeenten, die gekenmerkt worden door een hoog inkomensniveau, een meer uitgesproken vergrijzing van de bevolking, maar ook een zwakkere demografische groei, vertonen de feiten van diefstal en afpersing – goed voor 44% van de geregistreeerde criminaliteit – globaal een dalende tendens in vergelijking met 2016. De situatie is immers stabiel in de gemeenten Oudergem, Watermaal-Bosvoorde en Sint-Pieters-Woluwe en gaat in dalende lijn in de gemeenten Ukkel (-7%) en Sint-Lambrechts-Woluwe (-5%). Ook de eigendomsdelicten nemen hier af en dit in sterkere mate. Deze gemeenten worden daarentegen gekenmerkt door een aanzienlijke toename van de aantastingen van de fysieke integriteit, met uitzondering van Watermaal-Bosvoorde en Ukkel waar het aantal feiten stabiel is. De overtredingen in verband met verdovende middelen nemen toe in de gemeenten Oudergem en Sint-Pieters-Woluwe, respectievelijk met +5% en +11% in 2017 in vergelijking met het jaar voordien.

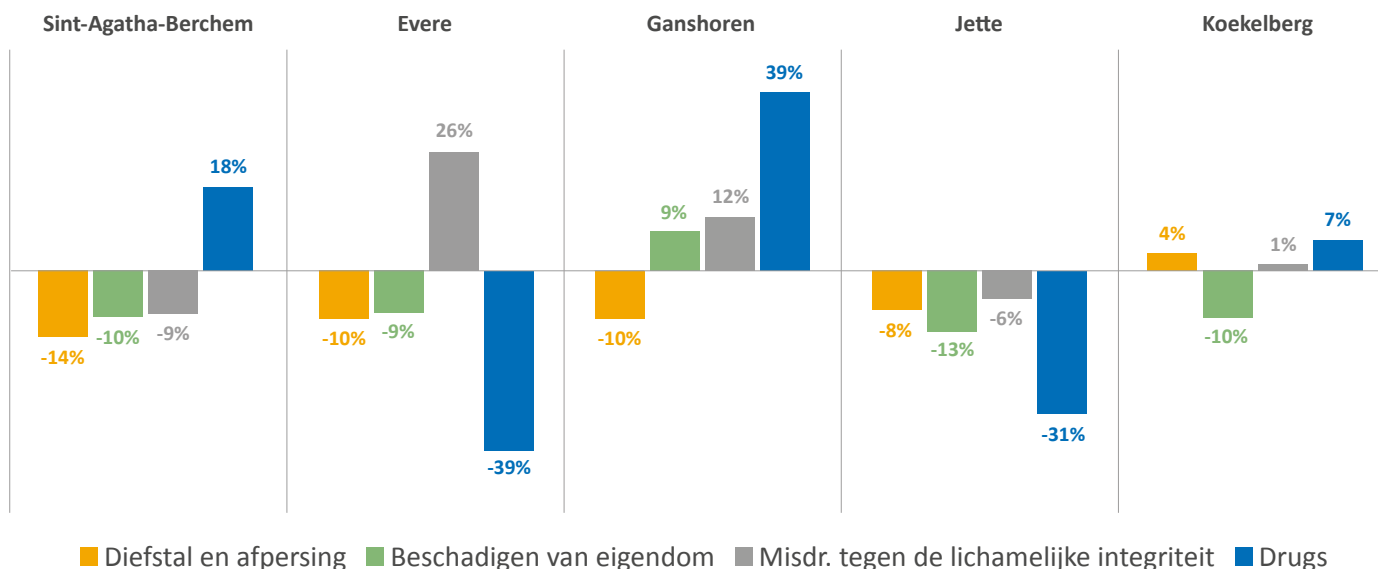
Figuur 39: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de woongemeenten in het noordwesten met een hoog inkomen – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

¹²⁸ De kwartielen zijn statistische parameters van absolute spreiding die een steekproef onderverdeelt in 4 subgroepen van gelijke aantallen. Het 1^e kwartiel is de waarde waaronder 25% van de waargenomen waarden ligt. Het tweede stemt overeen met de mediaan, dus met de waarde waaronder 50% van de waargenomen waarden ligt enz.

¹²⁹ Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. Zie de bovenstaande rubriek over de gebruikte methodologie en typologie van de gemeenten.

■ **Het criminaliteitspercentage ligt gevoelig hoger** in de woongemeenten van het noordwesten, die gekenmerkt worden door een inkomensniveau dat hoger is dan of gelijk is aan het gewestelijk gemiddelde en door een hogere concentratie van gezinnen met kinderen en een hoger migratiesaldo (instroom van nieuwkomers). Dit leidt tot een bevolking die vanuit demografisch oogpunt sterk verschilt, met een oververtegenwoordiging van zowel ouderen als jongeren (kinderen en adolescenten)¹³⁰. Het gewicht van de gevallen van diefstal en afpersing in deze gemeenten is lager dan in

de woongemeenten van het zuidoosten (zie hoger) en het aantal feiten daalt in alle gemeenten, behalve in Koekelberg. De gemeente Ganshoren onderscheidt zich van de andere gemeenten door de toename van het aantal eigendomsdelicten (+9%), aantastingen van de fysieke integriteit (+12%) en gevallen met verdovende middelen (+39%) in 2017 in vergelijking met het jaar voordien. Een contrast vanuit kwantitatief oogpunt omdat deze gemeente op de derde plaats staat qua laagst aantal geregistreerde overtredingen met 1.941 geregistreerde feiten in 2017.

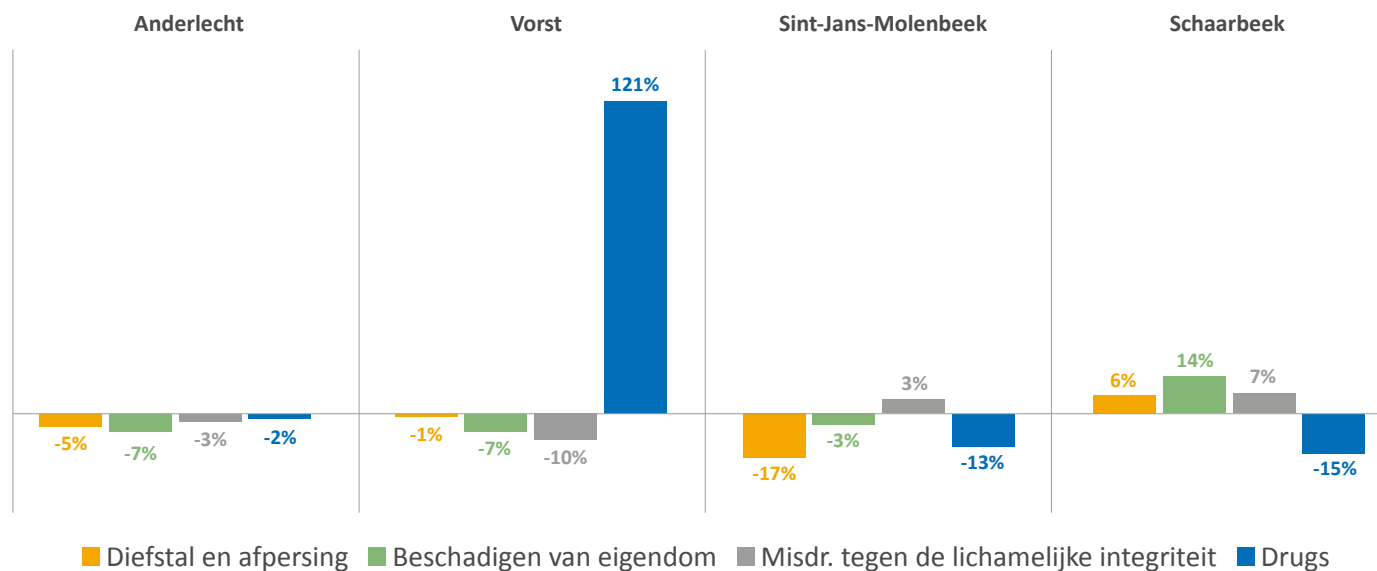

Figuur 40: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de woongemeenten in het noordwesten – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

¹³⁰ DESSOY A., *op.cit.*, p. 43.

■ **Het criminaliteitspercentage ligt hoog** in de ‘gemeenten in industriële reconversie van de Kanaalzone’ die worden gekenmerkt door een sterke demografische groei, maar ook door een heel divers profiel op het vlak van sociale en stedelijke mix (residentieel/economische activiteit). Hier liggen de inkomens ook lager dan het gewestelijk gemiddelde. In deze gemeenten is het gewicht van feiten van diefstal en afpersing lager dan in de twee vorige clusters van gemeenten, wat doet vermoeden dat de geregistreeerde criminaliteit hier meer gediversifieerd is, maar ook dat andere feiten sterker vertegenwoordigd zijn. Ook hier is het aantal

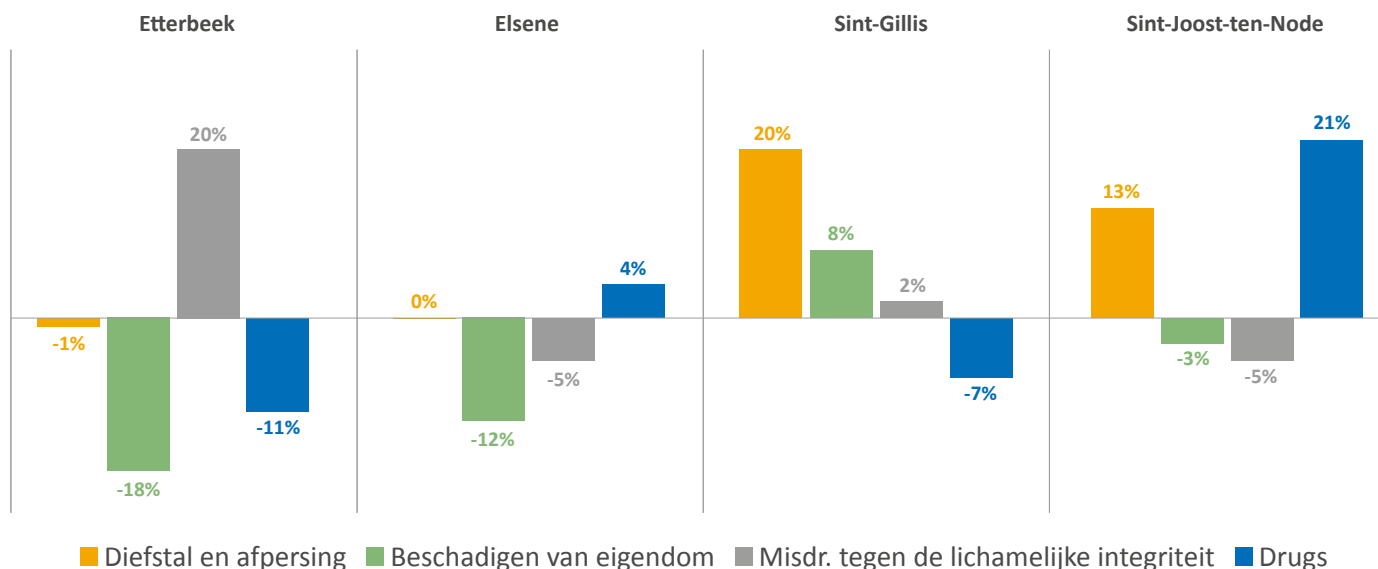
diefstallen in 2017 gedaald ten opzichte van vorig jaar, vooral in Sint-Jans-Molenbeek (-17%). Anderlecht is de gemeente waar het aantal misdrijven daalt in de 4 grote categorieën van overtredingen. Vorst volgt dezelfde trend, behalve voor drugs misdrijven. Het aantal misdrijven van dit type is in 2017 verdubbeld in vergelijking met het jaar voordien, van 247 naar 545 misdrijven. In de gemeente Schaarbeek neemt alleen dit type van overtredingen dan weer af.

Figuur 41: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de gemeenten van de Kanaalzone – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

■ **Het criminaliteitspercentage ligt heel hoog** in de gemeenten van **de eerste gordel**¹³¹, behalve in Etterbeek. Dit type van gemeenten wordt gekenmerkt door een grote sociale en economische instabiliteit, maar ook door een groot aandeel alleenwonenden en kantooractiviteiten. In de gemeenten Sint-Gillis en Sint-Joost-ten-Node, die kleiner en sterk verstedelijkt zijn, zijn het de feiten van diefstal en afpersing die in 2017 het sterkst zijn toegenomen in vergelijking met het jaar voordien, respectievelijk met +20% en +13%. De gemeenten Elsene en Etterbeek, die aanzienlijk groter zijn en worden gekenmerkt door een sterkere

vertegenwoordiging van jonge volwassenen (20-39 jaar) en alleenstaande gezinnen door de aanwezigheid van heel veel instellingen voor hoger onderwijs (universiteiten, hogescholen enz.)¹³², worden dan weer gekenmerkt door een aanzienlijke daling van het aantal eigendomsdelicten, maar blijven stabiel wat betreft diefstal en afpersing. We zien in deze twee gemeenten tegenstellingen met betrekking tot de overtredingen in verband met verdovende middelen (+4% in Elsene en -11% in Etterbeek) en de aantastingen van de fysieke integriteit (+20% in Etterbeek en -5% in Elsene).

Figuur 42: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de gemeenten van de eerste gordel – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

¹³¹ Etterbeek, Elsene, Sint-Gillis en Sint-Joost-ten-Node. Zie Methodologie *hierboven*.

¹³² DESSOY A., *op.cit.*, p. 44.

Tot slot wordt het hoogste criminaliteitspercentage gemeten in Brussel-Stad, zeer contrasterend op socio-economisch vlak en met specifieke kenmerken die eigen zijn aan de functie van nationale en Europese hoofdstad. Aangezien dit een belangrijk werkgelegenheids- en dienstencentrum is binnen het Gewest en de zetel van folkloristische, protest- en toeristische activiteiten, is het aantal geregistreeerde misdrijven groter. Het vormt veeleer een weerspiegeling van de politieactiviteit aangezien die daar vaker wordt ingezet in het kader van de handhaving van de openbare orde, maar ook voor de permanente beveiliging van de belangrijke plaatsen. In 2017 werden immers 4.496 evenementen georganiseerd binnen de gemeente, waarvoor dus politiemiddelen moesten worden ingezet voor de beveiliging en de handhaving van de openbare orde en waarvan 20% betrekking had op protestacties¹³³. Hoewel deze evenementen in de meeste gevallen vreedzaam verlopen, heeft dit toch een impact op de geregistreeerde criminaliteit, enerzijds ten gevolge van bepaalde uitpattingen die leiden tot de vaststelling van overtredingen, en anderzijds omdat deze evenementen een invloed kunnen hebben op bepaalde omgevingsfactoren die de opkomst van bepaalde vormen van criminaliteit in de hand werken: verzadiging van het openbaar vervoer en/of de openbare ruimte, risico op overlast enz.

In Brussel is een misdrijf op twee een diefstal en 7% van de vastgestelde inbreuken betreft een aantasting van de fysieke integriteit. Enkele categorieën van overtredingen die volgens het kwantitatieve criterium het sterkst vertegenwoordigd zijn, zijn diefstallen en afpersing die in 2017 het sterkst zijn toegenomen (+12%) in vergelijking met het jaar voordien.

¹³³ LOKALE POLITIEZONE 5339, *Fonds ter financiering van sommige verrichte uitgaven die verbonden zijn aan de veiligheid voortvloeiend uit de organisatie van de Europese Toppen te Brussel, evenals van uitgaven voor veiligheid en preventie die verbonden zijn aan de nationale en internationale hoofdstedelijke functie van Brussel. Evaluatierapport 2017, Brussel, 2018, p. 12.*

5. ANALYSE VAN DE CRIMINALITEIT PER WIJK

Zoals blijkt uit de voorgaande paragrafen heeft de analyse van de in Brussel geregistreeerde criminaliteit op basis van kwantitatieve, relatieve en evolutieve criteria voornamelijk feiten van diefstal aan het licht gebracht.

Categorieën van overtredingen/ facetten van de criminaliteit	Kwantitatief criterium	Relatief criterium	Evolutief criterium
Eenvoudige diefstallen	X	-	X
Gauwdiefstal	X	X	X
Diefstal uit en aan voertuigen	X	X	-
Diefstal met geweld (zonder wapen)	X	X	-
Fietsdiefstal	-	-	X

Tabel 29: Samenvatting van de prioritaire fenomenen volgens kwantitatieve, relatieve en evolutieve criteria

De analyse van de criminaliteitspercentages op gemeentelijk niveau op basis van hun socio-economische morfologie bracht 4 grote categorieën van overtredingen aan het licht: diefstal en afpersing, aantastingen van de fysieke integriteit, eigendomsdelicten en overtredingen in verband met verdovende middelen.

Om de politiestatistieken beter in hun context te plaatsen, werd op het niveau van de wijken een analyse uitgevoerd voor de feiten die enerzijds overwegend voorkomen binnen het Gewest en anderzijds een aanvaardbaar lokalisatiepercentage hebben¹³⁴, om zo betrouwbare ruimtelijke tendensen te kunnen weergeven. De gekozen fenomenen zijn dan ook: inbraken in woningen, autodiefstallen, slagen en verwondingen en overtredingen in verband met verdovende middelen.

De gewone diefstallen werden niet geanalyseerd op het niveau van de wijken vanwege hun algemene karakter dat een deel van meerdere facetten van de criminaliteit omvat (bv. fietsdiefstal, winkeldiefstal, diefstal door list) en *de*

¹³⁴ Hoger dan of gelijk aan de mediaan van de lokalisatiepercentages (43%).

De analyse van de in Brussel geregistreeerde criminaliteit op basis van kwantitatieve, relatieve en evolutieve criteria bracht voornamelijk feiten van diefstal aan het licht.

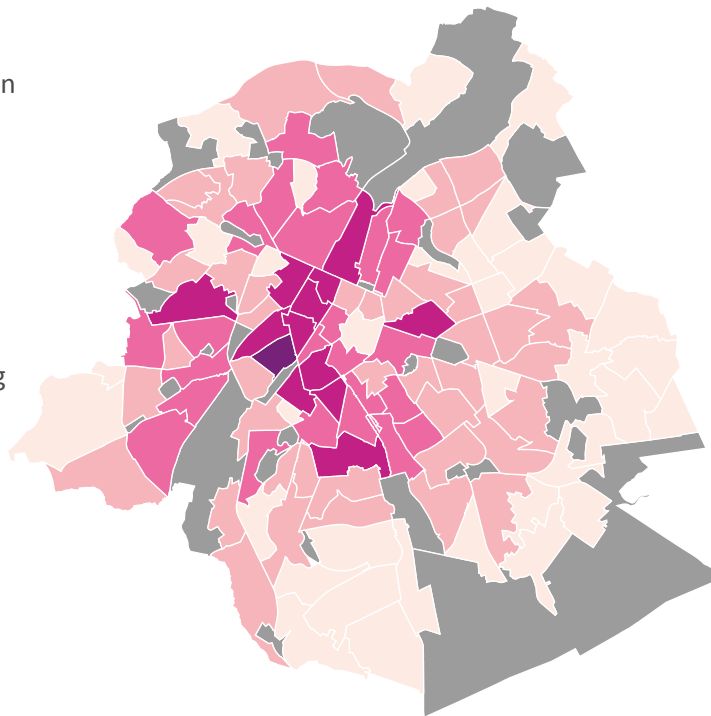
facto de specifieke kenmerken van bepaalde types van diefstallen uitvlakt. Diefstallen met geweld werden niet in kaart gebracht wegens het lage lokalisatiepercentage en het beperkt aantal feiten. De gevallen van gauwdiefstal werden hierboven besproken in het kader van de criminaliteit in verband met het openbaar vervoer.

5.1. DIEFSTALLEN IN VERBAND MET VOERTUIGEN

De onderstaande kaart geeft aan dat de concentratiegebieden van diefstallen gericht op voertuigen sterk verschillen naargelang het doel, of het nu gaat om diefstallen uit of aan¹³⁵ voertuigen, diefstallen van fietsen en tweewielige motorvoertuigen en diefstallen van voertuigen met vierwiel aandrijving.

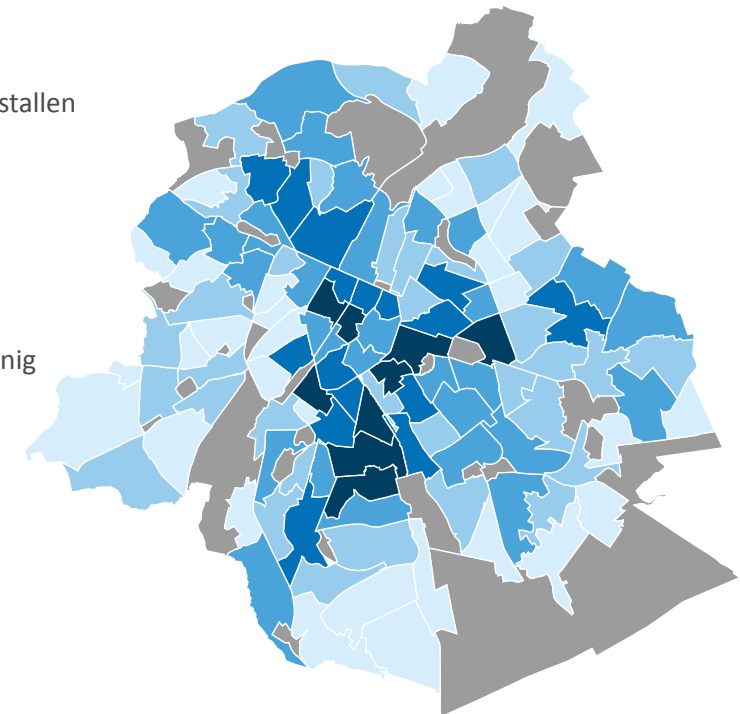
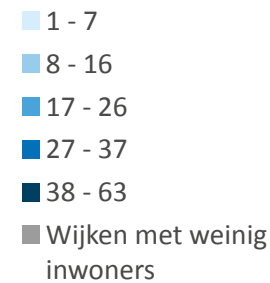
2017

Aantal diefstallen van of uit voertuigen

2017

Aantal fietsen en motorfietsen diefstallen

Figuur 43: Ruimtelijke spreiding van diefstallen in verband met voertuigen gepleegd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel¹³⁶

¹³⁵ Diefstal van nummerplaten, ruitenwissers, merktekens, velgen, wielen, enz.

¹³⁶ Het lokalisatiepercentage bedraagt 43% voor diefstallen gepleegd uit en aan voertuigen, 57% voor diefstallen van fietsen/motorfietsen en 60% voor autodiefstallen (uitgezonderd car/home jacking).

2017

Aantal autodiefstallen

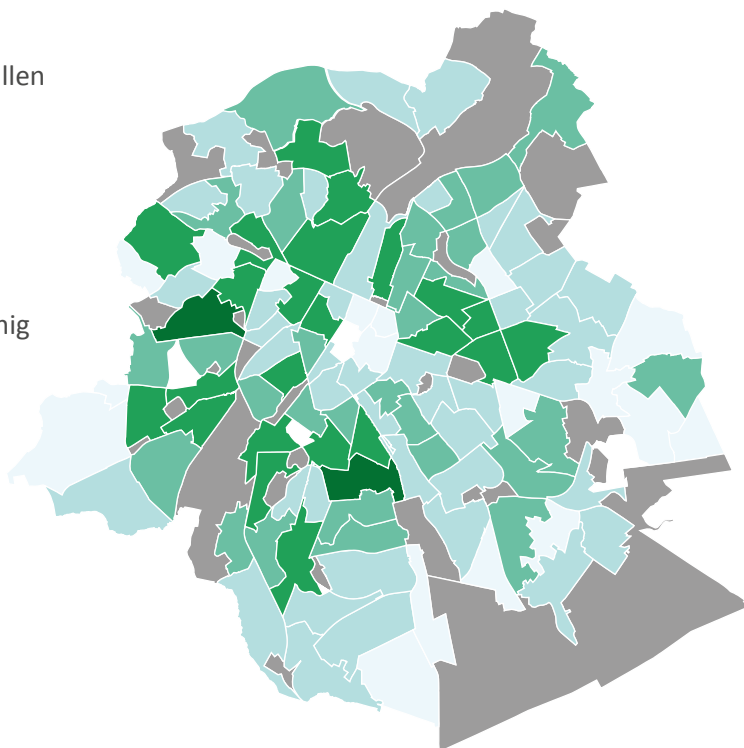
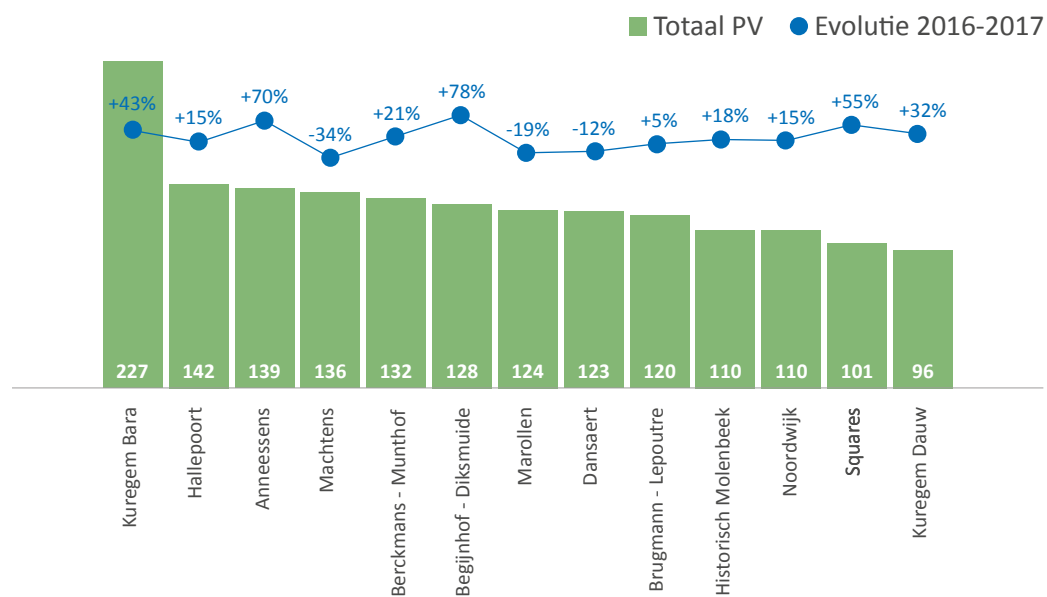

Figure 43 (vervolg): Ruimtelijke spreiding van diefstallen in verband met voertuigen gepleegd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel¹³⁶

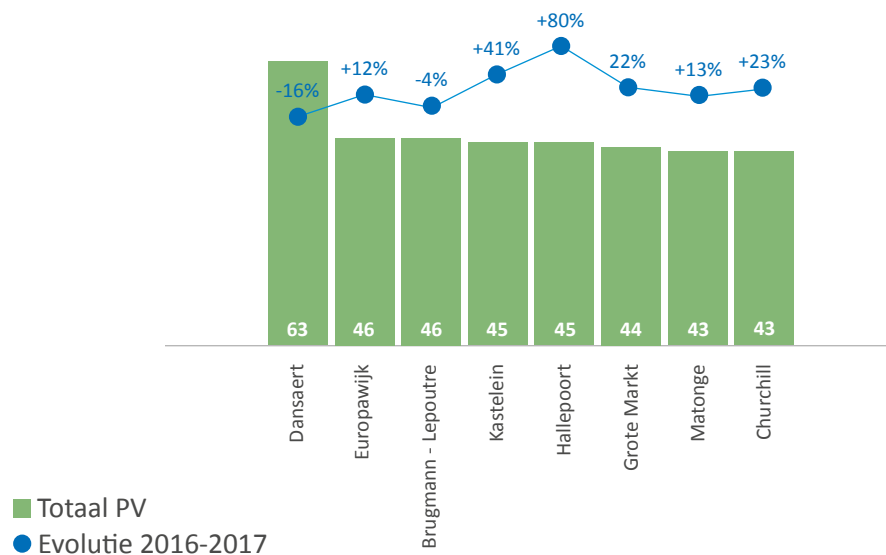
Diefstallen uit of aan voertuigen worden het vaakst gepleegd in de wijken van de zone centrum-west van het Gewest, met een hoge bevolkingsdichtheid, en vooral in de wijken rond de grote Brusselse stations (Machtens, Kuregem Bara, Hallepoort, Noord) en de Vijfhoek (Anneessens, Begijnhof-Diksmuide en Dansaert). In deze wijken is er veel doorgaand verkeer, maar er zijn ook gebieden waar de doelen meer geconcentreerd geparkeerd staan. Dat geldt met name voor de wijk Kuregem Dauw tijdens de grote slachthuizenmarkt. Vanuit evolutief oogpunt zijn ook de wijken van het centrum het meest getroffen: Anneessens en Begijnhof-Diksmuide met respectievelijk +70% en +78% in 2017 in vergelijking met het jaar voordien en de wijken Zuidstation (+94%) en Grote Markt (+83%) waar relatief minder feiten werden geregistreerd.

Figuur 44: Aantal diefstallen uit en aan voertuigen en de evolutie ervan in de meest getroffen Brusselse wijken – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

¹³⁶ Het lokalisatiepercentage bedraagt 43% voor diefstallen gepleegd uit en aan voertuigen, 57% voor diefstallen van fietsen/motorfietsen en 60% voor autodiefstallen (uitgezonderd car/home jacking).

Wat autodiefstallen betreft, zien we in 2017 andere ruimtelijke tendensen. Fiets- en motordiefstallen gebeuren vooral in de zone centrum-oost van het Gewest waar het gemiddeld aantal fietsers per uur het hoogst is (meer dan 300 fietsers/uur)¹³⁷. De meest getroffen wijken zijn Matongé, Europawijk, de driehoek Châtelain-Brugmann-Lepoutre, Churchill en de wijken Dansaert en Grote Markt van de Vijfhoek.

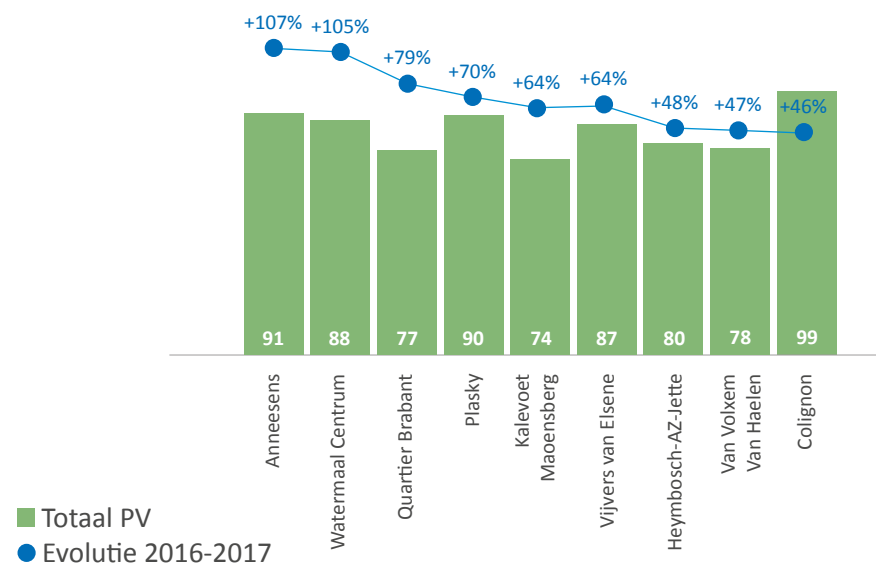
Figuur 45: Aantal diefstallen van fietsen/motorfietsen en de evolutie ervan in de meest getroffen Brusselse wijken – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

Autodiefstallen, waarvan het aantal stabiel is in 2017 ten opzichte van het jaar voordien, komen meer verspreid voor in de rand. De meest uitgesproken wijken zijn Machtens in het westen en Brugmann-Lepoutre in het zuiden van het Gewest, waar het hoogste aantal diefstallen wordt vastgesteld en waar dit aantal in 2017 respectievelijk met 8% en 46% is gestegen in vergelijking met het jaar voordien.

5.2. INBRAKEN IN WONINGEN

In 2017 werden er 10.673 inbraken gepleegd, waarvan 7.466 in woningen¹³⁸, waarvan 86 % van deze inbraken is gelokaliseerd op wijkniveau. Globaal zien we een zeer lichte stijging met 1,3% van de diefstallen in woningen in vergelijking met vorig jaar.

Van de Brusselse wijken waar het aantal inbraken het hoogst is, onderscheiden 9 wijken zich van de andere door een aanzienlijke stijging van het aantal geregistreerde feiten in 2017 in vergelijking met het jaar voordien.

Figuur 46: Evolutie 2016-2017 van het aantal woninginbraken in de wijken waar het aantal feiten groter is dan in het 3e kwartiel – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

¹³⁷ PRO VELO vzw, Fietsobservatorium in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *Tellingen en gegevensanalyse. Verslag 2017*, Brussel: Brussel Mobiliteit, 2018, p. 7.

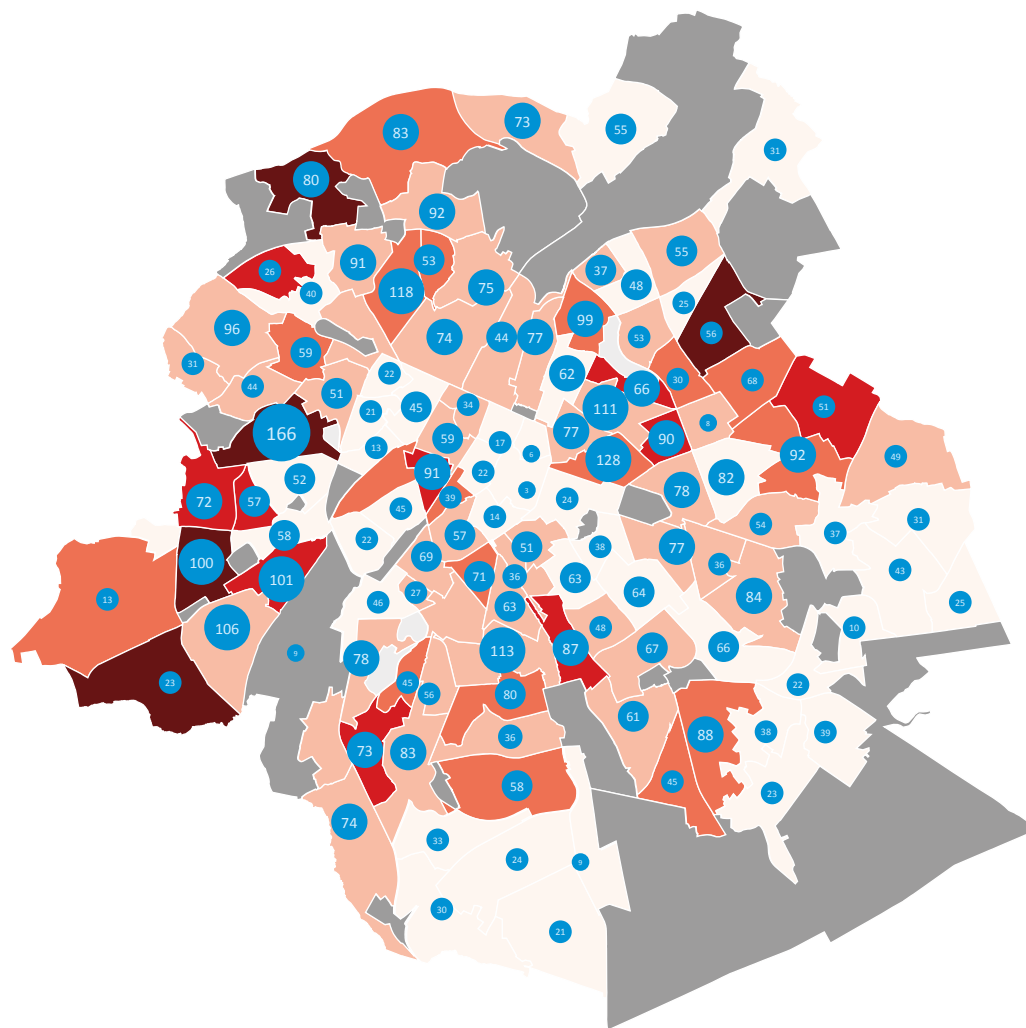
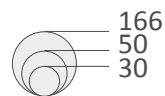
¹³⁸ Zie hoger, algemene criminaliteitscijfers.

2017

- Aantal woninginbraken
- Wijk met weinig inwoners

Aantal inbraken/1000
gebouwen

- 5 - 22
- 23 - 34
- 35 - 46
- 47 - 64
- 65 - 88

Het percentage van inbraken per 1.000 woningen is het hoogst in de wijken in de westrand, in het bijzonder in de wijken Heymbosch-AZ Jette, Machtens, Scherdemael en Vogelenzang-Erasmus. Deze wijken delen gelijkaardige kenmerken, zowel op socio-economisch, demografisch als infrastructureel vlak.

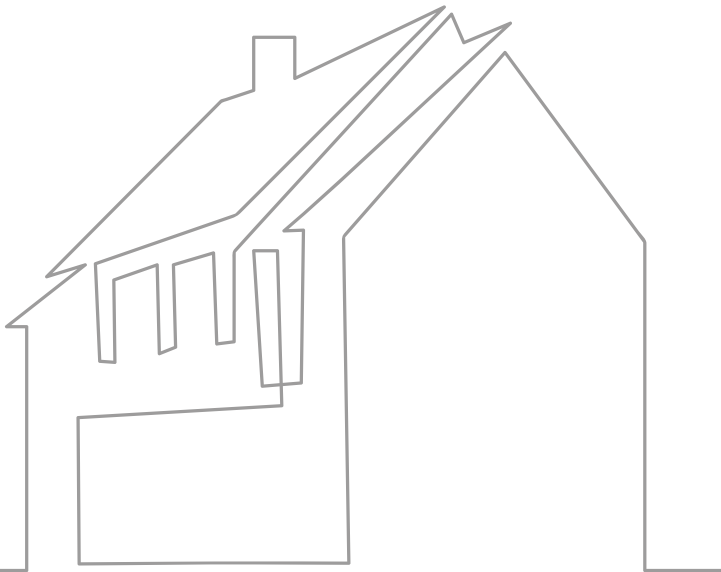
De inkomens per inwoner zijn er hoger dan in de andere wijken van hun gastgemeente¹⁴⁰. Het stedenbouwkundig landschap neigt naar half-landelijk en bestaat uit vele rijen van burgerwoningen en vrijstaande huizen, vaak in de buurt van groene ruimten (Dielegemsebos, Scheutbos, het noorden van het kerkhof van Vogelenzang) met de bijhorende traditionele zwakke plekken voor inbraken in woningen: zwakke sociale controle en bevolkingsdichtheid, percelen met gemakkelijk toegankelijke achterplaatsen, enz.). Machtens en Scherdemael stonden hoog in de lijst van wijken met het hoogst aantal inbraken in het Gewest in 2017 met respectievelijk 166 en 100 gelocaliseerde feiten (ofwel -3% en +37% in vergelijking met vorig jaar). In Machtens doen de inbraken zich voornamelijk voor in de omgeving van het Weststation en op de drukke as van de Mettewielaan; de wijk is een afwisseling van rijhuizen, bel-etages, villa's enz.¹⁴¹ In Scherdemael zijn de residentiële zones die grenzen aan het park Scherdemael en de halflandelijke wijk Neerpede het zwaarst getroffen.

Figuur 47: Aantal inbraken in absolute waarden en percentage per 1000 gebouwen in 2017 (LP¹³⁹=86%) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

¹³⁹ Lokalisatiepercentage (LP).

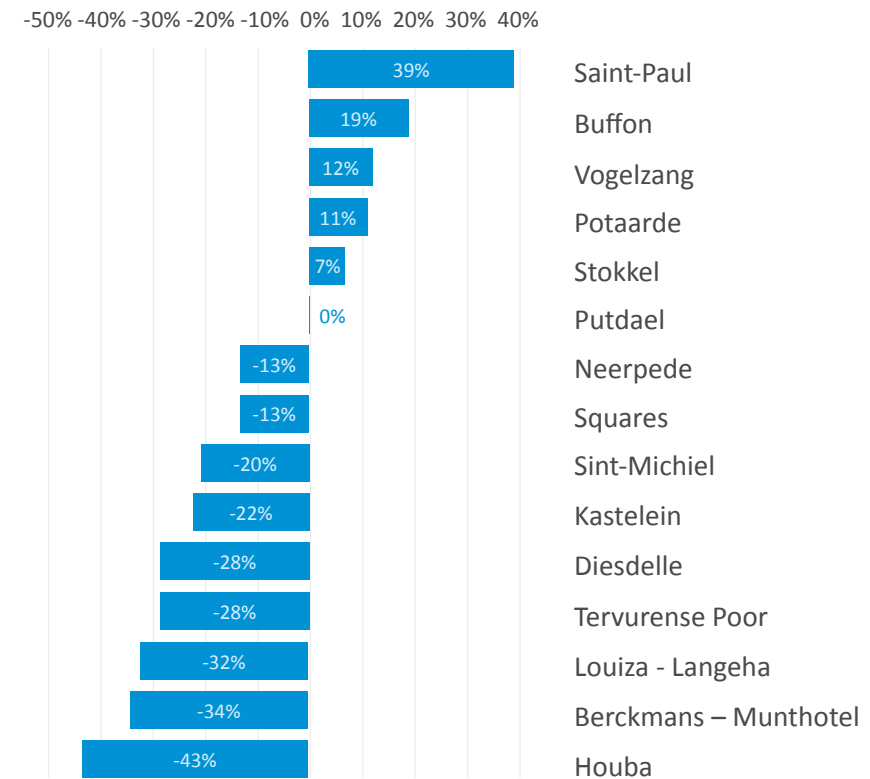
¹⁴⁰ BISA en COCOF, *Zoom op de gemeenten: Jette*, Brussel: BISA, 2016, p. 6 en p. 26; BISA en COCOF, *Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek*, Brussel: BISA, 2016, p. 27; BISA en COCOF, *Zoom op de gemeenten: Anderlecht*, Brussel: BISA, 2016, p. 27.

¹⁴¹ BISA en COCOF, *Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek*, op.cit.

In het noordoosten van het Gewest heeft ook de Leopold III-wijk **een hoog inbraakpercentage** met 74 inbraken per 1000 gebouwen en het aantal feiten **leunt dicht aan bij het gewestelijk gemiddelde (gemiddeld 56 feiten)**. De inbraken zijn gelokaliseerd in de dunbevolkte gebieden en dit langs de Leopold III-laan en in woongebieden grenzend aan het kerkhof van Brussel.

In vergelijking met de lokale tendensen vastgesteld in het vorige verslag¹⁴², is het fenomeen in alle wijken gedaald, met uitzondering van de 5 volgende wijken, waar het aantal feiten niettemin onder het gewestelijk gemiddelde ligt. In het westen zijn dat de wijken Potaarde en Buffon en de wijken Vogelzang (omgeving van het Woluwepark), Sint-Paulus en Stokkel langs de metrolijn. Ook hier bestaan de woonwijken overwegend uit aanpalende eengezinswoningen, vrijstaande villa's of twee villa's onder één kap en appartementsgebouwen voornamelijk bestemd voor de midden- en hogere klassen.

Figuur 48: Evolutie van het aantal woninginbraken tussen 2016-2017 in de meest uitgesproken wijken in 2016 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

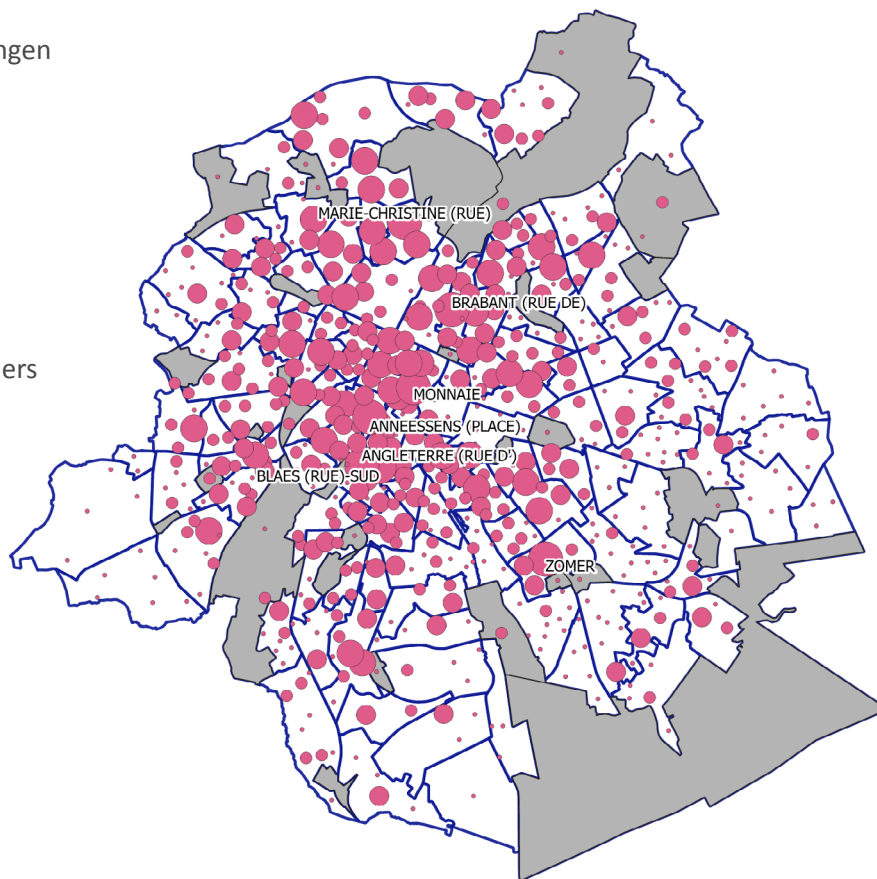
¹⁴² BOPV, *op.cit.*, p. 39.

2017

Aantal slagen en verwondingen

- 1 - 5
- 6 - 11
- 12 - 21
- 22 - 38
- 39 - 69

- Brusselse wijken
- Wijk met weinig inwoners

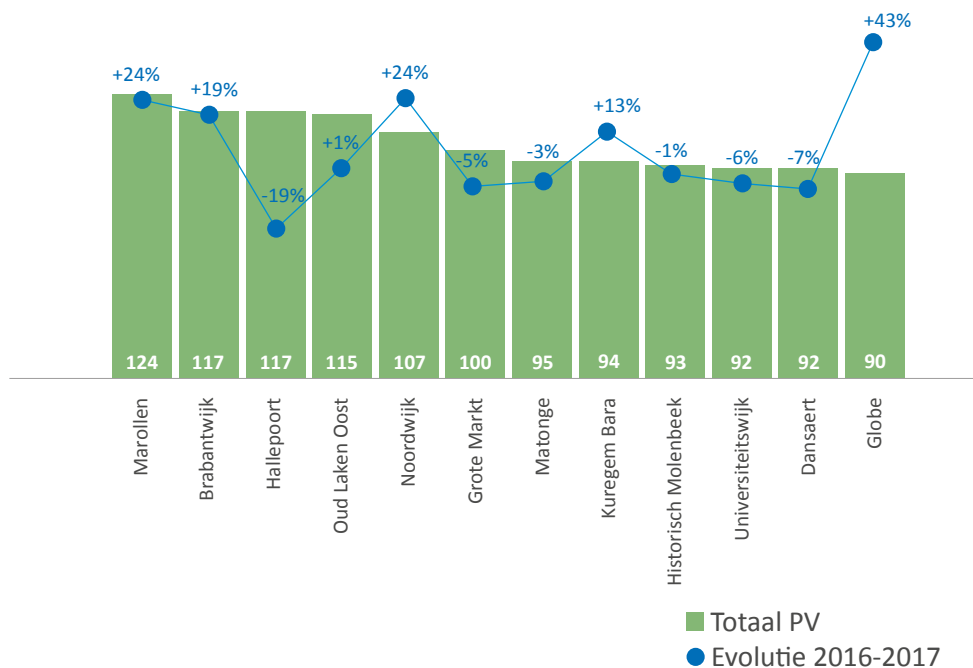
5.3. SLAGEN EN VERWONDINGEN

In 2017 werden er 9.073 feiten van slagen en verwondingen vastgesteld, waarvan 63% in Brusselse wijken. Het is zeer moeilijk om voor dit type van feiten percentages van overtredingen per inwoners op te stellen, omdat de wisselende (aanwezige) bevolking – onmogelijk te tellen – de interpretatie van de gegevens sterk beïnvloedt.

We zien een zekere centraliteit voor dit type van feiten die zich hoofdzakelijk voordoen in de wijken van het centrum van het Gewest, maar ook in de meer precare wijken van de gemeentes Elsene en Ukkel.

De meest getroffen wijken in 2017 bevinden zich in de buurt van het Zuidstation, de Grote Markt, Noord, Brabant en Oud Laken Oost. Deze wijken hebben bepaalde kenmerken gemeenschappelijk zoals een jonge, kosmopolitische bevolking en een sterke economische activiteit (winkels enz.). Sommige wijken worden ook getroffen door de context van prostitutie in aangrenzende wijken, zoals Alhambra en de Aarschotstraat. Dat is met name het geval in de wijken Noord en Brabant, waar het aantal feiten aanzienlijk is gestegen, respectievelijk met 24% en 19% in 2017 in vergelijking met het jaar voordien.

Figuur 49: Aantal feiten inzake slagen en verwondingen geregistreerd in het Brussels Gewest in de loop van 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

Figuur 50: Aantal gelocaliseerde feiten en jaarlijkse variatie waargenomen voor slagen en verwondingen – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

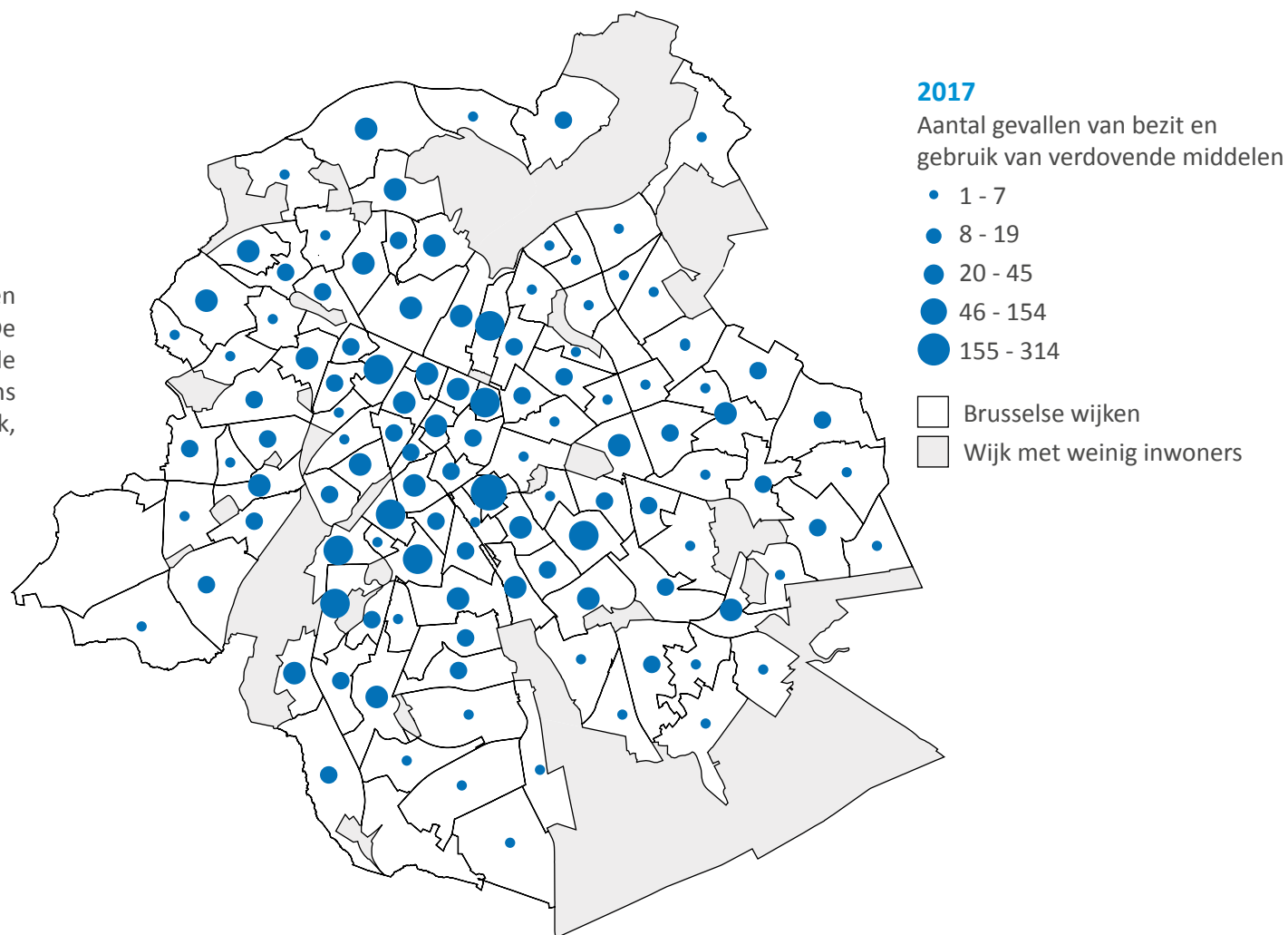
Tot slot, als we enkele tendensen waargenomen in het vorige verslag bekijken¹⁴³, zien we dat in de wijk Vogelenzang-Erasmus in Anderlecht en in de Universiteitswijk in Elsene het aantal overtredingen in 2017 met respectievelijk 19% en 6% is gedaald ten opzichte van het jaar voordien. Deze wijken verschillen op tal van vlakken. De eerste wijk heeft een lage bevolkingsdichtheid verankerd in een stadsstructuur die een half-landelijk en sterk residentieel aspect heeft behouden. Het aantal slagen en verwondingen is er laag en lager dan het eerste kwartiel van de waarden die in de Brusselse wijken worden geregistreerd. De tweede wijk is dan weer zeer dichtbevolkt met een wisselende bevolking en weinig vaste inwoners. Ze omvat tal van restaurants en cafés en vormt tegelijk het centrum van het Brusselse universiteitsleven. Het aantal overtredingen behoort tot de hoogste van het Gewest. Het is vergelijkbaar met de situatie in de centrale wijken van Elsene, zoals Matongé en Flagey-Malibran, belangrijke plaatsen op het vlak van culturele recreatie en handelsactiviteiten, maar waar ook de socio-economische omstandigheden minder gunstig zijn dan in de andere wijken van de gemeente¹⁴⁴.

¹⁴³ OBPS, *op.cit.*, p. 36.

¹⁴⁴ IBSA et COCOF, *Zoom op de gemeenten: Elsene*, Brussel: BISA, 2016, p. 28.

5.4. HANDEL IN, BEZIT EN GEBRUIK VAN VERDOVENDE MIDDELEN

Overtredingen in verband met verdovende middelen zijn sterk afhankelijk van de politieactiviteit¹⁴⁵. De onderstaande kaart toont de ruimtelijke verdeling van de door de politiediensten vastgestelde misdrijven volgens drie grote componenten van het fenomeen: bezit/gebruik, verkoop en cannabisteelt (meer dan 50 planten)¹⁴⁶.

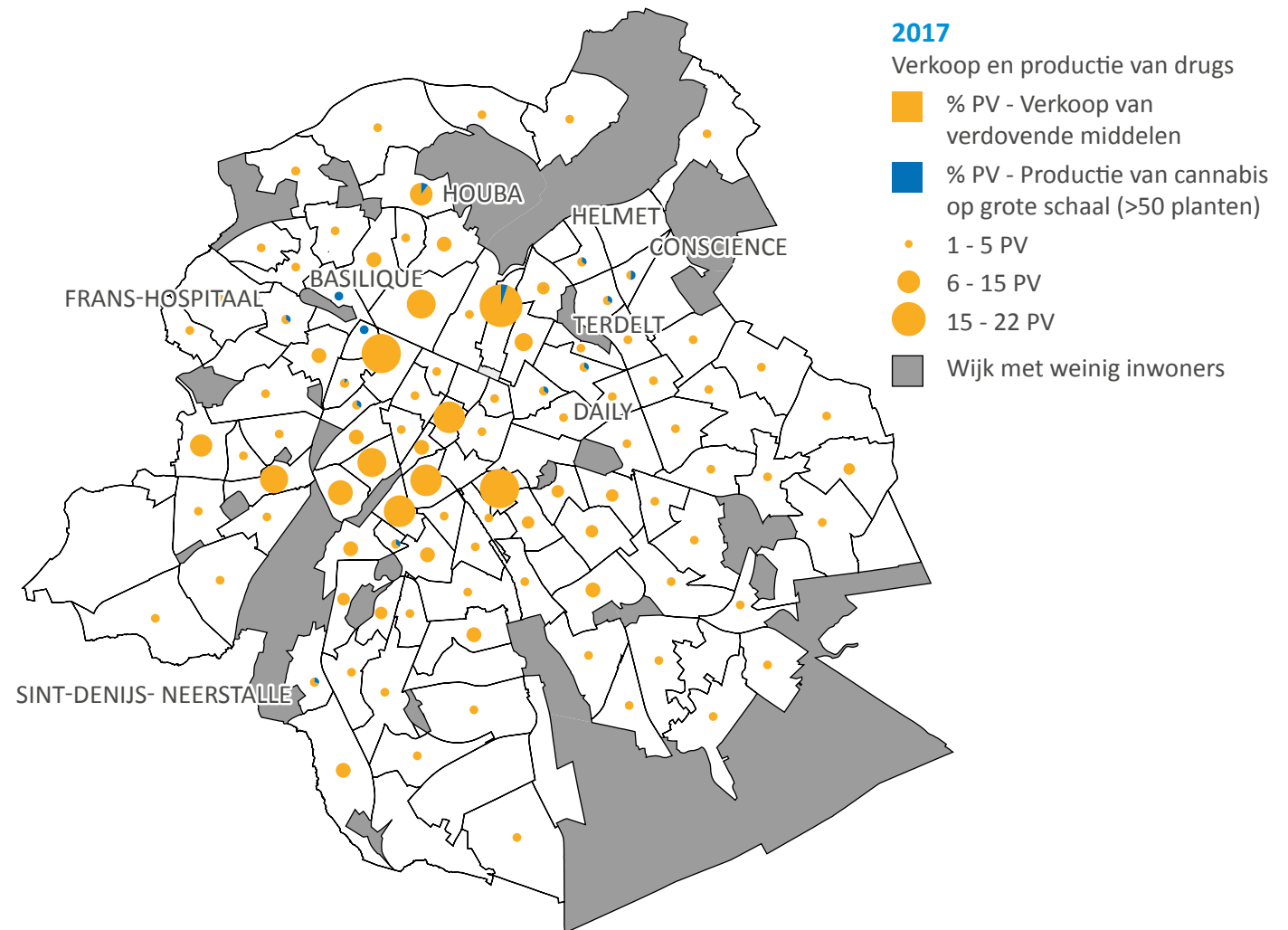

Figuur 51: Ruimtelijke verdeling van de pv's voor drugsgebruik (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

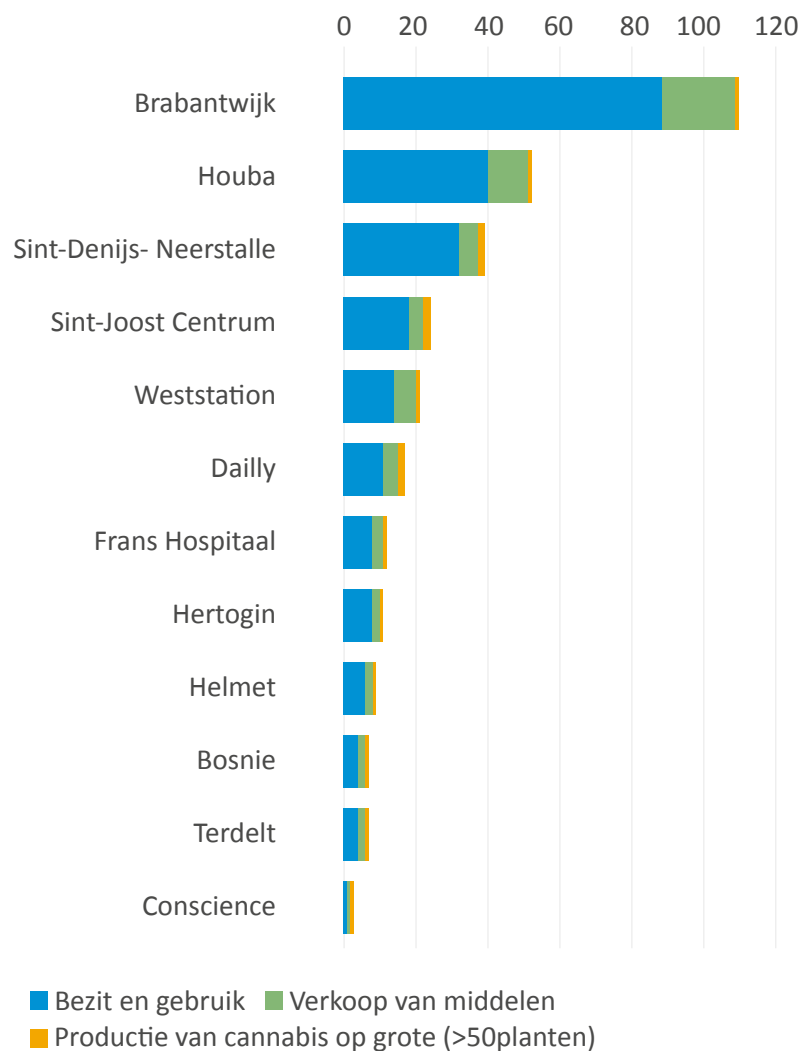
¹⁴⁵ Zie *hoger* bij de methodologische voorzorgen.

¹⁴⁶ Voor deze feiten bedragen de lokalisatiepercentages respectievelijk 39% voor bezit en gebruik, 43% voor verkoop en 95% voor cannabisteelt (> 50 planten).

In 2017 waren er twaalf wijken waar feiten in verband met bezit, cannabisteelt en verkoop van drugs werden vastgesteld. De door de politiediensten geregistreerde feiten inzake verdovende middelen zijn er echter minder talrijk dan in de andere Brusselse wijken, met uitzondering van de wijk Brabant die gekenmerkt wordt door een hoog aantal feiten van bezit/gebruik (88 feiten) en van verkoop (22 feiten), en er ook vanuit evolutief oogpunt uitspringt: in vergelijking met vorig jaar gaat het voor dit type van feiten respectievelijk om een stijging met 38% en 43%.

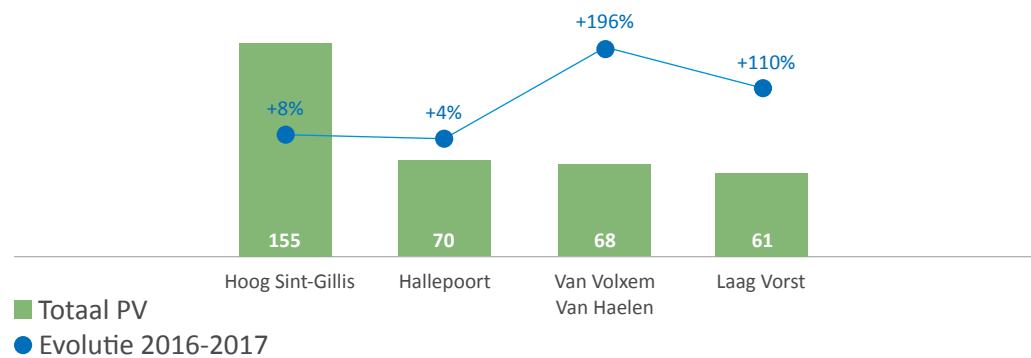
Figuur 52: Ruimtelijke verdeling van de pv's voor verkoop van drugs en cannabisteelt (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

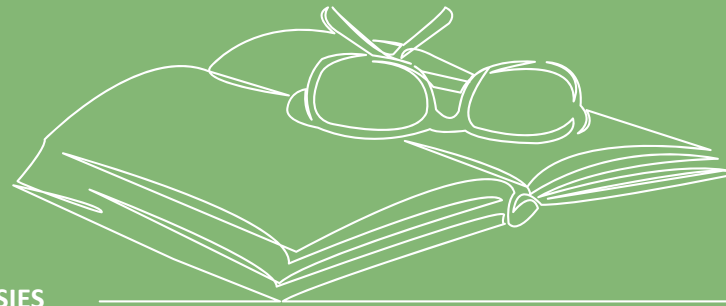
Figuur 53: Brusselse wijken waar zowel feiten van bezit, verkoop en teelt worden vastgesteld (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

Wat bezit en gebruik van verdovende middelen betreft, valt vooral de Matongé-wijk op omdat we hier het hoogste aantal feiten van bezit vaststellen en deze wijk ook op de tweede plaats staat qua feiten van verkoop geregistreerd door de politiediensten in 2017. Bovendien stijgen deze overtredingen in vergelijking met vorig jaar: +67% inzake bezit/gebruik en +31% inzake feiten van verkoop van drugs.

Een andere zone valt op in het Gewest en overkoepelt de gemeenten Sint-Gillis en Vorst: de wijken Van Volxem-Van Haelen (+196%), Hoog Sint-Gillis (+8%), Laag Vorst (+110%) en Hallepoort (+4%).

Figuur 54: Aantal en variaties 2016-2017 van de feiten van bezit/gebruik van drugs – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel

CONCLUSIES

Het Brussels Gewest wordt vooral gekenmerkt door feiten van diefstal in 2017. Volgens het relatief criterium zijn vooral diefstallen met geweld en gevallen van gauwdiefstal oververtegenwoordigd. Het fenomeen van gauwdiefstal is sterk toegenomen (+14% in vergelijking met 2016), hoewel dit de voorbije tien jaar met 16% was afgenomen.

Fietsdiefstallen – die de laatste tien jaar meer dan verdubbeld waren – zijn toegenomen (+7,6%) tussen 2016 en 2017. Naast de toename van het toerisme in het Gewest (+ 32% van het aantal overnachtingen voor vakantie/vrije tijd in 2017),¹⁴⁷ wat *de facto* bijdraagt aan de toename van de traditionele doelgroepen van zakkenrollers, speelt ook mobiliteit een steeds belangrijkere rol voor deze twee types van diefstallen: enerzijds is het aantal verplaatsingen met het openbaar vervoer toegenomen en anderzijds blijft het aantal fietsers toenemen. Met name in de wijken waar het aantal fietsers het hoogst is, werden de meeste van zulke diefstallen vastgesteld¹⁴⁸. Diefstallen met geweld en diefstallen aan of uit voertuigen komen verhoudingsgewijs vaker voor in het Gewest dan in de andere gewesten.

Ongeacht de gemeente is de geregistreerde criminaliteit opgesplitst in vier grote categorieën van overtredingen: diefstal en afpersing, eigendomsdelicten, aantasting van de fysieke integriteit en overtredingen inzake verdovende middelen.

¹⁴⁷ FOD Economie, *Statistieken over het aantal overnachtingen in hotels volgens de reden van het verblijf: 2007 tot 2017, 2018*.

¹⁴⁸ PRO VELO vzw, *op.cit.*, pp. 5-8.

De meest opvallende tendensen in 2017, op wijkniveau

De concentratie van de drugsgerelateerde feiten op de grens van de gemeenten Sint-Gillis en Vorst, in het gebied gevormd door de wijken Hoog Sint-Gillis, Hallepoort, Van Volxem-Van Haelen en Laag Vorst.

Hogere percentages van inbraken in woningen in de rand (tweede gordel), in woonwijken met hoge inkomens met een lage bevolkingsdichtheid, maar ook een lage dichtheid van het wegennet, een stadsstructuur bestaande uit talrijke vrijstaande woningen of rijwoningen met achterplaatsen die open zijn of uitgeven op groene ruimtes, en met een zwakke sociale controle op meerdere punten (doodlopende wegen, groenzones enz.).

De concentratie van de feiten van slagen en verwondingen in de wijken rond de Vijfhoek met de hoogste bevolkingsdichtheid (Hallepoort, Marollen, Oud Laken Oost) en die druk bezocht worden vanwege de vele horecazaken, toeristische en commerciële plaatsen (Grote Markt); maar ook waar het nachtleven en met name de prostitutiecontext een invloed kunnen hebben (Noord, Brabant).

Justitie
EN JEUGDZORG

De politiestatistieken geven het aantal gemelde feiten weer waarvoor een gerechtelijk pv werd opgesteld en vertellen niets over het gevolg dat hieraan werd gegeven. Bepaalde overtredingen kunnen immers op politieel niveau worden geklasseerd en andere worden overgemaakt aan het parket dat op zijn beurt zal beslissen om de rechtszaak al dan niet door te verwijzen naar de rechtbanken die dan een rechterlijk vonnis zullen uitspreken. Uit de feiten die aan de politie worden gemeld, kunnen we niet afleiden of er echt sprake is van een misdrijf; de gerechtelijke en strafrechtelijke statistieken laten onder meer toe om het proces waarmee een aangegeven feit wordt behandeld en eventueel bestraft beter te begrijpen.

Het Belgisch gerechtelijk apparaat is onderverdeeld in drie stelsels: jeugdbescherming voor minderjarigen; het strafstelsel voor meerderjarigen die een overtreding, een misdrijf of een misdaad hebben begaan en voor hun daden verantwoordelijk worden geacht; en sociale bescherming voor minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten hebben gepleegd (MOF) en personen die wegens hun geestestoestand als ontoerekeningsvatbaar worden beschouwd.

In het vorige jaarverslag van het BOPV werden de gegevens van de correctionele parketten en het jeugdparquet een eerste keer geanalyseerd¹⁴⁹. Nu wordt een globalere benadering van de strafrechtsketen voorgesteld, die ook rekening houdt met de andere niveaus van de strafrechtelijke trechter.

Eerst en vooral zal de problematiek van de minderjarigen worden aangekaart aan de hand van een transversale analyse van de beschikbare Brusselse statistieken, zowel voor minderjarigen in verontrustende situatie als voor minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten hebben gepleegd. Het beeld dat wordt gevormd door de gegevens van het jeugdparquet en de jeugdrechtbank voor deze twee categorieën van minderjarigen zal dan worden aangevuld met een presentatie van de communautaire jeugdzorgsector.

Het strafrechtapparaat zal vervolgens volgens dezelfde logica worden benaderd. De statistieken van het correctionele parket (de vervolgingen) en van de rechtbankenvaneerstaanleg (derechterlijke beslissingen) worden in perspectief geplaatst en dan samengevoegd met de statistieken over enerzijds de uitvoering van de straffen in de gevangenissen en anderzijds de begeleiding van de gedetineerden die getroffen worden door grote institutionele veranderingen.

Figuur 55: De strafrechtelijke trechter – BPV/BOPV.
Bron: FOD Justitie

¹⁴⁹ BOPV, *op.cit.*, pp. 58-82.

1. METHODOLOGISCHE VOORZORGEN

Het BOPV is afhankelijk van gegevens verstrekt door verschillende actoren (gemeenschappen, parketten en rechtbanken), wat leidt tot verschillen in de referentiejaren (2015, 2016 of 2017). We merken op dat deze gegevens ook betrekking hebben op soms verschillende geografische entiteiten, zoals hierna wordt verduidelijkt.

De gegevens van de parketten (Jeugd en correctioneel) zijn, op het niveau van het BHG, beschikbaar voor 2015, dus na de splitsing van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV). Als we die vergelijken met de gegevens over BHV voor 2010-2014 uit het vorige verslag van het BOPV, dan kunnen we Brussel karakteriseren ten opzichte van Halle-Vilvoorde. De gegevens van de parketten voor de jaren 2016 tot 2018 waren nog niet beschikbaar in juni 2019, omwille van de overdracht van de gegevens van de correctionele rechtbanken naar het MaCH-systeem¹⁵⁰, aan de gang sinds 2016. De gegevens die in dit verslag worden verwerkt stoppen dus in 2015.

Met de splitsing van BHV in 2014 werden de parketten opgesplitst en werden de rechtbanken van Brussel opgedeeld in een Franstalige en een Nederlandstalige rechtbank, beide bevoegd voor de 54 gemeenten (19 in Brussel en 35 in de rand) van het vroegere arrondissement BHV, naargelang de taal gekozen door de rechtzoekende. De statistieken van de griffies van de jeugdrechtbanken voor protectionele zaken omvatten de jaren 2015 tot 2017. Deze met betrekking tot de correctionele rechtbank van eerste aanleg stoppen in 2016.

¹⁵⁰ Mammouth Central Hosting (MaCH).

2. JEUGDBESCHERMING

Wat de minderjarigen betreft, vermeldde het verslag 2016-2017 van het BOPV enkel de gegevens van het jeugdparquet¹⁵¹. Nu zullen we de algemene werking beschrijven van de volledige keten van de jeugdhulp. Voor de opvang van minderjarigen in verontrustende situatie (VOS) en minderjarige delinquenten die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (MOF) spelen de communautaire actoren een belangrijke rol, zowel voorafgaand aan de tussenkomst van het jeugdparquet (in het kader van de vrijwillige jeugdhulp) als na de beslissing van de Jeugdrechtbank (gedwongen hulp of gerechtelijke bescherming).

Door een algemeen beeld te schetsen van de jeugdzorg¹⁵³ kunnen we de uitdagingen belichten voor het Brussels Gewest van de communautarisering van deze materie na de Zesde Staatshervorming en relevante indicatoren afbakenen via de verschillende besproken gegevensbronnen, maar ook de gaps binnen de bestaande gegevens identificeren. Met deze uitgezette bakens zullen we in de toekomst een grondigere analyse kunnen maken en de gekozen indicatoren over langere periodes kunnen opvolgen.

Figuur 56: De keten van de jeugdzorg¹⁵² – BPV/BOPV

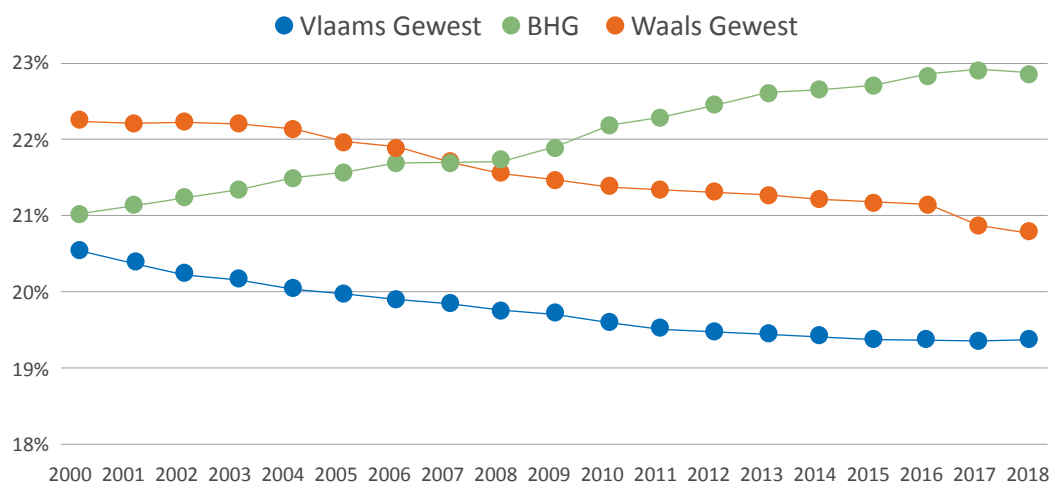
¹⁵¹ BOPV, *op.cit.*, pp. 67-69.

¹⁵² Aangezien jeugdzorg een gemeenschapsmaterie is, moeten 'vrijwillige hulp/sociale bescherming' en 'gedwongen hulp/gerechtelijke bescherming' gezien worden als een samenvoeging van de terminologie die gebruikt wordt door de Federatie Wallonië-Brussel/Vlaamse Gemeenschap.

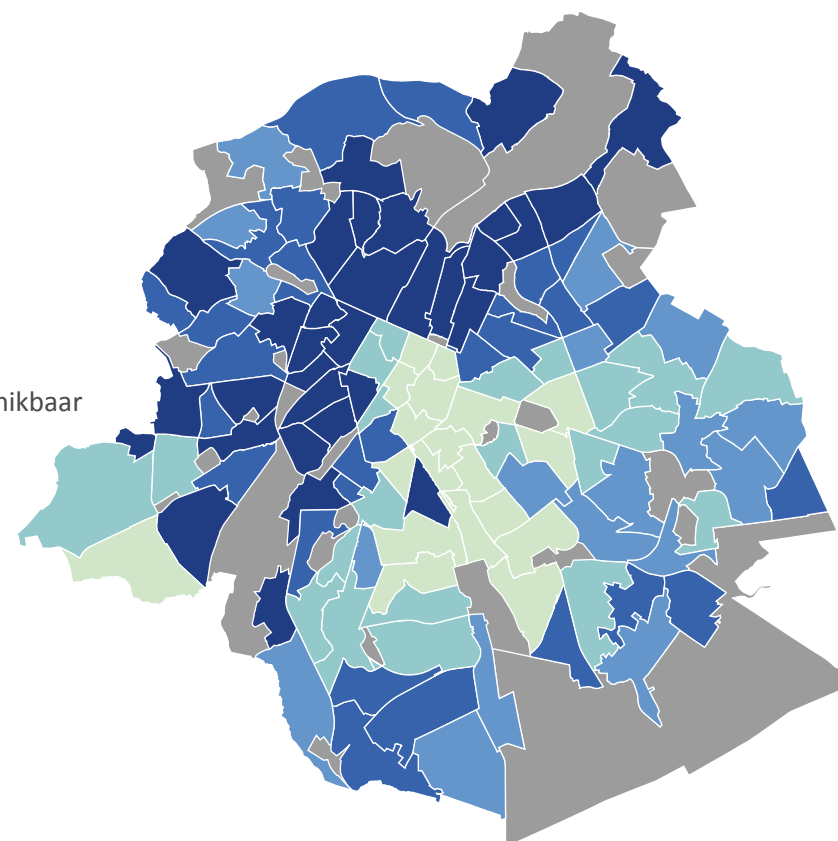
¹⁵³ Voor een analyse over de jeugddelinquentie in het BHG, zie met name MAHIEU V. et al., *Naar een beeld van de gegevens aangaande geregistreerde jeugddelinquentie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, Brussel: NICC, 2015.

2.1. BRUSSELSE JONGEREN: SOCIO-DEMOGRAFISCHE CONTEXT

Op 1 januari 2017 bestond 22,97% van de bevolking van het BHG uit jongeren van 0 tot 17 jaar (273.697 op een totale bevolking van 1.191.604 inwoners¹⁵⁴). In tegenstelling tot de andere gewesten van het land neemt het aandeel jongeren in de Brusselse bevolking sinds het jaar 2000 gestaag toe (+8,9% in 18 jaar¹⁵⁵) en volgens de laatste demografische voorspellingen zal dit aandeel ook in de toekomst blijven toenemen¹⁵⁶.

Figuur 57: Evolutie 2000-2018 van het aandeel van de < 18-jarigen in de totale bevolking per gewest (%) – BPV/BOPV. Bron: STATBEL

Figuur 58: Aandeel van de 0-17-jarigen in de totale bevolking in het BHG per wijk (%) in 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, STATBEL

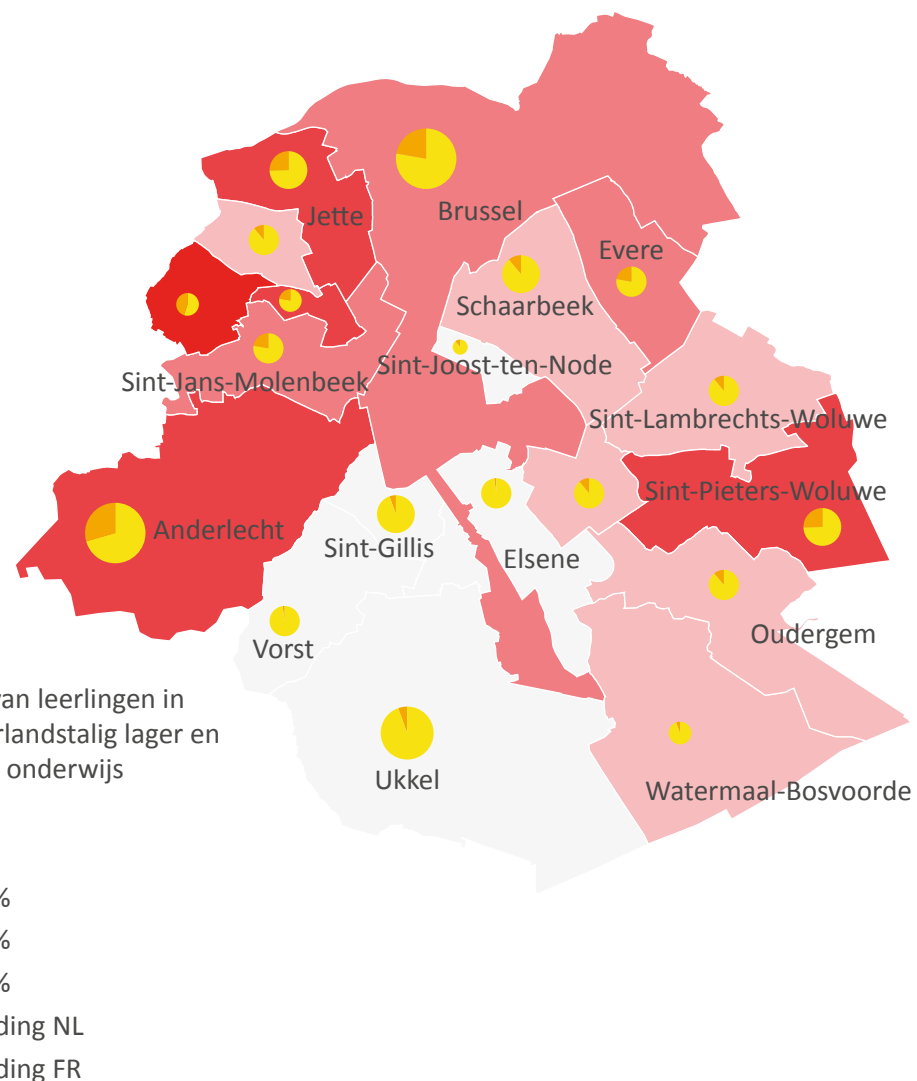
¹⁵⁴ Statistieken van het BISA (Bron: STABEL/FOD Binnenlandse Zaken, Rijksregister).

¹⁵⁵ Het absolute aantal jongeren steeg tijdens dezelfde periode met +36%.

¹⁵⁶ Federaal Planbureau, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium).

Een zeer specifiek kenmerk van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de taalcontext. Ter indicatie: in het schooljaar 2017-2018 waren er 255.320 leerlingen ingeschreven in het kleuter-, lager en secundair onderwijs. 18% van deze leerlingen volgt Nederlandstalig onderwijs. Plaatselijk is het aandeel van leerlingen in het Nederlandstalig lager en secundair onderwijs het hoogst in de gemeenten Jette, Sint-Agatha-Berchem, Koekelberg, Anderlecht en Sint-Pieters-Woluwe.

In 2014 had 15% van de 18 tot 24-jarigen in het hele BHG de school vroegtijdig verlaten¹⁵⁷. Voor het schooljaar 2015-2016 had 28% van de Brusselse leerlingen in het secundair onderwijs (alle richtingen en taalstelsels samen) een schoolachterstand van twee jaar of meer¹⁵⁸. Bovendien zijn in het BHG de wijken waar het aandeel van de min-18-jarigen het hoogst is, namelijk die van de Kanaalzone, ook de wijken met een hoge jeugdwerkloosheid (meer dan 43% in 2012) en een laag gemiddeld inkomen per inwoner (minder dan € 11.000 in 2015)¹⁵⁹. De problemen waarmee de jongeren te kampen hebben, vormen een belangrijke uitdaging voor het BHG op het vlak van preventie en veiligheid, aangezien de Brusselse minderjarigen – die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden of een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd – ofwel opgevangen worden door de Federatie Wallonië-Brussel, ofwel door de Vlaamse Gemeenschap. Hoewel ze op hetzelfde grondgebied wonen, zullen de opvangmaatregelen verschillen naargelang het taalstelsel van de betrokken minderjarige.

Figuur 59: Aandeel van leerlingen in het Nederlandstalig lager en secundair onderwijs (%) voor het schooljaar 2017-2018 – BPV/BOPV. Bronnen: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap

¹⁵⁷ SACCO M. et al., "De Brusselse jeugd: tussen diversiteit en kwetsbaarheid", in *Brussels Studies, Synthesenota BSI 98*, Brussel, 2016, pp. 2-3.

¹⁵⁸ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, *Welzijnsbarometer. Brussels armoederapport*, Brussel, 2017, p. 42.

¹⁵⁹ Wijkmonitoring (BISA).

2.2. JEUGDHULP

2.2.1 Algemene principes en wettelijk kader

DE COMMUNAUTARISERING VAN DE JAREN 80

Historisch gezien volgt België een ‘protectioneel’ model voor de rechtspraak van minderjarigen, gebaseerd op het begrip van strafrechtelijke ontoerekeningsvatbaarheid van de minderjarige. In dit kader worden minderjarigen die een ‘als misdrijf omschreven feit’ (MOF) hebben gepleegd, berecht door een bijzondere rechtbank en hebben de ‘maatregelen’ (en niet ‘straffen’) die hen worden opgelegd, hoewel ze bindend zijn, een opvoedkundig doel. Dit model heeft zowel betrekking op minderjarigen in verontrustende situatie als op minderjarige delinquenten, die ook als jongeren in problematische opvoedingssituaties worden beschouwd en geholpen moeten worden met toezichts-, opvoedings- en beschermingsmaatregelen¹⁶⁰.

Jeugdbescherming was aanvankelijk een federale bevoegdheid¹⁶¹ en werd doorgeschoven naar de gemeenschappen door de institutionele hervormingen van de jaren 1980¹⁶². De Gemeenschappen hebben toen decreten uitgevaardigd met betrekking tot de jeugdzorg¹⁶³. De federale wet werd sindsdien meermaals gewijzigd, met de invoering van elementen van een ‘sanctionerend’ model en een herstelcomponent¹⁶⁴, met de nadruk op de responsabilisering van de jeugddelinquent¹⁶⁵.

¹⁶⁰ Met uitzondering van de uithandengeving (zie lager) en minderjarigen van 16 tot 18 jaar die voor de politierechtbank worden berecht inzake verkeersovertredingen of ermee samenhangende feiten. Zie Art. 36 *bis* van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *B.S.*, 15 april 1965.

¹⁶¹ *Ibidem*.

¹⁶² Art. 5 §1, II, 6° van de Bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980, *B.S.*, 15 augustus 1980 gewijzigd door de Bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1988, *B.S.*, 13 augustus 1988 (Art. 2).

¹⁶³ Decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, *B.S.*, 12 juni 1991; decreten van de Vlaamse Gemeenschap inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, *B.S.*, 8 mei 1990 gevolgd door het decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand van 7 maart 2008, *B.S.*, 15 april 2008 en het decreet betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013, *B.S.*, 13 september 2013.

¹⁶⁴ Art. 37 *bis* tot *quinquies* van de wet van 8 april 1965.

¹⁶⁵ Zie in dit verband CARTUYVELS Y. *et al.*, « La justice des mineurs en Belgique au prisme des sanctions », in *Déviance et Société* 2009, Vol. 3, pp. 271-293; NAGELS C., « Passage d'un système protectionnel à un système sanctionnel ? Justice des mineurs en Belgique: évolution ou rupture ? », in *JDJ*, n°261, 2007, pp. 20-23.

De communautaire jeugdzorg situeert zich op twee niveaus. De vrijwillige hulp (of ‘sociale bescherming’) is een gespecialiseerde hulp, aanvullend op de algemene sociale hulp. Bedoeling is om de doorverwijzing van de VOS naar de juiste eerstelijnsdiensten te organiseren, met toestemming van de betrokken partijen (ouders en jongere vanaf 12 jaar¹⁶⁶). Gedwongen hulp (of ‘gerechtelijke bescherming’) vloeit altijd voort uit een beslissing van de jeugdrechtbank. Deze hulp is gericht op minderjarigen die een MOF hebben gepleegd, maar ook VOS’s als partijen weigeren om deel te nemen aan vrijwillige hulp en de minderjarige effectief en momenteel in gevaar verkeert. De gespecialiseerde diensten van de jeugdzorg sturen het dossier dan terug naar het jeugdparket dat indien nodig de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig kan maken. De diensten belast met gedwongen hulp voeren dan een sociaal onderzoek uit om de rechter te helpen bij de te nemen maatregelen en zorgen voor de opvolging van de uitvoering van deze maatregelen.

	Vrijwillige hulp	Gedwongen hulp
Franse Gemeenschap	Service d’Aide à la Jeunesse (SAJ)	Service de Protection de la Jeunesse (SPJ)
Vlaamse Gemeenschap	Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) ¹⁶⁷ Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) ¹⁶⁸	Sociale Dienst Jeugdrechtbank (SDJ)

Tabel 30: De actoren van de communautaire jeugdzorg – BPV/BOPV

¹⁶⁶ In de Franse Gemeenschap verlaagt het nieuwe *Wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming* (van kracht in 2019) de leeftijd vanaf wanneer het kind, bijgestaan door een advocaat, zelf toestemming moet geven tot 12 jaar (voorheen 14).

¹⁶⁷ Het OCJ komt tussen wanneer de ontwikkelingskansen van de minderjarige in het gedrang komen.

¹⁶⁸ Het VK komt tussen in geval van emotionele, fysieke, seksuele mishandeling of nalatigheid.

SINDS 2014

Met de Zesde Staatshervorming werden de bevoegdheden van de gemeenschappen verder uitgebreid. Ze kunnen voortaan zelf bepalen welke maatregelen genomen kunnen worden ten aanzien van minderjarigen die een MOF hebben gepleegd, de regels inzake uithandengeving vastleggen en het beheer van de opvangcentra voor uit handen gegeven jongeren (zie lager) regelen¹⁶⁹. De Federale Staat blijft onder meer bevoegd voor de organisatie van de jeugdrechtbanken en hun territoriale bevoegdheid, alsook voor de procedure voor die rechtbanken.

De sector van de jeugdzorg van de Federatie Wallonië-Brussel ondergaat momenteel een ‘grondige hervorming’ door de goedkeuring op 17 januari 2018 van het nieuwe decreet houdende het “wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming”¹⁷⁰. Dit volgend op de Zesde Staatshervorming die aan de FWB onder meer een nieuwe bevoegdheid inzake

jeugdbescherming heeft toegekend: het bepalen van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Deze nieuwe bevoegdheid is dan ook opgenomen in het nieuwe decreet. Dit was ook een gelegenheid om het decreet van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd te herzien en bij te werken, met behoud van de essentiële beginselen. De doelstelling om dit alles te integreren in een enkel ‘Wetboek’ sluit aan bij het streven naar meer coherentie van de interventies en naar meer efficiëntie wat de opvang van minderjarigen in verontrustende situatie betreft. De gekozen vorm biedt ook een grotere leesbaarheid voor de werking van de sector. Dit laat immers toe om de gemeenschappelijke basisprincipes van alle acties ter zake in de verf te zetten, een onderscheid te maken tussen de belangrijkste luiken (preventie, jeugdhulp, jeugdbescherming) en gemeenschappelijke bepalingen te voorzien voor deze verschillende luiken.

Een voorontwerp van decreet betreffende delinquente minderjarigen werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 13 juli 2018 en vervolgens voorgelegd aan het Parlement. Het decreet 171, finaal goedgekeurd op 15 februari 2019 en in werking getreden op 1 september 2019, legt de nadruk op responsabilisering van jeugddelinquenten en op herstelmaatregelen, met een aanpak die het slachtoffer centraal stelt en redelijk lange opsluitingstermijnen voorziet (7 jaar in bepaalde extreme gevallen) 172. Het bevat ook maatregelen die kunnen worden toegepast tot de leeftijd van 23 of 25 jaar en zo een alternatief vormen voor de onttrekking, die evenwel behouden blijft.

¹⁶⁹ Artikel 9 van de Bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming van 6 januari 2014, *B.S.*, 31 januari 2014, tot wijziging van artikel 5 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, *B.S.*, 15 augustus 1980.

¹⁷⁰ Aangenomen bij decreet van de Franse Gemeenschap op 18 januari 2018.

¹⁷¹ Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, 15/02/2019. *B.S.* 26/04/2019.

¹⁷² Zie <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/0901355780246544>; <http://www.jovandeurzen.be/nieuws/nieuwe-en-evenwichtige-aanpak-jeugddelinquentie-meer-verantwoordelijkheid-en-meer-kansen-om-het-goed-te-maken/>.

¹⁷³ Zie onder meer de hoorzittingen in het Vlaams Parlement op 14 november 2018 in de Commissie *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin* (Prof. Stefaan PLEYSIER- KUL, Bruno VANOBBERGEN - kinderrechtencommissaris...). <https://www.vlaamsparlement.be/commissies/commissiecomités/1282120#volledig-verslag>.

COMPLEXITEIT VAN DE SITUATIE IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Om de uitvoering van de jeugdhulp op het grondgebied van het BHG te garanderen voor minderjarigen in problematische opvoedingsituaties wanneer de vrijwillige hulp faalt (waarvoor de burgers een beroep doen op de Franstalige of Nederlandstalige dienst van hun keuze), heeft de GGC¹⁷⁴ in 2004 een ordonnantie inzake hulpverlening aan jongeren aangenomen¹⁷⁵. Daarin worden de voorwaarden vastgelegd voor de tussenkomst van de jeugdrechtbank (de vrijwillige hulp moet vooraf in overweging genomen zijn en mislukt zijn – art. 8) en de maatregelen die deze rechtbank kan nemen (art. 10). Deze maatregelen zullen worden geïmplementeerd door de hoger vermelde diensten van de gemeenschappen (SPJ of SDJ) en, in voorkomend geval, zullen de jongeren worden opgevangen in de instellingen die door diezelfde gemeenschappen erkend en gesubsidieerd worden, volgens het samenwerkingsakkoord¹⁷⁶ dat de GGC in 2007 met hen heeft afgesloten. Er is ook een procedure voor hoogdringendheid voorzien (art. 9 en 12) wanneer

de fysieke of psychische integriteit van de jongere in zulke mate bedreigd is dat de verlening van vrijwillige hulp niet afgewacht kan worden.

Voor minderjarige delinquenten zal de GGC eveneens een eigen ordonnantie moeten opstellen om te bepalen hoe zij haar nieuwe bevoegdheid in handen zal nemen met betrekking tot het bepalen van de maatregelen die hen door de jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd¹⁷⁷. Gezien de verschillende richtingen die de twee Gemeenschappen volgen, belooft dit een moeilijke opdracht te worden.

¹⁷⁴ De GGC is bevoegd voor de persoonsgebonden aangelegenheden (gezondheidszorg en bijstand aan personen, met inbegrip van jeugdbescherming) in het tweetalige gebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

¹⁷⁵ Ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren, *B.S.*, 1 juni 2004.

¹⁷⁶ Artikelen 1 en 3 van het decreet tot goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord van 11 mei 2007 tussen de Franse Gemeenschap, de Vlaamse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, inzake hulpverlening aan jongeren, *B.S.*, 3 april 2008.

¹⁷⁷ Op verzoek van de GGC organiseerde het NICC op 15 januari 2018 een colloquium om dit wetgevend werk voor te bereiden. De conclusies van het seminarie kunnen worden geraadpleegd in, ASSELMAN H. et al., “Naar een aanpak van jeugdcriminaliteit in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugdcriminaliteitsrecht”, elektronische versie, 2018. De GGC heeft al wetten opgesteld over de leeftijd (nu 20 jaar) tot welke de jeugdrechtbank maatregelen kan nemen ten aanzien van MOF-jongeren (Ordonnantie van 18/12/2015 art. 2) en om bepaalde bepalingen in 2006 ingevoerd in de federale wetgeving op te heffen (Ordonnantie van 15/12/2017).

2.2.2 Communautaire jeugdhulp

FRANSE GEMEENSCHAP¹⁷⁸

De diensten voor jeugdhulp van de Federatie Wallonië-Brussel (SAJ en SPJ samen) hebben in totaal 8.670 jongeren uit het arrondissement Brussel opgevangen in 2016¹⁷⁹. De Brusselse jongeren vertegenwoordigen 20,8% van alle jongeren die worden opgevangen door de Franstalige jeugdhulp (in totaal 41.589), terwijl de Brusselaars jonger dan 18 jaar in 2016 26,8% van de minderjarigen van de FWB vertegenwoordigen¹⁸⁰.

Het aantal jongeren dat gelijktijdig wordt opgevangen door de diensten voor jeugdhulp in Brussel schommelt dagelijks rond 4.600 (4.653 Brusselse jongeren opgevangen op 1/05/2016).

Aantal jongeren dat minstens één dag wordt opgevangen - BHG - 2016		Totaal	V	M
VOS	Alleen vrijwillige hulp	5.174	2.245	2.929
	Alleen gedwongen hulp	1.828	864	964
	Vrijwillige hulp en gedwongen hulp	358	177	181
MOF	Alleen MOF	994	87	907
	Vrijwillige hulp + MOF	91	13	78
MOF + VOS	Gedwongen hulp + MOF	160	73	87
	Vrijwillige hulp + gedwongen hulp + MOF	22	11	11
Totaalaantal opgevangen jongeren¹⁸¹		8.670	3.492	5.178

Tabel 31: Totaalaantal jongeren opgevangen door de jeugdhulp in 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: MFWB – AGAJ – direction des méthodes, de la recherche, de la formation et des statistiques (uittreksel uit de databank IMAJ d.d. 29 juni 2018)

Van alle jongeren die binnen de FWB worden opgevangen, bedraagt het aandeel minderjarigen dat een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd 4,8%. In het Brusselse arrondissement zijn 11,5% van de opgevangen jongeren minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. De opgevangen jongeren die zich in een verontrustende opvoedingssituatie bevinden en een MOF gepleegd hebben, zijn goed voor 3,1% van de opgevangen jongeren in Brussel (2,2% voor de FWB).

De VOS vertegenwoordigen daarentegen 93% van de jongeren die in de FWB worden opgevangen en 85,4% in het BHG.

Over het algemeen zijn 40% van de jongeren die in het BHG worden opgevangen meisjes. Ze zijn echter veel minder vertegenwoordigd in de groep van jongeren die enkel worden opgevangen vanwege een MOF (9%).

¹⁷⁸ De gegevens in dit deel werden aan het BOPV meegedeeld door de direction des méthodes, de la recherche, de la formation et des statistiques van het AGAJ in het najaar van 2018. Ze hebben betrekking op het jaar 2016 en zijn online beschikbaar: "Focus sur les prises en charge dans l'arrondissement de Bruxelles", <http://www.aidealajeunesse.cfwb.be/index.php?id=3469>.

¹⁷⁹ Het gaat om het aantal jongeren dat minstens één dag per jaar wordt opgevangen, maar niet om de jongeren die worden geholpen in open milieu.

¹⁸⁰ Aan de hand van de beschikbare gegevens over de Brusselse bevolking jonger dan 18 jaar (271.783 jongeren in 2016) kunnen we geen onderscheid maken tussen Franstalige en Nederlandstalige Brusselse jongeren.

¹⁸¹ Het totaal omvat ook de enkele jongeren opgevangen in het kader van provoogdij.

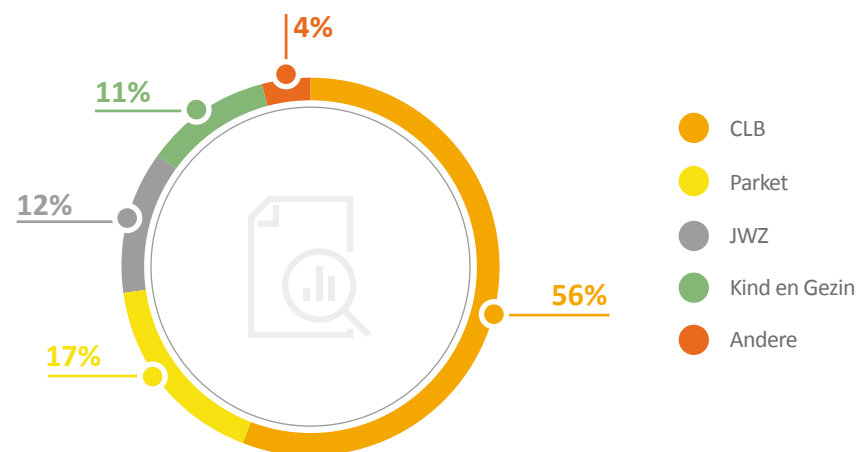
VLAAMSE GEMEENSCHAP¹⁸²

We kunnen hier geen totaalaantal meegeven van jongeren die worden opgevangen door de jeugdhulp omdat we aan de hand van de gegevens waarover we beschikken niet kunnen bepalen of eenzelfde jongere zowel door het OCJ en/of het VK (vrijwillige hulp) als door de SDJ (gedwongen hulp) wordt opgevangen.

Het OCJ en het VK (*gemandateerde voorzieningen*) komen nooit tussen op verzoek van een particulier (in tegenstelling tot de SAJ), maar enkel van een werknemer van de jeugdhulp of het parket, in het kader van een verontrustende situatie en indien de betrokkenen niet meewerken. Ze onderzoeken de situatie (*onderzoek mano – maatschappelijke noodzaak*) en schakelen indien nodig de eerstelijns hulpverlening in, al dan niet rechtstreeks toegankelijk voor het publiek¹⁸³.

In 2017 voerde het OCJ van Brussel 91 mano-onderzoeken uit (1,8% van de 4.943 mano-procedures opgestart in de hele Vlaamse Gemeenschap). Brussel onderscheidt zich door de herkomst van de meldingen die bij het OCJ worden gedaan:

- het parket ligt aan de basis van slechts 17% van de meldingen in het BHG (49,5% voor de hele Vlaamse Gemeenschap),
- de CLB's¹⁸⁴ liggen dan weer aan de basis van een groter aandeel van de meldingen in Brussel dan elders (56% in Brussel en 15% op Vlaams niveau)¹⁸⁵.

Figuur 60: Herkomst van de meldingen aan het OCJ Brussel. 2017 – BPV/BOPV. Bron: Agentschap Jongerenwelzijn

¹⁸² De gegevens over het OCJ van Brussel werden door het agentschap Jongerenwelzijn aan het BOPV bezorgd in het najaar van 2018 en gaan over 2017.

¹⁸³ De integrale jeugdhulp (*Decreet betreffende de integrale jeugdhulp*, 3 juli 2013) maakt een onderscheid tussen eerstelijnsdiensten die rechtstreeks toegankelijk zijn voor het publiek (*rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp* – RTJ) en diensten die dit niet zijn (*niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp* – NRTJ) en die enkel toegankelijk zijn via de 'intersectorale toegangspoort' (ITP).

¹⁸⁴ Centrum voor Leerlingenbegeleiding, equivalent van het Centre Psycho-Médico-Social (CPMS) van de Federatie Wallonië-Brussel.

¹⁸⁵ Jaarverslag Jeugdhulp 2017, p. 94.

De meldingen door de CLB's worden ook vaker doorverwezen naar het Openbaar Ministerie (72% in het BHG tegenover 18% in de Vlaamse Gemeenschap) dan die afkomstig van het parket (22% tegenover 41%). Dit overwicht van de Brusselse CLB's in de meldingen van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties zou verband kunnen houden met de relatief belangrijke plaats die de Nederlandstalige scholen innemen¹⁸⁶ op het grondgebied van het BHG.

Wat het VK Brussel betreft, dit centrum ontving in 2016, in zijn rol als gemandateerde voorziening voor jeugdhulp¹⁸⁷, 53 verzoeken tot *mano*-onderzoeken¹⁸⁸ over 97 minderjarigen, waarvan er 52 werden doorverwezen naar het parket.

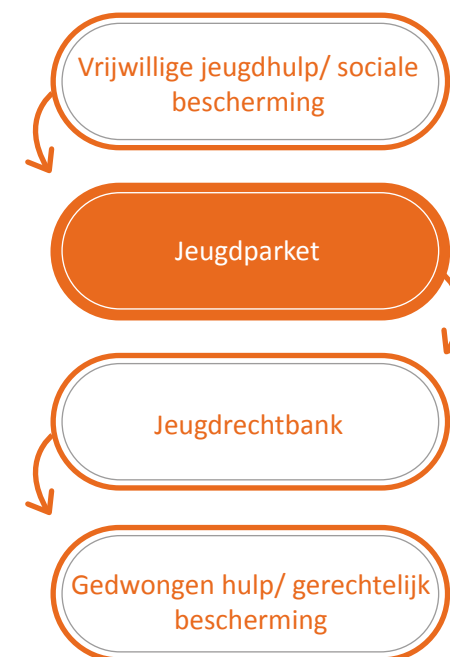
De referentiejaren van de beschikbare gegevens zijn verschillend voor de minderjarigen opgevangen door het OCJ en het VK¹⁸⁹. Aangezien de grootteordes gelijkaardig zijn, kunnen we het totaal aantal minderjarigen dat jaarlijks wordt opgevangen door de gemandateerde diensten van de Nederlandstalige Brusselse jeugdhulp schatten op 190, tegenover de 5.645 minderjarigen die in 2016 werden opgevangen door de Franstalige SAJ.

2.3. JEUGDPARKET

2.3.1 Wijzen van instroom van de protectionele zaken

De actoren van de vrijwillige jeugdhulp kunnen een jongere naar het parket doorverwijzen wanneer er een gevaar bestaat en de betrokken partijen niet bereid zijn om vrijwillige hulp te aanvaarden. Het jeugdparquet kan ook worden ingeroepen door andere instellingen of zelfs door particulieren, of na een pv van de politie.

Alleen al in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd in 2015 81% van de MOF-zaken en 70% van de VOS-zaken door de politie gemeld aan het jeugdparquet, in beide gevallen een hoger percentage dan in het voormalige arrondissement BHV (tussen 2010 en 2014: 70 tot 76% voor de MOF-zaken en 58 tot 71% voor de VOS-zaken).

¹⁸⁶ 131 kleuterscholen met 13.092 leerlingen, 135 lagere scholen met 18.180 leerlingen en 40 secundaire scholen met 15.365 leerlingen (Nederlandstalig algemeen secundair onderwijs) in 2016-2017. Bronnen: *Vlaams Onderwijs in Cijfers. 2016-2017* (<http://www.onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken>). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat 73% van de 3-5 jarigen, 74% van de 6-11-jarigen en 76% van de 12-18-jarigen naar het onderwijs van de FWB. Bronnen: *Les indicateurs de l'enseignement. 2017*, <http://www.enseignement.be/index.php?page=28089&navi=2264>.

¹⁸⁷ Naast zijn opdrachten als gemandateerde voorziening is het VK bovendien ook een rechtstreeks toegankelijke dienst voor eerstelijns hulpverlening. De hier voorgestelde gegevens gaan enkel over de activiteiten van het VK als gemandateerde voorziening.

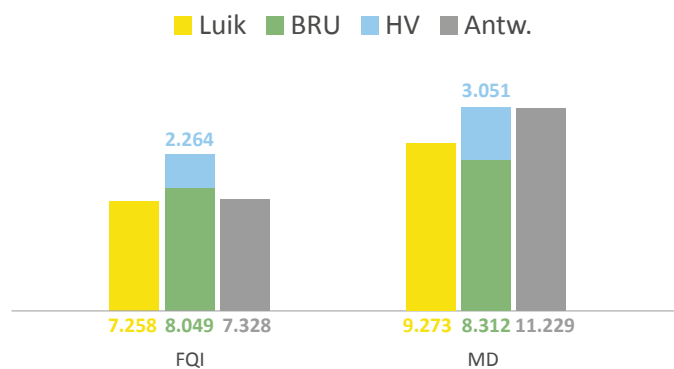
¹⁸⁸ 44 verzoeken tot *mano*-onderzoeken in 2017 (*Jaarverslag Jeugdhulp 2017*).

¹⁸⁹ Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel, *Jaarverslag 2016*. http://kindinnood.be/documenten/Vertrouwenscentrum_jaarverslag_2016.pdf.

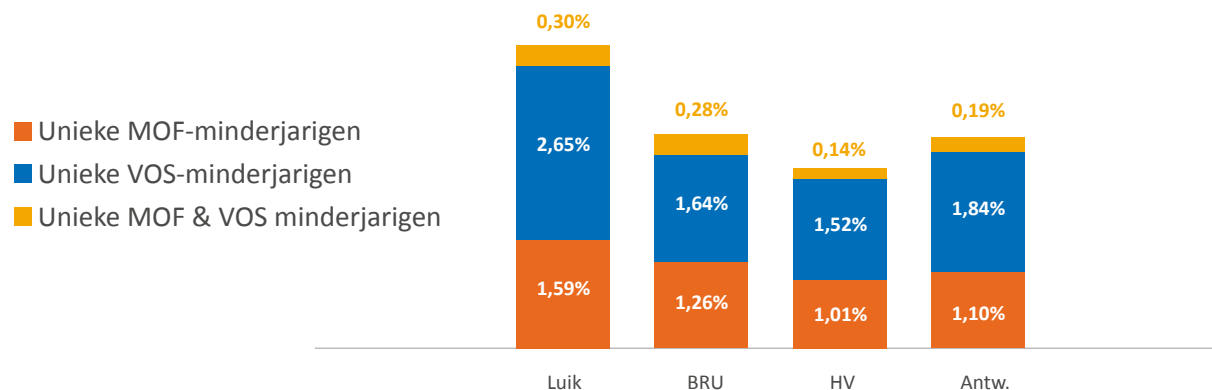
2.3.2 Instroom van de protectionele zaken

Als we enkel de gegevens van het parket van Brussel (zonder Halle-Vilvoorde) bekijken voor 2015, zien we in het BHG een opvallend groot aantal MOF¹⁹⁰. In de arrondissementen Luik en Antwerpen, net als op nationaal niveau en in Halle-Vilvoorde, zijn er immers duidelijk meer VOS-zaken dan MOF-zaken, terwijl in Brussel de verhouding bijna 50-50 is.

De cijfers van het parket van Brussel vergelijken met die van Antwerpen en Luik heeft zo zijn beperkingen. De structuur van het grondgebied (strikt stedelijk voor het BHG) verschilt, net als het aantal inwoners. Als we de populatie van minderjarigen die in de betrokken arrondissementen wonen opnemen in de vergelijking, dan onderscheidt Luik zich met 1,59% van de jongeren die betrokken zijn bij minstens één MOF-zaak en 2,65% bij minstens één VOS-zaak. De overvloed aan MOF-zaken in het BHG moet dus worden gerelativeerd en bekeken in het licht van het totaal aantal minderjarigen dat in het arrondissement woont. Aangezien niet alle jeugdparquetten systematisch het correcte adres van de woonplaats van de minderjarigen registreren en er geen historiek bestaat van hun vorige woonplaatsen, kan de verhouding van minderjarigen die in een gerechtelijk arrondissement wonen slechts bij benadering worden berekend. Ter informatie, de onderstaande figuur vermeldt dit gegeven.

Figuur 61: Aantal binnengekomen zaken (MOF en VOS) in 2015 op het parket van Luik, Antwerpen, Brussel, Halle-Vilvoorde – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

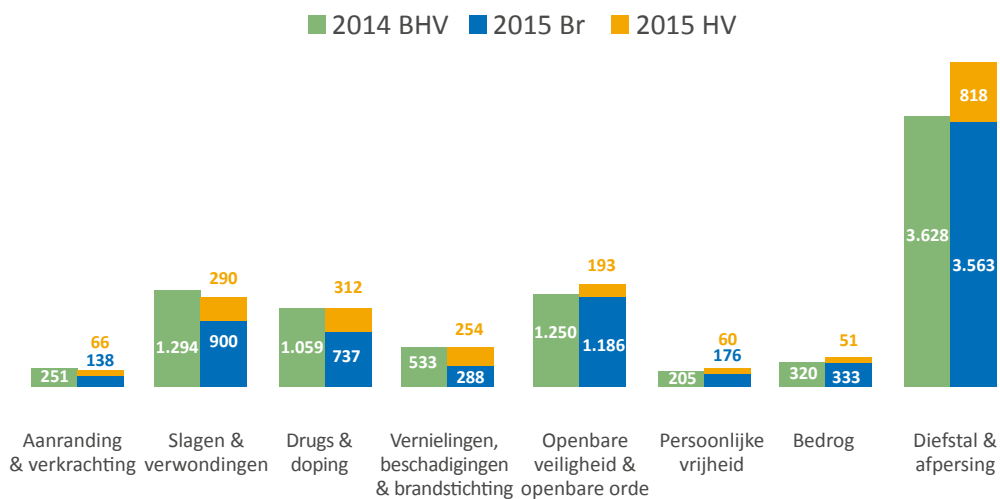

Figuur 62: Aandeel van de jongeren die op 1/1/2015 in het arrondissement wonen en betrokken zijn bij ten minste één protectionele zaak die in 2015 op het parket is binnengekomen – BPV/BOPV. Bronnen: STATBEL, Openbaar Ministerie

¹⁹⁰ Op evolutief vlak gaan de MOF's voor het voormalige arrondissement BHV, hoewel die nog onder hun niveau van 2010-2011 liggen, sinds 2013 opnieuw in stijgende lijn, een fenomeen dat we op nationaal niveau en in de andere arrondissementen niet waarnemen.

2.3.3. MOF – Types van tenlastelegging

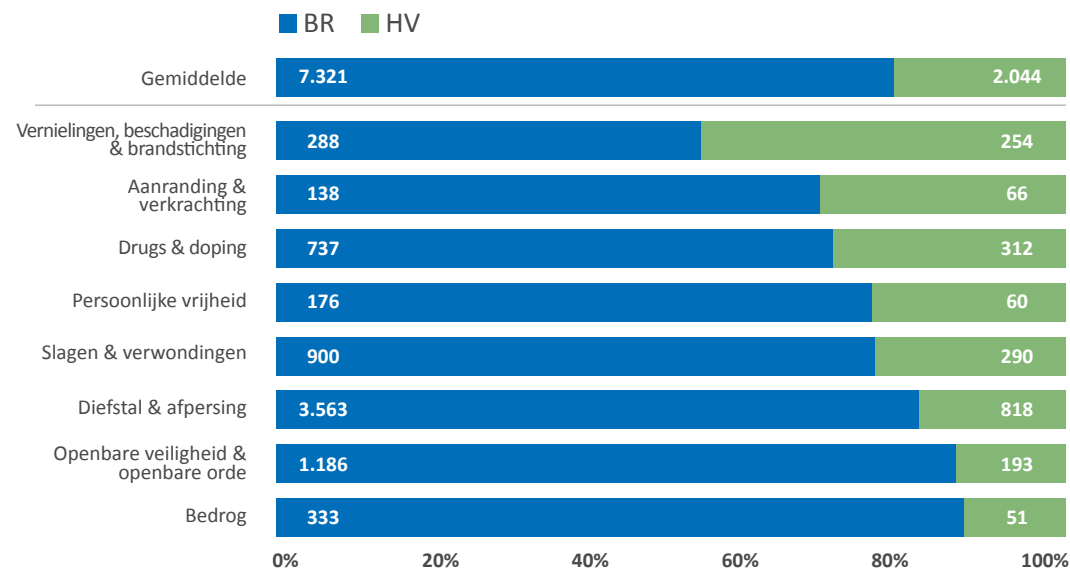
Wat de types van tenlastelegging betreft die het sterkst vertegenwoordigd zijn in de instroom van MOF (91% van de binnenkomende zaken behoort hiertoe), nemen de categorieën die van 2010 tot 2014 verminderd waren (diefstallen en afpersing, verstoring van de openbare orde¹⁹¹, fraude, beschadigingen) in 2015 opnieuw toe, met uitzondering van slagen en verwondingen. In 2015 lagen enkel de zaken rond drugs en doping en de zaken met betrekking tot persoonlijke vrijheden¹⁹² boven hun niveau van 2010, met een stijging van respectievelijk +6% en +20% in 5 jaar¹⁹³.

Figuur 63: Evolutie 2014-2015 van de MOF-instroom per type van tenlastelegging – BPV/BOPV.

Bron: Openbaar Ministerie

In 2015 neemt het jeugdparquet van Halle-Vilvoorde 22% en het BHG 78% van alle binnenkomende MOF-zaken voor het voormalige arrondissement voor rekening. HV, dat 33% van de jongeren omvat, is dus over het algemeen ondervertegenwoordigd. Nochtans bedraagt het aandeel van het jeugdparquet van Halle-Vilvoorde voor feiten die verband houden met de gezinssfeer en voor vernielingen, beschadigingen en brandstichting 47%. Beschadigingen vertegenwoordigen immers 11,22% van alle MOF die bij het jeugdparquet van Halle-Vilvoorde binnenkomen, tegenover slechts 3,58% in Brussel in 2015. Het belang van dit type van MOF dat tussen 2010 en 2014 werd waargenomen voor BHV was dus eerder een kenmerk van Halle-Vilvoorde dan van het BHG.

Figuur 64: Aandeel van de binnenkomende MOF-zaken in HV en in het BHG in 2015 – BPV/BOPV.

Bron: Openbaar Ministerie

¹⁹¹ Worden met name bedoeld: feiten van slagen/opstand tegen een gezagsdrager, belemmering van het verkeer (met inbegrip van het spoor), betogingen, illegale wapendracht/illegaal wapentransport (vuurwapen of niet), enz.

¹⁹² Worden met name bedoeld: feiten van vrijheidsberoving, laster/beledigingen/smaad, huisvredebreuk, schending van de privacy, ongewenst gedrag, xenofobie/racisme enz.

¹⁹³ Drugs waren in deze jaren een prioriteit in het criminele beleid. *Jaarverslag 2012-2013* van het Openbaar Ministerie, pp. 8-9; *Jaarverslag 2011-2012*, p. 11; *Jaarverslag 2010-2011*, p. 10.

Het BHG onderscheidt zich op kwantitatief vlak door het grote aantal diefstallen en afpersingen, verstoringen van de openbare orde en veiligheid en opzettelijke slagen en verwondingen. Er zijn meer feiten van fraude dan feiten van beschadiging. Tot slot zijn er in Halle-Vilvoorde geen dossiers voor moord en doodslag (of pogingen tot), terwijl dat er in het arrondissement Brussel in 2015 9 waren.

Deze eerste vaststellingen op basis van deze cijfers 2015 voor het arrondissement Brussel (oververtegenwoordiging van de zaken van diefstallen en afpersingen, in verband met openbare orde en veiligheid en van slagen en verwondingen, ondervertegenwoordiging van vernielingen en beschadigingen) zullen in de toekomst moeten worden aangevuld met een toekomstige analyse over een langere periode.

2.3.4. Minderjarigen in verontrustende opvoedingssituaties en minderjarige delinquenten: categorieën die elkaar kruisen

Van de 8.530 jongeren die betrokken waren bij minstens één protectionele zaak die in 2015 op het parket van Brussel binnenkwam, waren er 753 (of 9%) betrokken bij MOF- en VOS-zaken. In 71% van de gevallen gaat het om jongens. De cijfers van de Franse Gemeenschap (zie hoger) wijzen ook op een niet te verwaarlozen aantal jongeren

die zowel als VOS en voor een MOF worden opgevangen. We verwijzen hiervoor naar de recente studie van het NICC¹⁹⁴ over het verband tussen slachtofferervaringen en delinquentie bij jongeren die in een openbare instelling voor jeugdbescherming geplaatst zijn.

2.4. JEUGDRECHTBANK

In september 2014 werd de ‘jeugd- en familierechtbank’ opgericht¹⁹⁵. De protectionele zaken worden sindsdien behandeld in de ‘jeugdkamer’ van deze rechtbank. Door de opsplitsing van de parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde is er een geografische vervorming tussen de hierboven voorgestelde gegevens van het jeugdparquet (die enkel betrekking hebben op het BHG vanaf 2015) en de hieronder voorgestelde gegevens van de jeugdrechtbanken (JR) (die betrekking hebben op het hele grondgebied van het voormalige arrondissement BHV).

De cijfers van de JR¹⁹⁶ moeten met de nodige omzichtigheid worden bekeken, vooral als we verschillende rechtbanken of verschillende jaren trachten te vergelijken, vanwege niet-uniforme registratiemethoden en variabele telmethoden (manueel of geautomatiseerd)¹⁹⁷, maar ook vanwege criteria van publicatie van strengere cijfers vanaf 2016¹⁹⁸. Voor de Nederlandstalige JR van Brussel werden de gegevens in 2015, 2016 en 2017 niet gevalideerd door de griffies. Enkel bepaalde gegevens met betrekking tot

2015 zullen worden vermeld om een vergelijkende basis te behouden. Hoewel we kunnen aannemen dat een meerderheid van deze zaken betrekking heeft op het grondgebied van Halle-Vilvoorde, kan het aandeel van de Nederlandstalige minderjarigen die in het BHG wonen, niet afgeleid worden uit de huidige beschikbare gegevens.

¹⁹⁴ GREGOIRE J. en MATHYS C., “Jonge delinquenten, jonge slachtoffers? Slachtofferschap van jongeren in gesloten instellingen”, in *Justitie & Veiligheid*, nr. 13, 2018, 23p.

¹⁹⁵ Wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, B.S., 27 september 2013.

¹⁹⁶ De hier voorgestelde gegevens zijn afkomstig van de *Jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdgriffies (protectionele zaken)* en hebben betrekking op 2015, 2016 en 2017. Ze zijn online beschikbaar: <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistieken>.

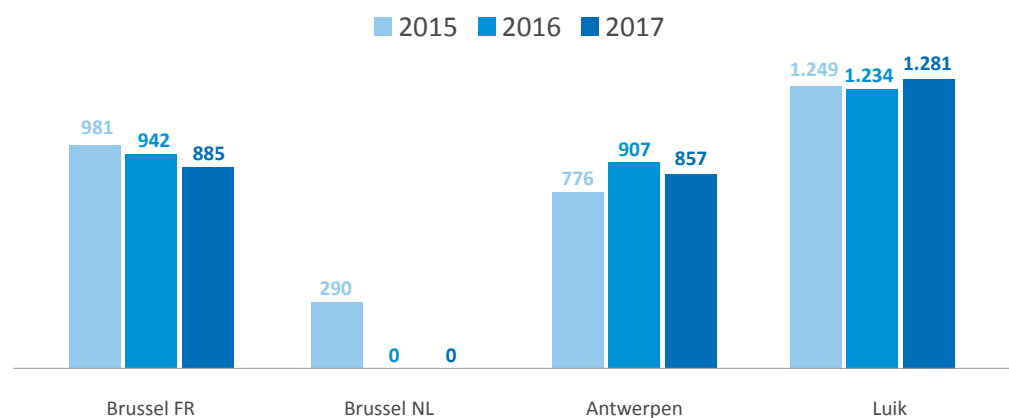
¹⁹⁷ Voor meer informatie, zie, Steundienst van het College van hoven en rechtbanken, “Jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2017. Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdgriffies (protectionele zaken)”, p. 4.

¹⁹⁸ De statistieken gepubliceerd door het College van hoven en rechtbanken werden vanaf 2016 ter controle voorgelegd aan de jeugdrechtbanken zodat ze de gegevens actief konden valideren.

2.4.1. Binnenkomende protectionele zaken

TEN AANZIEN VAN MINDERJARIGEN

Het aantal nieuwe protectionele zaken op de JR lijkt relatief stabiel te zijn tussen 2015 en 2017, maar op langere termijn zouden er zich evoluties kunnen aftekenen. De lichte daling van het totaal aantal nieuwe zaken voor de Franstalige JR van Brussel (hierna 'Brussel FR') is te wijten aan de zaken van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties (van 537 naar 430), terwijl de MOF-zaken een lichte stijging vertonen. De rechtbank van Luik¹⁹⁹ ziet de meeste nieuwe zaken binnenkomen (vooral VOS) voor een aantal betrokken minderjarigen dat verhoudingsgewijs niet hoger ligt dan

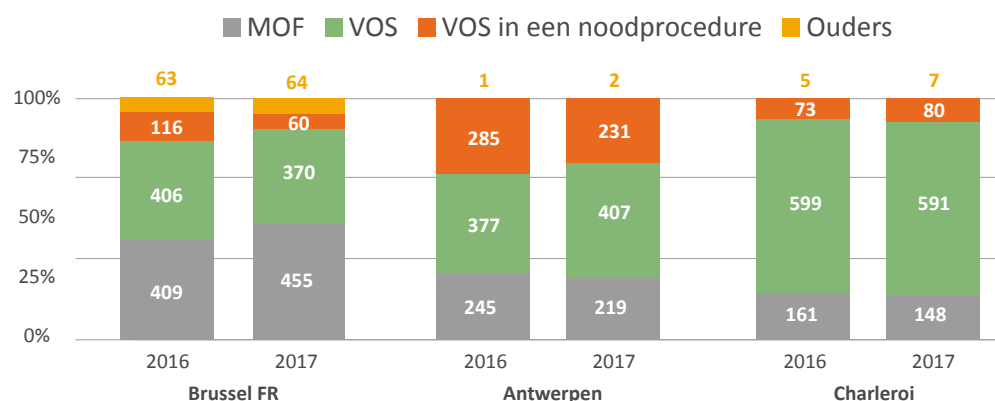

Figuur 65: Nieuwe zaken met betrekking tot minderjarigen op de JR (2015-2017) – BPV/BOPV.

Bron: Jeugdgriffies

in de andere arrondissementen; dit is deels een weerspiegeling van de verschillende registratiepraktijken²⁰⁰.

In 2017 kwamen er op de JR van Brussel FR 885 nieuwe zaken binnen met betrekking tot minderjarigen, waarvan 455 MOF-situaties (51% van de nieuwe zaken)²⁰¹. Hoewel de vergelijking met de andere rechtbanken voorzichtig moet worden aangepakt, zien we hier dezelfde trend als bij de gegevens van het Openbaar Ministerie, namelijk een oververtegenwoordiging van de MOF-zaken bij de correctionele zaken voor de Franstalige rechtbank van Brussel, terwijl elders (ook voor de Nederlandstalige JR van Brussel – hierna 'Brussel NL') de VOS-zaken veruit het talrijkst zijn.

Figuur 66: Aantal en aandeel van de nieuwe zaken op de JR (2016-2017) volgens type – BPV/BOPV.

Bron: Jeugdgriffie

¹⁹⁹ De rechtbank van Luik dekt niet het volledige gerechtelijk arrondissement Luik (dat ook de rechtbanken van Huy en Verviers omvat). Hetzelfde geldt voor de rechtbank van Antwerpen (het arrondissement Antwerpen omvat de rechtbanken van Antwerpen, Mechelen en Turnhout).

²⁰⁰ Sommige rechtbanken gebruiken bijvoorbeeld een dossier per minderjarige – dat de vorige gegevens overschrijft wanneer er zich nieuwe feiten voordoen – terwijl andere een registratie per 'zaak' gebruiken.

²⁰¹ Voor de VOS in een noodprocedure (VOSN) wordt het cijfer 60 voor de JR van Brussel FR in 2017 niet verschaft door de jeugdgriffies (ontbrekend gegeven), maar geëxtrapoleerd op basis van het totaal aantal nieuwe zaken met minderjarigen. Sommige van deze 60 zaken zouden echter tot een ander type kunnen behoren, maar verkeerd of niet ingedeeld kunnen zijn. Ter vergelijking, voor 2016 werd een gevalideerd cijfer van 116 zaken met minderjarigen in verontrustende opvoedingssituaties in een noodprocedure verschaft.

Voor 2015 kan het percentage van aanhangigmaking van de JR door het jeugdparket worden geraamd op basis van de verhouding tussen het aantal nieuwe zaken bij de JR en het aantal zaken dat op het parket binnenkomt. Deze raming moet rekening houden met de parketten van Halle-Vilvoorde en Brussel enerzijds en de Franstalige en Nederlandstalige rechtbanken van Brussel anderzijds om hetzelfde geografische gebied in aanmerking te nemen. Het zo berekende percentage van aanhangigmaking bedraagt 4,9% voor de MOF's en 5,9% voor de VOS. Deze cijfers liggen lager dan het percentage van aanhangigmaking dat op dezelfde manier geraamd wordt voor de andere arrondissementen, in het bijzonder voor de VOS (tot 18% in het arrondissement Luik)²⁰². De statistieken over de uitstroom van het jeugdparket, die momenteel worden opgesteld door de statistisch analisten van het College van Procureurs-generaal, zouden een interessant licht kunnen werpen op deze gegevens.

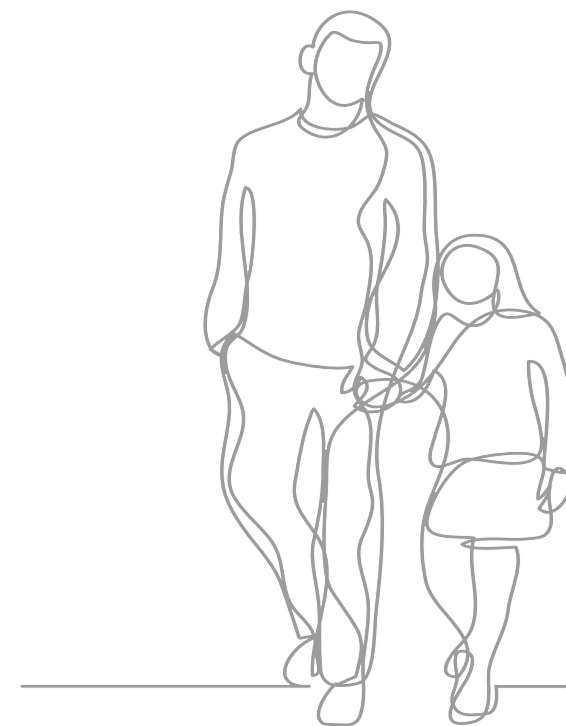
De statistieken van jeugdgriffies geven geen informatie over de types van tenlastelegging van de MOF-zaken. Volgens een studie die van oktober tot december 2011 werd gevoerd bij de jeugdrechters van het land²⁰³, verschenen de Brusselse jongeren:

- vooral voor geweldsmisdrijven tegen de eigendom (zoals op nationaal niveau),

- vaker dan in andere rechtsgebieden voor diefstal met geweld, inbraak of verzwarende omstandigheden,
- minder vaak dan in de andere rechtsgebieden voor inbreuken tegen personen en tegen de openbare veiligheid (nochtans de tweede meest vertegenwoordigde tenlastelegging in de instroom van MOF op het jeugdparket), alsook voor drugsmisdrijven.

TEN AANZIEN VAN DE OUDERS

In vergelijking met de andere rechtbanken onderscheidt de JR van Brussel FR zich door een groot aantal zaken²⁰⁴ ten aanzien van ouders, waarvan het aandeel in het totaal van de binnenkomende zaken sinds 2015 stijgt (6,7% in 2017). Wisselende registratiepraktijken van rechtbank tot rechtbank zouden dit relatieve belang gedeeltelijk kunnen verklaren. Het gaat om zaken die kunnen leiden tot een ontzetting uit het ouderlijk gezag of tot de aanstelling van een persoon voor het ontvangen van de kinderbijslag en deze te gebruiken voor de behoeften van het kind wanneer dit klaarblijkelijk niet het geval is²⁰⁵.

²⁰² Ook hier moeten de statistieken met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd, in het bijzonder voor de registratiepraktijken bij het aanmaken van dossiers in de informaticatoepassing van de rechtbanken.

²⁰³ GILBERT E., MAHIEU V. et al., *Onderzoek naar de beslissingen van jeugdrechters en jeugdrechtbanken in MOF-zaken*, Brussel: NICC, 2012, 189 p.

²⁰⁴ Dit wil zeggen het aantal dossiers van 'bescherming' dat wordt geregistreerd in het informaticasysteem van de rechtbanken.

²⁰⁵ Artikel 29 van de wet van 8 april 1965.

2.4.2. Uitspraken

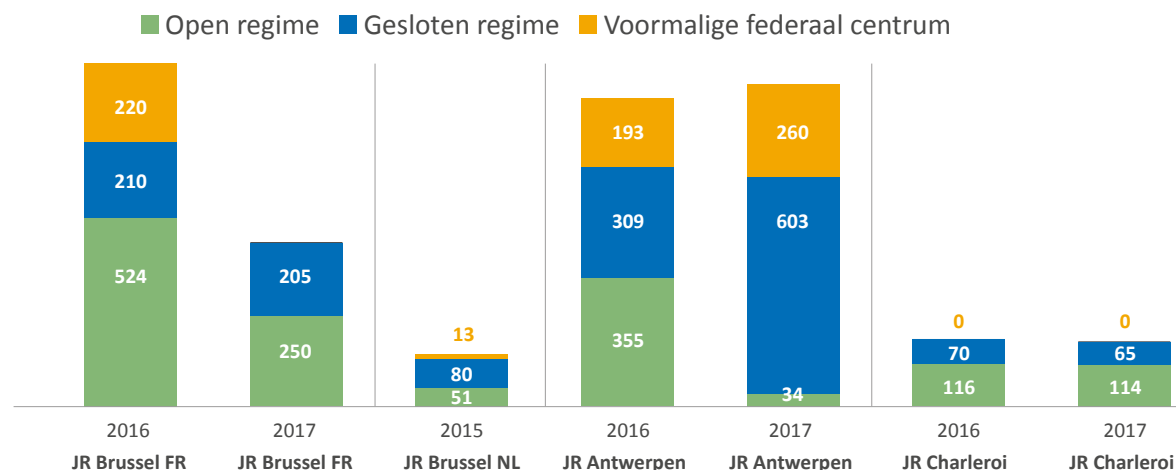
De jeugdrechter kan, zowel in de voorlopige fase als in de fase van de uitspraak ten gronde, maatregelen nemen tijdens een openbare zitting. De meeste uitspraken van de jeugdrechters ten aanzien van MOF-minderjarigen worden in de voorlopige fase genomen, vooral aan Franstalige kant²⁰⁶. Deze maatregelen kunnen van verschillende aard zijn (bemiddeling, toezicht door de SPJ/SDJ, gemeenschapdienst, ambulante of residentiële maatregelen ...). Er bestaan geen statistieken over de aard van de uitspraken door de jeugdrechters, maar volgens de studie van 2012 van het NICC werden “verhoudingsgewijs minder ambulante maatregelen en meer plaatsingsmaatregelen opgelegd aan Franstalige Brusselse zijde dan op nationaal vlak en aan Nederlandstalige Brusselse zijde”²⁰⁷. We concentreren ons hier op de plaatsingsmaatregelen en de uithandengeving, waarover details beschikbaar zijn in de statistieken van de jeugdgriffies.

PLAATSINGEN VAN DE MINDERJARIGE

De gegevens van de jeugdrechtbank hebben betrekking op het aantal plaatsingen²⁰⁸, tijdens de voorlopige fase of bij de uitspraak ten gronde. Afhankelijk van het type van zaak en onder bepaalde voorwaarden²⁰⁹ zijn er verschillende soorten van plaatsingen mogelijk:

- in een private instelling: dit gebeurt het vaakst: 38% van de plaatsingen voor Brussel FR in 2016²¹⁰ (en zelfs 58% voor de rechtbank van Antwerpen in 2017),
- bij particulieren²¹¹: bijzonder goed vertegenwoordigd voor Brussel FR (692, goed voor 25% van de plaatsingen in 2017, en slechts 5% voor de rechtbank van Antwerpen),
- in een openbare instelling: dit aandeel schommelt tussen 16% (Brussel FR) en 25% (Charleroi) in 2017.

Wat de openbare instellingen aan Franstalige kant betreft, wordt het open regime het vaakst gebruikt (Brussel FR²¹² en Charleroi). Omgekeerd maakt de Antwerpse rechtbank weinig gebruik van het open regime, maar wel overvloedig van het gesloten regime en het vroegere federaal centrum van Everberg. Brussel NL lijkt dezelfde trend te volgen.

Figuur 67: Plaatsingen in openbare instellingen per type (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffies

²⁰⁶ GILBERT E., MAHIEU V. *et al.*, *op. cit.*

²⁰⁷ *Ibidem*, p. 9 en 52.

²⁰⁸ En niet het aantal minderjarigen dat geplaatst werd, aangezien een minderjarige meermaals per jaar geplaatst kan worden.

²⁰⁹ Art. 37 §2 van de wet van 8 april 1965 en gemeenschapswetgeving.

²¹⁰ Het aantal plaatsingen in private instellingen is voor 2017 niet bekend voor Brussel FR.

²¹¹ Deze cijfers kunnen worden beïnvloed door de registratiepraktijken van de rechtbanken. We zien verschillen in de registratiegraad van de plaatsingen naargelang de periode: weekend, feestdagen, vakantie.

²¹² Het aantal plaatsingen in het voormalige federaal centrum voor Brussel FR bedraagt in 2017 niet nul, maar dit gegeven is niet beschikbaar op het niveau van de statistieken van de jeugdgriffies.

UITHANDENGEVINGEN

De uithandengeving bestaat, in uitzonderlijke gevallen²¹³, uit het doorverwijzen van een minderjarige tussen 16 en 18 jaar die een MOF heeft gepleegd, naar een rechtscollège (bijzondere kamer van de jeugdrechtbank of het hof van assisen in geval van een niet-correctionaliseerbare misdaad) waar hij in het kader van het strafrecht zal worden berecht als een volwassene.

In 2015 en 2016 telde de JR van Brussel FR meer dan 80% van de uithandengevingen van het hele land. Dit is echter niet meer het geval in 2017 en het parket van Brussel

	2015	2016	2017
BRU FR	27	40	3
BRU NL	0	-	-
	6	3	5
Antwerpen (arr.)	0	2	2
Charleroi	0	2	0
Luik (arr.)	0	3	2
Andere	33	50	12
België	33	50	12

Tabel 32: Uithandengevingen in de jeugdrechtbanken (2015-2017) – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffies

lijkt nu een andere richting uit te gaan inzake het gebruik van de uithandengeving; niettemin werden tussen 2016 en 2017 diverse aanpassingen aangebracht aan het informaticasysteem en de hypothese dat de cijfers 2017 ondergewaardeerd zijn, valt niet uit te sluiten.

Uit handen gegeven minderjarigen worden ondergebracht in speciale opvangcentra die voortaan beheerd worden door de Gemeenschappen. De *administration générale de l'aide à la jeunesse* (AGAJ) beheert zo de 13 plaatsen voorbehouden voor uit handen gegeven jongeren in het gesloten centrum van Saint-Hubert, terwijl het agentschap Jongerenwelzijn de 15 cellen beheert voor uit handen gegeven jongeren in het centrum De Wijngaard in Tongeren.

2.5. GEDWONGEN HULP

Om de analyse van de keten van de jeugdbescherming af te ronden, rest ons nog een bespreking van de gegevens van de gemeenschappen over de opvang door de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken (SPJ/SDJ) en de plaatsingen in de openbare gemeenschapsinstellingen.

2.5.1. Sociale diensten bij de jeugdrechtbanken (SPJ/SDJ)

Aan Franstalige zijde werden in 2016 in het arrondissement Brussel 3.453 jongeren opgevangen in het kader van de gedwongen hulp na een uitspraak van de jeugdrechter: 2.186 VOS, 994 minderjarigen MOF (29%) en 273 jongeren met zowel een VOS-situatie als een MOF (8%).

²¹³ Art. 57 *bis* van de wet van 8 april 1965 en nieuwe gemeenschapswetgeving, waarin nu de voorwaarden van uithandengeving zijn vastgelegd, die zowel in het Wetboek van de Federatie Wallonië-Brussel als in het Vlaamse ontwerpdecreet wordt behouden.

Aan Nederlandstalige kant startte de SDJ in 2017 een opvang op voor 106 jongeren woonachtig in het BHG, van wie 11 voor een MOF (10%). De gegevens van de JR wezen eveneens op een lager aandeel MOF-zaken in de binnenkomende protectionele zaken voor Brussel NL dan voor Brussel FR (in 2015 respectievelijk 21% en 45%).

2.5.2. Openbare instellingen voor jeugdbescherming (OIJ)

In 2017 was 3,2% van de meisjes en 1,3% van de jongens die in een Vlaamse gemeenschapsinstelling werden geplaatst, woonachtig in het BHG. In totaal werden er 32 Brusselse jongeren (16 meisjes en 16 jongens) geplaatst. Indien we de plaatsingen van het type 'time-out' weglaten²¹⁴, varieert de gemiddelde verblijfsduur in deze instellingen voor de Brusselse jongeren van 12 tot 91 dagen in het geval van VOS en van 79 tot 485 dagen in het geval van MOF.

	Time-out	Open regime	Gesloten regime	Totaal
Meisjes	14	1	1	16
Jongens	6	2	8	16
TOTAAL	20	3	9	32

Tabel 33: Aantal jongeren woonachtig in het BHG die in 2017 in een instelling van de Vlaamse Gemeenschap zijn geplaatst per type van regime – BPV/BOPV. Bron: Jongerenwelzijn

Aan de Franstalige kant van het land werden in 2017 453 Brusselaars minstens één dag opgevangen in een OIJ (66 meisjes en 387 jongens). De Brusselse meisjes worden vooral in een open regime geplaatst en slechts zelden in een gesloten regime, zoals aan de Nederlandstalige kant. De gemiddelde leeftijd van deze jongeren bedraagt 16 jaar en de

gemiddelde duur van de opvang (alle regimes samen) is 74 dagen. Aangezien we voor 2017 niet weten hoeveel jongeren in totaal minstens een dag werden opgevangen in een OIJ, kan het aandeel van de Brusselaars in de OIJ voor dit jaar niet worden berekend, maar voor de periode 2013-2015 bedroeg dit 42,86%²¹⁵.

	Begeleiding	Open regime	Gesloten regime	Totaal ²¹⁶
Meisjes	9	61	7	66
Jongens	95	236	178	387
TOTAAL	104	297	185	453

Tabel 34: Aantal jongeren woonachtig in het BHG die in 2017 in een OIJ werden opgevangen per type van regime – BPV/BOPV. Bron: AGAJ (STATIPPJ)

Bovendien heeft de FWB in 2006 de SAMIO opgericht (*service d'accompagnement, de mobilisation intensifs et d'observation*, dienst voor begeleiding, intensieve mobilisatie en observatie) als alternatief voor de OIJ, dat de mogelijkheid biedt om in de leefomgeving te blijven voor jongeren van 14 jaar of ouder die een MOF hebben gepleegd²¹⁷. Tussen 2013 en 2015 vertegenwoordigden de Brusselaars 33 tot 35% van de opgevangen jongeren. In 2017 werden 120 jongeren (14 meisjes en 106 jongens) minstens één dag opgevangen door de Brusselse SAMIO, met een gemiddelde leeftijd van 15,63 jaar. De gemiddelde duur van de opvang bedraagt 143 dagen, dat is bijna het dubbele van de duur van de opvang in een OIJ. In 2019 hebben de SAMIO's plaats gemaakt voor 7 Equipes Mobiles d'Accompagnement (EMA - mobiele begeleidingsteams) in de Franse Gemeenschap, waarvan 2 in Brussel²¹⁸.

²¹⁴ Voorlopige plaatsing beperkt tot 14 dagen, zie *Jaarverslag Jeugdhulp 2016*, op.cit., p. 154.

²¹⁵ AGAJ, *Rapport statistique intégré SAMIO 2013-2015*, Brussel: Federatie Wallonië-Brussel, 2016, p. 23.

²¹⁶ Het totaal stemt niet overeen met de som van de types van plaatsingen omdat bepaalde jongeren in verschillende regimes werden opgevangen.

²¹⁷ AGAJ, op.cit., p. 5.

²¹⁸ <http://www.aidealajeunesse.cfwb.be/index.php?id=7556>.

3. STRAFRECHT EN STRAFUITVOERING

Na de voorstelling van de keten van de jeugdhulp, van de vrijwillige hulp tot de gedwongen hulp, via het parket en de jeugdrechtbank, zullen we nu het traject schetsen van meerderjarige personen in de strafrechtketen. Met uitzondering van de individuen met een “geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft tenietgedaan (...)”²¹⁹, zijn meerderjarige personen strafrechtelijk aansprakelijk en vallen onder het ‘tripartiete’ strafstelsel dat drie types van misdrijven vervolgt: overtredingen, wanbedrijven en misdaden.

Na de politie is het parket dus de eerste gerechtelijke actor die moet beslissen of de gewraakte feiten al dan niet moeten worden vervolgd. De rechtbanken zijn de derde schakel in de strafrechtketen (na de politie en het parket). Hun rechterlijke uitspraken leiden uiteindelijk tot de strafinrichtingen die belast zijn met de uitvoering van de straffen. De analyse van de gegevens van elk van deze actoren van de rechterlijke orde alsook die van de justitiehuzen komt in dit deel aan bod.

3.1. CORRECTIONEEL PARKET

3.1.1. Instroom en saldo begin dit jaar

De instroom bestaat uit het aantal nieuwe rechtszaken dat in de loop van het jaar aan het correctionele parket wordt overgemaakt en het aantal heropende zaken. Het beginsaldo is het aantal lopende zaken in het begin van het jaar. Voor het parket van Brussel gaat het om 72.107 nieuwe zaken en 3.093 heropende dossiers in 2015. Dit is

iets meer dan de helft van de binnenkomende zaken in het rechtsgebied van Brussel, dat ook de correctionele parketten van Waals-Brabant, Halle-Vilvoorde en Leuven omvat.

In 2015 daalde het aantal binnenkomende correctionele zaken ten opzichte van het jaar voordien, zowel binnen het rechtsgebied als voor het parket van Brussel²²⁰, met respectievelijk -5,5% en -4,5%. Een dalende tendens die sinds 2011 waarneembaar is en die mogelijk verklaard kan worden door de invoering van COL 8/2005, van kracht sinds 1 juli 2005, betreffende het ambtshalve politieel onderzoek (APO) en het vereenvoudigd proces-verbaal (VPV). De instroom wordt bijgevolg beïnvloed door deze procedures, aangezien bepaalde APO's en VPV's²²¹ niet worden overgemaakt aan het parket.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Instroom	134.357	118.804	109.156	110.874	101.426	96.635 (75.200)
Saldo op 1 jan.	36.225	37.220	37.141	35.142	37.562	39.715 (30.858)

Tabel 35: Aantal rechtszaken behandeld door het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV: Openbaar Ministerie²²²

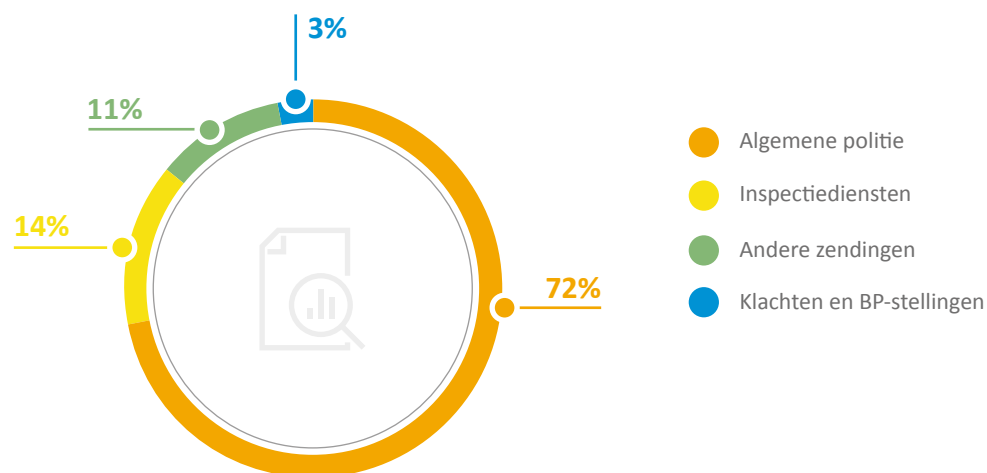
²¹⁹ Art. 71 SW.

²²⁰ Om de gegevens van 2015 te kunnen vergelijken met de vorige jaren, hebben we ervoor gekozen om de samenvoeging van de zaken behandeld door het parket van Brussel en het parket van Halle-Vilvoorde te behouden.

²²¹ APO onbekende dader of vereenvoudigd APO, zie Omzendbrief COL 8/2005 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 1 juli 2005, herzien op 18 september 2014.

²²² De tabel geeft de evolutie weer van het aantal zaken dat werd behandeld en afgesloten door het correctionele parket van Brussel (inclusief Halle-Vilvoorde). Aangezien de splitsing van het gerechtelijk arrondissement Brussel in werking is getreden op 1 april 2014 staat het aantal zaken dat eigen is aan het parket van Brussel voor de gegevens 2015 tussen haakjes vermeld.

Wat de wijze van instroom van de rechtszaken betreft, zijn de meeste dossiers afkomstig van de politiediensten, vanop afstand gevolgd door de administratieve diensten met beperkte verbaliserende bevoegdheden zoals douane en accijnzen, de NMBS enz. In 2015 waren 8.421 binnenkomende dossiers (of 11%) van het correctionele parket van Brussel afkomstig van zendingen van een andere gerechtelijke instantie²²³.

Figuur 68: Instroom van de zaken in de loop van 2015 naar het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

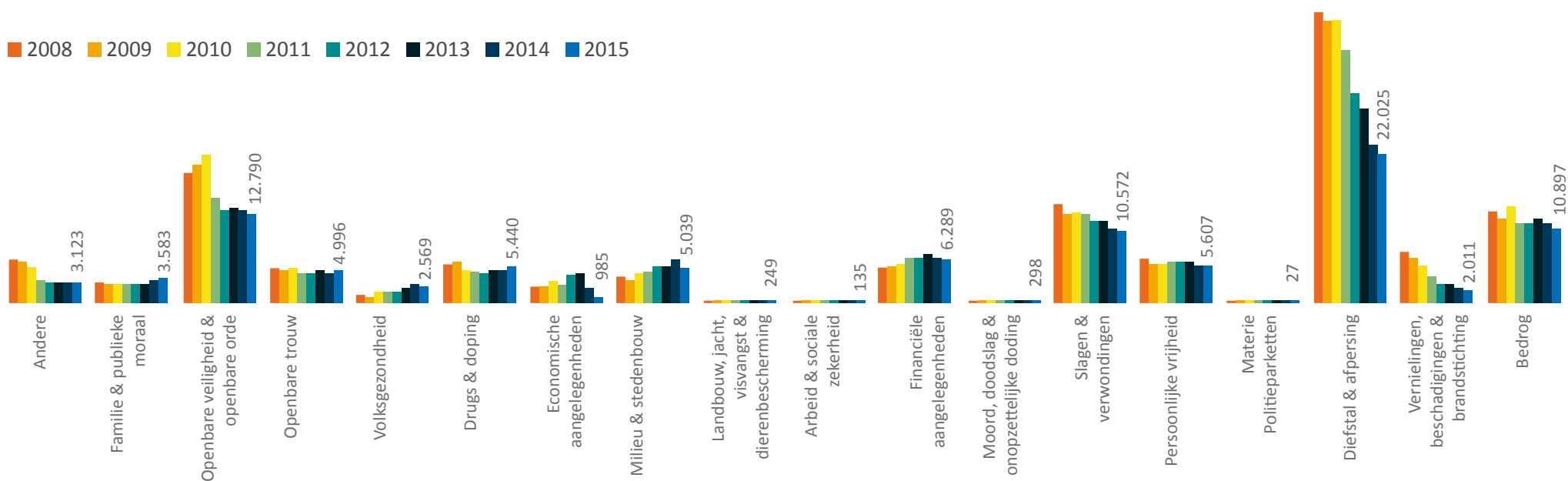
Bij deze nieuwe zaken komen nog eens 30.858 niet-afgehandelde dossiers, waarvan 19% betrekking heeft op zaken die vóór 2010 aan het parket werden overgemaakt.

²²³ Bedoeld zijn: de terbeschikkingstellingen uitgesproken door andere parketten of rechtbanken, andere afdelingen en secties van hetzelfde parket, parketten en rechtbanken van hetzelfde gerechtelijk arrondissement die aanleiding geven tot de opening van een nieuwe zaak, buitenlandse parketten en rechtbanken, alsook de strafzaken die niet konden worden verbonden aan een instroomwijze door de politie, de inspectiediensten en klachten/burgerlijke partijen.

3.1.2. Instroom volgens type van tenlastelegging

Door de opsplitsing van het correctionele parket van Brussel in 2014 is het heel moeilijk om de situatie 2015 te vergelijken met de vorige jaren. Rekening houdend met de instroom (nieuwe dossiers en heropende dossiers) van het parket van Halle-Vilvoorde, stellen we echter vast dat, in vergelijking met vorig jaar, het aantal zaken inzake openbare trouw²²⁴ en drugs het sterkst gestegen is met respectievelijk 4.251 (745)²²⁵ en 4.076 (1.364) dossiers binnengekomen op de parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde in 2015. Dat is een stijging van +16,92% en +13,40% in vergelijking met het jaar voordien.

Figuur 69: Instroom van zaken van de correctionele parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde volgens het type van tenlastelegging (cijfers 2015 weergegeven) – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

²²⁴ Worden beoogd, dossiers met betrekking tot inbreuken op het strafwetboek of bijzondere wetten inzake valsheid in geschriften, aanmatiging (inmenging in openbare functies, van functies/titels/rangen/naam/ enz.), vervalsing en namaak, valse munten alsook valsheid voor het gerecht (getuigenis, verklaringen, beïnvloeding van getuigen enz.).

²²⁵ De cijfers tussen haakjes betreffen de gerechtelijke dossiers die onder het parket Halle-Vilvoorde vallen.

Omgekeerd zijn de categorieën van tenlastelegging met betrekking tot economische zaken en milieu/stedenbouw het sterkst gedaald, respectievelijk met -54,38% en -20,17% in vergelijking met 2014; dit zijn 829 en 4.442 dossiers voor de parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde.

De meest voorkomende types van tenlastelegging binnen het instroomvolume zijn ook die met de minst grote jaarlijkse variaties: zaken in verband met diefstallen en afpersing, verstoring van de openbare orde en de openbare veiligheid, alsook fraude en slagen en verwondingen. Met uitzondering van de tenlasteleggingen inzake openbare orde en openbare veiligheid, valt op dat de meeste inbreuken die op het parket binnenkomen, overeenkomen met de categorieën van inbreuken die het zwaarst doorwegen in de politiestatistieken (zie hoger).

De dossiers rond diefstal en afpersing vertegenwoordigen 22% van de instroom van het parket van Brussel (parket van Halle-Vilvoorde niet inbegrepen). Als we het aantal rechtszaken ter zake behandeld door het parket van Brussel vergelijken met het aantal feiten geregistreerd door de politiediensten, zien we dat een op de 5 pv's wordt overgemaakt aan het parket. Voor diefstallen waarbij er geen verdachte is, kan immers een vereenvoudigd proces-verbaal²²⁶ worden opgesteld,

dat niet systematisch wordt overgemaakt aan het parket. Dit verklaart gedeeltelijk waarom het aantal door de politie vastgestelde feiten niet noodzakelijk overeenstemt met het aantal door het parket behandelde zaken. De termijnen voor de behandeling van een gerechtelijk dossier door het parket, de eventuele herkwalificatie door het parket, de samenloop/samenhang van misdrijven of de seponering op politieel niveau zijn andere factoren die de niet-overeenstemming tussen de politieel en gerechtelijke gegevens verklaren.

Tot slot hebben 28.985 zaken die in 2015 zijn binnengekomen op het correctionele parket van Brussel (38,54% van de totale instroom) betrekking op dossiers waarvoor geen verdachte werd geïdentificeerd of geregistreerd. Dit betekent niet noodzakelijk dat de dossiers om technische redenen geseponerd zullen worden, aangezien de daders geïdentificeerd kunnen worden na afloop van de onderzoeksdaden die door de onderzoeksrechter worden bevolen en die worden uitgevoerd tijdens het gerechtelijk onderzoek door de politiediensten.

3.1.3. Uitstroom en lopende zaken op het einde van het jaar

De uitstroom van de zaken stemt overeen met het aantal zaken dat door het parket werd afgesloten. Het betreft 74.202 dossiers die in de loop van 2015 werden afgesloten door het correctionele parket van Brussel en 31.856 lopende zaken op het einde van het jaar. Als we ons baseren op de samenvoeging van de dossiers van de parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde om deze uitstroom te vergelijken met de vorige jaren, stellen we vast dat net zoals de instroom ook de uitstroom daalt.

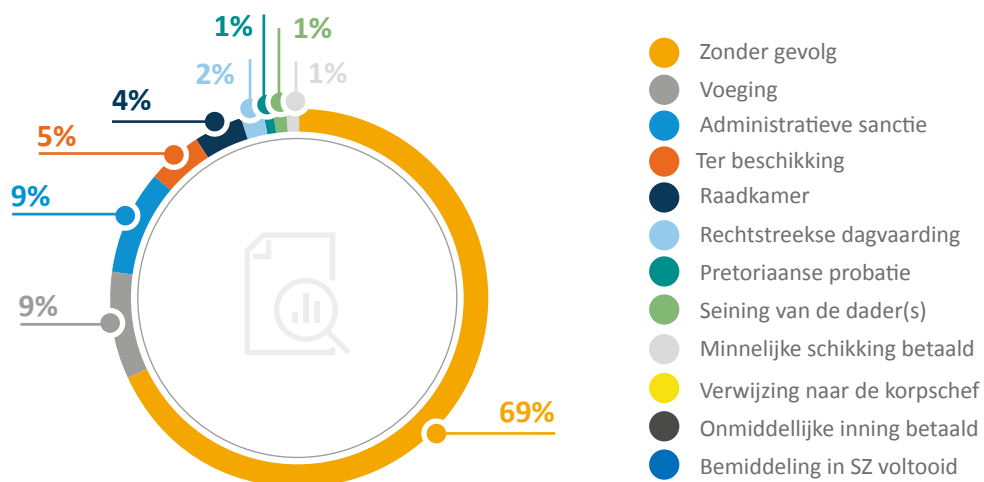
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uitstroom	133.362	118.883	111.155	108.454	99.273	96.968 (74.202)
Saldo op 31 dec.	37.220	37.141	35.142	37.562	39.715	39.382 (31.856)

Tabel 36: Aantal rechtszaken afgesloten door het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

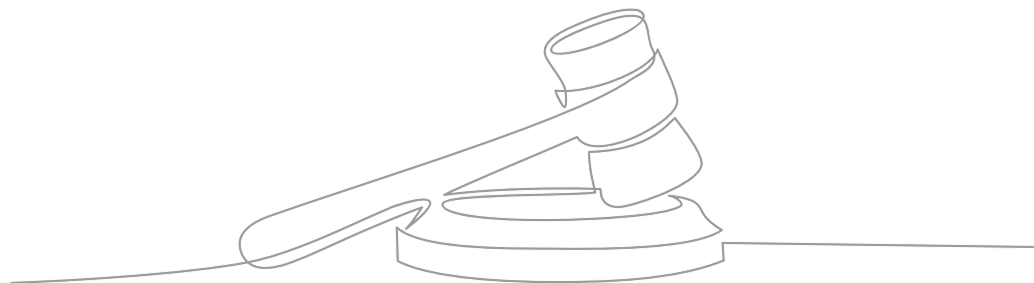
²²⁶ Omzendbrief COL 8/2008 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 15 juni 2006.

Verhoudingsgewijs zijn het de beslissingen van seponering en van samenvoeging van rechtszaken die het vaakst genomen worden. Voor het parket van Brussel gaat het om 51.443 geseponeerde zaken en 7.265 samenvoegingen in 2015. Meer bepaald:

- iets meer dan 35% van de zaken wordt om technische redenen geseponerd door het parket van Brussel, tegenover 60% binnen het volledige rechtsgebied van Brussel. Zowel binnen het rechtsgebied als op het parket wordt het ontbreken van een verdachte in de helft van de gevallen aangevoerd als technische reden,

Figuur 70: Uitstroom van zaken volgens het type van eindbeslissing van het correctionele parket van Brussel in 2015 – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

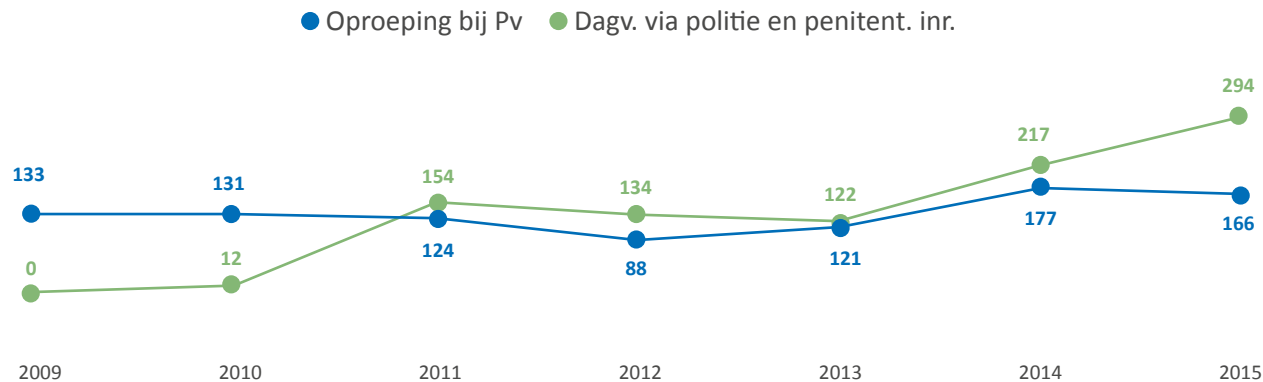
- wanneer een of meerdere zaken met een andere zaak worden samengevoegd, worden alle beslissingen daarna op het niveau van de hoofdzaak geregistreerd. De aangehechte zaken ontvangen de beslissing tot 'samenvoeging'. Dit vertegenwoordigt 9,79% van de uitstroom van het parket van Brussel voor het jaar 2015. Dit betekent dat dit deel van de zaken niet echt wordt afgesloten, aangezien die dus worden opgenomen in andere lopende dossiers.

De derde categorie van eindbeslissing in een zaak heeft betrekking op de 'terbeschikkingstellingen'. Het gaat om 4.328 dossiers in 2015, dat is 5,83% van de uitstroom van het correctionele parket van Brussel. De zaken die 'ter beschikking gesteld' werden, zijn afgesloten voor het parket 'dat de beslissing heeft genomen', hoewel dit niet betekent dat het strafdossier *per se* is afgesloten. De zaak wordt immers overgedragen aan een andere bestemming die een nieuwe zaak moet openen en het gerechtelijk onderzoek moet starten. Wat het rechtsgebied van Brussel betreft, wordt 40,75% van deze zaken overgedragen aan een parket van een ander rechtsgebied en 34,30% aan een ander parket binnen hetzelfde rechtsgebied. Bijna een op de vier zaken wordt doorverwezen naar andere afdelingen van hetzelfde parket (jeugd, verkeer), naar het arbeidsauditoraat of naar buitenlandse parketten.

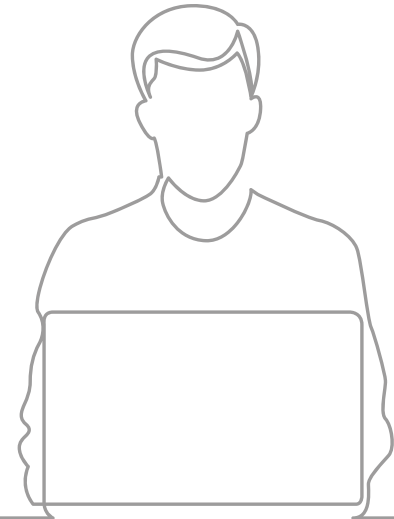
3.1.4. Procedure van versnelde verschijning

De zaken afgesloten met een beslissing tot rechtstreekse dagvaarding vertegenwoordigen een heel klein deel van de beslissingen genomen binnen het rechtsgebied en door het parket van Brussel. Het gaat respectievelijk om 2,74% en 1,23% van de uitstroom, dit zijn 3.891 en 912 dossiers. De rechtstreekse dagvaarding wordt opgesplitst in verschillende types van procedures en het gaat meestal om een rechtstreekse dagvaarding door het Openbaar Ministerie, waarvoor de mogelijkheden tot aanhangigmaking bij de correctionele rechtbank in 2016 werden uitgebreid²²⁷.

Onder de modaliteiten van rechtstreekse dagvaarding vallen de wijzen van ‘versnelde’ verschijning die vooral een middel zijn om de strijd aan te gaan met de stadscriminaliteit²²⁸. Dit omvat twee types van rechtstreekse dagvaarding: de dagvaarding door de politie²²⁹ en de oproeping bij proces-verbaal²³⁰. Het snelrecht²³¹ wordt bijna niet meer toegepast. Over dit ‘snelrecht’ werd in 2002 immers een arrest uitgevaardigd door het Grondwettelijk Hof dat heeft geoordeeld dat dit de beklaagde niet voldoende tijd en faciliteiten verschaftte om zijn verweer voor te bereiden. Het arrest heeft onder meer de bepalingen vernietigd die het Openbaar Ministerie het recht verlenen om een aanhoudingsbevel te eisen met het oog op een onmiddellijke verschijning²³².

Figuur 71: Aantal oproepingen bij pv en dagvaardingen door de politie in het rechtsgebied van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

²²⁷ Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S., 19 februari 2016.

²²⁸ Omzendbrief COL 18/2010 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 17 september 2010.

²²⁹ Artikel 645 van het Wetboek van Strafvordering.

²³⁰ Art. 216 *quater* WSV.

²³¹ Art. 2016 *quinquies* tot *septies* WSV; Wet van 28 maart 2000 tot invoering van een procedure van onmiddellijke verschijning in strafzaken, B.S., 1 april 2000.

²³² Grondwettelijk Hof, Arrest 56/2002 van 28 maart 2002.

Het aantal zaken dat door de Parketten naar andere openbare diensten worden doorverwezen met het oog op een administratieve sanctie betreffen vooral overtredingen op de bijzondere wetten, meer in het bijzonder inzake milieu.

Op nationaal niveau zien we dat de versnelde procedure minder vaak wordt toegepast. De parketten van Luik, Oost-Vlaanderen en Antwerpen gebruiken deze het meest²³³.

In het rechtsgebied van Brussel zien we een toename van het aantal beslissingen tot dagvaarding door de politie sinds 2013, voornamelijk te wijten aan het parket van Brussel.

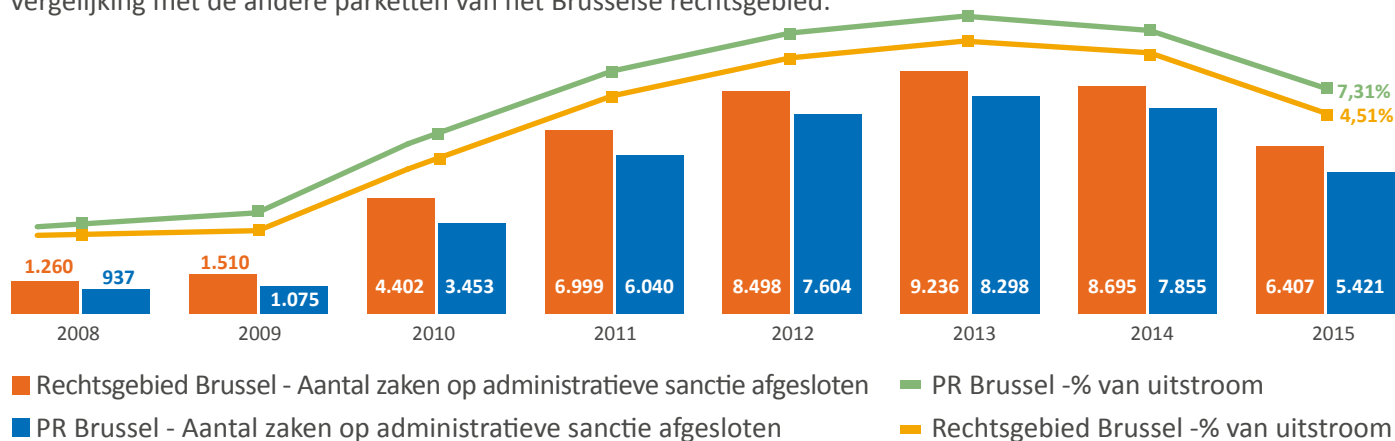
Wat het correctionele parket van Brussel betreft, is het heel moeilijk om de evolutie van deze procedures in 2015 te traceren vanwege de opsplitsing van het parket. De oproeping bij proces-verbaal en de dagvaarding door de politie vertegenwoordigen respectievelijk 9,65% en 10,20% van de uitgesproken rechtstreekse dagvaardingen, dus in totaal 181 zaken in 2015. Een op de twee oproepingen bij proces-verbaal binnen het rechtsgebied van Brussel wordt gedaan door het correctionele parket van Brussel, tegenover een op drie voor de dagvaardingen door de politie.

Technisch gezien is het ook moeilijk om de statistieken ter zake te interpreteren vermits in de praktijk niet alle parketten de gegevens op dezelfde manier registreren in het TPI/REA-systeem en *de facto* kunnen oproepingen bij proces-verbaal als rechtstreekse dagvaardingen door het Openbaar Ministerie worden geregistreerd.

3.1.5. Administratieve sancties

In het rechtsgebied van Brussel werden in 2015 6.407 zaken door de parketten doorverwezen naar andere overheidsdiensten met het oog op een administratieve sanctie, dat is 4,51% van de uitstroom. Het gaat voornamelijk om inbreuken op de bijzondere wetten, in het bijzonder op het vlak van milieu (65% van de doorverwezen zaken). Toch zien we een positieve evolutie in deze eindbeslissing van de zaken omdat het percentage van deze beslissingen sinds 2009 stijgt met een piek in 2013. De evolutie van dit percentage volgt dezelfde tendens als het aantal zaken behandeld door het correctionele parket van Brussel waar in 2015 5.421 dossiers op die manier werden afgesloten. 76% van de zaken ging om inbreuken op het vlak van milieu en stedenbouw.

De eindbeslissingen tot administratieve sanctie worden binnen het rechtsgebied voornamelijk toegepast door het correctionele parket van Brussel (84%) en hebben een behandelingsduur van 13 dagen, dat is de kortste duur in vergelijking met de andere parketten van het Brusselse rechtsgebied.

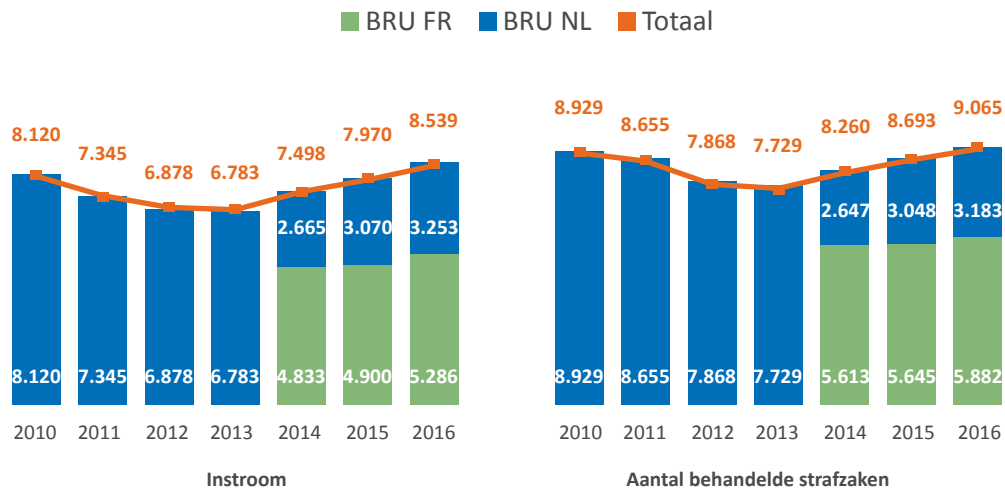
Figuur 72: Evolutie van het aantal zaken afgesloten met een administratieve sanctie (2008-2015), het jaar 2015 betreft enkel het correctionele parket van Brussel (exclusief Halle-Vilvoorde) – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie

²³³ Antwoord van 6 november 2017 op vraag nr. 2053 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Sabien Lahaye-Battheu van 13 juli 2017 (N.), *Ch.*, 54e legislatuur, zitting van 7 november 2017, nr. 134, pp. 439-440.

3.2. RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG

3.2.1. In- en uitstroom en saldo

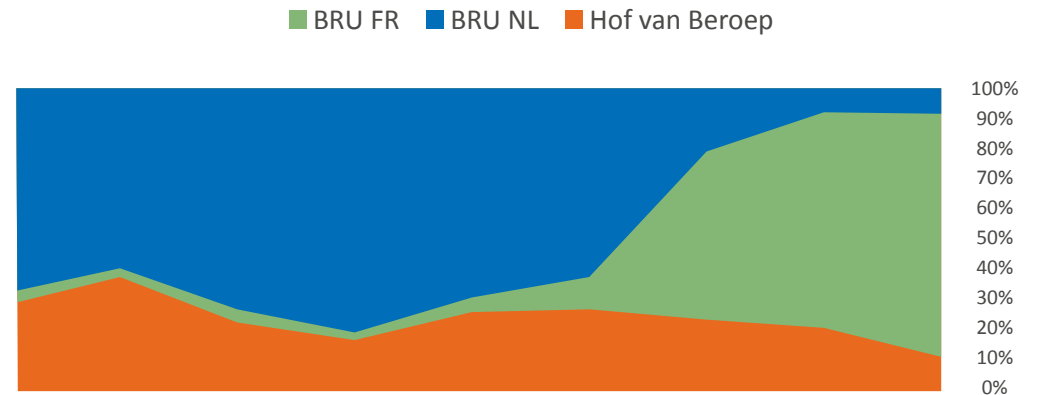
In tegenstelling tot de instroom van zaken op het parket van Brussel, is het aantal strafzaken dat behandeld wordt door de correctionele afdeling van de Brusselse, Franstalige en Nederlandstalige rechtbanken van eerste aanleg (REA) sinds 2014 gestegen. In 2016 behandelde de REA van Brussel 8.539 nieuwe zaken, dat is een stijging met 7,88% voor de Franstalige kamer en 5,96% voor de Nederlandstalige kamer van de REA in 2016 in vergelijking met het jaar voordien. Het aantal lopende zaken in het begin van het jaar gaat sinds 2012 dan weer in dalende lijn met 1.611 dossiers in 2016. Dat is 13% minder dan een jaar eerder. In de loop van 2016 werden er 9.065 zaken behandeld, een lichte stijging (+4,28%) in vergelijking met het jaar voordien.

Figuur 73: Saldo op 1 januari – BPV/BOPV. Bron: TPI/REA

3.2.2. Gerechtelijke beslissingen

Het aantal vrijheidsstraffen, uitgesproken door de correctionele en politierechtbanken, steeg in 2016 met 12% in vergelijking met het jaar voordien en is sinds 2014 gestegen.

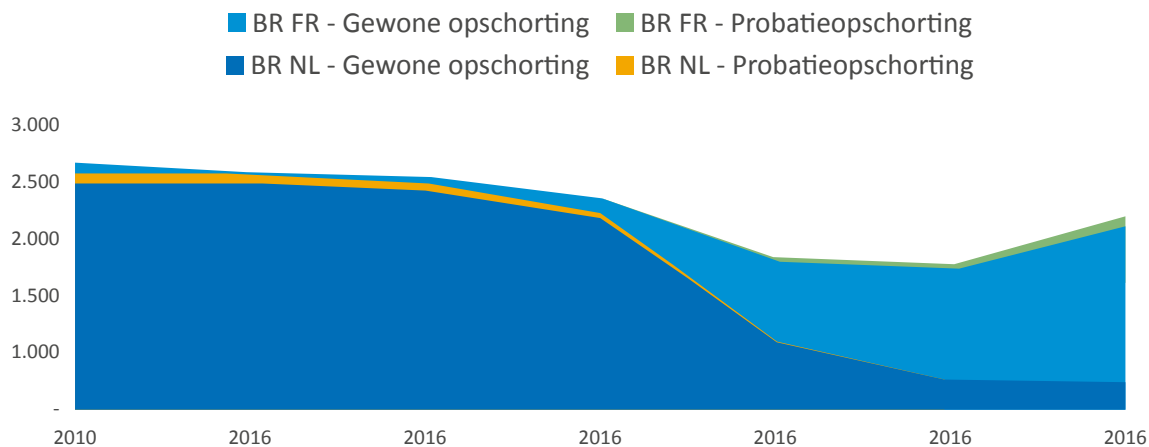

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brussel NL	3.023	2.648	3.253	3.593	3.078	2.777	930	353	375
Brussel FR	177	129	192	111	214	474	2.473	3.171	3.575
Hof van beroep	694	775	682	706	681	657	555	572	508

Figuur 74: Aantal veroordelingen tot een vrijheidsstraf – BPV/BOPV. Bron: Dienst Strafreger, extractie d.d. 1/8/2017

Deze cijfers moeten echter genuanceerd worden: een veroordeling kan aanleiding geven tot een of meerdere vrijheidsstraffen en een beklaagde kan in eenzelfde jaar veroordeeld worden tot meerdere vrijheidsstraffen. Bovendien kunnen vrijheidsstraffen gepaard gaan met een eenvoudig uitstel of een probatie-uitstel. Bijgevolg zal slechts een deel van deze veroordelingen daadwerkelijk leiden tot een inschrijving in het gevangenisregister. In 2016 werd 44% van alle vrijheidsberovingen uitgesproken door de correctionele rechtbanken (FR en NL) van Brussel verbonden aan een eenvoudig uitstel (35%) of een probatie-uitstel (9,1%). In feite moesten slechts 2.207 vrijheidsstraffen worden uitgevoerd in de Brusselse gevangenis (zie lager).

Wat de beslissingen tot opschorting²³⁴ van de uitspraak betreft, deze zijn in 2016 met 12,09% gestegen ten opzichte van vorig jaar. Eenvoudige en probatie-opschortingen²³⁵ volgen dezelfde stijgende trend met respectievelijk +32% en +35% in 2016. De gewone opschortingen worden het vaakst uitgesproken door de correctionele rechtbanken van het arrondissement Brussel.

Figuur 75: Evolutie van het aantal beslissingen tot opschorting van de veroordeling 2010-2016 – BPV/BOPV. Bron: Dienst Strafregister, extractie d.d. 1/8/2017

²³⁴ De opschorting van de veroordeling – tijdens de proeftermijn – betekent geenszins dat er niets ten laste wordt gelegd van de veroordeelde: de tenlastelegging van de feiten blijft bewezen en de dader wordt schuldig bevonden. Om de opschorting te kunnen uitspreken: mogen de feiten niet van die aard lijken dat zij een vrijheidsstraf van vijf jaar of meer vereisen (1), mag de dader nog niet eerder veroordeeld zijn tot een criminele straf of tot een gevangenisstraf van meer dan 6 maanden (2), moet de veroordeelde instemmen met de uitspraak van de opschorting (3).

²³⁵ Indien de feitenrechter de beslissing tot opschorting van de veroordeling bindt aan bijzondere voorwaarden.

3.3. PENITENTIAIRE INRICHTINGEN

De Brusselse gevangenis bestaat uit twee penitentiaire sites in het Gewest. Enerzijds de gevangenis Vorst-Berkendael met een psychiatrische afdeling voor geïnterneerden en de vrouwegevangenis en anderzijds het arresthuis van Sint-Gillis waarnaar de geïnterneerden van Vorst in de herfst van 2016 werden overgebracht. De site van Sint-Gillis is, als arresthuis, nu de plaats waar alle gevangenen worden opgesloten.

UIT HET ACTIVITEITENVERSLAG VAN HET DIRECTORAAT-GENERAAL PENITENTIAIRE INRICHTINGEN WERDEN ZES BESCHIKBARE INDICATOREN OVERGENOMEN, NAMELIJK:

Het aantal gedetineerden: dit is de gemiddelde gevangenispopulatie, omwille van de schommeling ervan het hele jaar door.

De overbevolkingsgraad: het gaat om een graad berekend op basis van het gemiddeld aantal gedetineerden in vergelijking met de gemiddelde capaciteit van voorziene plaatsen.

Het aandeel van de beklaagden: het is interessant om een onderscheid te maken tussen beklaagden die beschuldigd zijn in afwachting van een definitief vonnis en veroordeelend die worden vastgehouden in het kader van de strafuitvoering.

Elektronisch toezicht: dit gaat over de veroordeelden en beklaagden die fysieke niet aanwezig zijn in de penitentiaire instellingen, maar onder het stelsel van elektronisch toezicht vallen.

Zelfmoorden en andere overlijdens: alleen zelfmoorden worden geïdentificeerd. Door het medisch beroepsgeheim kunnen de andere overlijdens niet worden beschreven.

Het personeel in voltijdsequivalent (VTE): het gaat om het volledige personeel, namelijk directie, administratief en medisch personeel, ambtenaren en toezichthoudend of technisch personeel.

Site	Indicatoren	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sint-Gillis	Gedetineerden	617	627	753	837	828	751	740	850
	Overbevolking	23%	25%	38%	43%	41%	37%	26%	46%
	Beklaagden/Veroordeelden	56%	48%	44%	42%	47%	52%	63%	70%
	Elektronisch toezicht	10	13,1	13,1	31,8	39,3	48,1	47,1	154,7
	Zelfmoord en andere overlijdens	3	3	3	6	8	4	3	1
	VTE personeel	401,5	418,15	432,91	442,8	434,7	394,3	411,5	443,4
Vorst	Gedetineerden	611	652	669	619	600	495	302	174
	Overbevolking	51%	61%	65%	53%	48%	28%	6%	-4%
	Aandeel van de beklaagden	70%	73%	69%	64%	61%	62%	58%	12%
	Elektronisch toezicht	81,5	57,3	61,5	100,9	139,2	193	151,9	66,2
	Zelfmoord en andere overlijdens	3	3	2	2	2	3	0	0
Berkendael	Gedetineerden	76	88	96	92	94	86	91	79
	Overbevolking	19%	37%	50%	44%	47%	35%	42%	23%
	Aandeel van de beklaagden	53%	55%	50%	48%	58%	48%	51%	52%
	Elektronisch toezicht	11,8	8,9	11,5	15,2	22,9	26,1	15,37	21,2
	Zelfmoord en andere overlijdens	0	0	0	0	0	0	1	0
Vorst & Berkendael	VTE personeel	431,05	429,1	424,6	433,25	421,26	391,76	341,1	333,11
TOTAAL	Gedetineerden	1.303,7	1.366,8	1.518,1	1.548,1	1.522,6	1.333	1.132,7	1.102
	Elektronisch toezicht	103,3	79,3	86,1	147,9	201,4	267,2	214,37	242,1
	Zelfmoord en andere overlijdens	6	6	5	8	10	7	4	1

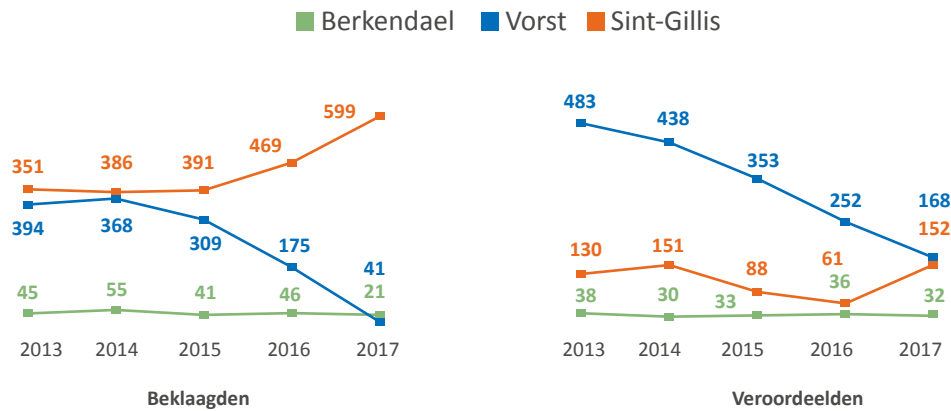

Op nationaal niveau wordt de overbevolkingsgraad in de gevangnissen geschat op 16%²³⁶ in 2017 tegenover 9% vorig jaar. In 2017 was de gemiddelde overbevolkingsgraad het hoogst in het arresthuis van Sint-Gillis, met een dagelijkse bevolking van 850 gedetineerden van wie 70% op een vonnis wacht.

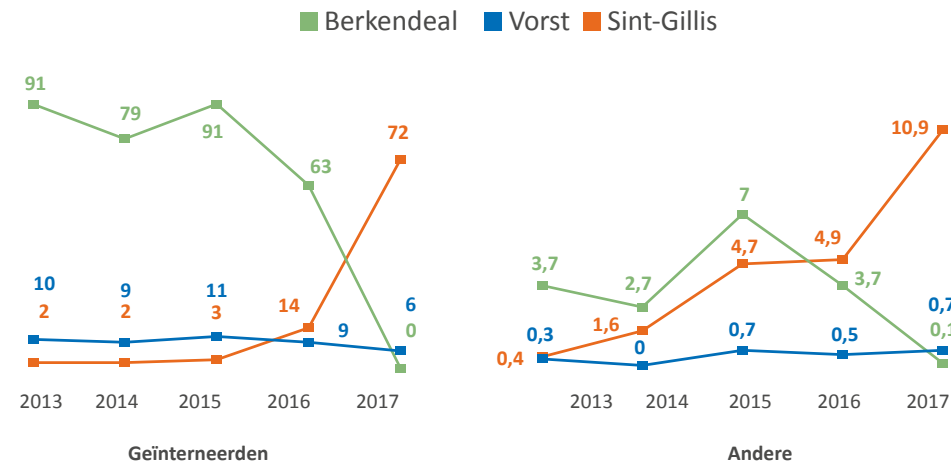
De overbevolkingsgraad daalt in de instellingen van Berkendael (23% in 2017 tegenover 42% het jaar voordien) en bedraagt -4% in de gevangenis van Vorst in 2017, een voortzetting van de neerwaartse trend die sinds 2012 wordt waargenomen. In deze laatste gevangenis daalde de gemiddelde dagelijkse bevolking van de gedetineerden in 2017 met 0,42% in vergelijking met het jaar ervoor en met 72% in vergelijking met 2013. Deze belangrijke verschillen zijn voornamelijk te verklaren door de overplaatsing van geïnterneerden van de site van Vorst naar Sint-Gillis, alsook door de omvorming van de site tot een arresthuis waar de beklaagden bij voorrang naar worden overgebracht in afwachting van de uitspraak van de straf door de rechtbank (zie lager).

²³⁶ ZEEGERS J., *Analyse: la surpopulation carcérale en Belgique*, Brussel: Les analyses du Centre Jean Gol, 2017, p. 3.

Tabel 37: Globale cijfers van de Brusselse penitentiaire instellingen (2010-2017) – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI

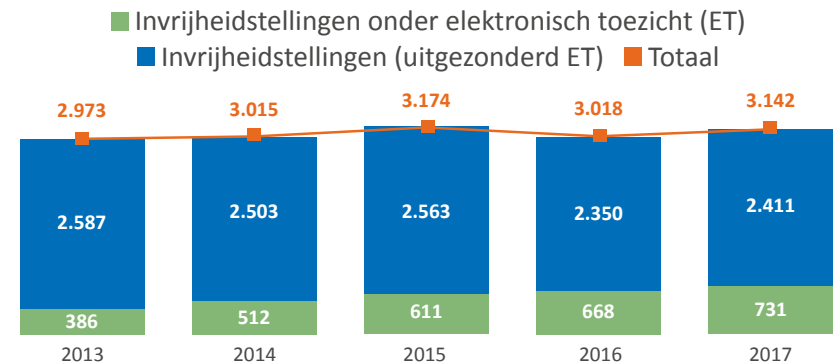
Figuur 76: Evolutie van de gemiddelde dagelijkse bevolking per prioritaire wettelijke situatie: beklaagden en veroordeelden (2013-2017) – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI

Figuur 77: Evolutie 2013-2017 van de gemiddelde dagelijkse bevolking per prioritaire wettelijke situatie: geïnterneerden en anderen – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - FOD Justitie - DG EPI

Wat de invrijheidstellingen betreft: 2.411 gedetineerden hebben de gevangenis rechtstreeks verlaten als gevolg van een beslissing tot invrijheidstelling in 2017. Dit cijfer wordt aangevuld met de invrijheidstelling van 731 gedetineerden die onder het stelsel van het elektronisch toezicht (ET) vielen. Dit is dus een uitstroom van 3.142 invrijheidstellingen, of +5% ten opzichte van 2016 en +6% ten opzichte van 2013. In 2017 omvat de uitstroom (uitgezonderd ET) voornamelijk de invrijheidstellingen van beklaagden in voorlopige hechtenis (59%) en voorlopige invrijheidstellingen (28%) van veroordeelden die in totaal maximaal 3 jaar gevangenisstraf uitzitten. Slechts 1 procent van de invrijheidstellingen betreft strafzaken. In 2017 daalde het aantal invrijheidstellingen zonder elektronisch toezicht in de gevangenis van Vorst met 83% in vergelijking met het jaar voordien en dit aantal steeg met 44% in het arresthuis van Sint-Gillis, terwijl het stabiel bleef binnen de afdeling van Berkendael.

Het aantal invrijheidstellingen onder elektronisch toezicht blijft stijgen: + 9% in 2017 in vergelijking met het jaar ervoor (en +89% in vergelijking met 2013). Dit is voornamelijk te verklaren door de situatie in Sint-Gillis waar 459 invrijheidstellingen met ET werden uitgevoerd in 2017, dat is drie keer meer dan het jaar voordien. Wat de gevangenis van Vorst betreft, zijn de invrijheidstellingen onder elektronisch toezicht in dezelfde periode met 58% gedaald.

Figuur 78: Evolutie van het aantal invrijheidstellingen zonder en met elektronisch toezicht 2013-2017 – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI

3.4. BRUSSELSE JUSTITIEHUIZEN

In 1996 beslist de federale regering om één enkele structuur op te richten die alle actoren van het paragerechtelijk systeem omvat. Ingevolge deze beslissing worden de Justitiehuisen in 1999 opgericht onder toezicht van het gevangenisbestuur, verdeeld over elk gerechtelijk arrondissement. Ze worden in 2007 ondergebracht onder een autonome directie van de FOD Justitie en het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht.

In 2015, na de Zesde Staatshervorming, vallen de Justitiehuisen onder de bevoegdheid van de Federatie Wallonië-Brussel en de Vlaamse Gemeenschap. Het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht wordt dan opgesplitst in twee aparte entiteiten: het Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht (VCET) en het *Centre de Surveillance électronique* (CSE).

De Administration générale des Maisons de justice is eveneens belast met vijf nieuwe bevoegdheden, waarvan er vier²³⁷ tot de gesubsidieerde opdrachten behoren in samenwerking met externe verenigingen zodat zij voortaan kunnen ingrijpen voor de invrijheidstelling van de gedetineerden. Het gaat om:

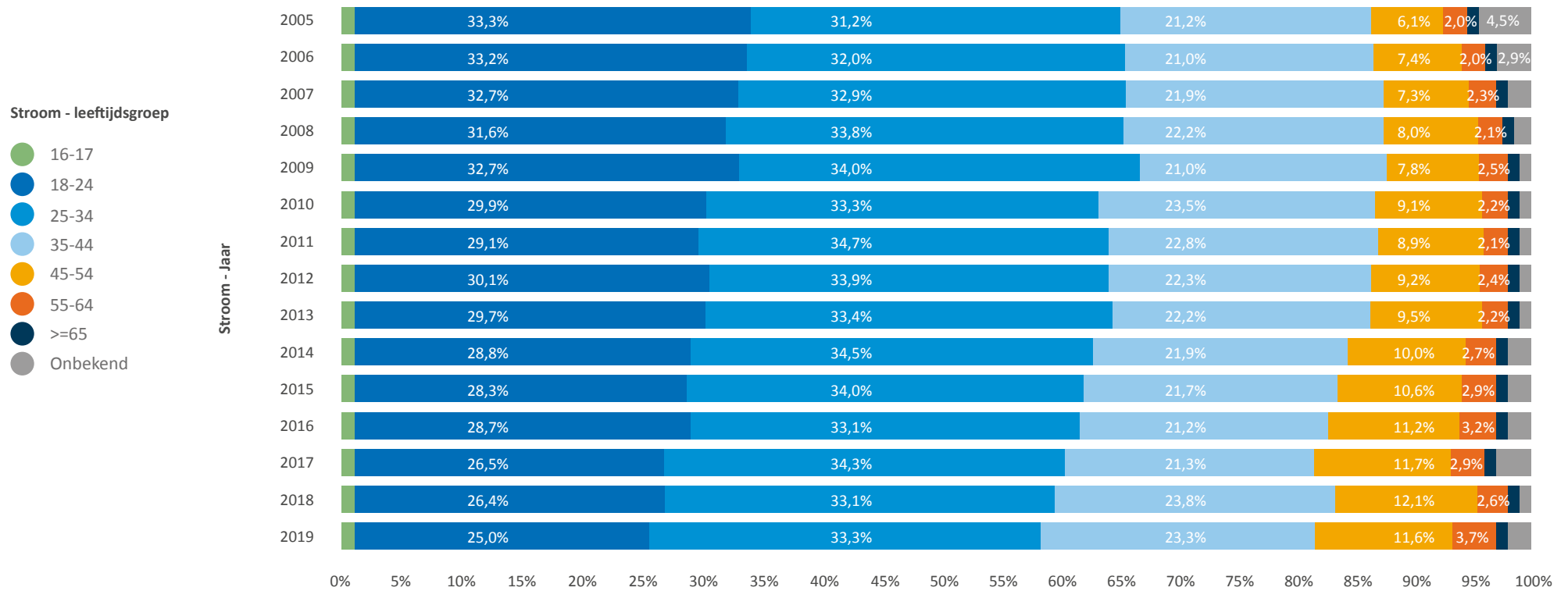
- juridische eerstelijns hulp,
- drie ontmoetingsruimten in het gerechtelijk arrondissement van Brussel,
- maatschappelijke hulp aan rechtzoekenden,
- maatschappelijke hulp aan gedetineerden.

In 2018 behandelde het Franstalige Justitiehuis van Brussel 7.223 nieuwe dossiers, waarvan het merendeel betrekking had op strafrechtelijke opdrachten, wat stabiel is in vergelijking met het jaar voordien, toen er sprake was van 7.249 dossiers. Tussen 2017 en 2018 stellen we een stijging vast met 12% van de alternatieven voor voorlopige hechtenis en met 15% van de probaties. Wat het profiel betreft van de Brusselse rechtzoekenden die worden opgevangen door het Franstalige Justitiehuis, zien we een langzame maar constante daling van de schijf van de 18 tot 24-jarigen, die in 2005 een derde van de rechtzoekenden vertegenwoordigt terwijl dat 15 jaar later nog maar een kwart is.

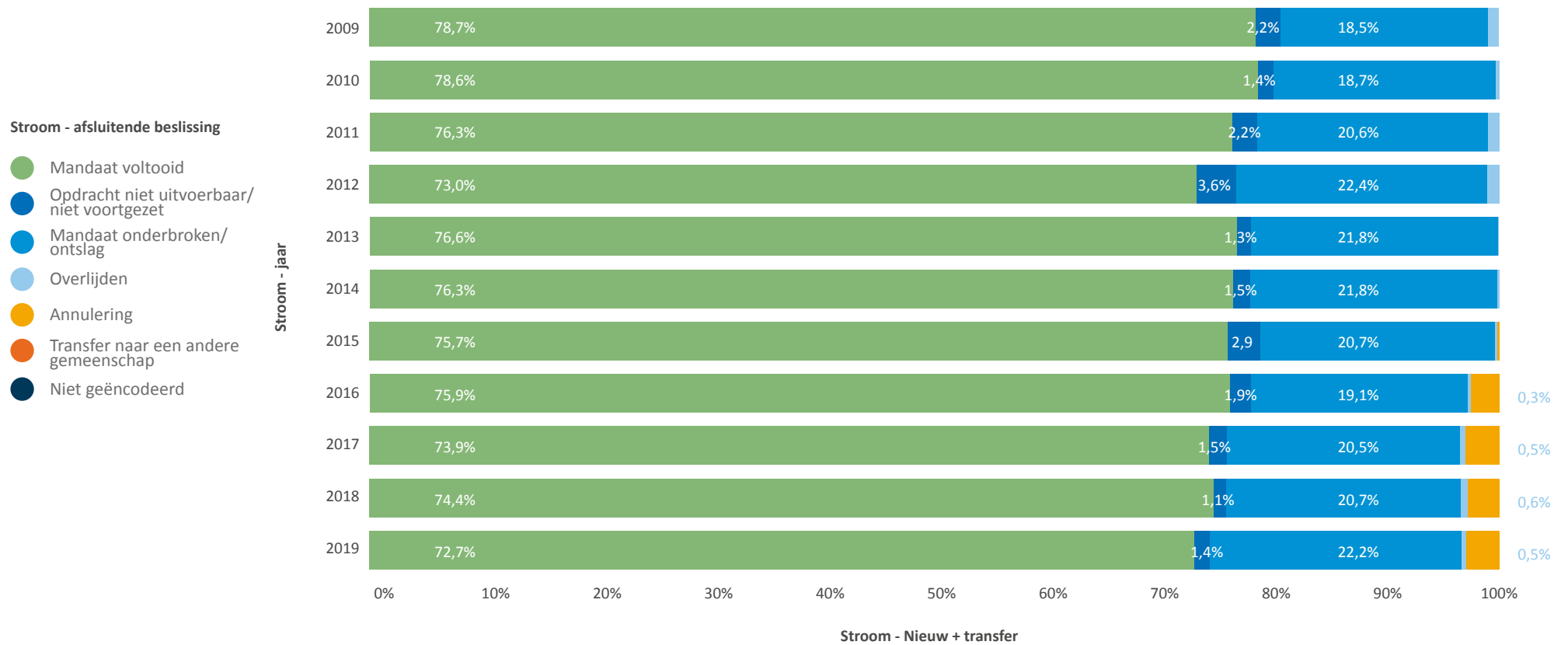
²³⁷ De vijfde nieuwe bevoegdheid als gevolg van de Zesde Staatshervorming heeft betrekking op het gemeenschapscentrum voor minderjarigen die uit handen werden gegeven.

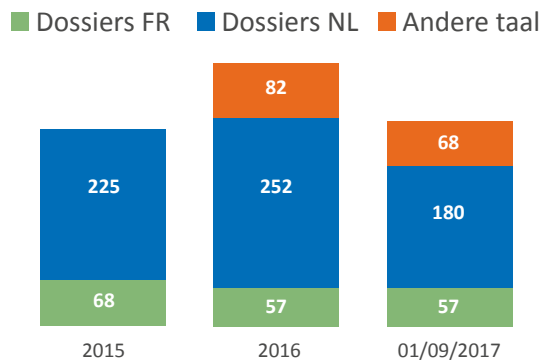
Figuur 79: Instroom van de dossiers van het Franstalige Justitiehuis van Brussel in 2018 volgens het profiel van de rechtzoekende – BPV/BOPV. Bron: FR Justitiehuis, AGMJ

Het aantal onderbroken mandaten stijgt met minder dan 3% in 10 jaar, wat wijst op een relatieve stabiliteit op dit gebied.

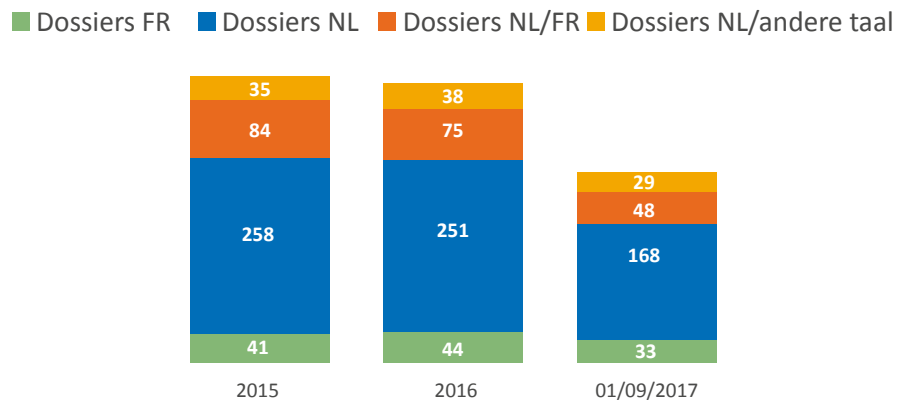

Figuur 80: Redenen voor de afsluiting van de dossiers van het Franstalige Justitiehuis van Brussel – BPV/BOPV. Bron: FR Justitiehuis, AGMJ

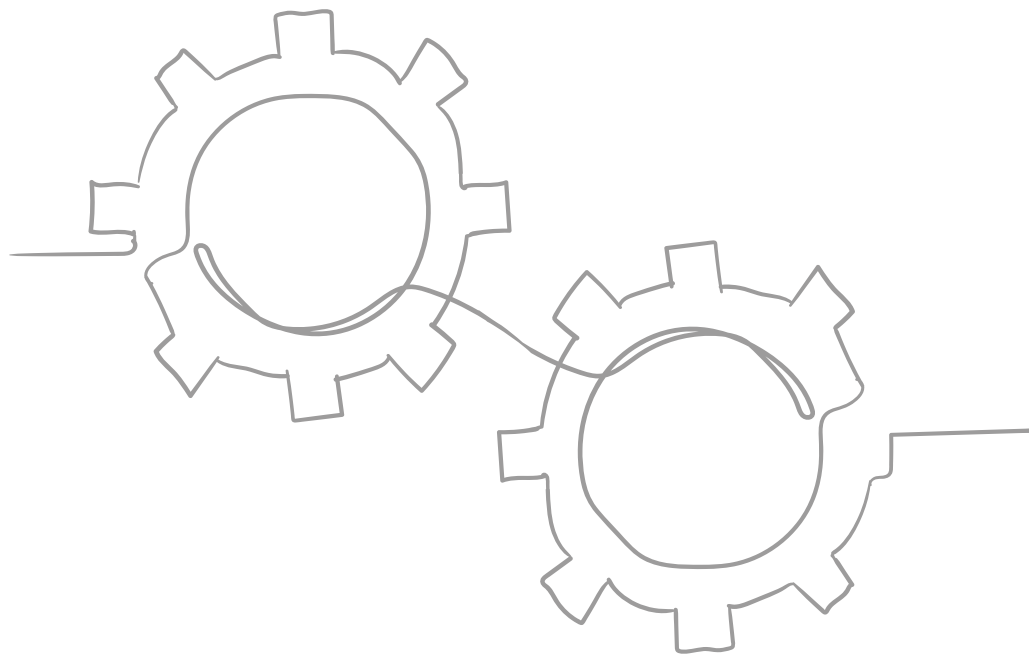
De openbare gegevens betreffende de activiteit van de Brusselse justitiehuisen zijn niet beschikbaar, met uitzondering van een deel van de dossiers over het Nederlandstalige Justitiehuis. Hieronder worden echter enkele gegevens getoond.

Figuur 81: NL Justitiehuis, aantal dossiers inzake een voorwaardelijke invrijheidstelling (2015-2017) – BPV/BOPV. Bron: SIPAR

Figuur 82: NL Justitiehuis, aantal dossiers inzake een bemiddeling in strafzaken – BPV/BOPV. Bron: SIPAR

Het aantal mandaten in de sector van de slachtofferopvang werd eveneens beïnvloed door de aanslagen van 22 maart 2016. Zo heeft het Franstalige Justitiehuis een specifieke voorziening ingevoerd om tegemoet te komen aan de vragen van de slachtoffers en hun naasten. Ten gevolge van diezelfde gebeurtenissen en op verzoek van de substituut van de procureur des Konings van de sectie groot banditisme van Brussel, heeft het Brussels Justitiehuis FR, inzake bemiddeling in strafzaken, dossiers binnengekregen van inbreuken inzake aanzetten tot haat op sociale media²³⁸.

²³⁸ Administration Générale des Maisons de Justice, *Rapport annuel 2017*, Brussel: Federatie Wallonië-Brussel, 2018, p. 33.

CONCLUSIES

MINDERJARIGEN IN VERONTRUSTENDE OPVOEDINGSSITUATIES EN MINDERJARIGE DELINQUENTEN

Gezien de verjonging van de Brusselse bevolking en het aantal protectionele zaken op alle niveaus, vormen de problemen waarmee de jeugd te kampen heeft een belangrijke uitdaging voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vandaar vinden wij het heel belangrijk om een globale benadering voor te stellen van de keten van de jeugdhulp om de nadruk te leggen op de Belgische institutionele complexiteit en de versnippering van de bevoegdheden tussen het federale niveau, de Franse en de Vlaamse Gemeenschap en de GGC en de impact hiervan op het vlak van analyse en evaluatie. De gegevensbronnen zijn immers zeer divers, moeilijk te vergelijken en soms dekken ze verschillende geografische gebieden (Gemeenschappen, Gewest, voormalig arrondissement BHV ...). Voor elke schakel in deze keten hebben we geprobeerd enkele sleutelgegevens en indicatoren af te bakenen die ons, indien jaarlijks opgevolgd, een beter inzicht zullen geven in de problemen waarmee minderjarigen in problematische opvoedingssituaties en minderjarige delinquenten in het BHG geconfronteerd worden. Dit zijn de belangrijkste vaststellingen:

a) We zien een oververtegenwoordiging van de MOF-zaken in het totaal van de protectionele zaken op verschillende niveaus van de keten in het BHG in vergelijking met de andere gewesten van het land:

- Van de Brusselse jongeren die in 2016 door de diensten van de FWB werden opgevangen, was dat voor 11,5% enkel voor een MOF (4,8% voor de hele FWB), voornamelijk jongens (91%),
- Bij het Brusselse jeugdparquet waren in 2015 bijna de helft van de binnenkomende zaken MOF-zaken (8.049, tegenover 8.312 VOS), terwijl de VOS-zaken elders veruit het talrijkst zijn,
- Op het niveau van de Franstalige JR van Brussel leidt de lichte stijging van de MOF-zaken die binnenkomen tussen 2015 en 2017 en de gelijktijdige daling van de VOS-zaken eveneens tot een oververtegenwoordiging van de MOF-zaken in de protectionele zaken (51% van de 885 nieuwe zaken in 2017) in vergelijking met de andere rechtbanken van het land.

Dit belang van de MOF-zaken zien we vooral aan Franstalige kant. In 2016 werd 34% van de Brusselse jongeren die werden opgevangen door de Franstalige gedwongen hulp opgevangen vanwege een MOF, tegenover 10% in de Vlaamse Gemeenschap in 2017. In 2015 was voor de Nederlandstalige JR van Brussel 21% van de binnenkomende protectionele zaken een MOF-zaak, tegenover 45% van de zaken voor de Franstalige JR.

- b) Er bestaat een verband tussen de verontrustende opvoedingsituaties en delinquentie. Er zijn immers veel minderjarigen betrokken bij beide types van zaken (MOF en VOS). Voor de zaken die binnenkomen op het jeugdparket van Brussel, is 18% van de minderjarigen die betrokken zijn bij een MOF-zaak ook betrokken bij een VOS-zaak. Van het totaal aantal Brusselse jongeren dat door de diensten van de Franse Gemeenschap wordt opgevangen voor een MOF, heeft 22% ook te maken met een problematische opvoedingsituatie.
- c) Wat de plaatsingen van minderjarigen betreft, worden de plaatsingen bij particulieren en het open regime in openbare instellingen verhoudingsgewijs meer gebruikt door de Franstalige JR van Brussel dan elders. De gemeenschapsinstellingen hebben in 2017 32 jongeren woonachtig in het BHG opgevangen aan Nederlandstalige zijde en 453 aan Franstalige zijde. In de FWB werden, naast de jongeren opgenomen in een OIJ, in 2017 ook 120 jongeren die een MOF gepleegd hadden, opgevangen door de SAMIO. Meisjes worden voornamelijk geplaatst in het open regime in beide gemeenschappen.

worden opgevangen door de jeugdhulp van de FWB). In deze context kadert het debat over de oprichting van een zevende OIJ in de gemeente Vorst²³⁹. Hoewel de Franstalige Brusselse jeugdrechters het vaakst kiezen voor een plaatsing, zou dit echter vooral het gevolg zijn van een gebrek aan alternatieven. Volgens de enquête die het NICC in 2011 uitvoerde²⁴⁰, zouden deze rechters vaak “de voorkeur hebben gegeven aan een andere maatregel, maar bij gebrek aan beschikbare alternatieven waren zij verplicht om te kiezen voor een plaatsing”²⁴¹. In dit kader, waar het aanbod de vraag creëert²⁴², zou het dus interessant zijn om alternatieve opvangmogelijkheden voor de plaatsing te ontwikkelen. De FWB heeft trouwens ook in die zin gehandeld met de oprichting van de SAMIO (*Services d’accompagnement, de Mobilisation Intensive et d’Observation*) in 2006 en vervolgens de EMA (*Equipes Mobiles d’accompagnement*) in 2019.

- d) Hoewel de uithandengeving, die tot 2016 op grote schaal werd gebruikt door de Franstalige jeugdrechtbank van Brussel (80% van de uithandengevingen van het land met 27 en 40 gevallen in 2015 en 2016), is er snelheidsverlies in 2017 (3 gevallen). De uithandengeving wordt wel behouden in de hervormingen door de Gemeenschappen in 2018, maar krijgt veel kritiek. Dit zou dus in de toekomst

steeds minder kunnen worden gebruikt, met de invoering (door de nieuwe decreten) van alternatieve opvangmogelijkheden of voor langere periodes na de leeftijd van 18 jaar van de jongere die een MOF heeft gepleegd tussen 16 en 18 jaar.

- e) Ondanks de relatieve oververtegenwoordiging van de MOF-zaken in het BHG blijven de zaken met minderjarigen in problematische opvoedingsituaties echter het talrijkst op alle niveaus (behalve voor de Franstalige JR van Brussel in 2017, zie hoger). Aan Nederlandstalige kant wordt het BHG gekenmerkt door de grotere rol die de CLB hier spelen dan elders, want zij liggen aan de basis van 56% van de mano-meldingen (15% voor de hele Vlaamse Gemeenschap).
- f) De gegevens over de jeugdzorg hebben voornamelijk betrekking op de hele Franse of Vlaamse Gemeenschap, de parketten in het gerechtelijk arrondissement Brussel en de rechtbanken van het volledige gewestelijke gebied en Halle-Vilvoorde. Een beeldvorming van de situatie van jongeren in problematische opvoedingsituaties of delinquenten in het BHG vergt dus een heel arbeidsintensief proces van gegevensselectie en -verwerking om een globaal beeld te kunnen schetsen van de Brusselse realiteit.

De Brusselaars zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de OIJ (42,86%, terwijl ze 20,8% vertegenwoordigen van alle jongeren die

²³⁹ Zie <http://madrane.be/tag/ippj/>.

²⁴⁰ E. Gilbert, V. Mahieu et al., *Op. Cit.*, 2012.

²⁴¹ H. Asselman et al., *Op. Cit.*, p. 19.

²⁴² Datzelfde argument wordt ook aangevoerd met betrekking tot het toenemend gebruik van het gesloten regime ten nadele van het open regime: dit zou te wijten zijn aan het feit dat het aantal opvangplaatsen in het gesloten regime sinds de jaren 80 sterk is toegenomen (van 10 tot 119 gesloten plaatsen tussen 1981 en 2009 in de Franse Gemeenschap en van 70 tot 130 tussen 1997 en 2002 in de Vlaamse Gemeenschap), terwijl tegelijkertijd de capaciteit van de afdelingen met een open regime is afgenomen (Zie Cartuyvels Y. et al., *Op. Cit.*, p. 277).

Het BOPV wil dit proces de komende jaren verder ontwikkelen met de verschillende betrokken partners, uitgaande van onder meer deze vertrekpunten:

- Wat de instroom op het jeugdparket betreft, wordt in 2015 81% van de MOF-zaken en 70% van de VOS-zaken gemeld door de politie. Het aandeel van de door de gemeenschapsdiensten gemelde zaken is op dit ogenblik niet beschikbaar; het zou interessant zijn om dit in de toekomst op te nemen in de statistieken van de jeugdparketten.
- De openbare statistieken van het jeugdparket maken op dit ogenblik geen onderscheid tussen Franstalige en Nederlandstalige minderjarigen²⁴³. De vergelijking tussen de opvang door de Franstalige en Nederlandstalige gemeenschapsdiensten wordt ook bemoeilijkt omdat elke Gemeenschap andere indicatoren gebruikt. Het is dan ook belangrijk om gemeenschappelijke indicatoren te kunnen identificeren en/of opstellen om zo een analyse en evaluatie te kunnen maken van de opvangvoorzieningen voor Brusselse minderjarigen, ongeacht hun taalstelsel,
- Ook bestaan er nog geen statistieken over de uitstroom van de jeugdparketten (in tegenstelling tot de correctionele parketten), die nochtans nuttig zouden zijn om de percentages van seponeringen en doorverwijzingen naar de JR te kennen. Bij gebrek aan dit gegeven lijkt het percentage van aanhangigmaking bij de JR (ongeveer 4,9% voor de MOF-zaken en 5,9% voor de VOS-zaken) voor heel BHV en de Franstalige en Nederlandstalige JR samen, lager dan elders.
- Wat de Franstalige en Nederlandstalige JR betreft, is het momenteel niet mogelijk om de gegevens betreffende de 19 gemeenten van het BHG te isoleren van de gegevens betreffende de 35 randgemeenten.
- We beschikken over informatie over het type van MOF-zaken dat in 2015 is binnengekomen op het jeugdparket van Brussel, maar niet op het niveau van de JR (behalve via het gericht onderzoek dat in 2012 werd uitgevoerd door het NICC²⁴⁴). In vergelijking met het totaal van het voormalige arrondissement BHV zijn de zaken rond diefstal en afpersing, verstoring van de orde en de openbare veiligheid en slagen en verwondingen oververtegenwoordigd op het jeugdparket van Brussel. Vernielingen en beschadigingen, die meer typisch zijn voor Halle-Vilvoorde dan voor het BHG, zijn er daarentegen ondervetegenwoordigd. Het zou de moeite waard zijn om een percentage van aanhangigmaking te kunnen berekenen voor de JR afhankelijk van het type van MOF. Statistieken over de aard van de maatregelen genomen door de JR zouden eveneens nuttig zijn om de evolutie ervan te kunnen bestuderen.

²⁴³ Zie onder meer, ASSELMAN H. et al., *op. cit.*, p. 8.

²⁴⁴ GILBERT E., MAHIEU V. et al., *op.cit.*

g) Tot slot is het Belgische historische protectionele model vandaag een gemengd model geworden, waarbij elementen van herstelrecht, jeugdbescherming en elementen van sanctionele modellen gecombineerd worden²⁴⁵. De Zesde Staatshervorming, die de gemeenschappen bevoegd heeft gemaakt voor het bepalen van de opvangmaatregelen voor minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten hebben gepleegd (aard, inhoud, duur enz.), heeft geleid tot twee verschillende benaderingen. Zo legt de Vlaamse Gemeenschap de nadruk meer op het aspect van de responsabilisering van de minderjarigen en de jeugddelinquentie, terwijl de Franse Gemeenschap eerder in de richting gaat van een model dat preventie en dejuridisering combineert. Een aangepaste opvang bieden aan alle Brusselaars, zowel Franstaligen als Nederlandstaligen, is dus een fundamentele uitdaging die de komende jaren in Brussel moet worden aangepakt. Dit debat zal de kwestie van uithandengeving en de leeftijdsgrenzen voor de door de jeugdrechter genomen maatregelen (in het bijzonder voor de plaatsingen) niet kunnen omzeilen. Gelet op de verschillende richtingen die de twee gemeenschappen uitgaan, zal dit voor het Brussels Gewest een belangrijke uitdaging worden in de komende jaren bij het bepalen van het vervolgingsbeleid.

STRAFRECHTELIJK BELEID EN STRAFUITVOERING

Op basis van de beschikbare gegevens konden we verschillende tendensen vaststellen met betrekking tot het strafrechtelijk beleid dat door de Brusselse parketten wordt toegepast, in het bijzonder wat de toename van het gebruik van de versnelde procedure betreft, maar ook de toename van de beslissingen inzake administratieve sancties, een kenmerk van het parket van Brussel binnen zijn rechtsgebied.

Zaken rond diefstallen en afpersing, in verband met de openbare orde en de openbare veiligheid, fraude en slagen en verwondingen blijven verhoudingsgewijs de meest voorkomende feiten die binnenkomen op het Brusselse correctionele parket.

Vanuit evolutief oogpunt zijn de inbreuken in verband met openbare trouw en

verdovende middelen tussen 2014 en 2015 het sterkst toegenomen (respectievelijk met 17% en 13%), terwijl de economische en financiële en milieugebonden zaken het sterkst zijn afgenomen (-54% en -20%).

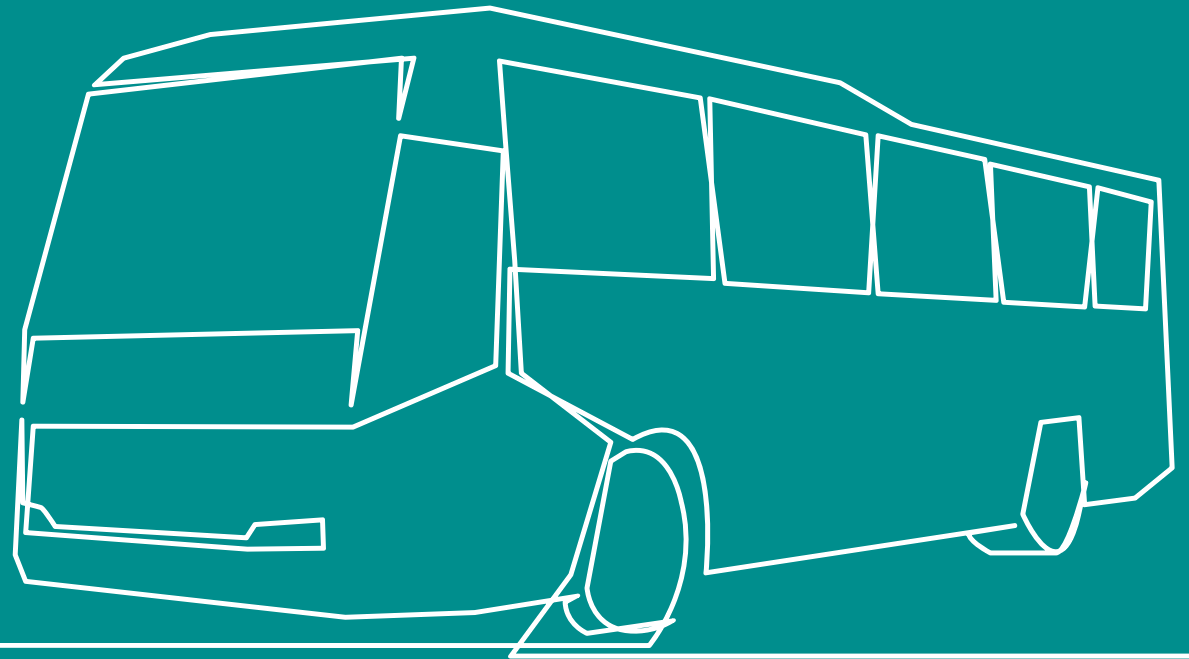
Wat de uitspraken door de Brusselse correctionele en politierechtbanken betreft, steeg het aantal vrijheidsstraffen in 2016 met 12% in vergelijking met het jaar voordien. De beslissingen tot opschorting van het vonnis en de eenvoudige en probatie-opschortingen volgen dezelfde stijgende tendens in diezelfde periode.

Op basis van de gevangenisgegevens konden we verschillende grote institutionele veranderingen in een context plaatsen, namelijk de verduidelijking en de herstructurering van de Brusselse penitentiaire inrichtingen. Dit vertaalt zich in een daling, tussen 2016 en 2017, van de gemiddelde dagelijkse bevolking van beklaagden (-88%) en een stijging van het aantal veroordeelden (+149%) in de gevangenis van Vorst. De omgekeerde tendens wordt waargenomen voor de site van Sint-Gillis: +28% beklaagden en -34% veroordeelden in dezelfde periode. De functies als gevangenis en arresthuis van de inrichtingen van Vorst en Sint-Gillis werden dus wel degelijk versterkt. De gemiddelde overbevolkingsgraad is het hoogst in Sint-Gillis en bedraagt 46% in 2017 tegenover 23% in de vrouwegevangenis van Berkendael en -4% voor de site van Vorst. Deze laatste is de enige penitentiaire instelling waar de overbevolkingsgraad de laatste jaren voortdurend is gedaald en dit sinds 2013.

Tot slot waren er voor de voorbije twee jaar weinig gegevens beschikbaar met betrekking tot de Justitiehuzen die eveneens een grootschalige institutionele verandering hebben ondergaan als gevolg van de Zesde Staatshervorming en voortaan onder de bevoegdheid van de gemeenschappen vallen. Dit betekent dat de gemeenschappen niet alleen inspanningen moeten leveren met het oog op de gecoördineerde werking en het beleid dat gevoerd wordt door de Franstalige en Nederlandstalige Justitiehuzen, maar ook moeten werken aan gemeenschappelijke opvolgingsindicatoren voor beide entiteiten.

²⁴⁵ Zie DE FRAENE D., CHRISTIAENS J. et NAGELS C., « Le traitement des mineurs délinquants. Justice restauratrice et centre d'Everberg », in *Courrier hebdomadaire* n°1897-1898, CRISP, 2005, pp. 7-8; MAES Ch., « La justice juvénile dans le monde, ses systèmes, ses objectifs: les modèles », in *Nouvelle Tribune Internationale des droits de l'enfant*, n°8/9, 2005.

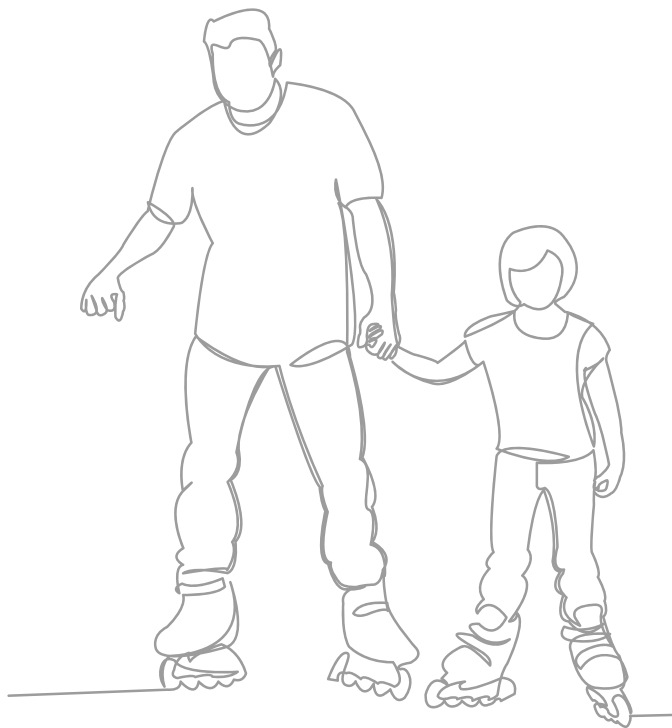
Verkeersveiligheid
**EN VEILIGHEID IN HET
OPENBAAR VERVOER**

Veiligheid – en onveiligheid – omvat meer dan louter criminaliteit. We hebben aan de hand van de resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête gezien dat druk verkeer en overdreven snelheid vaak worden beschouwd als storende factoren in het BHG, maar ook dat bepaalde verplaatsingsmethodes (openbaar vervoer, te voet, fiets enz.), in verschillende mate, worden vermeden om veiligheidsredenen. Mobiliteit brengt immers heel wat uitdagingen met zich mee op het vlak van preventie en veiligheid.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt gekenmerkt door een dicht wegnet en door zeer uiteenlopende verplaatsingswijzen, typisch voor grote steden. Brussels rol als internationale en nationale hoofdstad betekent dat de stad rekening moet houden met tal van factoren op het vlak van preventie en veiligheid, zoals fileproblemen, talrijke evenementen (festiviteiten, sportevenementen, betogingen, Europese toppen enz.) en de veiligheid in het openbaar vervoer dat enorm veel pendelaars van en naar de stad brengt.

De recente invoering van de lage-emissiezone binnen het Gewest en de vele doelstellingen ervan (zie kader), vanuit het oogpunt van duurzame mobiliteit en als middel ter ondersteuning van de gerechtelijke onderzoeken en dus ter bestrijding van de stedelijke criminaliteit, geven een nieuwe dimensie aan de verbanden tussen veiligheid en mobiliteit, die in de toekomst opgevolgd moeten worden.

Dit hoofdstuk gaat in eerste instantie dieper in op de veiligheid in het openbaar vervoer. Die zal kort belicht worden aan de hand van een analyse van de misdrijven en overlast die zowel in de vervoermiddelen als in de daarvoor bestemde infrastructuur worden geregistreerd om dan de huidige tendensen en de vaakst voorkomende overtredingen af te bakenen.

In een tweede fase komt de verkeersveiligheid aan bod. De verkeersovertredingen die door de politiediensten worden vastgesteld, zullen belicht worden met twee belangrijke aandachtspunten: fietsers, bromfietzers en motorrijders en de overdreven snelheid vastgesteld op het grondgebied.

Dan schetsen we, op het niveau van de wijken, een gewestelijk beeld van de verkeersongevallen met

lichamelijke letsels, maar ook met materiële schade. Een samenvattende analyse zal aantonen in welke woonwijken het risico van ongevallen het hoogst is, maar ook in welke wijken de frequentie en de evolutie het meest zorgwekkend zijn in 2017. Er zal aandacht worden besteed aan de kwestie van de verkeersongevallen tussen zwakke weggebruikers²⁴⁶ met wie de automobilisten de openbare weg steeds vaker moeten delen.

Veiligheid in het openbaar vervoer en verkeersveiligheid zijn twee belangrijke luiken van de Brusselse mobiliteit. Daarom wil het *Globaal Veiligheids- en Preventieplan 2017-2020* onder meer een beeld schetsen van deze fenomenen op gewestelijk niveau om zo de meest efficiënte en effectieve maatregelen inzake preventie en veiligheid te kunnen identificeren.

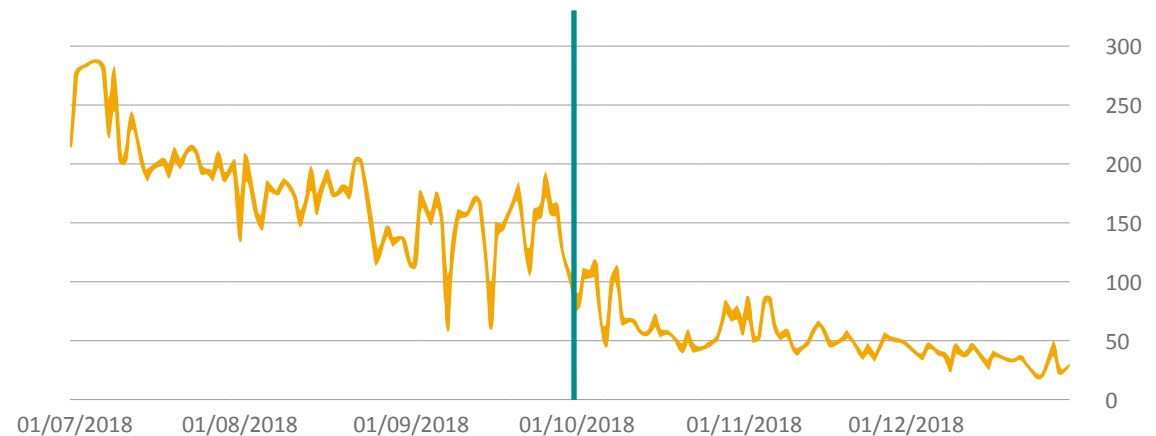
²⁴⁶ Met zwakke weggebruikers bedoelen we: motorrijders, bromfietzers, fietsers, voetgangers, alsook de gebruikers van nieuwe verplaatsingstoestellen (eenwieliers, elektrische steps, segways, enz.).

LAGE-EMISSIEZONES: DUURZAME MOBILITEIT EN VERSTERKT GERECHTELIJK TOEZICHT

In een recent onderzoek van het Wuppertal Instituut naar de mobiliteitsanalyse in 13 Europese steden stond Brussel²⁴⁷ op de tweede plaats in de lijst van minst vervuilde steden – even hoog als de steden Kopenhagen, Wenen en Zürich – mede door de invoering van een lage-emissiezone (LEZ)²⁴⁸ die een deel van het grondgebied ontoegankelijk maakt voor de meest vervuilende voertuigen om in fine de volksgezondheid te verbeteren en aan te zetten tot een frequenter gebruik van actieve verplaatsingsmethodes en het openbaar vervoer. Bovendien draagt deze maatregel bij tot de bestrijding van de files op het grondgebied.

Sinds januari 2018 is het hele grondgebied van het Gewest een LEZ²⁴⁹ met uitzondering van de Ring en enkele wegen die naar P+R-parkings leiden. Voortaan wordt elk voertuig dat niet voldoet aan de toegangscriteria of niet geregistreerd is - voor voertuigen die in het buitenland zijn ingeschreven - bestraft met een boete van 350 euro. Om overtreders echter de kans te geven hun verplaatsingsgewoonten aan te passen of van voertuig te veranderen, kunnen zij in geval van een recidive slechts drie maanden na de laatste boete opnieuw beboet worden en dit met een maximum van vier boetes per voertuig en per jaar.

Er werd een overgangperiode ingevoerd voor de toepassing van de regel van juli 2018 tot 30 september 2018, waarin de overtreders enkel een waarschuwing toegestuurd kregen. Tijdens deze periode heeft Brussel Fiscaliteit 1.744 waarschuwingen verstuurd (waarvan 1.007 voor Belgische voertuigen die buiten het Brussels Gewest zijn ingeschreven). Vanaf oktober werden de eerste boetes verstuurd; in 2018 werden er 558 boetes (waarvan 422 voor Belgische voertuigen die buiten het Brussels Gewest zijn ingeschreven) verstuurd naar de overtreders²⁵⁰. Er zijn echter uitzonderingen voorzien die aangevraagd moeten worden bij Brussel Fiscaliteit, dat een beslissing moet nemen binnen een termijn van 62 dagen vanaf de zevende dag na de ontvangst van de aanvraag²⁵¹.

Figuur 83: Belgische voertuigen in overtreding, juli-december 2018. BPV/BOPV – Bron: Brussel Fiscaliteit

²⁴⁷ De studie van het Wuppertal Instituut bedoelt met “Brussel” het hele Gewest. Zie, KODULA S. et al., *Living. Moving. Breathing. Ranking of European Cities in Sustainable Transport*, Wuppertal: Wuppertal Institute, 2018, p. 67.

²⁴⁸ *Ibidem*, p. 26.

²⁴⁹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 januari 2018 betreffende het instellen van een lage-emissiezone, *B.S.*, 2 februari 2018.

²⁵⁰ DUPREZ L., *Evaluatie van de lage-emissiezone. Verslag 2018*, Brussel: Leefmilieu Brussel, 2019, pp. 14-15.

²⁵¹ *Ibidem*, art. 8.

De controle van de voertuigen gebeurt door nummerplaatherkenning. Hiervoor zullen eind 2019 zo'n 300 ANPR-camera's²⁵² geïnstalleerd worden in het Gewest en aan de grenzen. Eind 2018 waren er al 211 operationeel²⁵³. Het voordeel van dit systeem is dat zo de controle en het toezicht op het wegennet door de gerechtelijke politie versterkt wordt, want ook dit is verankerd in het project van videohosting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest²⁵⁴. Deze camera's worden *de facto* gebruikt in het kader van de preventie en bestrijding van criminaliteit, met name bij het oplossen van gerechtelijke dossiers.

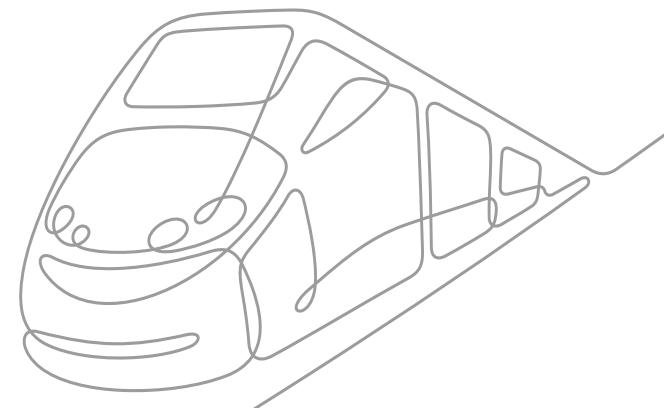
Figuur 84: Borden F117 en F118 die het begin en het einde van de LEZ aangeven

1. VEILIGHEID EN CRIMINALITEIT IN HET OPENBAAR VERVOER

Het openbaar vervoer en zijn infrastructuur staan bekend als een bron van criminaliteit en overlast omdat dit plaatsen en vervoermiddelen zijn die soms heel grote stromen van mensen vervoeren en die snel kunnen leiden tot concentratie, of zelfs verzadiging, in een openbare ruimte. Dit verhoogt het risico op overlast²⁵⁵ en kan op zich criminele opportuniteiten creëren.

Bovendien creëren criminaliteit en overlast in het openbaar vervoer 'indirecte' slachtoffers in die zin dat "het geweld waarvan iemand getuige is, waarover iemand hoort praten, de perceptie van de criminaliteit beïnvloedt en een gevoel van angst kan creëren bij de gebruikers"²⁵⁶. Dit gevoel van onveiligheid en 'angst voor misdaad' werd hierboven aangekaart in de presentatie van de resultaten van de 'Gewestelijke veiligheidsenquête'.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was de gemelde criminaliteit in verband met het openbaar vervoer, onderweg of aan een halte (ter plaatse), goed voor 6,2% van het totaal aantal door de politiediensten geregistreerde misdrijven in 2017²⁵⁷. Een aanzienlijk deel, wat niet verrassend is gezien de omvang van het openbaarvervoernetwerk in het Brussels Gewest

en de bevoorrechte plaats ervan in de verplaatsingen van de Brusselaars. Hoewel de auto de belangrijkste verplaatsingsmethode blijft in het Gewest, is het openbaar vervoer immers de tweede favoriete alternatieve verplaatsingswijze, na te voet gaan. De lijnen van het MIVB-netwerk hebben samen een lengte van bijna 700 km, waarvan 83,8 km tramlijnen in eigen bedding. MIVB bedient in 2017 69 (pre)metrostations en 2.168 bovengrondse haltes²⁵⁸. Daarnaast telt het Gewest 8 TEC- en 61 De Lijn-lijnen van respectievelijk 98 km en 1.396 km lang. Daarbij komen nog eens 34 treinstations²⁵⁹ verspreid over 14 gemeenten met 160 km lijnen en 478 km sporen, waarvan bijna 65% "hoofdsporen", dit wil zeggen waaraan een lijnnummer is toegekend.

²⁵² Automatic Number Plate Recognition (ANPR).

²⁵³ DUPREZ L., *op.cit.*, p. 7

²⁵⁴ Zie ook maatregel 6.4 betreffende de oprichting van het Gewestelijk Centrum voor de verwerking van verkeersovertredingen (GCV) in het Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP). BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST, *Globaal Veiligheids- en Preventieplan*, goedgekeurd door de Gewestregering op 2 februari 2017, Brussel: Brussel Preventie en Veiligheid, 2017, p. 35.

²⁵⁵ BRANTINGHAM P.L. et BRANTIGHAM P.J., « Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors », in *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1995, vol. 3, n°3, p. 7.

²⁵⁶ BRADET C. et NORMANDEAU A., « La criminalité et les transports publics », in *Déviance et société*, 1987, vol. 11, n° 1, p. 112.

²⁵⁷ Federale Politie (CSD Brussel), gegevens uit de ANG op 14 december 2018.

²⁵⁸ MIVB, *Rapport statistieken 2017*, 2018, p. 9.

²⁵⁹ Gegevens BISA/NMBS, 2017.

1.1. ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE CRIMINALITEIT IN HET OPENBAAR VERVOER

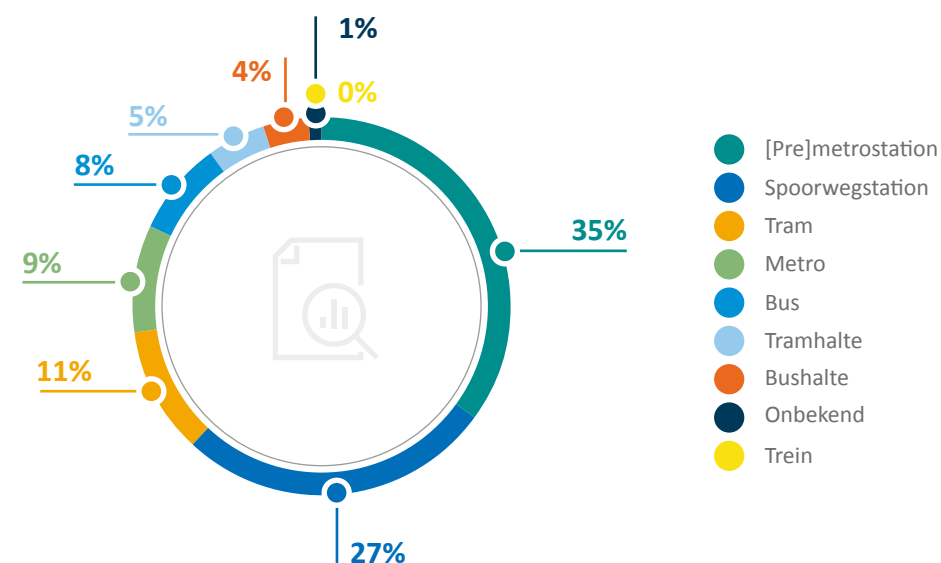
De criminaliteit in verband met het openbaar vervoer heeft vooral betrekking op het MIVB-net, omdat dit netwerk overheerst in het Gewest, zowel qua omvang van de infrastructuur als qua frequentie in vergelijking met de andere vervoerders. In 2017 werden niet minder dan 400,9 miljoen ritten gemaakt op het MIVB-net, een stijging met 8,4% in vergelijking met vorig jaar²⁶⁰. Die stijging is te verklaren door de vertekende resultaten van 2016, het jaar van de aanslagen in Brussel²⁶¹. Met uitzondering van overtredingen die verband houden met de vreemdelingenwetgeving (illegaal verblijf, enz.) waarvan het aantal feiten eerder de politieactiviteit weerspiegelt (controles enz.), hebben de feiten die zich voordoen in het openbaar vervoer voornamelijk betrekking op diefstal, overlast, geweld (fysiek, verbaal) en vandalisme (zie lager).

GEREGISTREERDE FEITEN	2014	2015	2016	2017	Var. 2014-2017	Var. 2016-2017
GAUWDIEFSTAL	4.398	3.104	2.449	2.674	-39%	+9%
OVERLAST	1.048	856	1.012	875	-17%	-14%
DIEFSTAL MET GEWELD	824	794	490	535	-35%	+9%
FYSIEKE AGRESSIE	620	565	515	505	-19%	-2%
VERBALE AGRESSIE	359	335	295	250	-30%	-15%
VANDALISME, Vernieling en Graffiti	190	205	148	107	-44%	-28%

Tabel 38: Overtredingen tegen personen en goederen (TOP 5) en overlast in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel

²⁶⁰ MIVB, *op.cit.*, 2018, p. 2.

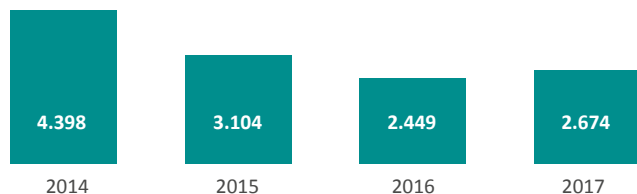
²⁶¹ Verduidelijking van QUEEKERS G., analist bij de MIVB.

Figuur 85: Verdeling van de overtredingen in verband met het openbaar vervoer volgens plaats/wijze in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel

1.2. OVERVERTEGENWOORDIGDE FEITEN: AAN DE HALTE OF 'ONDERWEG'?²⁶²

In het algemeen is gawddiefstal het meest voorkomende verschijnsel in het openbaar vervoer. Dat blijkt uit de literatuur over criminaliteit²⁶³ en dit wordt bevestigd door de analyse van de Belgische politiegegevens. In 2017 ging het om 2.674 feiten, een stijging met 9% in vergelijking met het jaar voordien (zie tabel hoger). Aan de halte doet dit fenomeen zich verhoudingsgewijs het vaakst voor aan de metrohaltes en in de stations, vooral de stations Zuid en Noord voor de NMBS en de metrostations De Brouckère en Zuid voor de MIVB. Onderweg zijn de zakkenrollers dan weer het meest actief op de trams en metro's. Gawddiefstal is goed voor 66% van de geregistreerde criminaliteit in deze vervoermiddelen. Globaal genomen houdt bijna een op de drie gevallen van gawddiefstal verband met het openbaar vervoer²⁶⁴.

Figuur 86: Evolutie van het aantal feiten van gawddiefstal in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel

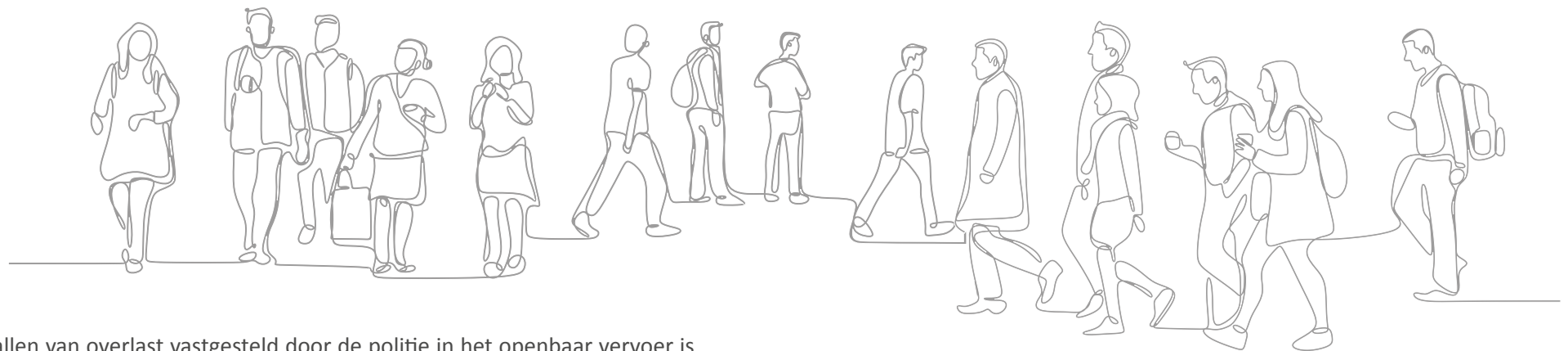
In 2017 gebeurden er 535 diefstallen met geweld in het openbaar vervoer. Dat is 9% meer dan een jaar eerder, hoewel dit fenomeen in het laatste decennium met 35% is gedaald (828 feiten in 2008). Dit type van overtredingen is oververtegenwoordigd binnen de geregistreerde criminaliteit aan tram- en bushaltes (11%).

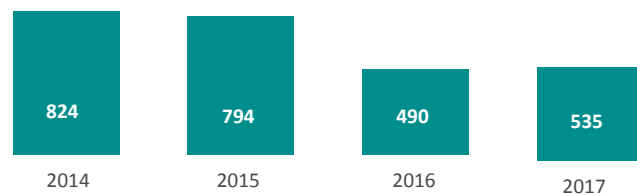
²⁶² Bron: MIVB.

²⁶³ Zie onder meer, BRADET C. et al., *La criminalité dans les transports publics à Montréal: étude statistique exploratoire*, Rapport d'étude du Centre international de recherches du Centre international de criminologie comparée, Québec: Université de Montréal, 1984, p. 38.; BRADET C. et NORMANDEAU A., « La criminalité et les transports publics », in *Déviance et société*, 1987, Vol. 11, n°1, pp. 107-108.

²⁶⁴ De rest van de feiten doet zich voor op de openbare weg (toeristische wijken, festiviteiten, enz.) en op plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek (restaurants, bars enz.).

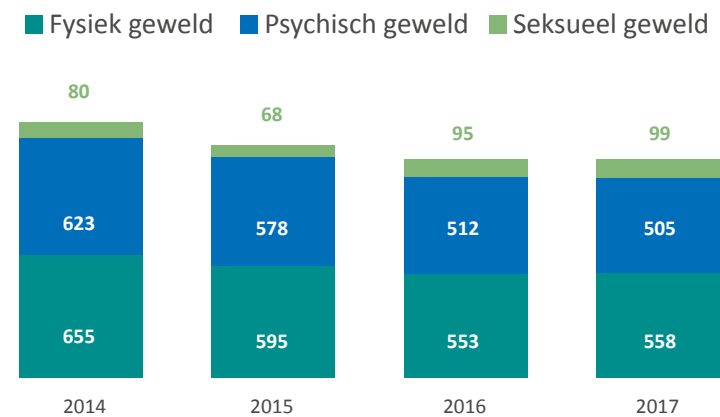
Het aantal gevallen van overlast vastgesteld door de politie in het openbaar vervoer is daarentegen gedaald in vergelijking met 2016 (-14%), met 1.012 geregistreerde feiten. Overlast werd het vaakst vastgesteld in de stations (Zuid en Noord) en de metrostations (Simonis en Weststation).

Figuur 87: Evolutie van het aantal feiten van diefstal met geweld in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel

Wat de feiten van geweld in de strikte zin betreft, bedroeg het aantal vastgestelde overtredingen in verband met het openbaar vervoer 1.162 feiten in 2017, een cijfer dat stabiel is gebleven in vergelijking met vorig jaar (1.160 in 2016) en dat de voorbije tien jaar met 33% is gedaald. Het aantal feiten van fysiek en psychisch geweld in het openbaar vervoer blijft stabiel in 2017 ten opzichte van 2016. Enkel de feiten van seksueel geweld namen lichtjes toe (+4%). De onderstaande grafiek schetst de evolutie van het fenomeen van geweld in het openbaar vervoer volgens de drie componenten

ervan (fysiek, psychisch en seksueel). Het gewicht van de feiten van fysieke agressie op de geregistreerde criminaliteit in de bussen is bijzonder hoog (10%) in vergelijking met de andere verplaatsingswijzen en specifieke plaatsen.

Figuur 88: Evolutie van het aantal feiten van geweld in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

2. VERKEERSOVERTREDINGEN

2.1. ALGEMEEN OVERZICHT

Met uitzondering van de gegevens over snelheidsovertredingen en verkeersongevallen (zie lager), kunnen we op basis van de openbare politiestatistieken geen analyse per wijk maken.

De belangrijkste groepen van verkeersovertredingen vastgesteld door de politie zijn overtreedingen in verband met snelheid en stilstaan en parkeren. In 2017 werden 212.339 pv's opgesteld voor snelheidsovertredingen en 152.152 inbreuken vastgesteld op de regels inzake stilstaan en parkeren.

In dit laatste geval stellen we vast dat, hoewel het voertuigenpark van het Gewest stabiel blijft (+1,47% ten opzichte van 2016 en -1% ten opzichte van 2008), wat vragen doet rijzen over het parkeerprobleem, het aantal bekeuringen van dit type sinds 2013 lijkt te verminderen, met een daling van 7% in 2017 ten opzichte van vorig jaar. De daling van het aantal door de politie opgestelde pv's voor stilstaan en parkeren is te verklaren door een steeds grotere administratieve repressie en een uitbreiding van de bevoegdheid van de gemeentelijke en gewestelijke actoren (zie hoger, hoofdstuk Administratieve sancties).

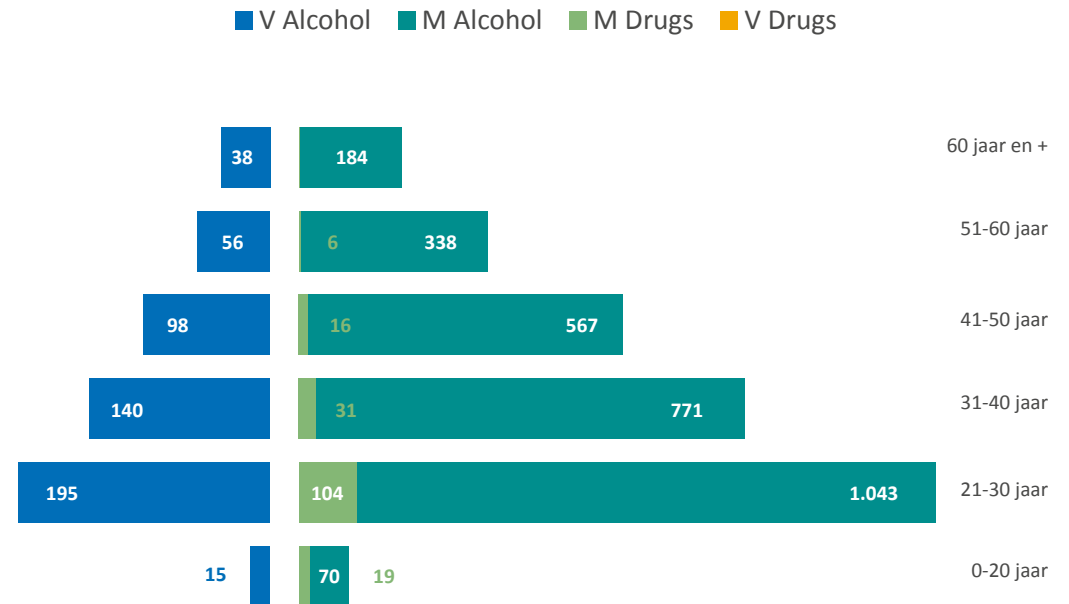
CATEGORIE VAN INBREUKEN	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SNELHEID	110.003	108.251	119.901	170.325	212.790	225.926	226.964	228.290	212.339
STILSTAAN EN PARKEREN	188.772	211.061	204.706	201.168	188.981	190.519	134.009	172.031	152.152
VERKEERSREGELS	58.297	68.385	76.001	77.699	76.734	76.318	65.771	91.589	88.253
VERKEERSLICHTEN	23.537	27.156	27.493	26.253	24.043	26.389	24.723	37.202	36.272
DOCUMENTEN	28.837	29.714	34.216	37.291	36.428	36.305	27.306	26.861	24.181
GSM	23.456	23.789	29.511	30.927	29.210	31.300	22.312	25.977	23.050
VEILIGHEIDSGORDEL EN KINDERZITJE	13.063	17.211	13.077	14.798	22.689	27.213	15.029	14.380	11.242
ALCOHOL	2.839	2.471	2.483	2.655	2.677	2.791	2.482	3.642	3.579
HELM EN BESCHERMENDE KLEDING	143	134	267	1.443	1.673	2.356	2.054	2.190	2.267
ANDERE	1.251	1.156	1.228	1.379	1.248	1.352	1.023	918	949
VRACHTWAGENS	225	275	321	240	224	443	384	369	373
DRUGS	21	43	85	117	134	141	148	199	183
GAS/LOKALE NOMENCLATUUR	42	37	41	65	54	74	47	175	53

Tabel 39: Evolutie van het aantal vastgestelde verkeersovertredingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2009-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

Naast overdreven snelheid omvat risicogedrag ook overtredingen met betrekking tot de veiligheidsgordel en het kinderzitje²⁶⁵, de gsm achter het stuur²⁶⁶, rijden onder invloed van alcohol en/of drugs. Verhoudingsgewijs zijn overtredingen in verband met gsm-gebruik achter het stuur en het dragen van de gordel/kinderzitje het sterkst vertegenwoordigd met respectievelijk 23.050 en 11.242 overtredingen vastgesteld in 2017. Deze cijfers, die voornamelijk afhankelijk zijn van de politieactiviteit (controles), zijn vanaf 2015 aanzienlijk gedaald.

Omgekeerd nemen de pv's voor alcohol en drugs globaal genomen toe. Opvallend is het grote aandeel pv's voor het rijden onder invloed van drugs de laatste jaren (183 pv's in 2017). In tegenstelling tot de nationale tendens waarbij 'drugsovertredingen' grotendeels worden vastgesteld tijdens de weekendnachten²⁶⁷, werden de overtredingen van dit type in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voornamelijk vastgesteld tijdens de week (57%) en overdag. De meeste pv's voor rijden onder invloed van drugs opgesteld voor feiten die 's nachts plaatsvonden, werden echter ook in het weekend opgesteld²⁶⁸.

In 2017 werd het rijden onder invloed van alcohol vooral tijdens het weekend vastgesteld, vooral 's nachts. Het gaat om 2.751 pv's, dat is 77% van het totaal aantal overtredingen van dit type. Dit kan verklaard worden door het verband tussen het nachtleven (feestjes, festiviteiten, enz.) en dit type van risicogedrag. Voor datzelfde jaar wordt het rijden onder invloed voornamelijk vastgesteld bij bestuurders in de leeftijdscategorie 21-30 jaar en overwegend bij mannelijke bestuurders.

Figuur 89: Leeftijdspiramide van overtreders op het gebied van rijden onder invloed van alcohol en drugs in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁶⁵ Het gaat hier om inbreuken op het verkeersreglement (VR), artikelen 35,44.2 en 85.3, lid 1.

²⁶⁶ Art. 8.4 VR.

²⁶⁷ BIPOL/DRI, *Verkeersinbreuken. Rapport 2016*, Brussel: Federale Politie, 2017, p. 25.

²⁶⁸ Het weekend omvat de periode van vrijdag vanaf 22.00 uur tot maandag 05.59 uur.

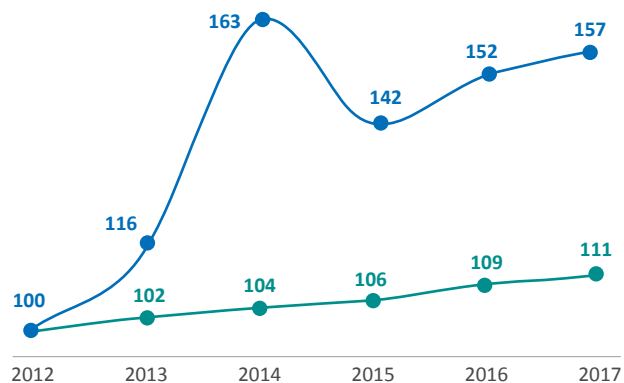
2.2. MOTORRIJDERS EN BROMFIETSERS

In dit specifieke kader is het aantal vastgestelde inbreuken niet evenredig met de ernst van de inbreuken. Dit is met name het geval voor overtredingen met betrekking tot het dragen van een helm en beschermende kleding²⁶⁹. De resultaten van de ‘Nationale verkeersonveiligheidsenquête’ van 2017 tonen trouwens aan dat fietsers en bromfietzers zich het meest kwetsbaar voelen in het Brussels Gewest²⁷⁰.

Het aantal tweewielige motorvoertuigen volgt net als het aantal fietsers²⁷¹ een stijgende tendens, wat met name verklaard kan worden door het feit dat die verplaatsingswijze de fileproblemen in het Gewest wegwerkt. In 2017 waren er 33.889 gemotoriseerde tweewielers, een stijging met 8% ten opzichte van 2013 en met 34% in het voorbije decennium. De onderstaande grafiek illustreert de evolutie van deze indicatoren in het licht van het aantal overtredingen met betrekking tot het dragen van een helm/beschermende kleding²⁷². We merken op dat het aantal vaststellingen voor dit type van overtredingen toeneemt met de indicatoren voor het gebruik van gemotoriseerde tweewielers. Het aantal pv's is in 2014 inderdaad snel gestegen om dan vanaf

2015 opnieuw gestaag toe te nemen. In 2017 werden er 2.267 overtredingen ter zake vastgesteld door de politiediensten, dat is 4% meer dan het jaar voordien.

- Aantal overtredingen met betrekking tot het dragen van helm en beschermende kledij
- Aantal tweewielers >40km/uur

Figuur 90: Trends inzake het gebruik van tweewielers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het aantal overtredingen met betrekking tot het dragen van helm en beschermende kleding (index 100: 2012) – BPV/BOPV. Bronnen: Federale politie – DRI/BIPOL, BISA, FOD Economie

²⁶⁹ Artikel 36, lid 1 tot 4 van het VR.

²⁷⁰ VIAS Institute, *op.cit.*, p. 4.

²⁷¹ Motorfietsen en bromfietsen met een snelheid van meer dan 40 km/u.

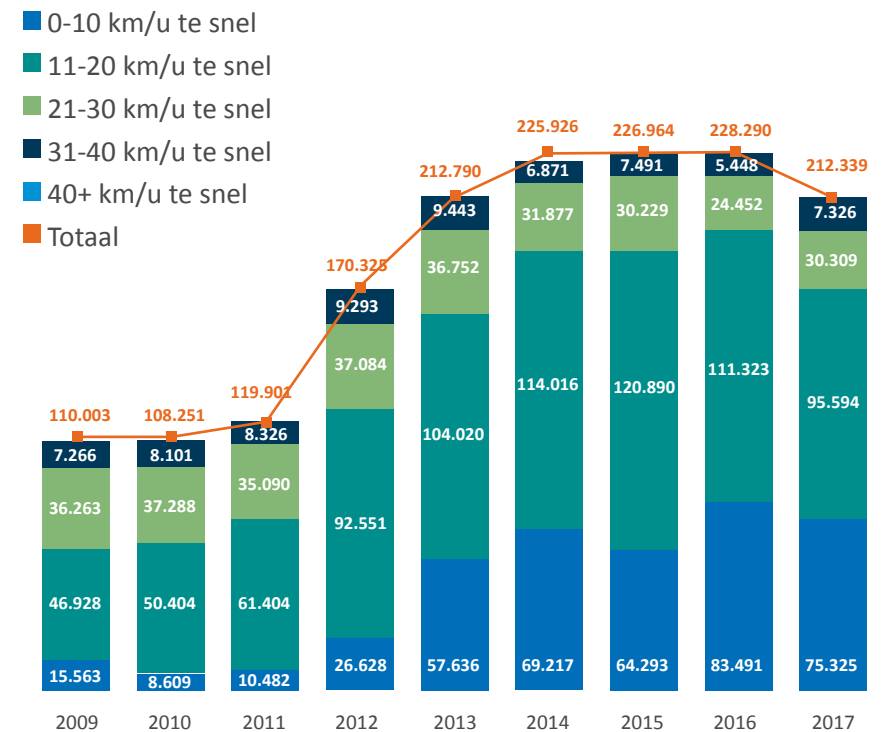
²⁷² Aan de hand van de index op basis van 100 kunnen we de jaarlijkse schommelingen eenvoudiger weergeven door de correctie van de effecten die te wijten zijn aan de verschillende ordes van grootte.

2.3. SNELHEIDSOVERTREDINGEN OP HET NIVEAU VAN DE BRUSSELSE WIJKEN

Het grote aantal snelheidsovertredingen kan voornamelijk verklaard worden door de automatisering van de snelheidscontroles (RADAR²⁷³, LIDAR²⁷⁴, enz.). Het gaat om 212.339 pv's opgesteld door de politiediensten in 2017, dat is 7% minder in vergelijking met het jaar voordien. De snelheidsovertredingen met 0 tot 10 km/u en met 11 tot 20 km/u boven de toegelaten snelheid zijn verhoudingsgewijs het talrijkst en goed voor respectievelijk 73.325 en 95.594 overtredingen in 2017. Dit zijn ook de enige overtredingen die gedaald zijn ten opzichte van 2016 met respectievelijk -10% en -14%.

Het type van snelheidsovertreding dat in 2017 het sterkst is toegenomen in vergelijking met het jaar voordien, is de overschrijding met 31 tot 40 km/u boven de toegelaten snelheid (+34%), goed voor 7.326 processen-verbaal of 3% van het totaal aantal overtredingen van dit type. Deze overschrijding van de toegelaten snelheid gebeurde 7 van de 10 keer op wegen waar de toegelaten snelheid 50 km/u bedraagt.

De snelheidsovertredingen met meer dan 40 km/u zijn ook toegenomen in 2017 en vertegenwoordigen 2.310 pv's²⁷⁵, een stijging met 18% in vergelijking met vorig jaar. Ook hier vond 67% van deze overtredingen plaats op wegen waar de toegelaten snelheid 50 km/u bedraagt.

Figuur 91: Evolutie van het aantal pv's voor snelheidsovertredingen in het BHG – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁷³ Radio Detection and Ranging (RADAR).

²⁷⁴ Laser Detection and Ranging (LIDAR).

²⁷⁵ 1% van het totaal aantal snelheids-pv's.

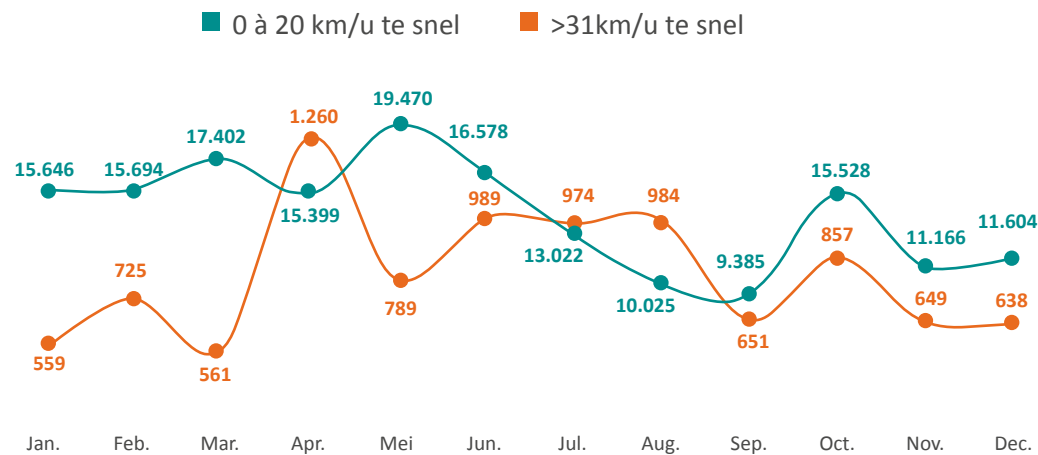
COWBOY.

COWBOY*

Tot slot vond 19% van de snelheids-pv's, voor alle types van snelheidsovertredingen samen, plaats in 30 km/u-zones, goed voor bijna 47% van de gemeentewegen in het Gewest, of bijna 681,3 km van het wegennet. In 2017 werden er 40.453 overtredingen geregistreerd.

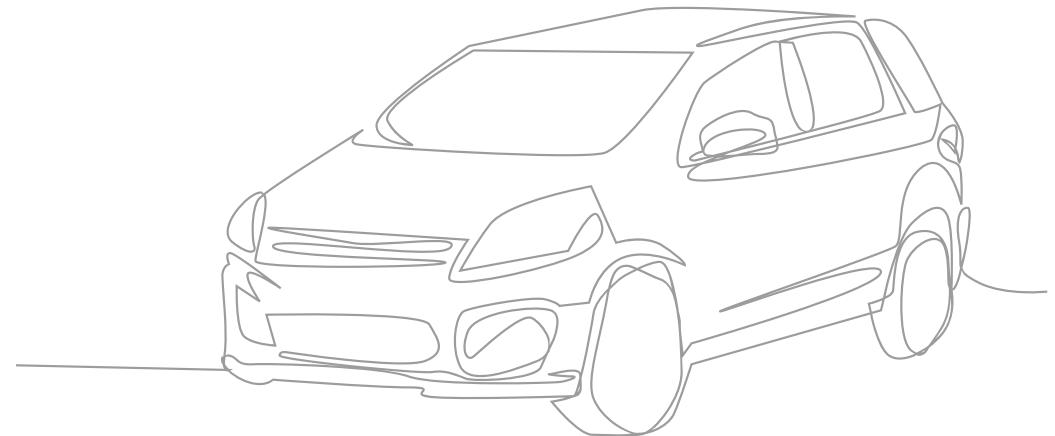
Wat het moment van de feiten betreft, stellen we vast dat de snelheidsovertredingen met 0 tot 20 km/u aanzienlijk verminderen tijdens de schoolvakanties, terwijl de zwaardere snelheidsovertredingen, met meer dan 31 km/u, in diezelfde maanden toenemen. De ontlasting van het wegennet in die periodes kan een onaangepast rijgedrag in de hand werken omdat het verkeer vlotter verloopt.

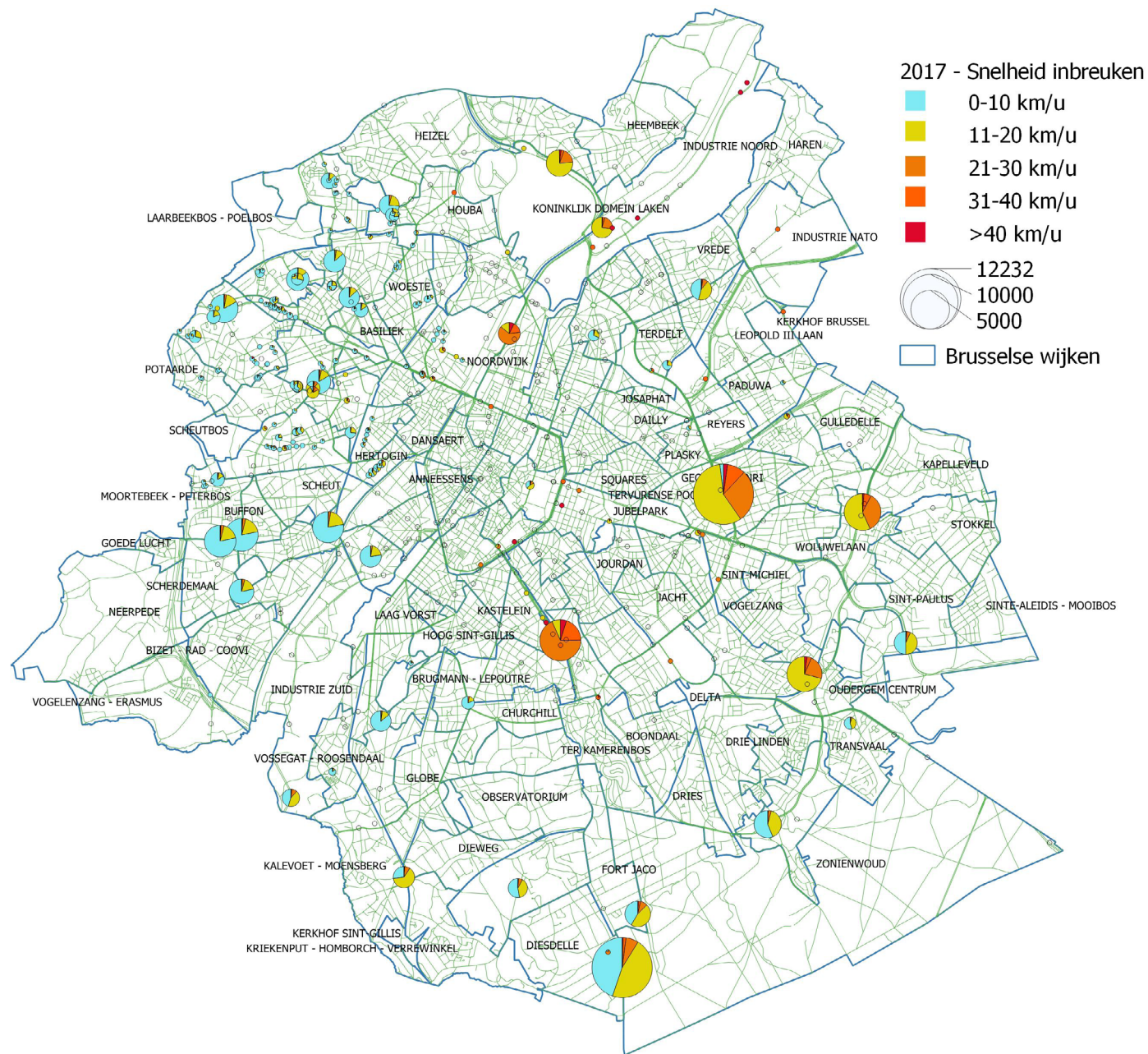

Figuur 92: Trends inzake snelheidsovertredingen volgens de maand in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPO

De onderstaande kaart geeft een overzicht van de snelheidsovertredingen vastgesteld in het Gewest volgens de overschrijdingsdrempel van de toegelaten snelheid. We merken op dat voor bepaalde wijken de aanwezigheid van tunnels of een stuk autosnelweg in overweging moet worden genomen bij de interpretatie van de cijfers, evenals de aanwezigheid van flitspalen.

Door de voorstelling op het niveau van de Brusselse wijken konden we drie wijkclusters afbakenen op basis van het kwantitatieve criterium om de lokale verschillen binnen elke steekproef te onderzoeken.

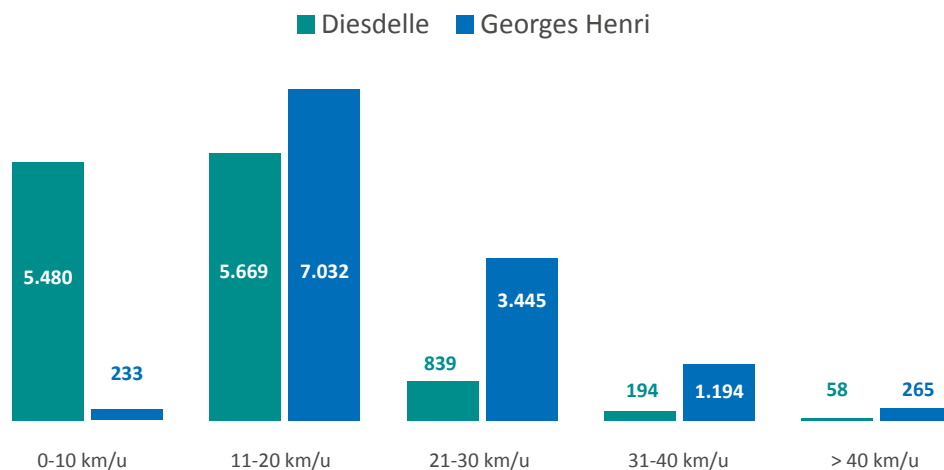

Figuur 93: Lokalisatie van de snelheidsovertredingen geregistreerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

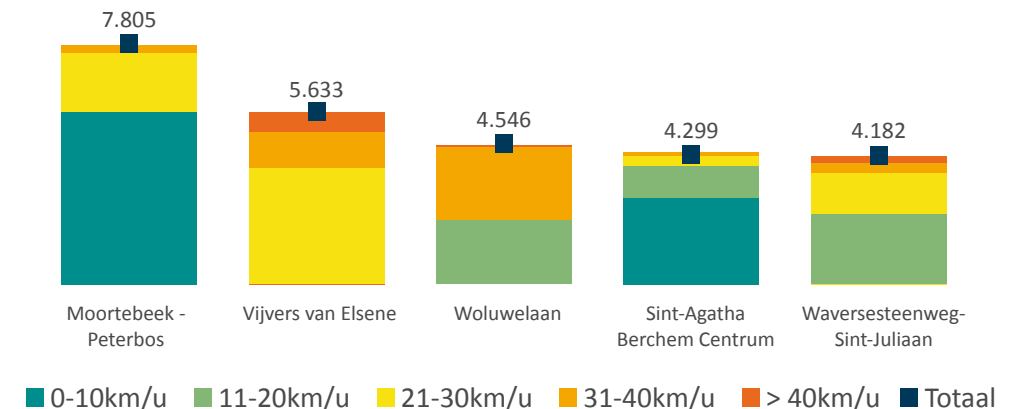
Op het niveau van de wijken zijn Diesdelle en Georges Henri verhoudingsgewijs het sterkst vertegenwoordigd met respectievelijk 12.213 en 12.169 pv's opgesteld in 2017 en ze vormen de eerste Brusselse wijkcluster. De meest gecontroleerde plaatsen zijn de Waterlooosesteenweg (Diesdelle), waar 4 flitspalen staan,²⁷⁶ en de Brand Whitlocklaan (Georges Henri). De overschreden snelheidsdrempels verschillen naargelang de wijk: terwijl de eerste gekenmerkt wordt door snelheidsovertredingen van 0 tot 20 km/u boven de toegelaten snelheid, worden in de tweede wijk vaker overschrijdingen met meer dan 31 km/u vastgesteld.

De tweede wijkcluster met een hoog percentage van bekeuringen voor overdreven snelheid wordt gevormd door de wijken:

- Moortebeek-Peterbos (vooral ter hoogte van de M. Groeninckx-De Maylaan en de Sylvain Dupuislaan) en Sint-Agatha-Berchem centrum (Keizer Karellaan) vooral gekenmerkt door snelheidsovertredingen met 0 tot 10 km/u boven de toegelaten snelheid,
- Woluwelaan en Waversteenweg-Sint-Juliaan (Van Praettunnel) met verhoudingsgewijs meer overschrijdingen met 11 tot 20 km/u,
- Vijvers van Elsene waar het aandeel snelheidsovertredingen met 21 tot 30 km/u het hoogst is met 3.851 pv's in 2017. Het gaat om een stijging met 70% van het totaal aantal dat binnen de entiteit werd geregistreerd en dit bijna uitsluitend op de Louizalaan vanwege de aanwezigheid van vaste radars.

Figuur 94: Cluster 1, wijken die alleen al goed zijn voor 11% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL

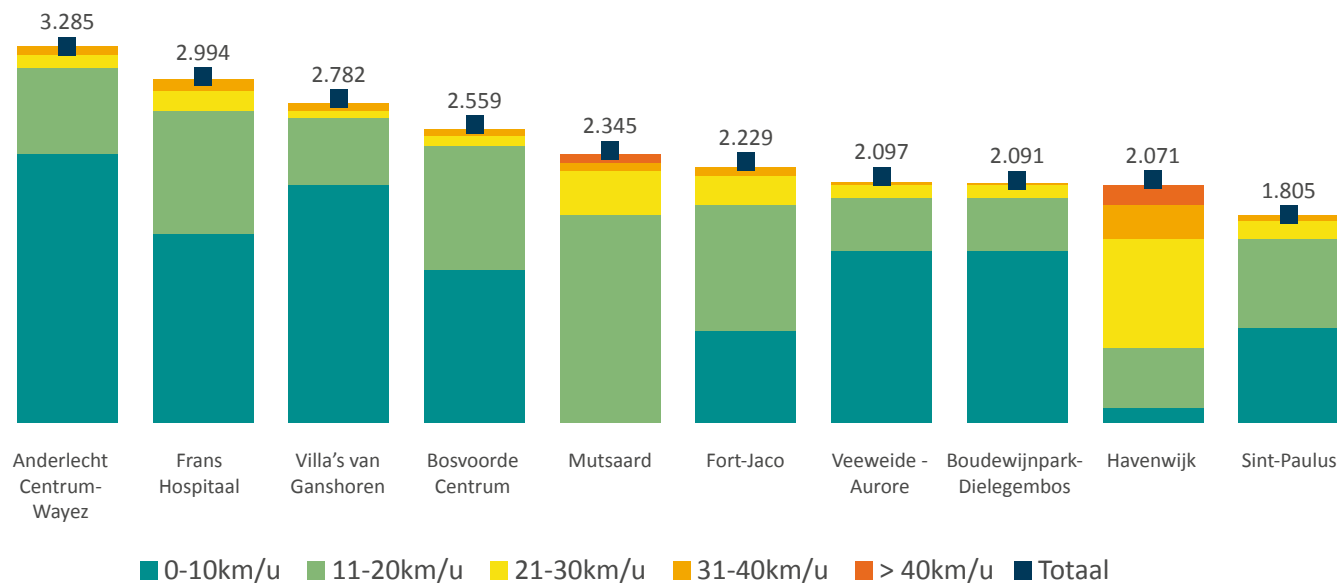

Figuur 95: Cluster 2, wijken die alleen al goed zijn voor 12% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁷⁶ MOBILITEIT BRUSSEL, gegevens MOBIGIS.

De derde en laatste belangrijke cluster omvat de wijken:

- Anderlecht-Centrum-Wayez, Villa's van Ganshoren, Frans Hospitaal, Veeweide-Aurore en Boudewijnpark-Dielegembos met snelheidsovertredingen van 0 tot 10 km/u,
- Mutsaard (Brussel) wordt voornamelijk gekenmerkt door snelheidsovertredingen met 11 tot 20 km/u met 1.785 overtredingen van dit type geregistreerd in 2017, of 76% van het totaal aantal snelheidsovertredingen in de wijk. De overtredingen vinden bijna uitsluitend plaats ter hoogte van de A12,
- Bosvoorde-Centrum, Fort Jaco en Sint-Paulus worden voornamelijk gekenmerkt door snelheidsovertredingen met 0 tot 10 km/u en met 11 tot 20 km/u waarvan de respectieve aandelen gelijk zijn,
- Havenwijk langs het kanaal waar in 2017 1.056 snelheidsovertredingen met 21 tot 30 km/u werden opgesteld en waarvan het aandeel het grootst is in verhouding tot het totaal aantal snelheids-pv's opgesteld in de wijk. 77% van de overtredingen wordt vastgesteld in de Groendreef.

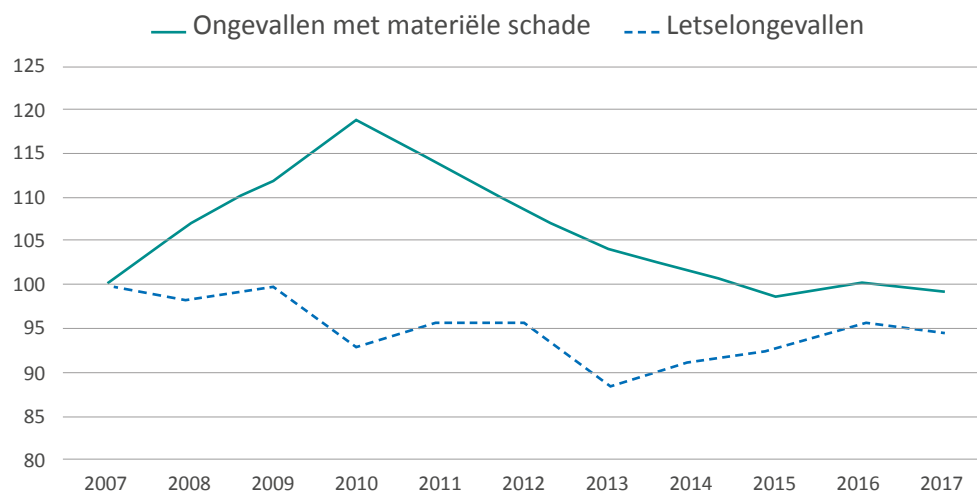

Figuur 96: Cluster 3, wijken die alleen al goed zijn voor 11% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

3. VERKEERSONGEVALLEN

3.1. EVOLUTIE EN ALGEMENE TENDENSEN

In 2017 vonden er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 18.472 verkeersongevallen plaats, alle types samen, waarvan 14.615 ongevallen met materiële schade en 3.846 letselongevallen. Deze twee types van ongevallen blijven over het algemeen stabiel. In de periode 2007-2017 zien we twee belangrijke trends: een constante daling van het aantal ongevallen met materiële schade²⁷⁷ vanaf 2011 en een geleidelijke stijging van het aantal letselongevallen, met gewonden en/of doden, vanaf 2014.

Figuur 97: Variatie-index van het aantal letselongevallen en ongevallen met materiële schade (basis 100: 2007) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOLE

Bij de letselongevallen zijn de ongevallen met zwaargewonden het sterkst toegenomen. Het gaat om een stijging met 16% in 2017 in vergelijking met 2014, toen het aantal

letselongevallen opnieuw toenam. Het aantal ongevallen met fatale afloop daalde in diezelfde periode dan weer met 8%. In 2017 is dit aantal echter opnieuw aanzienlijk gestegen ten opzichte van het jaar voordien, met 24 ongevallen, of +41%.

De onderstaande tabel geeft de evolutie van de ongevallen weer volgens de gevolgen vanaf 2014.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest		2014	2015	2016	2017	Var. 2014-2017	Var. 2016-2017
Letsel-ongevallen	Aantal ongev. met doden 30 dagen	26	29	17	24	-8%	+41%
	Aantal ongev. met zwaargewonden	157	177	154	182	+16%	+18%
	Aantal ongev. met lichtgewonden	3.524	3.553	3.710	3.640	+3%	-2%
Ongevallen met materiële schade	Aantal ongev.	14.974	14.543	14.798	14.615	-2%	-1%

Tabel 40: Evolutie van de verkeersongevallen naargelang het type en de gevolgen – BPV/BOPV. Bronnen: STATBEL (ongevallen met gewonden), Federale Politie – DRI/BIPOLE (ongevallen met materiële schade)

Als we kijken naar wat voorafgaat, zien we dat het aantal verkeersongevallen in 2017 licht daalt, maar dat de ernst ervan is toegenomen. Het aantal ongevallen met zwaargewonden en doden binnen 30 dagen is respectievelijk met 18% en 41% gestegen in vergelijking met het jaar voordien.

²⁷⁷ Omdat ongevallen met materiële schade niet verplicht moeten worden aangegeven bij de politie, onderschatten de officiële statistieken ongetwijfeld de realiteit van dit fenomeen.

3.2. SITUERING IN TIJD EN RUIMTE

3.2.1. Wanneer gebeuren de ongevallen?

Wat het tijdstip betreft, zien we meerdere gelijkenissen vanuit evolutief standpunt tussen de ongevallen met materiële schade en de letselongevallen. Voor de periode 2014-2017, waarin de letselongevallen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn toegenomen (zie hoger), stellen we vast dat de verkeersongevallen, ongeacht het type, een min of meer gelijkaardig maandelijks verloop volgen:

- een stijging in maart gecompenseerd door een daling in april,
- een toename van het aantal verkeersongevallen van mei tot juni,
- minima tijdens de vakantieperiodes tussen juli en augustus,
- een constante stijging vanaf het begin van het schooljaar tot een piek in oktober.

Dit fenomeen kan grotendeels verklaard worden door de impact van de schoolvakanties omdat het verkeer minder druk is, maar ook vlotter verloopt. De vlotheid van het wegverkeer is een gunstige factor voor de snelheid en voor de waakzaamheid achter het stuur. Bovendien is de vakantie ook een periode waarin rijden onder invloed (alcohol, drugs) vaker voorkomt. Het begin van het schooljaar wordt, kwantitatief gezien, dan weer gekenmerkt door een geleidelijke toename van het aantal verkeersongevallen en dit ongeacht het type van gevolgen (met of zonder gewonden/doden 30 d.).

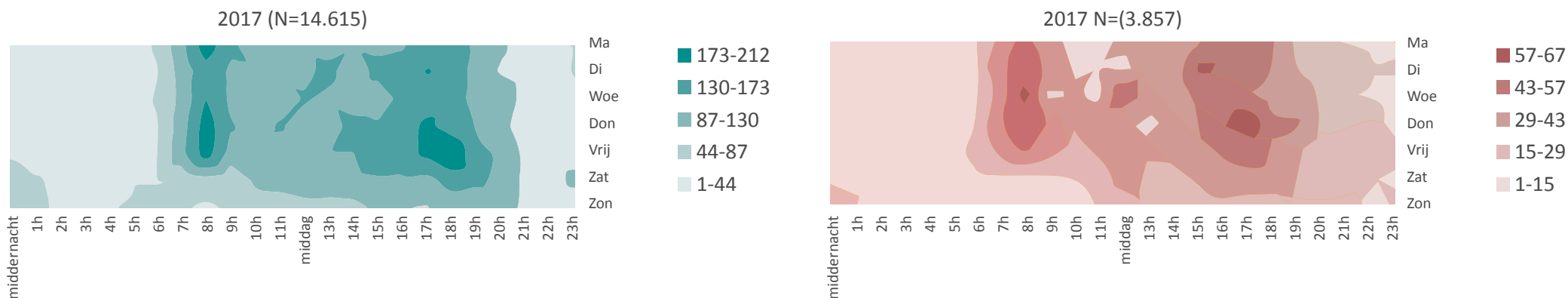
Maand	Letselongevallen				Ongevallen materiële schade			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Januari	304	306	328	294	1.297	1.148	1.308	1.121
Februari	302	264	339	332	1.257	1.132	1.178	1.186
Maart	299	339	251	340	1.335	1.400	1.210	1.324
April	310	296	342	258	1.179	1.237	1.259	1.107
Mei	325	303	355	333	1.306	1.227	1.326	1.316
Juni	342	348	353	391	1.281	1.295	1.399	1.371
Juli	273	294	259	268	1.022	1.058	1.050	992
Augustus	238	250	276	236	1.039	973	983	1.004
September	330	376	351	333	1.265	1.272	1.297	1.214
Oktober	360	373	371	409	1.446	1.423	1.322	1.409
November	312	281	373	359	1.312	1.112	1.316	1.325
December	323	340	291	304	1.235	1.266	1.150	1.246
Totaal	3.718	3.770	3.889	3.857	14.974	14.543	14.798	14.615

Tabel 41: Evolutie van de verkeersongevallen per type en volgens maand – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

Wat de uren en dagen van de week betreft waarop de meeste ongevallen gebeuren, stellen we verschillende constanten vast tussen de situatie in 2017 en de onderzochte periode 2014-2017.

Het aandeel van ongevallen dat's nachts gebeurt, is hoger voor ongevallen met materiële schade: 15% van de ongevallen van dit type gebeurt tussen 22 u en 5.59 u, tegenover 12% van de letselongevallen tussen 2014-2017. Wat de spitsuren betreft, zien we een omgekeerde tendens.

In de loop van 2017 zijn er 1.187 letselongevallen en 25.581 ongevallen met materiële schade gebeurd tijdens de spitsuren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. 43% van de ongevallen met materiële schade doet zich voor tijdens de spitsuren en dit voornamelijk in de schijf 15-18 u. De letselongevallen volgen dezelfde trend, maar met een iets hoger percentage: 48% van de letselongevallen doet zich voor tijdens de spitsuren, waarvan 64% in de namiddag.

Figuur 98: Verdeling van de ongevallen met materiële schade (links) en de letselongevallen (rechts) volgens uur en dag – Bron: Federale Politie – DRI/BIPOLBIPOL

In 2017 gingen 365.122 Brusselaars elke dag naar het werk in het Brussels Gewest, terwijl 76.634 werknemers, alle verplaatsingswijzen samen, naar een van de twee andere gewesten van het land gingen. Daarbij komt nog een instroom van werknemers uit die twee andere gewesten van 352.494 pendelaars. Bovendien gingen 253.781 leerlingen elke dag naar een Brusselse school (waarvan 13% afkomstig is uit een ander gewest). Deze verplaatsingen dragen bij tot een toename van het verkeer tijdens de spitsuren²⁷⁸ en dus van het risico van files. Dit risico wordt ook versterkt door de specifieke kenmerken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de vele werkzaamheden/bouwterreinen die de wegcapaciteit beperken, de frequente evenementen (Europese toppen, betogingen, festiviteiten enz.) die eigen zijn aan de rol van (inter)nationale hoofdstad enz.²⁷⁹ De verzadiging van het wegennet – en meer bepaald de files – kan het risico op ongevallen doen toenemen. Maatregelen om het verkeer op bepaalde verkeersassen te verminderen of om de files in het algemeen tegen te gaan, dragen bij tot de vermindering van dit ongevalsrisico. Sommige studies wijzen op de impact van flexibele werkuren, telewerken²⁸⁰ of ‘mobiel’ werken op het vlotte verloop van het verkeer en de vermindering van het aantal verkeersongevallen²⁸¹.

Verplaatsingen	Bestemming	2014	2015	2016	2017	Var. 2016-2017
Woonplaats naar school (aantal leerlingen)	BHG naar BHG	208.355	212.097	216.067	219.886	+1,77%
	BHG naar andere gewesten van België	9.140	9.378	9.416	9.491	+0,80%
	Andere gewesten en onbekend/ buiten België naar BHG	35.869	35.663	35.832	33.895	-5,41%
Woon- werkverplaatsingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (aantal werkende 15-64-jarigen)	BHG naar BHG	352.498	356.236	363.656	365.122	+0,40%
	BHG naar andere gewesten van België	68.287	68.735	71.044	76.634	+7,87%
	Andere gewesten van België naar BHG	361.777	338.647	345.256	352.494	+2,10%

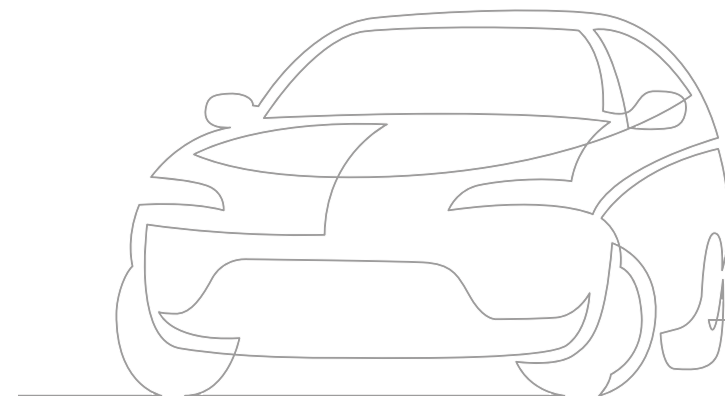
Tabel 42: Verplaatsingen woonplaats-school/werk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, Franse en Vlaamse Gemeenschap, FOD Economie

²⁷⁸ 7 u tot 9 u en 15 u tot 18 u.

²⁷⁹ BRUSSEL MOBILITEIT, “Waarom zijn er meer files in Brussel terwijl het aantal auto’s op de weg vermindert?”, in *Mobiliteitsdiagnose in Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, vraag 6, oktober 2017, p. 3-6.

²⁸⁰ POLLING I., *Kerncijfers telewerk in België*, Brussel: FOD Mobiliteit en Vervoer, 2018, 17 p.

²⁸¹ DEVELTERE A. et LEBLUD J., *Quels impacts des horaires décalés sur la congestion et la sécurité routière en heures de pointe ? Une approche exploratoire pour les déplacements domicile-travail en Belgique*, Bruxelles: VIAS Institute, 2018, p. 41.

3.2.2. Benadering per wijk

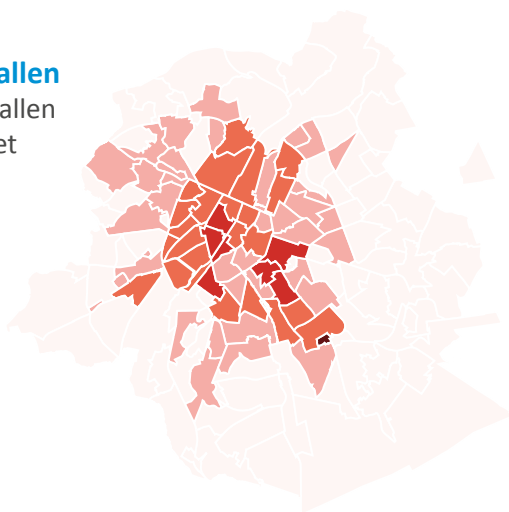
Om aan de vereisten inzake beknoptheid van dit verslag te voldoen, zullen we de benadering per wijk beperken tot een globaal beeld van de verkeersongevallen en uitsluitend kijken naar de oververtegenwoordigde wijken, zowel op kwantitatief vlak als wat het evolutieve criterium betreft tussen 2016 en 2017.

In een eerste fase hebben we een beeld geschetst van de letselongevallen en ongevallen met materiële schade op wijkniveau om de respectievelijke ongevallenpercentages per kilometer wegennet te benadrukken en zo de gebieden met dagelijks de hoogste risico's af te bakenen en dit voor de periode 2014-2017 om over een voldoende grote steekproef te beschikken (N=12.849 LO²⁸² en 43.420 VO MS²⁸³) en het begrip objectief ongevalsrisico in het Gewest echt te kunnen begrijpen.

2014-2017 - letselongevallen

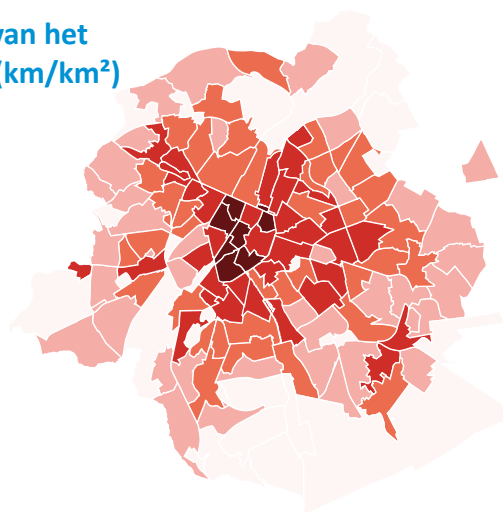
Aantal ongevallen
/km wegennet

- 0-5
- 5-9
- 9-14
- 14-21
- 21-50

Dichtheid van het wegennet (km/km²)

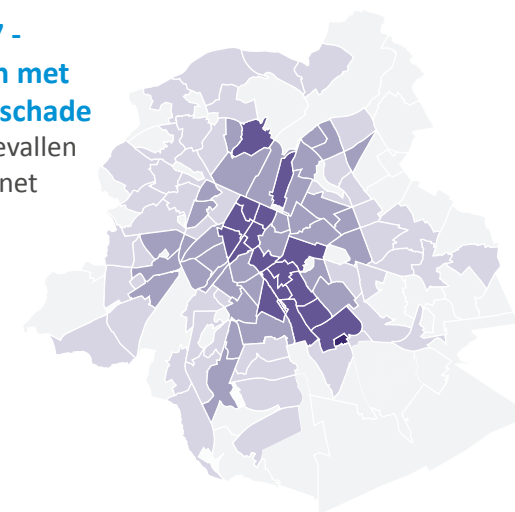
- 3-10
- 10-16
- 16-21
- 21-26
- 26-34

2014-2017 - ongevallen met materiële schade

Aantal ongevallen
/km wegennet

- 1 - 11
- 11-22
- 22-36
- 36-56
- 56-109

Figuur 99: Percentage van letselongevallen (links) en ongevallen met materiële schade (rechts) per km wegennet (2014-2017) en dichtheid van het wegennet per wijk (midden) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁸² Verkeersongeval met gewonde(n) en/of dode(n) binnen 30 dagen (VO OV).

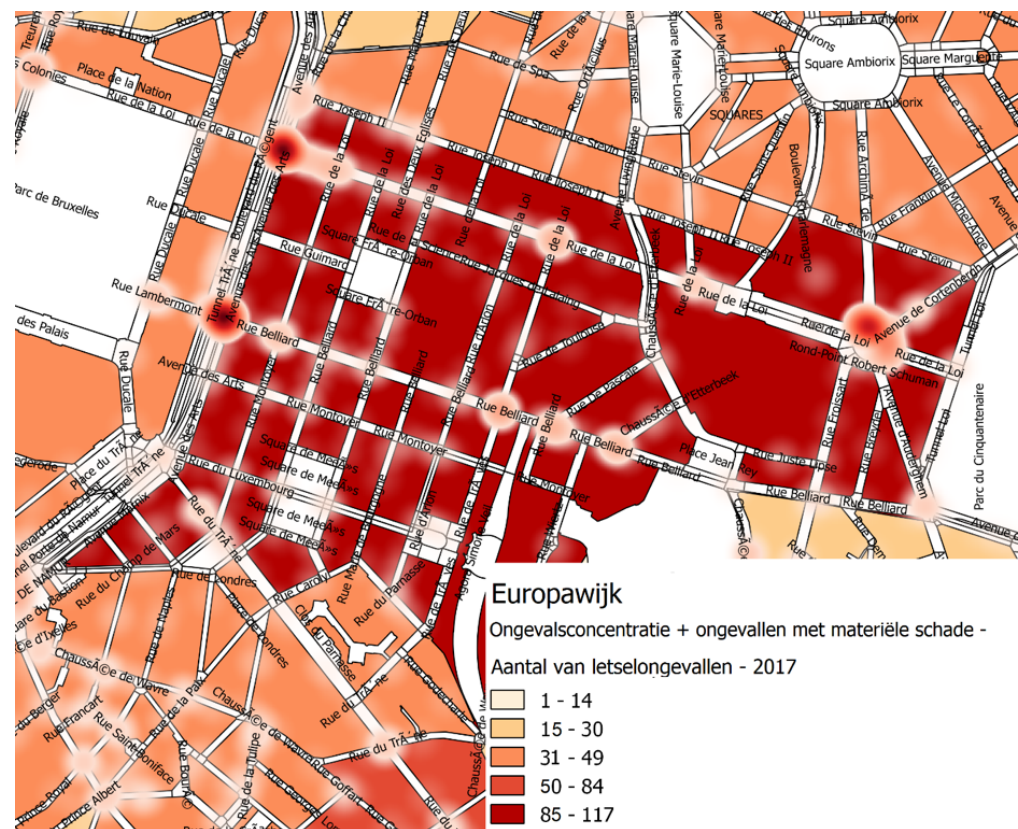
²⁸³ Verkeersongeval met materiële schade (VO MS).

Lokalisatie-percentage	Ong. materiële schade	Ong. met gewonden	Ong. met doden 30 d.
2014	74,1%	84,8%	91,7%
2015	73,7%	83,4%	88,9%
2016	74,8%	85,7%	88,2%
2017	74,0%	85,2%	86,4%

Tabel 43: Lokalisatiepercentage van de verkeersongevallen per jaar – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL, uittreksel ANG d.d. 25/05/2018

Hoewel het beeld van het percentage van ongevallen met materiële schade iets onduidelijker is, blijkt dat de hoogste percentages, ongeacht het type ongeval, terug te vinden zijn in de wijken Dansaert-Annessens en Stalingrad in de Vijfhoek en in de Europese wijk, Matongé en Flagey-Malibrant. De omgeving van de wijk Begraafplaats van Elsene is de zone met het hoogste ongevallenpercentage. De zones voor stedelijke herwaardering²⁸⁴ (centrale wijken van de Kanaalzone) vallen vooral op vanwege de hoge percentages van letselongevallen.

Vanuit kwantitatief oogpunt zien we dat in de Europese wijk in 2017 het grootste aantal ongevallen werd vastgesteld: 305 ongevallen met materiële schade en 117 letselongevallen. De ongevallen doen zich voornamelijk voor op de kruispunten van de Kunstlaan met de Belliardstraat en de Wetstraat, alsook op de Schumanrotonde, waar heel vaak files staan en waar de stromen van voetgangers, fietsers en gemotoriseerde voertuigen elkaar moeilijk kruisen.

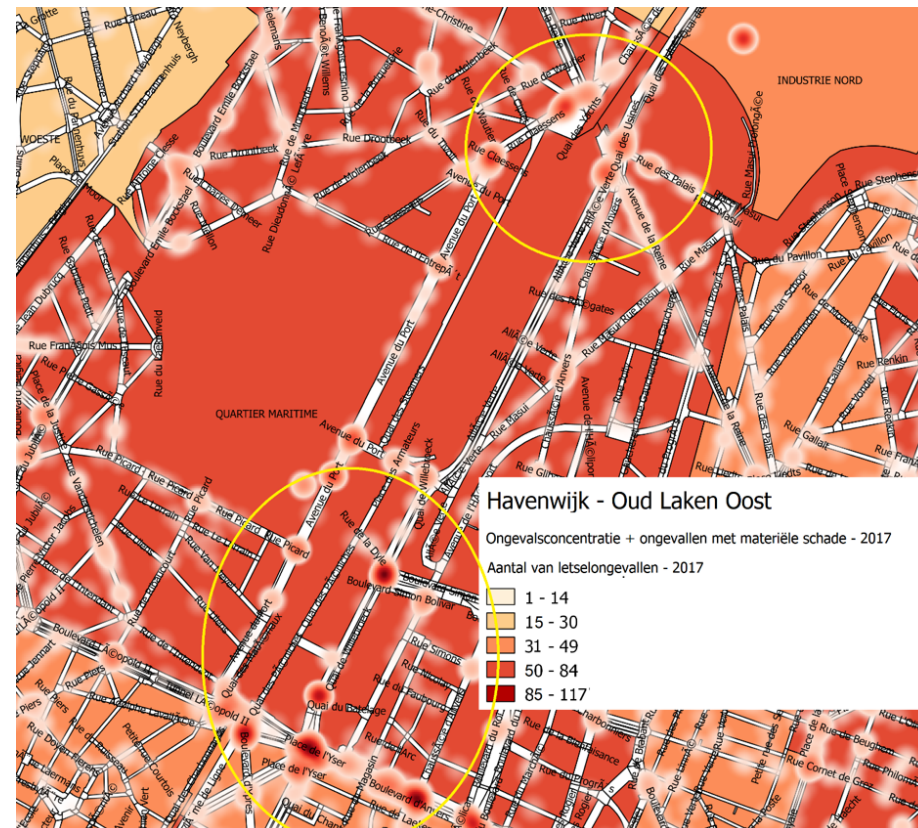
Figuur 100: Europese wijk en zijn zwarte punten 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁸⁴ De zones voor stedelijke herwaardering omvatten de Brusselse wijken in moeilijkheden waar de overheidssector zijn investeringen heeft opgevoerd. Ze werden bepaald door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om de levenskwaliteit en de socio-economische integratie van de inwoners te verbeteren en om een nieuwe dynamiek te creëren voor de ontwikkeling van de lokale economie. Zie Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 10 november 2016 tot uitvoering van de ordonnantie houdende organisatie van de stedelijke herwaardering en tot goedkeuring van de “zone voor stedelijke herwaardering”, genaamd “ZSH 2016”, B.S., 21 november 2016.

De Havenwijk en de wijk Oud Laken Oost zijn de twee andere wijken waar in 2017 de meeste ongevallen gebeurden met respectievelijk 84 en 71 letselongevallen en 217 en 201 ongevallen met materiële schade. De gevaarlijke punten bevinden zich voornamelijk op de Antwerpselaan op de kruispunten met de Emile Jacquainlaan, de Antwerpsesteenweg en in de onmiddellijke omgeving van het IJzerplein. Het kruispunt van de Simon Bolivarlaan en de Willebroekkaai en de Picardstraat zijn eveneens plaatsen waar veel ongevallen gebeuren.

Wat de wijk Oud Laken Oost betreft, doen de letselongevallen zich vooral voor op de Emile Bockstaellaan en het kruispunt van de Claessensstraat-Vilvoordsesteenweg-Koninginnelaan.

Vanuit evolutief oogpunt onderscheiden zes wijken zich door een sterke stijging van het aantal letselongevallen in 2017 in vergelijking met het jaar ervoor: de wijken Industrie-NATO, Neerpede, Zuidstation, Drie Linden waar het aantal ongevallen van dit type verdubbeld is; de wijk Dudenpark-Park van Vorst waar het verdrievoudigd is; en de wijk Frans Hospitaal²⁸⁵ (+78%).

Figuur 101: Havenwijk en wijk Oud Laken Oost, zwarte punten 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁸⁵ Waarvan het grondgebied de gemeenten Sint-Agatha-Berchem, Sint-Jans-Molenbeek en Koekelberg omvat.

3.2.3. Omstandigheden

Het aantal unieke letselongevallen waarvan de omstandigheden worden genoteerd in de pv's/AF's²⁸⁶ is beperkt en vertegenwoordigt, tussen 2014 en 2017, gemiddeld 25% van het totaal geregistreerd door de politiediensten. In 2017 werden de oorzaken vermeld voor 1.031 letselongevallen en ze houden voornamelijk verband met de bij het ongeval betrokken weggebruiker. Kwantitatief zijn de ongevallen vooral te wijten aan factoren met betrekking tot de weg en/of de verkeersomstandigheden en de weggebruikers.

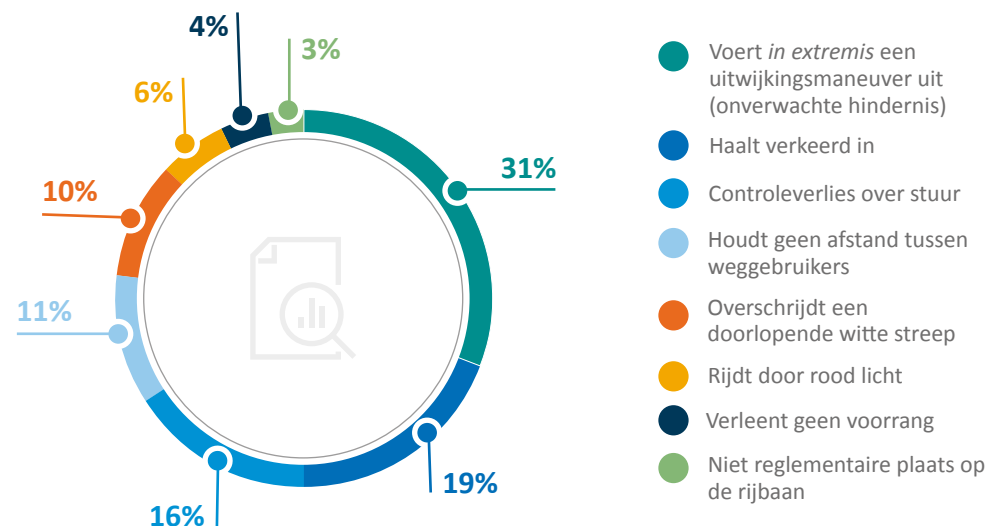
Type van oorzaken	2014	2015	2016	2017	Var. 2014-2017	Var. 2016-2017
Weg/verkeersomstandigheden	173	239	217	266	+53,76%	+22,58%
Weggebruiker	774	761	849	848	+9,56%	-0,12%
Voertuig en/of aanhangwagen	11	8	4	15	+36,36%	+275,00%
Aantal letselongevallen met vermelde oorza(a)k(en)	889	931	991	1.031		
Meldingspercentage van de oorzaken/letselongevallen	24%	25%	25%	27%		

Tabel 44: Types van omstandigheden van letselongevallen – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

Het aantal letselongevallen waarvan de oorzaak te wijten is aan factoren die verband houden met de weg en/of de verkeersomstandigheden bedraagt 266 unieke ongevallen in 2017, dat is 22,58% meer dan het jaar ervoor en 53,76% meer dan in 2014.

²⁸⁶ Aangifteformulier (AF)

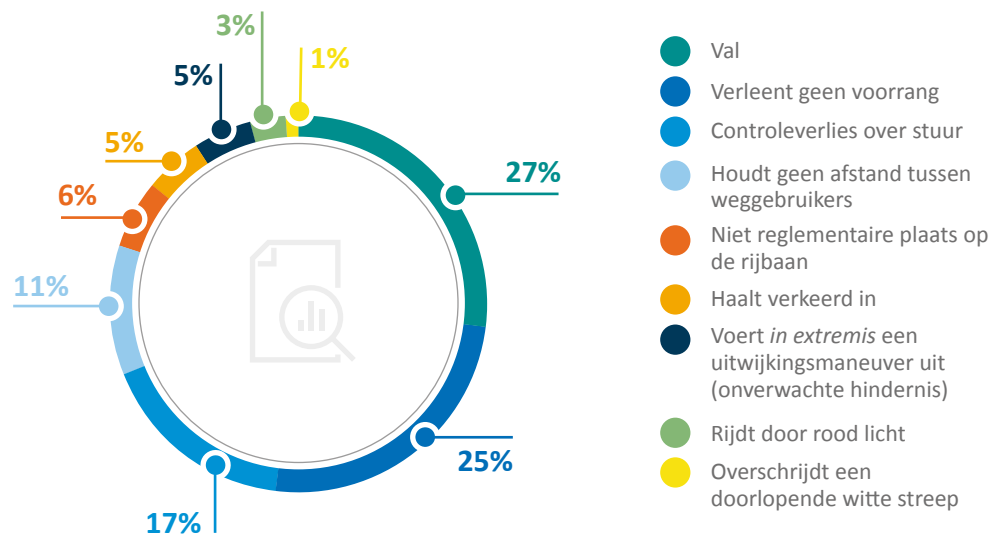
Vanuit evolutief oogpunt zijn de letselongevallen als gevolg van een foutief inhaalmanoeuvre, een niet-naleving van de voorrangsregel en een verlies van controle over het stuur in 2017 het sterkst gestegen ten opzichte van 2014. Vanuit kwantitatief oogpunt werden de ongevallen als gevolg van een uitwijkmanoeuvre (31%), een foutief inhaalmanoeuvre (19%), een verlies van controle over het stuur (16%) en de niet-naleving van de veilige afstanden tussen weggebruikers (11%) het meest waargenomen in 2017.

Figuur 102: Letselongevallen te wijten aan de weg en/of de verkeersomstandigheden in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

In 2017 hielden 848 letselongevallen verband met factoren die te maken hadden met de weggebruikers (bestuurders²⁸⁷, fietsers, bromfietzers, enz.). Vanuit evolutief oogpunt blijft dit type van ongevallen stabiel in vergelijking met het jaar voordien (-0,12%), hoewel het significant gestegen is in vergelijking met 2014 (+9,65%), voornamelijk vanwege valpartijen, foutieve inhaalmanoeuvres, niet-naleving van de voorrangsregels en verkeerslichten. Deze laatste twee factoren zijn in 2017 echter gedaald ten opzichte van vorig jaar, met respectievelijk 3,67% en 23,08% minder van dergelijke ongevallen.

Kwantitatief gezien zijn de letselongevallen in 2017 – waarvan de oorzaken bekend zijn – voornamelijk te wijten aan valpartijen (28%), niet-naleving van de voorrangsregels (26%) en verlies van controle over het stuur (17%).

Figuur 103: Letselongevallen te wijten aan de weggebruikers in 2017 naargelang de omstandigheden – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

²⁸⁷ Auto's, vrachtwagens, enz.

3.3. SLACHTOFFERS

3.3.1. Gevolgen van letselongevallen

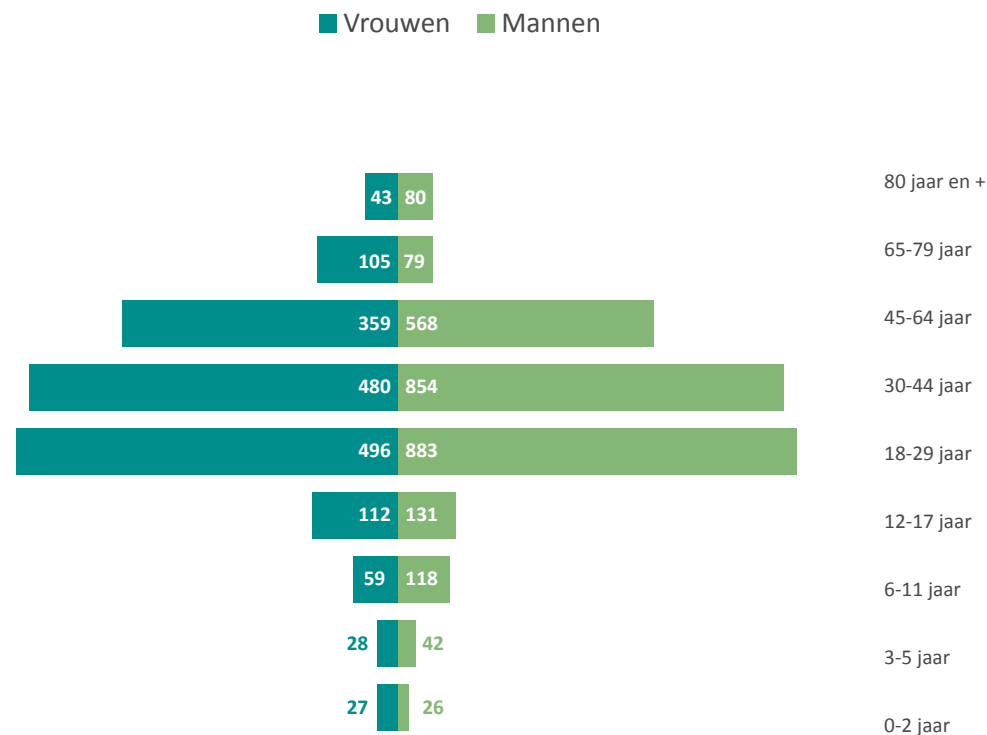
In 2017 vielen er 4.614 verkeersslachtoffers, van wie 22 doden²⁸⁸, op de Brusselse wegen. 1 zwaargewonde en 1 lichtgewonde overleden binnen dertig dagen. Het aantal slachtoffers van letselongevallen (+0,59% in 2017 in vergelijking met het jaar voordien) neemt sinds 2014 elk jaar lichtjes toe. Het aantal zwaargewonden is in 2017 met 24% gestegen, terwijl het aantal lichtgewonden slechts zeer lichtjes is gedaald (-0,36%).

Aantal slachtoffers	2014	2015	2016	2017	Var. 2014-2017	Var. 2016-2017
Lichtgewonden	4.265	4.297	4.412	4.396	+3,1%	-0,4%
Zwaargewonden	167	189	158	196	+17,4%	+24,1%
Overlijdens binnen 30 d.	26	27	17	22	-15,4%	+29,4%
Totaal	4.458	4.513	4.587	4.614	+3,5%	+0,6%

Tabel 45: Evolutie van het aantal slachtoffers per type van letsel - BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOI

3.3.2. Leeftijd en geslacht

In het Gewest zijn drie op de vijf slachtoffers mannen als het om een letselongeval gaat. Wat de ernst van het ongeval betreft, is twee derde van de zwaargewonde slachtoffers, met of zonder overlijden, een man. De minderjarige slachtoffers vertegenwoordigen 12% van de in 2017 geregistreerde zwaar- en lichtgewonden, of 546 slachtoffers.

Figuur 104: Leeftijdspiramide van de slachtoffers volgens de 9 levensfasen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOI

²⁸⁸ Federale politie (DRI/BIPOI), gegevens uit de ANG op 25.05.2018.

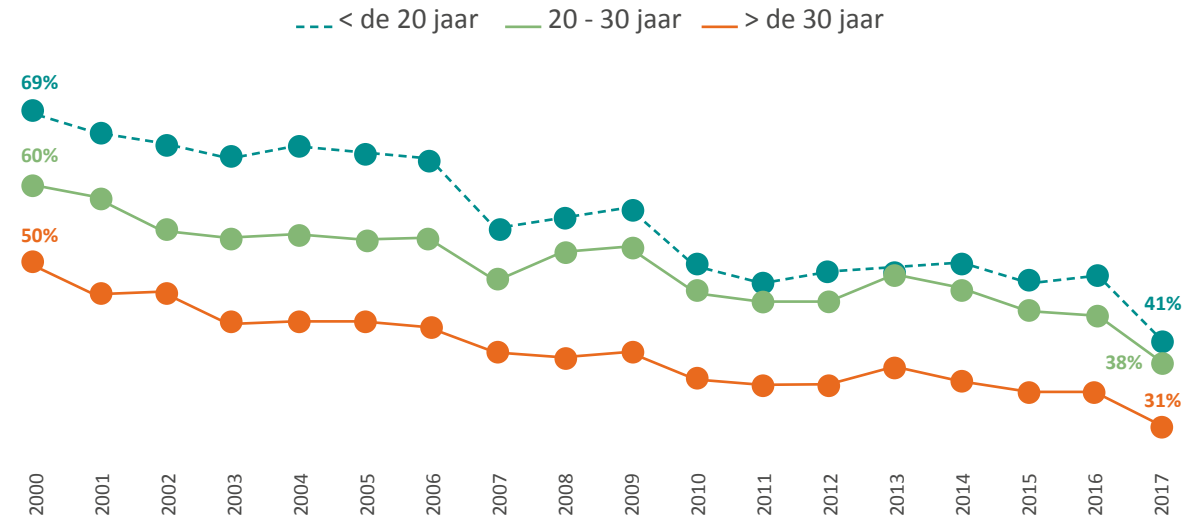
3.3.3. Rijervaring en -opleiding

De rijopleiding is sinds de Zesde Staatshervorming een gewestelijke bevoegdheid. Het Gewest beslist voortaan over de regels ter zake. De rijbewijsgegevens zijn interessant om de ‘vraag’ naar het besturen van motorvoertuigen te evalueren en de toekomstige impact hiervan op de mobiliteit op het grondgebied. De analyse van het faalpercentage van de praktische rijexamens afgelegd op de openbare weg kan immers wijzen op de verscherping van de criteria voor rijvaardigheid en dus op een preventief aspect wat de verkeersveiligheid betreft.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aantal praktische rijexamens voor het rijbewijs van categorie B afgelegd op de openbare weg sinds 2007 gestaag toegenomen. Terwijl steeds minder kandidaten jonger dan 20 jaar het praktisch rijexamen B afleggen (-52% ten opzichte van 2007 en -12% ten opzichte van 2016), neemt de representativiteit van de andere leeftijdsklassen sinds 2007 toe. Voortaan heeft een op de drie praktische rijexamens betrekking op een kandidaat ouder dan 30 jaar.

In 2017 bedroeg het faalpercentage van het examen 68% – 50% in het Vlaams Gewest en 59% in het Waals Gewest – tegenover 39% in 2000 (51% in 2007), terwijl de hervorming van het rijbewijs – en de nieuwe regels – pas

in werking zijn getreden vanaf januari 2018. Dit percentage is geleidelijk gestegen vanaf 2005 tot een piek in 2017. Bovendien stellen we vast dat het faalpercentage toeneemt met de leeftijd van de kandidaten.

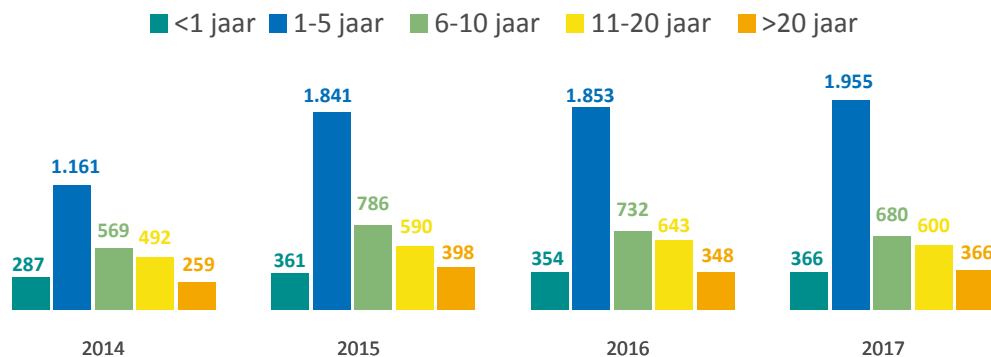
Figuur 105: Slaagpercentage voor het praktisch rijexamen cat. B – BPV/BOPV. Bron: GOCA

Voor de slachtoffers van verkeersongevallen met lichamelijke letsels zijn de rijbewijsgegevens niet altijd volledig, vanwege het land van uitgifte van het rijbewijs²⁸⁹ of de omstandigheden (technisch of inherent aan de aard van het ongeval). Voor de periode 2014-2017 bedraagt het volledigheidpercentage van deze gegevens gemiddeld 35% voor

²⁸⁹ De Kruispuntbank Rijbewijzen (KBR) bevat enkel gegevens over de in België afgeleverde rijbewijzen.

bestuurders van gemotoriseerde voertuigen (auto, motorfiets en bromfiets). Hoewel dit percentage laag ligt, kunnen we aan de hand van deze gegevens toch een verband leggen tussen de duur van het bezit van het rijbewijs (B en/of A/AM) en het aantal letselongevallen in het Gewest.

Bij ongevallen met een overlijden binnen 30 dagen waren 14 slachtoffers in 2017 in het bezit van een rijbewijs waarvan de uitgiftedatum maximaal 5 jaar voor het ongeval lag. Deze categorie van weggebruikers is ook oververtegenwoordigd voor ongevallen met gewonden met 1.955 slachtoffers in 2017.

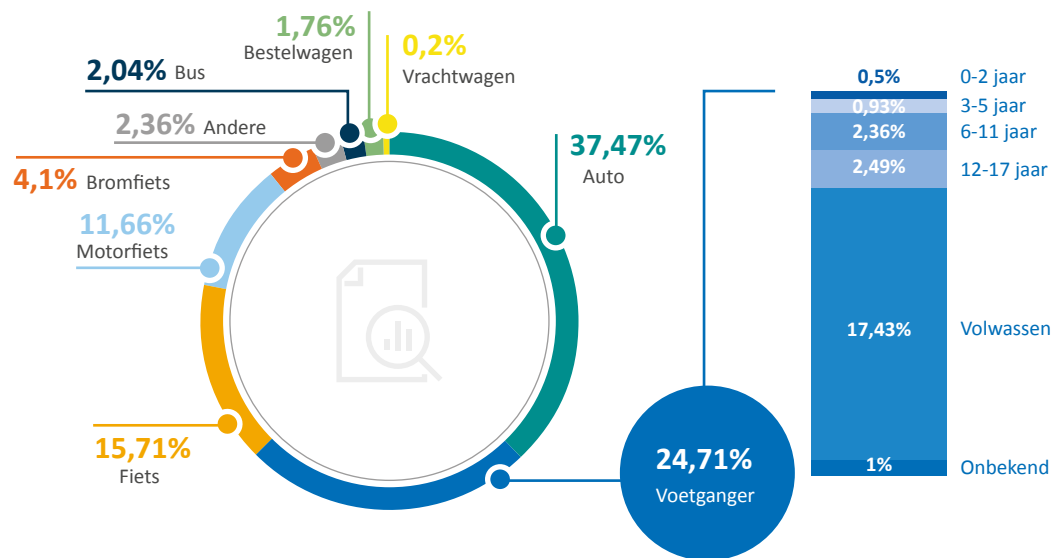
Figuur 106: Bestuurders van gemotoriseerde twee- of vierwielers betrokken bij een ongeval met lichamelijke letsels volgens de duur van bezit van het rijbewijs op het ogenblik van het ongeval - BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

3.3.4. De categorieën van slachtoffers en het type van betrokken voertuigen

De 4.614 slachtoffers van letselongevallen in 2017 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn, in dalende volgorde, automobilisten, die 37,5% van de slachtoffers uitmaken, voetgangers (24,7%), waaronder 290 minderjarigen, fietsers en motorrijders.

Type van weggebruikers	Overleden 30d.	Lichtgewond	Zwaargewond	Totaal
Automobilisten	7	1.679	34	1.720
Voetgangers ²⁹⁰	10	1.048	81	1.139
Fietsers	0	699	26	725
Motorrijders	4	494	40	538

Tabel 46: De vier meest vertegenwoordigde categorieën van weggebruikers bij letselongevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

Figuur 107: Verdeling van de slachtoffers van letselongevallen in 2017 volgens de categorie van weggebruikers – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

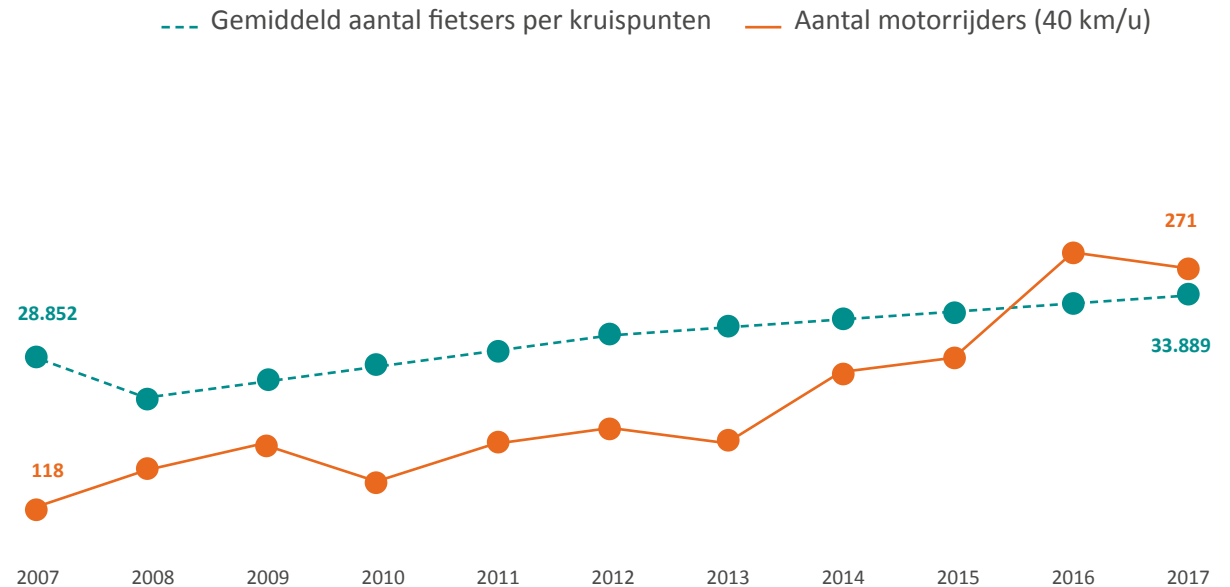
²⁹⁰ Dit omvat voetgangers en voetgangers die een tweewieler voortduwen.

3.3.5. Ongevallen tussen zwakke weggebruikers

In een context waarin het gewestelijk beleid *inter alia* streeft naar een toegenomen gebruik van actieve verplaatsingswijzen, zowel op het vlak van verkeersveiligheid als duurzame mobiliteit, blijven de kwesties van het delen van de weg door deze diverse weggebruikers en de risico's op ongevallen die hiermee gepaard gaan, van cruciaal belang.

Hoewel de aandacht traditioneel uitgaat naar ongevallenstatistieken met zwakke weggebruikers²⁹¹ in het kader van verkeersongevallen waarbij gemotoriseerde vierwielers betrokken zijn, is het, gelet op de omvang en de ernst, ook interessant om de ongevallen 'tussen' zwakke weggebruikers te analyseren en op te volgen aangezien dit een opkomend fenomeen is. Dit weerspiegelt gedeeltelijk de impact van het mobiliteitsbeleid, maar ook de toekomstige risico's die vanuit het oogpunt van de ongevallenstatistieken moeten worden beheerst, zowel op het vlak van de preventie als op het vlak van de bestraffing van de verkeersovertredingen begaan door deze categorie van weggebruikers, die de komende jaren wellicht zullen toenemen. Het aantal fietsers en motorrijders is in 2017 respectievelijk met 32% en 6,5% gestegen ten opzichte van 2014. Het beleid inzake duurzame mobiliteit dat in het Brussels Gewest wordt toegepast, maar ook de fileproblemen kunnen deze toename deels verklaren.

²⁹¹ Motorrijders, bromfietzers, fietsers en voetgangers.

Figuur 108: Evolutie van het gemiddelde aantal geregistreerde fietsers en het aantal motorrijders ingeschreven in het BHG (2007-2017) – BPV/BOPV. Bronnen: Pro Vélo vzw/STATBEL

De ongevallen waarbij ten minste één – al dan niet gemotoriseerde – tweewieler betrokken is, zijn in de bestudeerde periode continu blijven toenemen, met respectievelijk 18,74% voor motorrijders/bromfietzers en 4% voor fietsers in 2017 in vergelijking met het jaar voordien. Deze stijgende trend van het aantal ongevallen wordt ook waargenomen voor de ongevallen tussen deze verschillende types van weggebruikers. De onderstaande tabel geeft de evolutie van het aantal ongevallen weer.

A VENDRE
TE KOOP
TOBY
www.toby.be
219.42.70

EXCEPTE
UITGEZONDERD

villo

villo

1-VBD-628

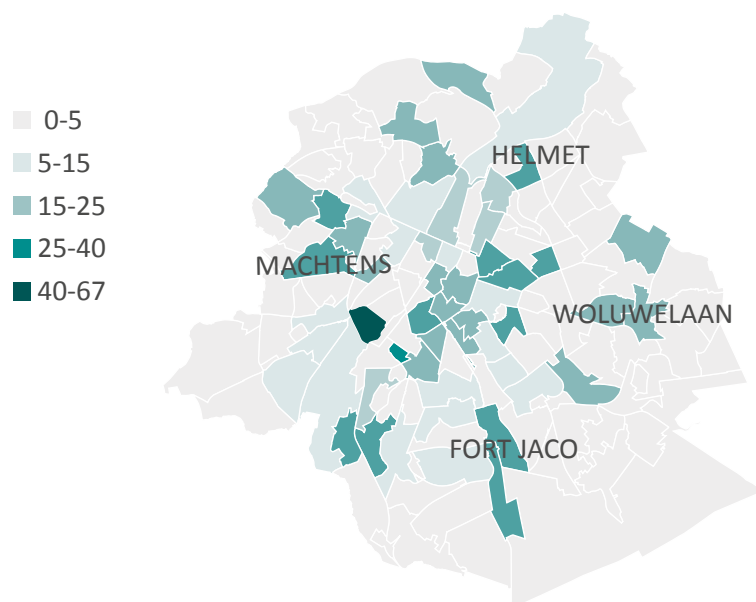
1-JTB-773

	2014	2015	2016	2017	Var. 2014-2017	Var. 2016-2017
Aantal ongev. met motorfiets(en) of fiets(en)	969	964	838	995	3%	+18,74%
waarvan Aantal ongev. Type 'motorfiets(en)/bromfiets(en) - voetganger(s)'	41	56	38	59	+43,90%	+55,26%
Aantal ongev. Type 'motorfiets(en)/bromfiets(en) - fietser(s)'	6	9	16	19	+217%	18,75%
Aantal ongevallen waarbij een fietser betrokken is	638	706	850	881	+38%	+4%
waarvan Aantal ongev. Type 'fietser(s) - voetganger(s)'	42	44	49	55	+31%	+12%

Tabel 47: Evolutie van het aantal verkeersongevallen, alle types, tussen zwakke weggebruikers in het BHG (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

2017

ongevalsrisico van verkeersongevallen tussen motorrijder/bromfietser en fietser/ voetganger (%)

Bij de ongevallen, met en zonder lichamelijk letsel, waarbij een motorrijder of bromfietser betrokken is, ligt het percentage van ongevallen met een zwakke weggebruiker, fietser of voetganger, het hoogst in de wijken Begraafplaats van Elsene, Hallepoort, Sint-Denijs-Neerstalle, Squares en Jourdan.

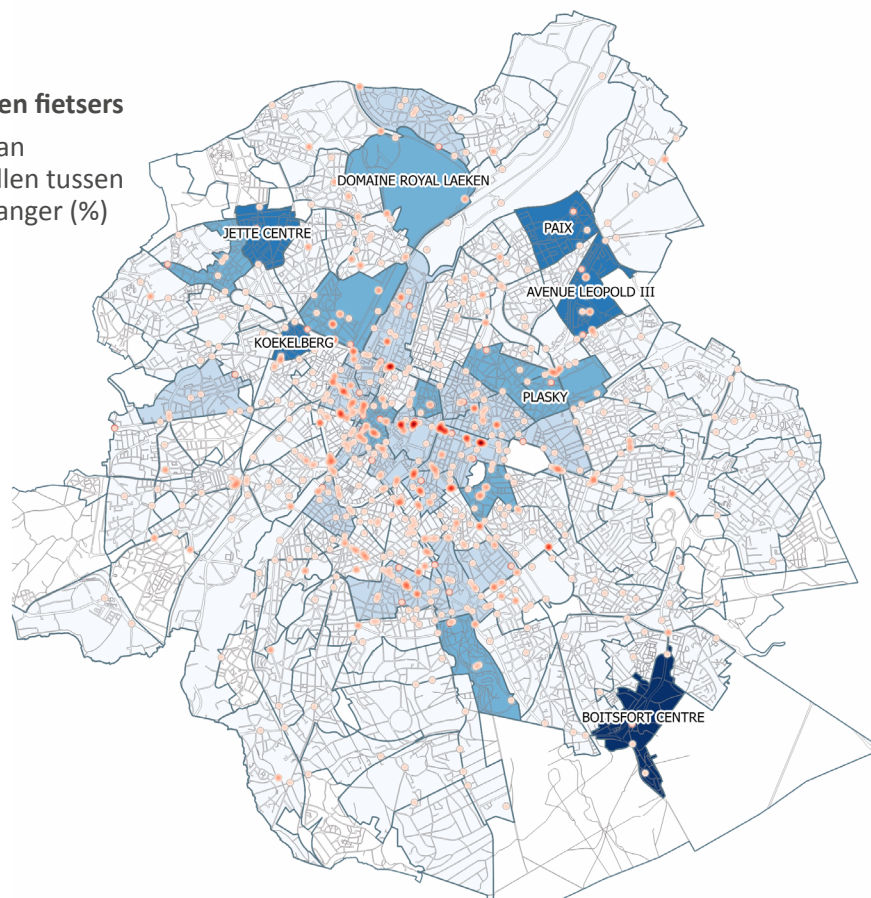
In de wijken Hallepoort en Hoog Sint-Gillis ligt het aantal letselongevallen tussen gemotoriseerde tweewielers en zwakke weggebruikers kwantitatief gezien het hoogst, met respectievelijk 4 en 3 ongevallen met gewonden in 2017.

Figuur 109: Evolutie van het aantal ongevallen tussen bromfietzers/motorrijders en zwakke weggebruikers en percentage in vergelijking met het jaarlijkse aantal verkeersongevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

2017 - Ongevallen fietsers

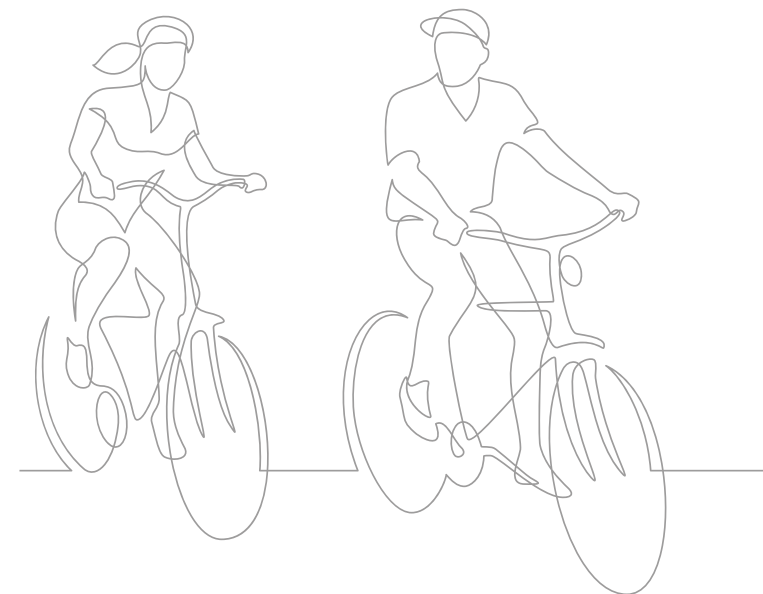
ongevalsrisico van verkeersongevallen tussen fietser en voetganger (%)

- 0-1
- 1-14
- 14-33
- 33-50
- 50-67

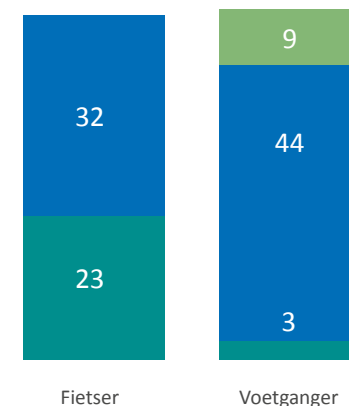

Figuur 110: Percentage van ongevallen tussen fietsers en voetgangers in 2017 en concentratiezones van dit type van ongevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

Het aantal verkeersongevallen tussen fietser(s) en voetganger(s) is in 2017 met 31% gestegen ten opzichte van 2014. Het aandeel van dit type van ongevallen waarbij voetgangers letsels oplopen, is gestegen van 71% in 2014 tot 84% in 2017. Bij deze ongevallen waren er 55 met lichamelijke letsels waarbij minstens één voetganger betrokken was, ofwel 6% van het totaal aantal geregistreerde letselongevallen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage van ongevallen tussen fietsers en voetgangers is het hoogst in de wijken Bosvoorde-centrum en in de wijken Vrede en Leopold III van Evere, Koekelberg en Jette-centrum, waar dit percentage schommelt tussen 33% en 50%. In 41% van de gevallen is alleen de voetganger gewond en zijn de verwondingen meestal licht, hoewel 3 ongevallen in 2017 tot ernstige verwondingen bij de voetganger hebben geleid.

■ Zwaar gewond ■ Licht gewond ■ Ongedeerd

Figuur 111: Letselgegevens tussen fietsers en voetgangers, aantal slachtoffers naargelang de ernst van de verwondingen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL

CONCLUSIES

De uitdagingen van het gewestelijke mobiliteitsbeleid zijn voornamelijk gericht op de verbetering van de verkeersveiligheid en op een wijziging van de verplaatsingspraktijken van de Brusselaars in een context van duurzame mobiliteit, maar ook op de rationalisering van het autoverkeer om beter in te spelen op de problemen inzake files, vervuiling en verkeersveiligheid die eigen zijn aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

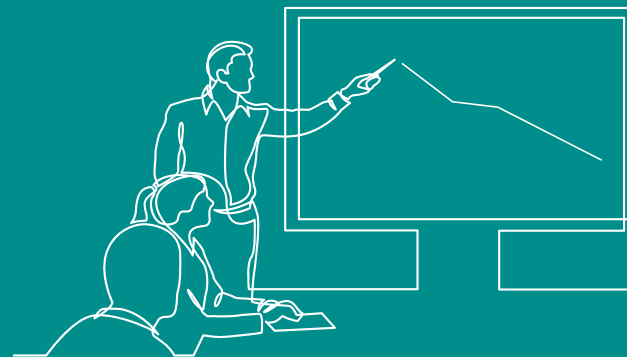
Wat de veiligheid in het openbaar vervoer betreft, onthouden we vooral de toename van het aantal gevallen van gauwdiefstal in 2017 (+9% in vergelijking met 2016) die in 2015 nog met 35% waren gedaald in vergelijking met het jaar voordien. Diefstallen met geweld (met of zonder wapens) zijn het voorbije decennium met 35% gedaald, hoewel in 2017 ook hier een stijging met 9% wordt vastgesteld in vergelijking met het jaar voordien. Over het geheel genomen zijn de gewelddaden, van alle aard, de laatste tien jaar met 33% gedaald. In tegenstelling tot de fysieke en psychologische gewelddaden, die stabiel zijn in 2017 in vergelijking met vorig jaar, nemen de feiten van seksueel geweld lichtjes toe (+4%). Hoewel de alternatieven voor de auto, zowel de actieve vervoermiddelen als het openbaar vervoer, worden aangemoedigd en noodzakelijk zijn, moeten we toch waakzaam zijn voor de impact ervan op de veiligheid in de ruime zin. Het aantal reizigers in het openbaar vervoer neemt immers toe en zal in de toekomst waarschijnlijk nog toenemen. Dit zal onvermijdelijk gevolgen hebben voor de criminaliteit die wordt opgetekend in het openbaar vervoer en doet dus vragen rijzen over de preventie op deze locaties met het oog op de steeds grotere reizigersstromen en een openbaarvervoernetwerk dat steeds vaker overbelast dreigt te raken.

Wat de verkeersovertredingen betreft, onthouden we dat het aantal pv's dat werd opgesteld voor snelheidsovertredingen in tien jaar tijd bijna verdubbeld is, voornamelijk door de toename en de verbetering van de controlevoorzieningen (RADAR, LIDAR, ANPR enz.). Het seizoensgebonden karakter lijkt ook een impact te hebben op bepaalde risicogedragingen, zoals overdreven snelheid. De snelheidsovertredingen vastgesteld in het Brussels Gewest zijn over het algemeen hoger tijdens de schoolvakanties, terwijl de beperktere snelheidsovertredingen, met 0 tot 20 km/u, doorgaans afnemen tijdens diezelfde perioden. De ontlasting van het wegennet, en dus een vlottere doorstroming van het verkeer, kan een onaangepast rijgedrag in de hand werken en bijgevolg het risico op ongevallen doen toenemen.

In 2017 werden er 212.339 snelheidsovertredingen vastgesteld, dat is 7% minder dan vorig jaar. Wat de zwakke weggebruikers betreft, nemen de overtredingen in verband met het dragen van een helm en beschermende kleding de laatste 5 jaar eveneens toe (+36%), terwijl de overtredingen in verband met het dragen van de gordel en het kinderzitje in diezelfde periode stabiel zijn gebleven.

Bij verkeersongevallen zijn kwantitatief gezien vooral automobilisten betrokken. De spitsuren blijven de periodes waarin zich de meeste verkeersongevallen voordoen. Op ruimtelijk vlak stellen we vast dat het aantal letselongevallen – met gewonde(n) en/of overlijden binnen 30 dagen – tussen 2014 en 2017 lijkt toe te nemen naarmate we dichterbij het centrum van het Gewest komen: de Vijfhoek en vooral de wijken van de Kanaalzone – de zogenaamde ‘zones voor stedelijke herwaardering’ – wat zou kunnen suggereren dat we in de toekomst eventueel onderzoek moeten voeren naar de verbanden tussen de socio-economische criteria van de weggebruikers en het objectieve ongevalsrisico en de verkeersveiligheid in de ruime zin²⁹².

Wat de openbare weg betreft, wordt het delen van de weg tussen verschillende types van weggebruikers aangemoedigd en dat gebeurt nu steeds vaker. In het licht van het voorgaande stellen we vast dat zwakke weggebruikers nog steeds het meest blootgesteld zijn aan het risico van een ongeval met auto's en dat het aantal ongevallen tussen dit type van weggebruikers eveneens lijkt toe te nemen. Zo zijn gemotoriseerde tweewielers steeds vaker betrokken bij ongevallen met fietsers of voetgangers (+55% in 2017 in vergelijking met 2016 en +44% in vergelijking met 2014); ook ongevallen tussen fietsers en voetgangers komen vaker voor: +12% in 2017 in vergelijking met het jaar ervoor en +31% in vergelijking met 2014. Het aantal ongevallen ligt echter laag en het is moeilijk om er algemene conclusies uit te trekken, behalve dat het fenomeen aandachtig moet worden opgevolgd. Als we de gegevens over de slachtoffers van letselongevallen vergelijken met de gegevens over de rijbewijzen zien we dat de slachtoffers, ongeacht hun leeftijd, meestal weggebruikers zijn die sinds 1 tot 5 jaar in het bezit zijn van een

rijbewijs. De meest ervaren bestuurders en de beginners (rijbewijs sinds minder dan een jaar op het ogenblik van het ongeval) zijn kwantitatief minder vertegenwoordigd onder de slachtoffers.

Als we kijken naar wat voorafgaat, stellen we vast dat de risico's zich beginnen af te spelen tussen elke categorie van zwakke weggebruikers en dat de preventie en de bewustmaking ook gericht moeten worden op de zwakke weggebruikers. Dit brengt bovendien nieuwe uitdagingen mee op het vlak van controle en bestraffing van dit type van overtredingen, aangezien de huidige voorzieningen vooral aangepast zijn aan automobilisten. Ook op preventief vlak stellen zich nieuwe uitdagingen wat betreft de verbetering van de infrastructuur voor actieve verplaatsingswijzen (voetgangers, fietsers, micromobiliteit) en het openbaar vervoer.

²⁹² Lees ook: VAN DEN BERGHE W., *Le lien entre la situation socio-économique et la sécurité routière*, Bruxelles: VIAS Institute, 2017, 64 p.

ALGEMENE

Conclusies

Algemene conclusies

De uitdagingen op het gebied van veiligheid zijn zowel complex als talrijk. De internationale dimensie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vraagt om de invoering van een gecoördineerd en coherent preventie- en veiligheidsstelsel, zowel in zijn opdrachten als in zijn globaal beleid.

In dit verslag hebben we een beschrijving gegeven van een institutioneel landschap dat is veranderd na de Zesde Staatshervorming en dat blijft evolueren naar een grotere multidisciplinariteit waarbij de lokale, gewestelijke en andere traditionele actoren van veiligheid en justitie steeds meer dezelfde problemen moeten aanpakken via verschillende, maar steeds meer complementaire benaderingen.

De centralisatie van de gegevens en de uitwerking van een globaal beeld van de veiligheidsproblemen (criminaliteit, verkeersveiligheid, openbare overlast) is een proces waarop het BOPV zich sinds zijn oprichting toelegt. Dit is een stap waardoor we, onrechtstreeks, de activiteit van de actoren van de preventie- en veiligheidsketen in kaart kunnen brengen. De moeilijkheden ondervonden bij de opbouw en de vergelijking van de verschillende statistische bronnen zijn eerder opportuniteiten dan struikelblokken. Ze geven ons immers een beter inzicht in de manier waarop de veiligheid en de openbare orde worden beheerd en bekeken. En zo kunnen we dus bepalen in welke domeinen een betere coördinatie of de combinatie van de benaderingen efficiënter en aangepaster zou zijn aan de problemen die de bevolking werkelijk ondervindt. De benadering per wijk, die het BOPV hanteert in het kader van zijn analyses, helpt ook om de lokale verschillen op het vlak van veiligheid aan het licht te brengen en de beroepspraktijken op elkaar af te stemmen naargelang de specifieke kenmerken van elke Brusselse wijk.

Meer dan tien jaar geleden bleek uit de Veiligheidsmonitor dat 13% van de Brusselse inwoners “een groot onveiligheidsgevoel” had²⁹³. De resultaten van de GVE 2018 tonen aan dat het onveiligheidsgevoel onveranderd blijft en dat 12% van de Brusselaars (10% van de pendelaars en 3% van de toeristen) zich vaak of altijd onveilig voelt in het Gewest. De angst draait vooral rond het risico op agressie of diefstal. Hoewel zij verklaren het vaakst het slachtoffer te zijn van overlast in de openbare ruimte en vooral van discriminatie, stellen we vast dat slechts weinigen van hen klacht indienen, behalve als het gaat om ernstigere feiten die verband houden met hun fysieke integriteit of indien de schade aanzienlijk is.

De politiestatistieken weerspiegelen deze logica van de klachten: diefstal en afpersing en aantastingen van de fysieke integriteit zijn de twee belangrijkste categorieën van overtredingen en vertegenwoordigen respectievelijk 44% en 6% van de in het Brussels Gewest geregistreerde misdrijven. Die overtredingen komen ook het vaakst binnen op het parket. Tussen 2016 en 2017 blijven de belangrijkste trends vastgesteld op basis van de geregistreerde criminaliteit de toename van het aantal fietsdiefstallen (+7,6%) en gauwdiefstal (+14%), maar ook een daling van het aantal diefstallen in en aan voertuigen (-9,1%) en gewapende overvallen (-6,3%).

Parallel met de rechtspraak lijkt de stijging van de GAS zich voort te zetten voor de meeste Brusselse gemeenten met een stijging van +304% tussen 2012 en 2017, hoewel we in 2017 een vertraging vaststellen. De aanzienlijke stijging van de pv's van vaststelling is voornamelijk te wijten aan overtredingen in verband met stilstaan en parkeren.

²⁹³ MINCKE Ch., *op.cit.*

Brusselaars verklaren ook dat ze zich het meest storen aan het drukke verkeer, de overdreven snelheid, luchtvervuiling en een gebrek aan netheid. Die aspecten werden nagegaan aan de hand van de verkeersovertredingen, waarbij de snelheidsovertredingen in tien jaar tijd bijna verdubbeld zijn, maar ook via de analyse van de verkeersongevallen waarbij voetgangers en fietsers nog steeds het meeste risico lopen op een ongeval. Op het vlak van luchtvervuiling wijzen we op de inspanningen van het Brussels Gewest, met name door de invoering van de lage-emissiezone die in 3 maanden tijd maar liefst 558 boetes heeft opgeleverd. Daarnaast merken we op dat de gemeenten 21.031 PV's opstelden in 2016-2017 voor inbreuken in verband met openbare netheid en gezondheid. Deze inbreuken vormen zo de tweede categorie van feiten die aanleiding geven tot GAS (4,9% van het totaal). De grootste categorie echter gaat over inbreuken in verband met stilstaan en parkeren (91,9% van het totaal). Voor overtredingen inzake afval worden eveneens gewestelijke administratieve boetes uitgeschreven. In 44% van de gevallen is dat voor slecht gesorteerde vuilnisbakken op het grondgebied.

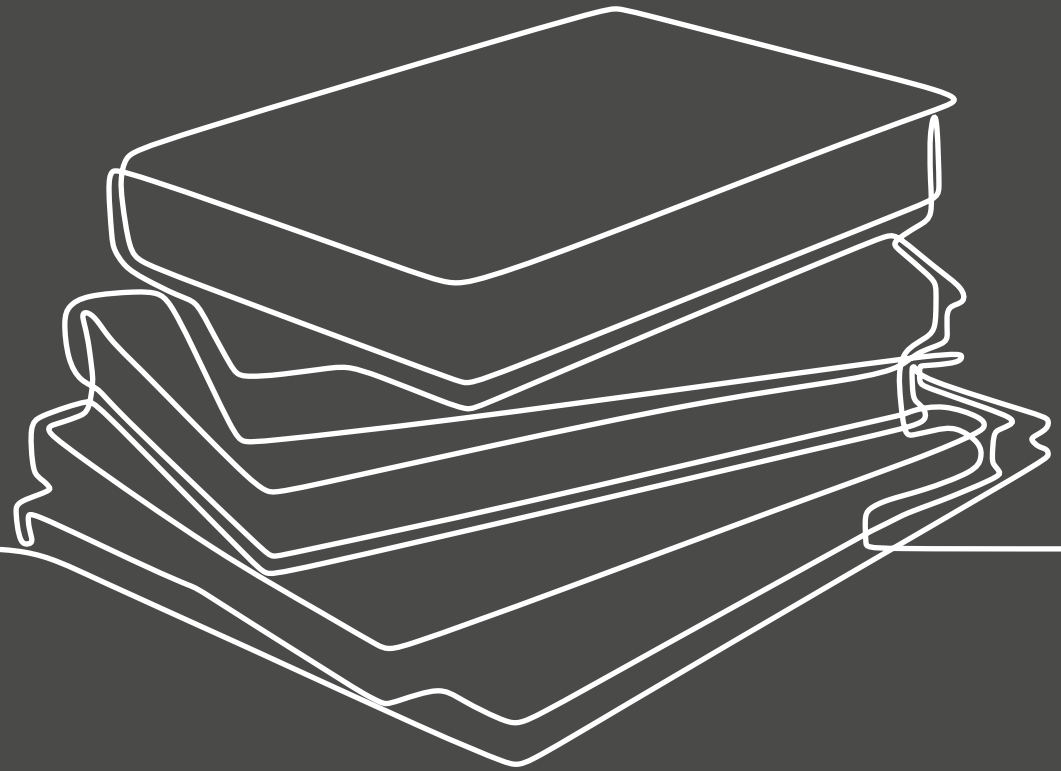
De Brusselaars halen ook de inrichting van de openbare ruimte en van de infrastructuur in verband met het openbaar vervoer aan als punten om het veiligheidsgevoel in het Brussels Gewest te verbeteren; een domein waarop BPV zich sinds zijn oprichting toelegt, met name door de organisatie in mei 2019 van het colloquium 'Security by design' en door mee te werken aan de opstelling van een praktische gids ter zake. Hoewel bijna 69% van de Brusselaars zegt om veiligheidsredenen geen enkel vervoermiddel te vermijden, vermijdt 15% wel de metro en dan vooral 's nachts. Betreffende de incidenten geregistreerd door de actoren van de preventie en de veiligheid, zijn de risico's tweeledig: enerzijds het overwicht van de gevallen van gauwdiefstal en overlast in het openbaar vervoer en anderzijds het aspect van de verkeersonveiligheid in een context waarin weggebruikers steeds vaker de weg moeten delen met trams en bussen en waarin voetgangers en fietsers vooral vaker blootgesteld zijn aan het risico van ongevallen.

De analyse van de strafrechtelijke en penitentiaire statistieken, de strafuitvoering en de jeugdbescherming wijst dan weer op de grote institutionele veranderingen als gevolg van de hervorming van Justitie en de Zesde Staatshervorming. Deze omvatten voornamelijk de splitsing van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, de herstructurering van de Brusselse penitentiaire inrichtingen en de nieuwe bevoegdheden van de Justitiehuzen die voortaan onder de bevoegdheid van de gemeenschappen vallen, net als de bepaling van de opvangmaatregelen voor minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten hebben gepleegd. Het bestaan van twee verschillende benaderingen brengt nieuwe uitdagingen mee op het vlak van coherentie in het Brussels Gewest.

Als we kijken naar wat voorafgaat, stellen we vast dat het van cruciaal belang blijft om de centralisatie van de gegevens voort te zetten, want dit is een, gedeeltelijke, weerspiegeling van de manier waarop de veiligheid wordt aangepakt in het Gewest en de denkpijlers, zowel methodologisch als op het vlak van de praktijken op het terrein, die onderzocht moeten worden met het oog op de uitwerking van een beeld van de veiligheid op strategisch en gewestelijk niveau, dat kan dienen als gemeenschappelijke basis voor elke speler op het vlak van preventie en veiligheid in het kader van de voortdurende verbetering van hun voorzieningen.

Bibliografie

Bibliografie

SPECIFIEKE LITERATUUR

ASSELMAN H. et al., “Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht”, elektronische versie, 2018, 64 p. Raadpleegbaar op, <https://www.law.kuleuven.be/isr/rapport-hervorming-jeugdrecht-nl>

BAYLEY D., *Police for the future*, New York: Oxford University Press, 1994, 198 p.

BIRKS D., “Measuring Incidence, Prevalence and Concentration: Implications for Policing”, in *Crime Prevention and Community Safety*, 2004, Vol.6, nr. 2, pp. 51-59.

BRADET C. et NORMANDEAU A., “La criminalité et les transports publics”, in *Déviance et société*, 1987, vol. 11, nr. 1, pp. 105-122.

BRADET C. et al., *La criminalité dans les transports publics à Montréal: étude statistique exploratoire*, Rapport d'étude du Centre international de recherches du Centre international de criminologie comparée, Québec: Université de Montréal, 1984, pp. 105-122.

BRANTINGHAM P.L. et BRANTIGHAM P.J., “Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors”, in *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1995, Vol. 3, nr. 3, pp. 5-26.

CARTUYVELES Y. et al., “La justice des mineurs en Belgique au prisme des sanctions”, in *Déviance et Société*, 2009, Vol.3, nr. 3, pp. 271-293.

DE FRAENE D., CHRISTIAENS J. et NAGELS C., “Le traitement des mineurs délinquants. Justice restauratrice et centre d'Everberg”, in *Courrier hebdomadaire*, 2005, nr. 1897-1898, CRISP, pp. 7-8.

DEVELTERE A. et LEBLUD J., *Quels impacts des horaires décalés sur la congestion et la sécurité routière en heures de pointe ? Une approche exploratoire pour les déplacements domicile-travail en Belgique*, Bruxelles: VIAS Institute, 2018, 44 p.

FATTAM E.A., “Les enquêtes de victimisation: leur contribution et leurs limites”, in *Déviance et société*, 1981, vol. 5, nr. 4, pp. 423-440.

FINCOEUR M. et al., “Perception du crime, insécurité et segmentation sociale”, in *CRIMPREV*, 2008, nr. 13, 11 p.

GILBERT E. et al., *Onderzoek naar de beslissingen van jeugdrechters en jeugdrechtbanken in MOF-zaken*, Brussel: NICC, 2012, 189 p.

GREGOIRE J. en MATHYS C., “Jonge delinquenten, jonge slachtoffers? Slachtofferschap van jongeren in gesloten instellingen”, in *Justitie & Veiligheid*, nr. 13, NICC, oktober 2018, 23p. Raadpleegbaar op, <https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/jsjv13nl.pdf>

KODUKULA S. et al., *Living. Moving. Breathing. Ranking of European Cities in Sustainable Transport*, Wuppertal: Wuppertal Institute, 2018, 106 p.

- KUTCHINSKY B., « Law, crime and legal attitude: new advances in Scandinavian research on knowledge and opinions about law », in MEDNICK S.A. et SHOHAM S. (eds), *New paths in criminology*, Lexington: Health and co., 1979, pp. 191-218.
- MAES Ch., « La justice juvénile dans le monde, ses systèmes, ses objectifs: les modèles », in *Nouvelle Tribune Internationale des droits de l'enfant*, 2005, n°8/9, pp. 9-15.
- MAHIEU V. et al., *Naar een beeld van de gegevens aangaande geregistreeerde jeugddelinquentie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, Brussel: NICC, 2015, 162 p.
- MINCKE Ch., « Insécurité et sentiment d'insécurité à Bruxelles. Les enseignements du Moniteur de sécurité », in *Brussels Studies*, Bruxelles: Université Saint-Louis Bruxelles, 2010, 19 p.
- MUCCHIELLI L., « Le nouveau management de la sécurité à l'épreuve: délinquance et activité policière sous le ministère Sarkozy (2002-2007) », in *Champ pénal*, 2008, Vol. 5. Raadpleegbaar op <https://journals.openedition.org/champpenal/3663>
- NAGELS C., « Passage d'un système protectionnel à un système sanctionnel ? Justice des mineurs en Belgique: évolution ou rupture ? », in *JDJ*, 2007, n°261, pp. 20-23.
- POLLING I., *Kerncijfers telewerk in België*, Brussel: FOD Mobiliteit en Vervoer, 2018, 17 p.
- PROULX J., CUSSON M. et OUIMET M., *Les violences criminelles*, Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1999, 378 p.
- QUÉTELET A., *Recherches sur le penchant au crime aux différents âges (2ème éd.)*, Bruxelles: HAYEZ, 1831, 110 p.
- ROBERT Ph., « Les statistiques criminelles et la recherche. Réflexions conceptuelles », in *Déviance et société*, 1977, Vol.1, n°1, pp. 3-27.
- ROGERSON M., « Counting crimes: the importance of understanding crime concentration for the design and evaluation of crime reduction strategies », in *International Journal of Police Science and Management*, 2008, Vol.10, n°4, pp. 434-447.
- SACCO M. et al., « De Brusselse jeugd: tussen diversiteit en kwetsbaarheid », in *Brussels Studies, Synthesenota BSI*, 2016, nr. 98, Brussel, 22 p.
- SENON J.L et al., *Psychocriminologie. Clinique, prise en charge, expertise*, Paris: Dunod, 2012, 544 p.
- VAN DEN BERGHE W., *Le lien entre la situation socio-économique et la sécurité routière*, Bruxelles: VIAS Institute, 2017, 64 p.
- ZAUBERMAN R. et ROBERT Ph., « Sur l'évolution de la statistique criminelle et plus largement de la mesure de la délinquance », in *Journal électronique d'Histoire des probabilités et de la Statistique*, 2011, Vol. 7, n°1, 14 p.
- ZEEGERS J., *Analyse: la surpopulation carcérale en Belgique*, Bruxelles: Les analyses du Centre Jean Gol, 2017, Bruxelles, 8 p.

OFFICIËLE TEKSTEN EN JURIDISCHE REFERENTIES

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 januari 2018 betreffende het instellen van een lage-emissiezone, B.S., 2 februari 2018.

Bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming van 6 januari 2014, B.S., 31 januari 2014.

Bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980, B.S., 15 augustus 1980.

Coördinatie van de decreten van de Vlaamse Gemeenschap inzake bijzondere jeugdbijstand van 4 april 1990, B.S., 8 mei 1990.

Decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 11 mei 2007 tussen de Franse Gemeenschap, de Vlaamse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, inzake hulpverlening aan jongeren, B.S., 3 april 2008

Decreet van de Franse Gemeenschap van 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming, B.S., 3 april 2018.

Decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, B.S., 12 juni 1991.

Decreet van de Vlaamse Gemeenschap betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013, B.S., 13 september 2013.

Decreet van de Vlaamse Gemeenschap inzake bijzondere jeugdbijstand van 7 maart 2008, B.S., 15 april 2008.

Gemeenschappelijke richtlijn MFO-3 van 14 juni 2002 van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken betreffende het informatiebeheer inzake gerechtelijke en bestuurlijke politie, B.S., 18 juni 2002.

Grondwettelijk Hof, Arrest 56/2002 van 28 maart 2002.

Omzendbrief COL 18/2010 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 17 september 2010.

Omzendbrief COL 8/2008 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep van 15 juni 2006.

Ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 15 december 2017 houdende wijziging van een aantal bepalingen betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, B.S., 3 januari 2018.

Ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 18 december 2015 houdende wijziging van een aantal bepalingen betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, B.S., 15 januari 2016.

Ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren, B.S., 1 juni 2004.

Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 maart 2012 houdende de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, B.S., 13 april 2012.

Wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, B.S., 13 februari 2007.

Wet van 13 mei 1999 tot invoering van gemeentelijke administratieve sancties, B.S., 10 juni 1999.

Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, B.S., 1 juli 2013.

Wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, B.S., 27 september 2013.

Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, B.S., 19 februari 2016.

Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, B.S., 15 april 1965.

STATISTISCHE BRONNEN, RAPPORTEN EN ACTIVITEITENVERSLAGEN

ADMINISTRATION GÉNÉRALE DE L'AIDE À LA JEUNESSE, Rapport statistique intégré SAMIO 2013-2015, Brussel: Federatie Wallonië-Brussel, 2016, 111 p.

ADMINISTRATION GÉNÉRALE DE L'ENSEIGNEMENT, Les indicateurs de l'enseignement. 2017, Brussel: Federatie Wallonië-Brussel, 2018, 66 p.

ADMINISTRATION GÉNÉRALE DES MAISONS DE JUSTICE, Rapport annuel 2017, Brussel: Federatie Wallonië-Brussel, 2018, 34 p.

AGENTSCHAP JONGEREN WELZIJN, Jaarverslag Jeugdhulp 2016 en 2017.

ALGEMENE DIRECTIE VEILIGHEID EN PREVENTIE, Overlast voorkomen. Een prioriteit voor ons allemaal, Brussel: FOD Binnenlandse Zaken, 2019, 104 p.

ALGEMENE DIRECTIE VEILIGHEID EN PREVENTIE, Tweejaarlijks verslag over de toepassing van de GAS-wet. 2014-2015, Brussel: FOD Binnenlandse Zaken, 2015, 67 p.

BIPOL, Methodologische nota. Politiële criminaliteitsstatistieken, Brussel: Federale Politie/DRI, s.d., 10 p.

BIPOL, Verkeersinbreuken. Rapport 2016, Brussel: Federale Politie/DRI, 2017, 29 p.

BISA en COCOF, Zoom op de gemeenten: Elsene, Brussel: BISA, 2016, 50 p.

BISA en COCOF, Zoom op de gemeenten: Jette, Brussel: BISA, 2016, 46 p.

BISA en COCOF, Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek, Brussel: BISA, 2016, 48 p.

BRUSSEL MOBILITEIT, "Waarom zijn er meer files in Brussel terwijl het aantal auto's op de weg vermindert? ", in Mobiliteitsdiagnose in Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vraag 6, oktober 2017, 6 p.

BRUSSEL PREVENTIE EN VEILIGHEID, Bestuurlijke handhaving: een instrument ter beschikking van de lokale besturen in de strijd tegen radicalisering. Vademecum voor de Brusselse gemeenten, Brussel, 2018, 159 p.

BRUSSELS OBSERVATORIUM VOOR PREVENTIE EN VEILIGHEID, Resultaten van de gewestelijke veiligheidsenquête 2018. Over het veiligheidsgevoel en het slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Katern 2), Brussel: Brussel Preventie en Veiligheid, 2019, 78 p.

BRUSSELS OBSERVATORIUM VOOR PREVENTIE EN VEILIGHEID, Verslag 2016-2017, Brussel: Brussel Preventie en Veiligheid, 2018, 118 p.

CSD Brussel, Criminaliteit en overlast in het openbaar vervoer, Brussel: Federale Politie, 56 p.

DEPARTEMENT ONDERWIJS EN VORMING, Vlaams Onderwijs in Cijfers. 2016-2017.

DESSOY A., Typologie « socioéconomique » des communes, Bruxelles : Directie Research van Belfius Bank, 2017, 64 p.

DIRECTORAAT-GENERAAL PENITENTIAIRE INRICHTINGEN, Jaarverslag, 2012 tot 2016, Brussel: FOD Justitie.

JAMAGNE P., Statistische sectoren. Vademecum, Brussel: FOD Economie, 2012, 66 p.

LOKALE POLITIEZONE 5339, Fonds ter financiering van sommige verrichte uitgaven die verbonden zijn aan de veiligheid voortvloeiend uit de organisatie van de Europese Toppen te Brussel, evenals van uitgaven voor veiligheid en preventie die verbonden zijn aan de nationale en internationale hoofdstedelijke functie van Brussel. Evaluatierapport 2017, Brussel, 2018, 21 p.

MIVB, Statistisch verslag 2017, Brussel, 2018, 18 p.

OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN, Welzijnsbarometer. Brussels armoederapport, Brussel: GGC, 2017, 72 p.

OPENBAAR MINISTERIE, Jaarverslagen 2010-2011, 2011-2012 en 2012-2013.

PRO VELO vzw, Fietsobservatorium in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Tellingen en analyse van de gegevens. Verslag 2017, Brussel: Brussel Mobiliteit, 2018, 21 p.

STEUNDIENST VAN HET COLLEGE VAN DE HOVEN EN RECHTBANKEN, Kerncijfers van de gerechtelijke activiteit. Gegevens 2010-2017, Brussel: FOD Justitie.

ULB-IGEAT, OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN, Gemeentelijke fiches voor de analyse van lokale statistieken in het Brussels Gewest. Bronnen en referenties, Brussel: COCOF, 2010, 31 p.

ULB-IGEAT, UCL-GeDAP, VUB-COSMOPOLIS, VUB-ID, KUL-ISEG, Uitwerking van een Wijkmonitoring die het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestrijkt. Eindrapport, uitgevoerd voor het GSSO, 2008, 153 p.

UNIA, Jaarverslag 2018. Mensenrechten in ere herstellen, Brussel, 90 p.

VERGADERING VAN DE RADEN VAN STATE VAN DE BENELUX EN VAN HET ADMINISTRATIEF HOF VAN LUXEMBURG, Administratieve sancties in België, Luxemburg en Nederland. Vergelijkende studie, Colloquium, Luxemburg, 2011, 64 p.

VERTROUWENSCENTRUM KINDERMISHANDELING BRUSSEL, Jaarverslag 2016, Brussel, 35p.

VIAS Institute, Nationale verkeersonveiligheidsenquête 2017, Brussel: VIAS Institute, 2018, 16 p.

Lijst van figuren

Figuur 1: Beoordeling van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest per type respondenten – BPV/BOPV	19
Figuur 2: Onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest bij inwoners en pendelaars – BPV/BOPV	21
Figuur 3: Onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest afhankelijk van het moment bij toeristen – BPV/BOPV	21
Figuur 4: Regelmaat waaraan inwoners zich storen aan een situatie, afhankelijk van het type factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV	22
Figuur 5: Frequentie storende situatie voor pendelaars afhankelijk van het type factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV	23
Figuur 6: Storende factoren voor de toeristen, per type van factoren in verband met de openbare ruimte – BPV/BOPV	24
Figuur 7: Individuele angsten uitgedrukt door inwoners, pendelaars en toeristen inzake veiligheid in het Brussels Gewest (%) – BPV/BOPV	25
Figuur 8: Frequentie van de angst ervaren door Brusselse inwoners wat betreft de veiligheid van hun naasten of familie – BPV/BOPV	26
Figuur 9: Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten die plaatsvonden in het BHG, binnen de populaties van inwoners, pendelaars en toeristen in de loop van de afgelopen 12 maanden – BPV/BOPV	27
Figuur 10: Poly-slachtofferschap bij Brusselaars in de loop van de afgelopen twaalf maanden volgens de variatie in de feiten – BPV/BOPV	29
Figuur 11: Herhaald slachtofferschap van eenzelfde feit bij de Brusselaars - BPV/BOPV	30
Figuur 12: Percentage meervoudig slachtofferschap (voor hetzelfde type feit) volgens het geslacht van de inwoner – BPV/BOPV	30
Figuur 13: Percentage van melding (%) van de feiten bij de politie door inwoners, pendelaars en toeristen die het slachtoffer zijn in het Brussels Gewest – BPV/BOPV	31
Figuur 14: Beveiligingsmaatregelen van de woning genomen door inwoners (%) – BPV/BOPV	35
Figuur 15: Aandeel Brusselaars die cursussen zelfverdediging hebben gevolgd volgens het niveau van slachtofferschap – BPV/BOPV	35
Figuur 16: Soorten van voorwerpen die Brusselaars bij zich dragen om hun veiligheid te verzekeren – BPV/BOPV	36
Figuur 17: Vermijdingsgedrag bij de inwoners afhankelijk van het feit of men al dan niet slachtoffer werd in de loop van de afgelopen twaalf maanden – BPV/BOPV	36
Figuur 18: Behoeften uitgedrukt door inwoners, pendelaars en toeristen om het onveiligheidsgevoel in het Brussels Gewest te verminderen – BPV/BOPV	37

Figuur 19: Soorten van behoeften aan informatie, advies of ondersteuning in geval van slachtofferschap aangegeven door de Brusselse inwoners – BPV/BOPV	38
Figuur 20: Aantal en aandeel van de pv's van vaststelling opgesteld door de politie in het BHG (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	47
Figuur 21: Pv's van vaststelling waarbij een minderjarige betrokken is (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	49
Figuur 22: Aandeel van de pv's van vaststelling waarbij mannen en vrouwen betrokken zijn in het BHG. Evolutie 2014-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	49
Figuur 23: Verdeling van de pv's van vaststelling naargelang de juridische categorie. 2016-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	61
Figuur 24: Verdeling van de pv's van vaststelling naargelang het type van overtreding afgezien van stilstaan en parkeren (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	62
Figuur 25: Aandeel van GAS voor S&P voor 18 gemeenten volgens de gegevens verstrekt per juridische categorie – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	63
Figuur 26: Details «stilstaan en parkeren». Anderlecht, Jette, Molenbeek. (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	64
Figuur 27: Stilstaan en parkeren: details. Anderlecht. (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	64
Figuur 28: Stilstaan en parkeren: details. Sint-Jans-Molenbeek (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	65
Figuur 29: Evolutie van het aantal en het aandeel pv's van vaststelling stilstaan en parkeren met boete in het BHG (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	66
Figuur 30: Details “Openbare netheid en hygiëne” (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)	68
Figuur 31: Details “openbare veiligheid en vlotte doorgang” (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)	69
Figuur 32: Details “gemengde overtredingen” (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (5 op 19)	69
Figuur 33: Details “Openbare rust” (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten (6 op 19)	70
Afbeelding 34: Verdeling van de GAS uitgezonderd S&P naargelang de gemeente (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	71
Figuur 35: Pv's Net Brussel. Totaal en pv's met boete (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN	76
Figuur 36: Pv Net Brussel per type van overtreding (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN	77
Figuur 37: Gewicht van de feiten, naargelang het type, in verhouding tot het totale volume van geregistreerde misdrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in België (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	93

Figuur 38: Jaarlijkse variaties 2016-2017 van het aantal geregistreerde feiten in het Brussels Gewest – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	94
Figuur 39: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de woongemeenten in het noordwesten met een hoog inkomen – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	97
Figuur 40: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de woongemeenten in het noordwesten – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	98
Figuur 41: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de gemeenten van de Kanaalzone – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	99
Figuur 42: Jaarlijkse variatie 2016-2017 van de categorieën van oververtegenwoordigde overtredingen in de gemeenten van de eerste gordel – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	100
Figuur 43: Ruimtelijke spreiding van diefstallen in verband met voertuigen gepleegd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	103 - 104
Figuur 44: Aantal diefstallen uit en aan voertuigen en de evolutie ervan in de meest getroffen Brusselse wijken – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	104
Figuur 45: Aantal diefstallen van fietsen/motorfietsen en de evolutie ervan in de meest getroffen Brusselse wijken – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	105
Figuur 46: Evolutie 2016-2017 van het aantal woninginbraken in de wijken waar het aantal feiten groter is dan in het 3e kwartiel – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	105
Figuur 47: Aantal inbraken in absolute waarden en percentage per 1000 gebouwen in 2017 (LP139=86%) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	106
Figuur 48: Evolutie van het aantal woninginbraken tussen 2016-2017 in de meest uitgesproken wijken in 2016 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	107
Figuur 49: Aantal feiten inzake slagen en verwondingen geregistreerd in het Brussels Gewest in de loop van 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	108
Figuur 50: Aantal gelokaliseerde feiten en jaarlijkse variatie waargenomen voor slagen en verwondingen – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	109
Figuur 51: Ruimtelijke verdeling van de pv's voor drugsgebruik (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	110
Figuur 52: Ruimtelijke verdeling van de pv's voor verkoop van drugs en cannabisteelt (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	111
Figuur 53: Brusselse wijken waar zowel feiten van bezit, verkoop en teelt worden vastgesteld (2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	112

Figuur 54: Aantal en variaties 2016-2017 van de feiten van bezit/gebruik van drugs – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – CSD Brussel	112
Figuur 55: De strafrechtelijke trechter – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie	116
Figuur 56: De keten van de jeugdzorg – BPV/BOPV	118
Figuur 57: Evolutie 2000-2018 van het aandeel van de < 18-jarigen in de totale bevolking per gewest (%) – BPV/BOPV. Bron: STATBEL	119
Figuur 58: Aandeel van de 0-17-jarigen in de totale bevolking in het BHG per wijk (%) in 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, STATBEL	119
Figuur 59: Aandeel van leerlingen in het Nederlandstalig lager en secundair onderwijs (%) voor het schooljaar 2017-2018 – BPV/BOPV. Bronnen: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap	120
Figuur 60: Herkomst van de meldingen aan het OCJ Brussel. 2017 – BPV/BOPV. Bron: Agentschap Jongerenwelzijn	126
Figuur 61: Aantal binnengekomen zaken (MOF en VOS) in 2015 op het parket van Luik, Antwerpen, Brussel, Halle-Vilvoorde – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	128
Figuur 62: Aandeel van de jongeren die op 1/1/2015 in het arrondissement wonen en betrokken zijn bij ten minste één protectionele zaak die in 2015 op het parket is binnengekomen – BPV/BOPV. Bronnen: STATBEL, Openbaar Ministerie	128
Figuur 63: Evolutie 2014-2015 van de MOF-instroom per type van tenlastelegging – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	129
Figuur 64: Aandeel van de binnenkomende MOF-zaken in HV en in het BHG in 2015 – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	129
Figuur 65: Nieuwe zaken met betrekking tot minderjarigen op de JR (2015-2017) – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffies	131
Figuur 66: Aantal en aandeel van de nieuwe zaken op de JR (2016-2017) volgens type – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffie	131
Figuur 67: Plaatsingen in openbare instellingen per type (2016-2017) – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffies	133
Figuur 68: Instroom van de zaken in de loop van 2015 naar het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	137
Figuur 69: Instroom van zaken van de correctionele parketten van Brussel en Halle-Vilvoorde volgens het type van tenlastelegging (cijfers 2015 weergegeven) – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie.	138
Figuur 70: Uitstroom van zaken volgens het type van eindbeslissing van het correctionele parket van Brussel in 2015 – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	140
Figuur 71: Aantal oproepingen bij pv en dagvaardingen door de politie in het rechtsgebied van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	141

Figuur 72: Evolutie van het aantal zaken afgesloten met een administratieve sanctie (2008-2015), het jaar 2015 betreft enkel het correctionele parket van Brussel (exclusief Halle-Vilvoorde) – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	142
Figuur 73: Saldo op 1 januari – BPV/BOPV. Bron: TPI/REA	143
Figuur 74: Aantal veroordelingen tot een vrijheidsstraf – BPV/BOPV. Bron: Dienst Strafregister, extractie d.d. 1/8/2017	143
Figuur 75: Evolutie van het aantal beslissingen tot opschorting van de veroordeling 2010-2016 – BPV/BOPV. Bron: Dienst Strafregister, extractie d.d. 1/8/2017	144
Figuur 76: Evolutie van de gemiddelde dagelijkse bevolking per prioritaire wettelijke situatie: beklaagden en veroordeelden (2013-2017) – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI	147
Figuur 77: Evolutie 2013-2017 van de gemiddelde dagelijkse bevolking per prioritaire wettelijke situatie: geïnterneerden en anderen – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - FOD Justitie - DG EPI	147
Figuur 78: Evolutie van het aantal invrijheidstellingen zonder en met elektronisch toezicht 2013-2017 – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI	147
Figuur 79: Instroom van de dossiers van het Franstalige Justitiehuis van Brussel in 2018 volgens het profiel van de rechtzoekende – BPV/BOPV. Bron: FR Justitiehuis, AGMJ	150
Figuur 80: Redenen voor de afsluiting van de dossiers van het Franstalige Justitiehuis van Brussel – BPV/BOPV. Bron: FR Justitiehuis, AGMJ	151
Figuur 81: NL Justitiehuis, aantal dossiers inzake een voorwaardelijke invrijheidstelling (2015-2017) – BPV/BOPV. Bron: SIPAR	152
Figuur 82: NL Justitiehuis, aantal dossiers inzake een bemiddeling in strafzaken – BPV/BOPV. Bron: SIPAR	152
Figuur 83: Belgische voertuigen in overtreding, juli-december 2018. BPV/BOPV – Bron: Brussel Fiscaliteit	159
Figuur 84: Borden F117 en F118 die het begin en het einde van de LEZ aangeven	160
Figuur 85: Verdeling van de overtredingen in verband met het openbaar vervoer volgens plaats/wijze in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel	161
Figuur 86: Evolutie van het aantal feiten van gauwdiefstal in verband met het openbaar vervoer (2014- 2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel	162
Figuur 87: Evolutie van het aantal feiten van diefstal met geweld in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel	163
Figuur 88: Evolutie van het aantal feiten van geweld in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	163
Figuur 89: Leeftijdspiramide van overtreders op het gebied van rijden onder invloed van alcohol en drugs in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	165

Figuur 90: Trends inzake het gebruik van tweewielers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het aantal overtredingen met betrekking tot het dragen van helm en beschermende kleding (index 100: 2012) – BPV/BOPV. Bronnen: Federale politie – DRI/BIPOL, BISA, FOD Economie	166
Figuur 91: Evolutie van het aantal pv's voor snelheidsovertredingen in het BHG – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	167
Figuur 92: Trends inzake snelheidsovertredingen volgens de maand in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	169
Figuur 93: Lokalisatie van de snelheidsovertredingen geregistreerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	170
Figuur 94: Cluster 1, wijken die alleen al goed zijn voor 11% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	171
Figuur 95: Cluster 2, wijken die alleen al goed zijn voor 12% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	171
Figuur 96: Cluster 3, wijken die alleen al goed zijn voor 11% van het totaal aantal snelheids-pv's in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	172
Figuur 97: Variatie-index van het aantal letselongevallen en ongevallen met materiële schade (basis 100: 2007) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	173
Figuur 98: Verdeling van de ongevallen met materiële schade (links) en de letselongevallen (rechts) volgens uur en dag – Bron: Federale Politie – DRI/BIPOLBIPOL	175
Figuur 99: Percentage van letselongevallen (links) en ongevallen met materiële schade (rechts) per km wegennet (2014-2017) en dichtheid van het wegennet per wijk (midden) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	177
Figuur 100: Europese wijk en zijn zwarte punten 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	178
Figuur 101: Havenwijk en wijk Oud Laken Oost, zwarte punten 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	179
Figuur 102: Letselongevallen te wijten aan de weg en/of de verkeersomstandigheden in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	180
Figuur 103: Letselongevallen te wijten aan de weggebruikers in 2017 naargelang de omstandigheden – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	181
Figuur 104: Leeftijdspiramide van de slachtoffers volgens de 9 levensfasen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	182
Figuur 105: Slaagpercentage voor het praktisch rijexamen cat. B – BPV/BOPV. Bron: GOCA	183
Figuur 106: Bestuurders van gemotoriseerde twee- of vierwielers betrokken bij een ongeval met lichamelijke letsels volgens de duur van bezit van het rijbewijs op het ogenblik van het ongeval - BPV/BOPV. Bron): Federale Politie – DRI/BIPOL	184
Figuur 107: Verdeling van de slachtoffers van letselongevallen in 2017 volgens de categorie van weggebruikers – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOLogenblik van het ongeval - BPV/BOPV. Bron): Federale Politie – DRI/BIPOL	184

Figuur 108: Evolutie van het gemiddelde aantal geregistreerde fietsers en het aantal motorrijders ingeschreven in het BHG (2007-2017) – BPV/BOPV. Bronnen: Pro Vélo vzw/STATBEL	185
Figuur 109: Evolutie van het aantal ongevallen tussen bromfietsers/motorrijders en zwakke weggebruikers en percentage in vergelijking met het jaarlijkse aantal verkeersongevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	187
Figuur 110: Percentage van ongevallen tussen fietsers en voetgangers in 2017 en concentratiezones van dit type van ongevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	188
Figuur 111: Letselongevallen tussen fietsers en voetgangers, aantal slachtoffers naargelang de ernst van de verwondingen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	188

Lijst van tabellen

Tabel 1: Methodologische samenvatting – BPV/BOPV	17
Tabel 2: Aandeel vrouwelijke/mannelijke (V/M) slachtoffers afhankelijk van het feit – BPV/BOPV	28
Tabel 3: Evolutie van het aantal pv's van vaststelling GAS per gemeente, 2012-2017 – BPV/BOPV. Bronnen: Brusselse gemeenten	44
Tabel 4: Evolutie van het aantal pv's van vaststelling op basis van de bevolking (2012-2017) – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, Brusselse gemeenten	46
Tabel 5: Actoren van de bekeuringen, percentage van herkomst van de pv's van vaststelling – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	48
Tabel 6: Aandeel van pv's van vaststelling waarvoor het geslacht wordt vermeld waarbij vrouwen betrokken zijn per gemeente – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	50
Tabel 7: Evolutie van het aandeel van de pv's van vaststelling die hebben geleid tot een boete, globale en gemiddelde bedragen (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	52
Tabel 8: Bedrag van de boetes per gemeente. Evolutie 2012-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	53
Tabel 9: Evolutie van de seponering. 2012-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	54
Tabel 10: Seponering per gemeente in 2017: absolute aantallen en aandeel in het totaal aantal pv's van vaststelling van de gemeente – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	55
Tabel 11: Alternatieve maatregelen gebruikt door de sanctionerende ambtenaren in het BHG en aantal gemeenten die deze gegevens hebben verstrekt (2012-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	56
Tabel 12: Bemiddelingen en percentage van afgeronde bemiddelingen per gemeente (2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	56
Tabel 13: Andere administratieve maatregelen dan de boete in het kader van GAS – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	58
Tabel 14: Beroep per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	59
Tabel 15: Tenuitvoerlegging per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	60
Tabel 16: Verdeling van de pv's van vaststelling per juridische categorie en binnen de juridische categorie. 2016-2017 – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	61

Tabel 17: Aantal pv's van vaststelling voor stilstaan en parkeren gewogen door het aantal ingeschreven voertuigen in de gemeente en niet-voorbehouden parkeerplaatsen op straat – BPV/BOPV. Bron: FOD Economie, Brusselse gemeenten, Parkeerobservatorium (Parking.brussels).	65
Tabel 18: GAS voor stilstaan en parkeren met boete per gemeente (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	67
Tabel 19: Beheer van de overlast met betrekking tot openbare netheid – BPV/BOPV. Bron: Brusselse gemeenten	74
Tabel 20: Evolutie van de pv's per type van overtreding (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN	77
Tabel 21: Verdeling van de pv's van het GAN volgens de gemeente (2016 en 2017) – BPV/BOPV. Bron: GAN	78
Tabel 22: Beheer van de overlast in verband met netheid per gemeente. 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: Brusselse gemeenten, GAN	79
Tabel 23: Inventaris van de bronnen van politiegegevens – BPV/BOPV.	84
Tabel 24: Typologie van de gemeenten – BPV/BOPV. Bron: Belfius	86
Tabel 25: Lokalisatiepercentage van de misdrijven (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - CSD Brussel	88
Tabel 26: Cumulatief personeelsbestand van de Brusselse lokale politiezones (2007-2017) – BPV/BOPV. Bron: Morfologische vragenlijsten van de lokale politiezones, federale politie – DRI/BIPOL	90
Tabel 27: Overtredingen geregistreerd door de politiediensten in het Brussels Gewest – BPV/BOPV. Bron: Federale politie – DRI/BIPOL	92
Tabel 28: Evolutie van het aantal niet-verkeersgebonden geregistreerde gerechtelijke misdrijven in de Brusselse gemeenten en criminaliteitspercentage – BPV/BOPV. Bronnen: Federale politie - DRI/BIPOL	96
Tabel 29: Samenvatting van de prioritaire fenomenen volgens kwantitatieve, relatieve en evolutieve criteria	102
Tabel 30: De actoren van de communautaire jeugdzorg – BPV/BOPV	122
Tabel 31: Totaalaantal jongeren opgevangen door de jeugdhulp in 2016 – BPV/BOPV. Bronnen: MFWB – AGAJ – direction des méthodes, de la recherche, de la formation et des statistiques (uittreksel uit de databank IMAJ d.d. 29 juni 2018)	125
Tabel 32: Uithandengevingen in de jeugdrechtbanken (2015-2017) – BPV/BOPV. Bron: Jeugdgriffies	134
Tabel 33: Aantal jongeren woonachtig in het BHG die in 2017 in een instelling van de Vlaamse Gemeenschap zijn geplaatst per type van regime – BPV/BOPV. Bron: Jongerenwelzijn	135

Tabel 34: Aantal jongeren woonachtig in het BHG die in 2017 in een OIJ werden opgevangen per type van regime – BPV/BOPV. Bron: AGAJ (STATIPPJ)	135
Tabel 35: Aantal rechtszaken behandeld door het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV: Openbaar Ministerie	136
Tabel 36: Aantal rechtszaken afgesloten door het correctionele parket van Brussel – BPV/BOPV. Bron: Openbaar Ministerie	139
Tabel 37: Globale cijfers van de Brusselse penitentiaire instellingen (2010-2017) – BPV/BOPV. Bron: FOD Justitie - DG EPI	146
Tabel 38: Overtredingen tegen personen en goederen (TOP 5) en overlast in verband met het openbaar vervoer (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – CSD Brussel	161
Tabel 39: Evolutie van het aantal vastgestelde verkeersovertredingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2009-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale politie - DRI/BIPOL	164
Tabel 40: Evolutie van de verkeersongevallen naargelang het type en de gevolgen – BPV/BOPV. Bronnen: STATBEL (ongevallen met gewonden), Federale Politie – DRI/BIPOL (ongevallen met materiële schade)	173
Tabel 41: Evolutie van de verkeersongevallen per type en volgens maand – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	174
Tabel 42: Verplaatsingen woonplaats-school/werk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – BPV/BOPV. Bronnen: BISA, Franse en Vlaamse Gemeenschap, FOD Economie	176
Tabel 43: Lokalisatiepercentage van de verkeersongevallen per jaar – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL, uittreksel ANG d.d. 25/05/2018	178
Tabel 44: Types van omstandigheden van letselgevallen – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	180
Tabel 45: Evolutie van het aantal slachtoffers per type van letsel - BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	182
Tabel 46: De vier meest vertegenwoordigde categorieën van weggebruikers bij letselgevallen in 2017 – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	184
Tabel 47: Evolutie van het aantal verkeersongevallen, alle types, tussen zwakke weggebruikers in het BHG (2014-2017) – BPV/BOPV. Bron: Federale Politie – DRI/BIPOL	187

Contact

BPV

Tel: +32 (0) 507 99 11

info@bpv.brussels

de Lignestraat, 40 – 1000 Brussel

Meer informatie over het Verslag 2018: www.bps-bpv.brussels

Verantwoordelijke uitgever

Jamil ARAOUD, directeur-generaal

de Lignestraat, 40 B – 1000 Brussel

info@bpv.brussels

D/2019/14.168/14

© BPV 2019 Alle rechten voorbehouden

Foto's © Jérémy Agazzi

Het geheel of gedeeltelijk kopiëren van deze publicatie is enkel toegestaan onder uitdrukkelijke voorwaarde dat de bron duidelijk wordt vermeld als volgt: “Bron: BPV (Brussel Preventie & Veiligheid) – BOPV, *Verslag 2018*, Brussel, 2020”.

Deze publicatie is gedrukt op FSC®-papier.
Het FSC®-label verzekert dat de papierproductie voor
deze uitgave niet tot bosvernietiging heeft geleid.

